

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΑ

ΑΠΟ ΤΟΥ 1084 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1867 ΚΤΟΛΙΣ

ΕΤΕΡΩ

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΞΑ

ΠΑΡΕΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΚΑΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΙΟΥ

Οδὸς Ἀκαδημαϊκῆς

1893

124969

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΑ

ΑΠΟ ΤΟΥ 1081 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1864 ΕΤΟΥΣ

ΥΠΟ

ΕΠΗΜΕΙΝΩΝΔΑ Κ. ΜΕΤΑΞΑ

ΙΑΤΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁδὸς Ὀφθαλμιατρείου. 3

1893

124969

Ἔργον τῆς ἱστορίας εἶνε ν' ἀναγράφῃ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων ἐν γένει, αἵτινες εὐγενῶς μετέσχον εἰς τὰ μεγάλα συμβάντα τῆς φιλῆς ἡμῶν Πατρίδος, τοῦτο δ' ἔσεται ὁ ἀληθὴς τίτλος τῆς εὐγενείας τῶν οἰκογενειῶν καὶ ἡ λαμπρότερα ἀμοιβὴ τοῦ ἡρωϊσμοῦ, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας. Ἡ μελέτη δὲ καὶ ἐξέτασις τῶν ἔργων τῶν Ἱστορικῶν Οἰκογενειῶν δεόν νὰ ᾖ ἐκ τῶν ἡδυτέρων καὶ ὀφελιμωτέρων ἀσχολιῶν παντὸς πολίτου.

Ἐκ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ὀρμώμενος εἰργάσθην πρὸ ἐτῶν, μελετῶν τὰς προγονικὰς πράξεις τῆς ἐν Κεφαλ-
ληνίᾳ οἰκογενείας **Μεταξῆ**, κατὰ τὰς διαφόρους πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ περιπετείας τῆς Πατρίδος, ἃς ἀφηγοῦμαι ἐν συντόμῳ, ἐφ' ὅσον αὐταὶ σχετίζονται μετὰ τῶν διαπρεπεστέρων προσώπων τῆς οἰκογενείας, ἧς ἀνέλαβον τὴν ἱστορικὴν ἐξέτασιν.

Τὴν ἀφήγησιν ταύτην ἠρύσθην ἐξ ἐπισήμων καὶ οἰκογενειακῶν ἐγγράφων καὶ παραδόσεων, καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας δοκίμων συγγραφέων, οὓς συνεβουλεύθην. Μετὰ σαφηνείας δὲ καὶ εἰλικρινείας προσεπάθησα παντὶ σθένει νὰ ἐξιστορήσω συντόμως τὰς πράξεις ἐκάστου προσώπου τῆς οἰκογενείας, καὶ νὰ ἐπικρίνω αὐτὰς μετὰ τῆς πρεπούσης δικαιοσύνης καὶ ἀμεροληψίας.

Εἰργάσθην ὅσῳ μοι ἤτο ἐφικτόν, ὅπως μεταδώσω

τοῖς μεταγενεστέροις τῆς Οἰκογενείας Μεταξᾶ τὴν πολύτιμον ταύτην κληρονομίαν τῶν ἐπιφανῶν προγόνων τῶν, εἰχόμενος ὅπως οὔτοι φιλοτίμως μιμηθῶσιν αὐτούς.

Ἐν Κερκλινίτζ τῇ 30 Ἀπριλίου 1893.

Ε. Κ. ΜΕΤΑΞΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Ἡ περὶ τὸ Δυρράχιον μάχη. — Εἰς Μεταξᾶς ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τοῦ Α'. — Ἄννα Κομνηνή. — Παραγωγή τοῦ ὀνόματος Μεταξᾶ.

Ἐν ἔτει 1081 ἀνηγορεύθη Βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου ὁ Ἀλέξιος Κομνηνός, ἀνήκων εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἐν ἔτει 1056 βασιλεύσαντος Ἰσαάκ Κομνηνοῦ, ἐξ ἑνὸς τῶν ἐπιφανῶν στρατιωτικῶν οἰκῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καταγόμενος, προωρισμένος νὰ ἀνορθώσῃ τὴν ὀλεθρίαν τότε κατάστασιν τῶν πραγμάτων, νὰ προλάβῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀνατολικοῦ Κράτους. Ὁ Ἀλέξιος θεωρεῖται καὶ ὡς ἀρχηγέτης τῆς τῶν Κομνηνῶν δυναστείας, ἥτις ἔμελλε νὰ βασιλεύσῃ ἐνδόξως ὑπὲρ μίαν ἑκατονταετηρίδα, ἀξιοσημεῖωτον διάρκειαν κατὰ τὰς διηγεσεῖς ἐκείνας ἐπαναστάσεις καὶ ἐπιδρομάς, εἰς ἃς ὑπέκειτο τὸ Βασίλειον.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἀλέξιος ἀνελάμβανε τὴν ὑπερτάτην ἀρχήν, ὁ Νορμαννὸς Ροβέρτος Γυσκάρδος εἶχεν ἐκπλεύσῃ ἐξ Ἰταλίας, ἡγούμενος ἀξιωμαχοῦ στρατοῦ ἐκ τριάκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν, καὶ στόλου ἐξ 160 σκαφῶν, καθ' ὁδὸν δὲ κυριεύσας τὴν Κέρκυραν, ἔσπευσε κατόπιν νὰ πολιορκήσῃ τὸ Δυρράχιον. Ἀλλὰ περὶ τὸ ἀκρωτήριο Γλωσσαν, καταληφθεὶς ὁ στόλος ὑπὸ φοβερᾶς τρικυμίας, κατὰ τὸ πλεῖστον σχεδὸν κατεστράφη, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀφίκετο καὶ ὁ τῶν Ἑνετῶν στόλος, συμμάχων τοῦ Ἀλεξίου, καὶ συγκροτηθείσης ναυμαχίας ἡττήθη κατὰ κράτος ὁ τοῦ Ροβέρτου στόλος. Ἐν τούτοις τὸ Δυρράχιον κατεῖχεν ὁ Γεώργιος Παλαιολόγος καὶ συνεχῶς ἡγούμενος τῆς φρουρᾶς

ἐπεχείρει ἐξόδους, καθ' ἃς ἐπήνεγκεν οὐ μικρὰς ζημίας εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, αἵ ποτε δὲ παρεῖχε δαίγματα γενναιότητος καὶ ἐλάμβανε βαρείας πληγὰς. Ὁ δὲ ἀτρόμητος Ροβέρτος ἐπολιόρκει στενότερον τὴν πόλιν, κατέλαβε δὲ τὰ περίξ ὄρη, ὥπως ἀποκλείσῃ πᾶσαν εἰσαγωγὴν τροφῶν.

Ἄλλ' ὁ Ἀλέξιος διευθετήσας τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατέστησεν ἐπιτρόπους αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰσαάκιον καὶ τὴν μητέρα του, καὶ ἐξεστράτευσε μετὰ ἱκανοῦ στρατοῦ. Μεσοῦντος δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου 1081 ἐστρατοπέδευεν ἐπὶ λόφου παρὰ τὸ Δυρράχιον. Ὁ στρατὸς αὐτοῦ συνέκειτο ἐξ 70 χιλιάδων ἀνδρῶν, ἐνῶ ὁ τοῦ Ροβέρτου ἡρίθμει περὶ τὰς 30 χιλιάδας. Γενομένου δὲ πολεμικοῦ συμβουλίου, ὁ Παλαιολόγος συνεβούλευσε, νὰ μὴ συναφθῇ κρίσιμος μάχη, ἀλλὰ ν' ἀποκλεισθῇ πανταχόθεν ὁ Ροβέρτος, νὰ στενοχωρηθῇ διὰ συνεχῶν ἀκροβολισμῶν, καὶ οὕτω στερούμενος τροφῶν νὰ ἐκβιασθῇ εἰς παράδοσιν. Τὴν γνώμην ταύτην ὡς συνεωτέραν παρεδέξαντο οἱ ἐμπειρότεροι τῶν στρατηγῶν· ἀλλ' οἱ νεώτεροι ἀξιωματικοί, φιλότιμοι καὶ φιλοκίνδυνοι, ἡγανάκτησαν ἀκούσαντες τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς διακαῶς ἐπεθύμει νὰ διεκδικήσῃ τὴν τιμὴν τοῦ κράτους, ἀπεφασίσθη νὰ συγκροτηθῇ ἐκ τοῦ συστάδην μάχη.

Οὕτω τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1081 συνεκροτήθη παρὰ τὰ παράλια τοῦ Δυρραχίου, ἡ μεγάλη μάχη.

Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν τὰ πράγματα ἔβαινον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, κατατροπωθείσης τῆς δεξιᾶς τῶν Νορμαννῶν πτέρυγος, ἀλλ' ἡ καρτερία τοῦ Ροβέρτου μετέβαλε τὴν τύχην τοῦ ἀγῶνος, καὶ ἐπὶ τέλος ἡ ἀπιστία τοῦ βασιλέως τῶν Σέρβων Βοδίνου, ἐγκαταλιπόντος τὸ στρατόπεδον, συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑποχώρησιν τοῦ Ἀλεξίου, ἡ δὲ νίκη ἡμφισθη-

τήθη. Ἐπεσον γενναίως μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς δόξης τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος, οἱ περιφανεῖς στρατηγοὶ Νικηφόρος Παλαιολόγος, ὁ Κωνσταντῖνος Δούκας, ὁ Νικηφόρος Συναδηνός, ὁ Ζαχαρίας καὶ πλεῖστοι ἄλλοι, καὶ ἅπαντες σχεδὸν οἱ νέοι ἐκεῖνοι ἀξιωματικοί, οἵτινες εἶχον παρασύρει τὸν Ἀλέξιον, εἰς τὸν ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶνα. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξιος ἐρριψοκινδύνευεν ὡς ὁ ἔσχατος τῶν στρατιωτῶν.

Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Ἀλέξιος μετέβη εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου εἶχε στήσει τὸ στρατηγεῖον αὐτοῦ. Βραδύτερον δὲ κατὰ Φεβρουάριον 1082, διὰ προδοσίας Ἐνετοῦ τινὸς τὸ μέγα ἐκεῖνο φρούριον τοῦ Δυρραχίου, κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Ροβέρτου.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ περὶ τὸ Δυρράχιον ἡττηθέντος στρατοῦ, ὅπως συλλεγῶσι νέαι δυνάμεις, ἦτο ἀνάγκη πρὸ πάντων χρημάτων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ Κυβέρνησις ὑπεχρεώθη νὰ ζητήσῃ ἐκτάκτους εἰσφοράς.

Κατὰ τὰς κρίσιμους ταύτας στιγμὰς ἡ μήτηρ τοῦ Βασιλέως, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰσαάκιος, καὶ πάντες οἱ Κομνηνοὶ καὶ οἱ μεγιστᾶνες, ἐφιλοτιμήθησαν νὰ χορηγήσωσι τὸ πλεῖστον τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ θυσίαι αὐταὶ δὲν ἤρκουν, ὁ Ἰσαάκιος, ὅστις ἀντεπροσώπευε τότε τὸν Ἀλέξιον ἀγωνιζόμενον κατὰ τοῦ Ροβέρτου, συγκαλέσας Σύνοδον εἰς τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἀνεκοίνωσε τοῖς ἀνωτάτοις κληρικοῖς, ὅτι ἕνεκα τῶν ἀναγκῶν τοῦ στρατοῦ ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθῇ χεῖρ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θησαυρῶν, πολλὰ δὲ εἶπεν αὐτοῖς ὅπως καταπίσῃ τοὺς δυστροποῦντας. Λαβὼν τότε τὸν λόγον εἰς ἀνώτερος κληρικός, καλούμενος *Μεταξᾶς*, διὰ μακρῶν ἀνέπτυξε τὸ ζήτημα, εἰσαγαγὼν εὐλόγους τινὰς ἐνστάσεις, ἐπὶ τέλος δ' ἀπεφάνθη κατὰ τῆς προτάσεως τοῦ Ἰσα-

ακίου, ἐν μάλιστα καὶ ἔσκωψε διὰ περιφρονητικῶν φράσεων. Ἀλλὰ καὶ μετὰ ταιαύτην ἀντίπραξιν τοῦ κλήρου, ὁ Ἰσαάκιος οὐχ ἤττον ἐξετέλεσε τὸ βούλευμα· ἔκτοτε δὲ οἱ Κομνηνοὶ πρὸ πάντων κατηγοροῦντο, ὅτι ἐσπετερίσθησαν τὴν περιουσίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, αὐτὸς ὁ Ἀλέξιος ἐνόμισε δέον ν' ἀπολογηθῇ περὶ τῆς χρήσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης περιουσίας ἐν συνελεύσει, ἐν ᾗ παρῆσαν οἱ ἔγκριτοι τοῦ κλήρου, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ αὐτὴ ἡ Σύγκλητος.

Ὅθεν ἐξ ὧν ἀφηγεῖται Ἀννα ἡ Κομνηνὴ, συμπεραίνομεν ὅτι ὁ *Μεταξᾶς* οὗτος, ὁ ἐν τῇ Συνόδῳ λαβὼν τὸν λόγον, ὅπως εὐθαρσῶς ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ Ἰσαακίου καὶ μάλιστα σκώψῃ αὐτόν, ἦτον ἀνὴρ ἐπίσημος, λόγιος, σθεναροῦ χαρακτήρος καὶ λίαν τολμηρός, κατεῖχε δὲ καὶ ἀνωτάτην θέσιν ἐν τῷ κλήρῳ. Οὗτος δὲ εἶνε ὁ πρῶτος *Μεταξᾶς*, ἐν οἷς σύγχρονοι συγγραφεῖς μνημονεύουσιν, ὡς δὲ τεκμαίρεται ἦτο Βυζάντιος τὸ γένος. Μετὰ παρέλευσιν δὲ τεσσάρων σχεδὸν ἑκατονταετηρίδων, κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεδείχθη ὁ Μάρκος Ἀντώνιος *Μεταξᾶς*, μέλος τῆς Συγκλήτου, ἐξ οὗ ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ μεγάλη οἰκογένεια τῶν *Μεταξάδων* ἔλκει τὴν καταγωγὴν.

Ἰδοὺ δὲ ἡ Ἀννα Κομνηνὴ, ἡ πορφυρογέννητος θυγάτηρ Ἀλεξίου, ἥτις ἱστορήσῃ τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ, ὀνομάσασα τὸ ἔργον Ἀλεξιάδα, πῶς ἀφηγεῖται τὰ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην συμβάντα :

«Τούτου γοῦν συνδόξαντος, ἀνέρχεται ὁ σεβαστο-
» κράτωρ Ἰσαάκιος εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ μέγα τέμενος
» τὴν σύνοδον ἐκκλησιάσας καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας ἅπαν
» πλήρωμα. Θεασάμενοι δὲ τοῦτον οἱ τῆς ἱερᾶς συν-
» ὁδοῦ ἐπ' ἐκκλησίας τῷ πατριάρχῃ συνεδριάζοντες,
» ἔκθαμβοι γεγονότες, ἠρώτων, ὅτου χάριν παρεγένε-

» το. Ὁ δὲ «λέγων ἤκω τε πρὸς ὑμᾶς χρήσιμον τῇ
» βιαίᾳ τῶν πραγμάτων παρεμπιπῶσει καὶ σωστικὸν
» τοῦ στρατοῦ». Ἀμα δὲ καὶ τοὺς περὶ τῶν μὴ χρη-
» σιμεύοντων ἱερῶν κανόνας ἐπεστομάτιζε, καὶ πολλὰ
» περὶ τούτων δημηγορήσας, «ἀναγκάζομαι, φησὶν,
» ἀναγκάζειν, οὓς οὐ βούλομαι ἀναγκάζειν»· καὶ γεν-
» ναίους προτιθέμενος λογισμούς, ἐδόκει τάχα πείθειν
» τοὺς πλείους. Ὁ δὲ γε *Μεταξᾶς* ἀντέτεινεν, ἀνθυπο-
» φορὰς τινὰς εὐλόγους εἰσαγαγὼν, ἀποσκώπτων ἅμα
» καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἰσαάκιον. Ἀλλ' ὅμως τὰ δεδο-
» γμένα ἐκράτει. Τοῦτο ὕλη μεγίστης κατηγορίας τοῖς
» βασιλεῦσιν ἐγένετο, (οὐκ ὀκνῶ γὰρ καὶ τὸν Ἰσαάκιον
» ἀπόρῳρον βασιλέα κατονομάζειν), οὐ τότε μόνον,
» ἀλλὰ καὶ μέχρι καιροῦ διαρκέσασα¹».

Ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη ἐκ τῆς Ἱστορίας γινώσκομεν μετὰ θετικότητος, ὅτι ὑπῆρξαν δύο πρόσωπα φέροντα τὸ ὄνομα *Μεταξᾶς*, τὸ ὑπὸ τῆς Ἀννης Κομνηνῆς ἀναφερόμενον κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, καὶ ὁ Μάρκος Ἀντώνιος *Μεταξᾶς* κατὰ τὴν δεκάτην πέμπτῃν, ἀμφότεροι οὗτοι οἱ *Μεταξᾶ* ἦσαν ἐπιφανέστατοι, πλούσιοι καὶ κατεῖχον ἀνωτάτας θέσεις εἰς Βυζάντιον. Ἡ οἰκογένεια αὕτη, ὡς ἱστορικῶς προκύπτει, ὑπῆρχεν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων, καὶ ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς παράγεται ἐκ τῆς πολυτίμου μετάξης, ἥτις εἰσῆχθη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Καὶ ἦτο μὲν ἡ *μέταξα* πρὸ αἰώνων γνωστὴ εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἀλλ' ἡ ἀξία αὐτῆς ἦτο μεγίστη, διότι ἡ πρώτη ὕλη ἐκομίζετο ἐκ τῆς Σινικῆς (Κίνας), ἡ δὲ μεταφορὰ αὐτῆς ἀπέβαινε σφόδρα πολυδάπανος ἐνεκα τῶν ὑπερόγκων τελῶν, ἅτινα ἀπῆτουν οἱ Πέρσαι, διὰ τῆς χώρας τῶν ὁποίων διήρχετο τὸ ἐμπό-

¹ Ἀννης τῆς Κομνηνῆς πορφυρογεννήτου, Ἀλεξιάς, σελ. 127. Parisiis, Typographia Regia, MDCLI.

ρευμα. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἐπέτυχε νὰ εἰσαγάγῃ ἐντὸς τοῦ ἰδίου Κράτους τὴν τῆς μετὰξῆς καλλιέργειαν.

Διάφοροι μοναχοὶ μέχρι Σινικῆς περιοδεύοντες πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐκεῖτε διατρίβοντες, ἐξήτασαν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοὺς τε σκώληκας τοὺς δημιουργοὺς τῆς μετὰξῆς καὶ τὸν τρόπον τῆς συντηρήσεως αὐτῶν. Μετὰ δύο ἐκ τῶν μοναχῶν τούτων συνεννοηθεὶς ὁ Ἰουστινιανὸς κατῴρθωσε νὰ μεταφέρῃ τῷ 551 Μ. Χ. εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκ τῶν πολυτίμων τούτων σκωλήκων. Τοιοῦτο-τρόπως εἰσῆχθη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας ἡ καλλιέργεια τῆς μετὰξῆς, ὁ πλοῦτος δὲ ὅστις εἰσῆχθη εἰς τὰς χώρας ταύτας εἶνε ἀνυπολόγιστος, καθότι ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ Ἀνατολικὸν Κράτος εἶχε τὸ μονοπώλιον τῆς κατασκευῆς τῆς μετὰξῆς, ὑπερῆυξήθησαν δ' ἐκ τούτου οἱ ἐθνικοὶ πόροι.

Συμπεραίνομεν ὅθεν ὅτι, ἡ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς ἀπέ-νειμε τὸ ὄνομα *Μεταξᾶς* χάριν τιμῆς εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν μοναχῶν ἐκείνων, οἵτινες εἰσῆγαγον τὴν μετὰξαν εἰς τὸ Κράτος του, ἡ ὅτι οἰκογένειά τις πλουτίσασα ἐκ τοῦ ἐμπορίου τῆς μετὰξῆς, ἔτυχε τοῦ ὀνόματος τούτου, ὡς συνήθως συμβαίνει νὰ καθιερῶνται ὀνόματα οἰκογενειῶν ἐκ διαφόρων ἐπαγγελμάτων. Αὐτὴν νομίζομεν τὴν πιθανοτέραν παραγωγὴν τοῦ ὀνόματος *Μεταξᾶ*, συνεπῶς ἡ Οἰκογένεια αὕτη ἀριθμεῖ δεκατεσσάρων ἑκατοντάετηρίδων ἱστορικὴν ὑπαρξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος. — Ἄλωσις Κωνσταντινουπόλεως. —
Μάρκος Ἀντώνιος Μεταξᾶς.

Μετὰ τὸν θάνατον Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ἐν ἔτει 1449. Ἐπὶ τῆς βραχείας αὐτοῦ βασιλείας, ἐπέπρωτο νὰ διαδραματισθῇ ἐν τῶν μεγάλων γεγονότων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β'. Τὸ ὑπὸ τῆς τύχης ἐπιβληθὲν μαρτύριον, γενναίως ἀνέλαβεν ὁ Κωνσταντῖνος.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1451 ἔτους, ἀνέλαβε τὴν τῶν Τούρκων ἀρχὴν ὁ Μωάμεθ Β', καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ 1452 ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος, ἔνεκα τῆς κατασκευῆς νέου φρουρίου ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ἀπέναντι τοῦ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς, ὅπερ εἶχεν ἐγείρει ὁ Βαγιαζήτ Α'.

Οὐδεὶς ἡγεμὼν περιέστη εἰς δεινότεραν τοῦ Κωνσταντῖνου ἀμηχανίαν, ἐν μέσῳ τῆς διαιρέσεως τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς παρὰ τῆς Εὐρώπης ἐγκαταλείψεως. Ἡ συνδρομὴ τοῦ Πάπα Νικολάου Ε', ὑπῆρξε γελοία, διότι ἐξαπέστειλε 50 ἄνδρας, καὶ τὸν καρδινάλιον Ἰσίδωρον ὅπως συνδιαλλάξῃ τὰς δύο ἐκκλησίας. Ἡ βοήθεια τῆς Ἑνετίας περιορίσθη εἰς πέντε πλοῖα, καὶ ταῦτα συντηρούμενα δαπάνῃ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου. Σπουδαιοτέρα ἀναλόγως ὑπῆρξεν ἡ τῶν Γενουαίων συνδρομὴ, δύο πλοίων καὶ 700 ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν γενναῖον καὶ ἔμπειρον Ἰωάννην Ἰουστινιανόν, ὅστις ἄλλως ἦλθεν αὐτόκλητος.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου 1453 ἤρχισεν ἡ πολιορκία, 160 χιλιάδες Τούρκων περιέζωσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, 14 ὀχυρώματα ἠγέρθησαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ στόλος ἐξ 180 πλοίων κατεῖχε τὴν θάλασσαν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιπαρατάξῃ εἰμὴ 4,973 Ἑλληνας καὶ περὶ τοὺς δισχιλίους ξένους. Ἡ δὲ ναυτική αὐτοῦ δύναμις ἀπετελεῖτο ἐξ 26 πλοίων, ἐξ ὧν 10 ἑλληνικά καὶ 16 ἐπικουρικά, ἀλλ' ὑπερέβαιnen ἐν τοῖς ναυτικοῖς ἔργοις τὴν τῶν ἐχθρῶν θαλασσίαν δύναμιν, ὥς τρανῶς ἀπεδείχθη.

Τὴν 20 Ἀπριλίου ὁ ὀθωμανικὸς στόλος ἀπέκλειε τὴν εἰσόδον τοῦ Κερατίου κόλπου, ὅτε ἐπεφάνησαν ἀναπλέοντα τὴν Προποντίδα ἐν μέγα βασιλικὸν πλοῖον, ὅπερ ἐκυβέρνηα ὁ Φλαντακλῆς, καὶ τρία μικρότερα Γενουητικά, ὁ Σουλεῖ-μάμπης ἀναχθεὶς ἀμέσως μετὰ 145 πλοίων, περιέζωσε τὰ τέσσαρα ἐκεῖνα πλοῖα, συγκροτηθείσης δὲ ναυμαχίας διαρκεσάσης τρεῖς ὥρας, ἡ νίκη ἐκλινεν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν, ὁ δὲ τουρκικὸς στόλος ἀπώλεσας πλοῖα τινὰ καὶ πληθὸς ἀνδρῶν, ἐπανῆλθεν ἄπρακτος εἰς Μπεσίκτασι. Τὰ δὲ χριστιανικά πλοῖα θριαμβευτικῶς εἰσῆλθον εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ὅστις ἀμέσως ἐκλείσθη διὰ τῆς ἀλύσεως.

Ὁ Σουλτάνος ἐν τούτοις, σκεπτόμενος ὅτι δυσχερεστάτη ἦτο ἡ ἐκπόρθησις τοῦ Κερατίου κόλπου, συνεννοήθη μετὰ τῶν ἐν Γαλατᾷ Γενουαίων καὶ ἐπενόησε τὸ τολμηρὸν σχέδιον τῆς ὑπερνεωκλήσεως τοῦ στόλου. Τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔργον κατωρθώθη ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν· ἑκτασις δύο λευγῶν, καθαρισθεῖσα προηγουμένως, ἐστρώθη διὰ σανίδων ἀλειμμένων διὰ στέατος, σχηματισθέντος δὲ οὕτω τοῦ διόλκου, 70 πλοῖα μετεβιβάσθησαν διὰ νυκτὸς ἀπὸ Δολμᾶ Μπαχτσὲ εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ἐν ἤχοις σαλπίγγων καὶ τυμπάνων.

Κατεπλάγησαν οἱ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως

ὅτε τὴν πρωίαν τῆς 22 Ἀπριλίου, εἶδον αἰφνης ἐντὸς τοῦ Κερατίου κόλπου, τὰ τουρκικά πλοῖα ναυλοχοῦντα, σκεφθέντες δ' ἐπὶ τέλους, ἀπεφάσισαν οἱ πολιορκούμενοι νὰ πυρπολήσωσιν αὐτά. Ἀλλ' ἡ ἀπόπειρα αὕτη ἀπέτυχε καὶ ἡ εἰς μάτην ἀπώλεια τόσων γεναίων ἀνδρῶν, προξένησεν ἄθυμίαν ἐν τῇ πόλει.

Ἐν τούτοις οἱ πολέμιοι συνεκέντρωσαν ὅλας τὰς δυνάμεις τῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς κατὰ τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ προσβολῆς, ἐνθα διεξήχθησαν αἱ πεισματωδέστεραι συμπλοκαί. Πλεῖσται τῶν ἐφόδων ἀπεκρούσθησαν γενναίως παρὰ τῶν πολιορκουμένων, οἵτινες ὑπεχρέουν τοὺς πολιορκητάς νὰ ὑποχωρῶσι. Τέσσαρες πύργοι εἶχον κατεδαφισθῇ, καὶ τὰ τείχη ἐν μέρει κατέπεσαν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, πάντοτε ἐπὶ τῶν ρηγμάτων, ὁ πρῶτος ἐν ταῖς μάχαις καὶ τελευταῖος ὑποχωρῶν, διὰ παντὸς μέσου προσεπάθει νὰ ἐμπνέῃ τὸ θάρρος εἰς τοὺς Ἑλληνας. Τὴν 24 Μαΐου ὁ Σουλτάνος ἀπέστειλε πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον, ὅπως ἀπευθύνῃ τελευταίαν συμβουλήν περὶ παραδόσεως. Ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος λαβὼν καὶ τὴν γνώμην τῆς Συγκλήτου, δὲν ἐδέχθη τὰς προτάσεις, καὶ προετίμησε νὰ ταφῇ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς πρωτευούσης του.

Ἡ 29 Μαΐου προσδιωρίσθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, διὰ τὴν γενικὴν ἐφοδον, τὴν 2 δὲ μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν, 150 χιλιάδες Τούρκων, ὥρμησαν κατὰ τῆς πόλεως, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν χερσαίων τειχῶν καὶ περὶ τὴν πύλην τοῦ Ρωμανοῦ. Ἡ μάχη ἐξηκολούθει μετ' ἀνηκούστου πείσματος, διὰ τῶν λίθων, τῶν βελῶν καὶ τοῦ ὕγρου πυρός, ἐδεκάτισαν τοὺς ἐφορμήσαντας καὶ ἀγωνιζομένους νὰ προσαρτήσωσι τὰς κλίμακας, ἀλλ' αἱ κλίμακες κατεκρημνίσθησαν, οἱ δὲ σωθέντες Τούρκοι ἠναγκάσθησαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν. Καὶ ἡ δευτέρα ἐφοδος ἀπεκρούσθη ὡσαύτως μετὰ μεγάλ-

λης σφοδρότητος παρά τῶν Ἑλλήνων. Ἐπὶ τέλους ἐφόρμησεν αὐτὸς ὁ Μωάμεθ μετὰ τῶν γενιτσάρων, ἀλλ' οἱ τῆς πόλεως πρόμαχοι, καίτοι κεκμηκότες, ἰσχυρῶς ἀντετάχθησαν· ἡ καταστροφή δὲ ὑπῆρξε τσαύτη, ὥστε οἱ περὶ τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸν Ἰουστινιανὸν ἀπαυδῆσαντες ἤρχισαν νὰ ὑποχωρῶσιν, ὅτε ὁ Νικηφόρος Παλαιολόγος καὶ ὁ Δημήτριος Καντακουζηνὸς δραμόντες μετὰ τῆς ἐπιφυλακῆς ἐκ τῶν τειχῶν καὶ κλιμάκων τοὺς πολεμίους κακοὺς κακῶς ἀπεκρήμνισαν. Τραυματισθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης Ἰουστινιανὸς διὰ βέλους, ἀπῆλθε τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Καὶ ἡ ὑποχώρησις αὕτη ἐπροξένησε στιγμιαίαν ἀθυμίαν καὶ σύγχυσιν παρά τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλ' ἡ ἐφοδος ἤτις μετὰ ταῦτα ἐγένετο, ἀπεκρούσθη ὡς καὶ αἱ προηγούμεναι.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπέπρωτο μοιραίως νὰ ἀλωθῇ. Οἱ πολιορκούμενοι ἠμέλησαν νὰ φράξωσι πυλῖδα τινὰ ὑπόγειον, πρὸ χρόνων πεφραγμένην, ἣν εἶχον ἀνοίξει πρὸ ἡμερῶν, ἕνεκα τῶν κατὰ τῶν πολεμίων ἐξόδων τῆς φρουρᾶς, ἀνακαλύψαντες δὲ ταύτην οἱ Τούρκοι, εἰσῆλθον δι' αὐτῆς εἰς τὴν πόλιν, ὀλίγοι μὲν ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ κατόπιν πλειότεροι. Ἐτράπησαν πάντες ἰδίως πρὸς τὴν πύλην τοῦ Ρωμανοῦ κατὰ νότον τοῦ Βασιλέως. Ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος, ὅστις ἐπὶ τέσσαρας ὥρας, εἶχεν ἀποκρούσει τέσσαρας μεγάλας ἐφόδους, εἶδεν αἰφνης τοὺς Τούρκους εἰσβαλόντας ἐντὸς τῶν τειχῶν καὶ ἑαυτὸν περικυκλωθέντα. Περὶ αὐτὸν δὲ ἐμάχοντο οἱ κορυφαῖοι τῶν εὐγενῶν, οἱ Παλαιολόγοι, ὁ Καντακουζηνός, ὁ Ἰωάννης τῆς Δαλματίας, ὁ Φραγκῖσκος Τολεντινὸς καὶ ἄλλοι λογάδες ἄνδρες ἐν οἷς καὶ ὁ Μάρκος Ἀντώνιος Μεταξᾶς. Ὁ ἀτρόμητος Κωνσταντῖνος μάχεται μέχρι τελευταίας στιγμῆς, ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης ἐν μέσῳ τῶν Τούρκων, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀξιωματικῶν του εἶχον πέσει, οἱ Τούρκοι πανταχόθεν εἰσῆρχοντο καὶ

κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς ἀνέκραζε, καθ' ἃ ἀφηγεῖται ὁ Δούκας, «δὲν ὑπάρχει χριστιανὸς νὰ λάβῃ τὴν κεφαλὴν μου;» εἰς Τοῦρκος ἐπλήγωσεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον, ὁ Κωνσταντῖνος ἀνταπέδωκε τὴν πληγὴν, ἀλλ' ἕτερος ἐτραυματίσεν αὐτὸν καιρίως ἐκ τῶν ἐπισθεν καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπεσε νεκρός. Ἐμεινε δὲ ἐκεῖ παρά τὴν πύλην τοῦ Ρωμανοῦ κατὰ γῆς μεταξὺ μυρίων πτωμάτων, καὶ βραδύτερον ἀνεγνωρίσθη ἐκ τῶν ἐρυθρῶν πεδύλων, ἐφ' ὧν ἦσαν κεντημένοι χρυσοὶ ἀετοί.

Ἡρωϊκῶς ἐπεσεν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου, ὅστις ἦτο ἄξιος, ἕνεκα τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ αὐτοῦ, νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ κραταιοῦ βασιλείου. Ἐπὶ τέλους ἐνέπλησε δόξης τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ Ἀνατολικοῦ βασιλείου, ὅπερ ἰδρυθὲν παρά ἐνδόξου καὶ κραταιοῦ ἡγεμόνος, ἐμελλε νὰ ἐκλείψῃ ὑπὸ βασιλέα ἄξιον τοῦ ὀνόματος τοῦ Κωνσταντίνου!

— Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος Μεταξᾶς, σύμβουλος καὶ συστρατιώτης τοῦ μεγαλομάρτυρος τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, διέπρεψε κατὰ τὴν ἀποφράδα ἐκείνην ἡμέραν τῆς 29 Μαΐου 1453, καθ' ἣν ἐμάχετο καὶ οὗτος ὑπὲρ τῶν ὅλων γενναίως ἐπὶ τοῦ ῥήγματος τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, ὅτε εἶδε πεσόντα παρ' αὐτῷ τὸν τελευταῖον Βασιλέα τοῦ Βυζαντίου. Ἐκλιπούσης τότε πάσης ἐλπίδος σωτηρίας, κατέφυγεν ὁ Μάρκος Ἀντώνιος Μεταξᾶς ἐπὶ τῶν πλοίων τοῦ Δουκὸς τῆς Γενούης Ἀνδρέα τοῦ Δόρια, μετὰ δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ δεκαεξ ἄλλων ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν, ἐγκλείων ἐν τῇ συντετριμμένῃ καρδίᾳ του ἀπαραμύθητον μὲν λύπην διὰ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐλπίδας αἰσιωτέρου μέλλοντος· δὲν ἔπαυσε δὲ ἐμπνεόμενος ὑπὸ φλογεροῦ πατριωτισμοῦ, ὅστις ἔμεινε τὸ πατροπαράδοτον αἶσθημα πάσης τῆς γενεᾶς του.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ πλοῖον ἐπλευσεν εἰς Χίον καὶ κατόπιν εἰς Κρήτην, ἐνθα ὁ Μάρκος Ἀντώνιος Μεταξᾶς ἀπὸ τῆς φυγῆς αὐτοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀπεκατέστη τὸ πρῶτον, μετὰ μικρὸν δὲ μετέβη εἰς Κεφαλληνίαν, ἐνθα ἐγένετο ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ἐπισήμου γένους, οὗ προτιθέμεθα νὰ ἱστορήσωμεν τὰς πράξεις καὶ τὰ ἔργα τῶν μᾶλλον διαπρεπῶν προσώπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Γ'

Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ Κεφαλληνίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν κατακτῆσεως αὐτῆς.

Ἡ Κεφαλληνία εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου Πελάγους, κεῖται δὲ πρὸς δυσμὰς τῆς Αἰτωλο-ακαρνανίας καὶ μεταξὺ τῶν νήσων Ζακύνθου, Λευκάδος καὶ Ἰθάκης. Κατὰ τὸν Στράβωνα ἔχει 300 σταδίων περίμετρον. Τὸ σχῆμά της εἶνε ἀνώμαλον, τὸ ἔδαφός της ὄρεινόν καὶ πετρώδες, ποικιλόμενον ὑπὸ μικρῶν πεδιάδων καὶ ὀροπεδίων. Ὁ Αἶνος εἶνε τὸ ὑψηλότερον τῶν ὄρεων της, ἐφ' οὗ τὸ πάλαι ἦν ἱερὸν τοῦ Αἰνησίου Διός.

Κατὰ Πausανίαν καὶ Στράβωνα, φαίνεται ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Σάμης ἢ Κεφαλληνίας ἦσαν οἱ ἐξ Ἀκαρνανίας Τηλεβοαί, οἵτινες διῆγον βίον ληστρικὸν τὸ ἔργον τῆς ἐποχῆς των, ὅπερ ἐθεωρεῖτο εὐκλεές καὶ ἡρωϊκόν. Πολλὰ μυθολογοῦνται περὶ τῶν πρώτων κατακτητῶν τῆς νήσου ταύτης, ἅτινα παραλείπομεν. Κατὰ τὸ 1420 π. Χ. τὴν κατέκτησεν ὁ Τάφιος, ἐφ' οὗ καὶ Τάφος ἐκλήθη τότε ἡ Νῆσος, διεδέχθη δὲ τὸν Τάφιον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτερέλαος. Μετὰ τοῦτον κατέκτησε τὴν νῆσον ὁ Κέφαλος υἱὸς τοῦ Διήιονέως ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκστρατεύσας κατὰ τὸ 1382, ὡς ἀναφέρει ὁ Πausανίας, μετὰ τοῦ Ἀμφιτρύωνος πατρὸς τοῦ Ἡρακλέους, κατὰ τῶν Τηλεβοῶν. Ἐκ τοῦ ὀνόματός του δὲ ἐκάλεσε τὴν νῆσον Κεφαλληνίαν. Τὸν Κέφαλον διεδέχθη ὁ υἱὸς του Ἀρκείσιος, καὶ μετ' αὐτὸν διαδοχικῶς ὁ Λαέρτης καὶ ὁ τούτου υἱὸς Ὀδυσσεύς (1320 π. Χ.), ὅστις

ἐκ τῆς ἀγνῆς Πηνελόπης ἔσχε τὸν Τηλέμαχον, καὶ οὗτος κατὰ τὸν Ἡσίοδον ἐκ τῆς Πολυκάστῃς τοῦ Νέστορος τὸν Περσέπτολιν. Ἄγνωστον εἶνε ἂν τὸν Ὀδυσσεῖα διεδέχθησαν ὅτε Πρόμνησος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, περὶ οὗ λέγει Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός, ὅτι κατασταθεὶς τύραννος πολίτης τις Ἀντήνωρ καλούμενος ἐφόνευσεν αὐτόν, ὁ δὲ δῆμος ἀνηγόρευσε αὐτὸν Ἡγεμόνα (1260 π. Χ.).

Ἡ Κεφαλληνία καίτοι ἡ μεγαλειτέρα τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου Πελάγους, διηρημένη δὲ εἰς τέσσαρας πόλεις, τὴν Κράνην, τὴν Πάλην, τὴν Σάμην καὶ τοὺς Πρόνους, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀπετέλει ἴδιον κράτος, δὲν ἡδυνήθη νὰ παραστῇ εὐσταλῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ Κεφαλλῆνες οὐχ ἦττον ἔλαβον μέρος εἰς τοὺς Τρωϊκοὺς πολέμους ὑπὸ τὸν Ὀδυσσεῖα, ὁ δὲ Ὅμηρος ἀποκαλεῖ ἐξαιρετικῶς αὐτοὺς μεγαθύμους. Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν πολέμων, ὅτε ἐν Πλαταιαῖς συνήφθη ἡ κατὰ τοῦ Μαρδονίου μάχη, ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ παρήσαν καὶ οἱ ἐκ τῆς Πάλης τῆς Κεφαλληνίας 200 μαχηταί, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν Πελοποννησιακῶν πολέμων οἱ Κεφαλλῆνες ἦσαν οὐδέτεροι, περὶ τὰ μέσα τοῦ ἀγῶνος μετέσχον καὶ αἱ τέσσαρες πόλεις ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, περὶ δὲ τὰ τέλη ἐγένοντο σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων. Ἐπὶ τῶν πολέμων τῶν Ἀχαιῶν καὶ Αἰτωλῶν οἱ Κεφαλλῆνες συμμαχήσαντες μετὰ τῶν τελευταίων παρέσχον αὐτοῖς διὰ τῶν πλοίων τὴν μεγάλην ὑπηρεσίαν. Ἰδίως ἡ Πάλη, μία τῶν ἀξιολογωτέρων πόλεων τῆς Κεφαλληνίας, ἀντετάχθη γενναίως κατὰ τοῦ πολιορκήσαντος αὐτὴν Μακεδονικοῦ στρατοῦ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Γ'. καὶ ἀποκρούσασα τὰς ἐφόδους τοῦ ἐχθροῦ, ἠνάγκασεν ἐπὶ τέλους τὸν βασιλέα Φίλιππον νὰ ἀποπλεύσῃ ἐκεῖθεν ἄπρακτος.

Ἡ αὐτόνομος Διοίκησις τῶν τεσσάρων πόλεων τῆς Κεφαλληνίας διήρκεσεν ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν ἑκατονταετηρίδας

(480—188 π. Χ.), ὅτε μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἁλώσιν τῆς Ἀμβρακίας καὶ καθυπόταξιν τῶν Αἰτωλῶν, ὑπέκυψε καὶ ἡ Κεφαλληνία εἰς τοὺς κατακτητάς. Μόνῃ ἡ Σάμη ἐκ τῶν πόλεων αὐτῆς, ἀντιστάσα κατὰ τῶν Ρωμαϊκῶν λεγεῶνων, ἡλώθη μετὰ τετράμηνον πολιορκίαν ἐξ ἐφόδου καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Στράβωνος ὁ Γάιος Ἀντώνιος συνύπατος τοῦ Κικέρωνος, ἐξορισθεὶς ἐκ Ρώμης μετὰ τὴν ὑπατείαν του, ἦλθεν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐνθα ἤρξατο νὰ κτίζῃ νέαν πόλιν ἣν ἀνακληθεὶς κατέλιπεν ἡμιτελῆ (57 π. Χ.).

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ὑποταγὴν τῶν πόλεων τῆς Κεφαλληνίας, ἡ μὲν Σάμη ἐντελῶς κατεστράφη, αἱ δὲ ἕτεραι τρεῖς ἔχαιρον εἰδός τι αὐτονομίας καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Αὐτοκρατόρων, ὅτε ὁ Ἀδριανὸς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξιφιλίνου, ἐδώρησε τὴν Κεφαλληνίαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους (135 μ. Χ.);

Περὶ τὴν ὀγδόην ἑκατονταετηρίδα ἀπαντῶμεν ἐπὶ Λέοντος Φιλοχρίστου, ὅτι ἡ Κεφαλληνία μετὰ τῶν πέριξ νήσων κατέστη ἐν τῶν θεμάτων ἢ στρατηγίς, ἀνήκουσα πρότερον εἰς τὴν στρατηγίδα τῆς Λομβαρδίας. Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (910 μ. Χ.) ἡ Κεφαλληνία περιελαμβάνετο εἰς τὸ θέμα τῆς Πελοποννήσου μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

Κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ὅτε οἱ τυχοδιώκται τῆς Δύσεως εἰσέβαλλον εἰς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος, πρῶτοι οἱ Νορμαννοὶ ὑπὸ τὸν Ροβέρτον Γυσκάρδον κατέλαβον τὴν Κεφαλληνίαν ἐν ἔτει 1085, ὅστις ἀσθενήσας ἐκεῖ ἀπέθανε. Μετὰ τινὰ ἔτη περιῆλθεν ἡ νῆσος ἐκ νέου εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Βασιλέων τοῦ Ἀνατολικοῦ κράτους καὶ ἐπὶ τέλους κατὰ τὸ 1185, κατακτήσας τὴν Κεφαλληνίαν ὁ Γουλιέλμος Β' βασιλεὺς τῆς Σικελίας, παρεχώρησεν αὐ-

τὴν μετὰ τῆς Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης πρὸς τὸν ναύαρχον Μαργαριτώνην ἐκ Βρινδησίου, ὅστις ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς πρῶτος τῶν νήσων ἡγεμῶν, ἀπ' αὐτοῦ δὲ χρονολογεῖται ἡ σύστασις τῆς καλουμένης Κομητείας Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης. Τῆς θυγατρὸς τοῦ Μαργαριτώνη συζευθείσης μετὰ τινος τῶν ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς οἰκογενείας Παλατίνων Κομήτων Ὀρσινῶν, ὁ υἱὸς αὐτῆς Μαῖος, ἢ Ματθαῖος Ὀρσίνης, ἐκληρονόμησε τὴν ἡγεμονίαν τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἐν ἔτει 1200 ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν Βασιλέων τῆς Σικελίας, κατόπιν δὲ ἐν ἔτει 1209 ἐγένετο ὑποτελὴς τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας.

Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα ἐν ἔτει 1266, ὅτε ἐγένετο κύριος τῶν βασιλείων τῆς Σικελίας καὶ Νεαπόλεως Κάρολος Ἀνδρηγαυός, ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας, Λουδοβίκου, ὁ Ριχάρδος διάδοχος τοῦ πατρὸς του Ματθαίου, ἀνεγνώρισε τὴν ὑπερτάτην κυριαρχίαν τοῦ ἀνδρηγαυικοῦ οἴκου. Ἐν τούτοις ἡ οἰκογένεια τῶν Ὀρσινῶν ἐκυβέρνησε τὴν Κεφαλληνίαν καὶ Ζάκυνθον ἐπὶ μίαν σχεδὸν ἑκατονταετηρίδα. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἔκτου Κόμητος Ἰωάννου, κατὰ τὸ ἔτος 1325, ὁ κόμης Γραυῖνας ἀδελφὸς τοῦ ἐν Νεαπόλει βασιλεύοντος Ροβέρτου, ἔχων ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ Πριγκηπάτου τῆς Ἀχαΐας, ἀποπλεύσας ἐκ Βρινδησίου μετὰ στρατοῦ καὶ στόλου, καὶ προσορμισθεὶς κατ' ἀρχὰς εἰς Κεφαλληνίαν καὶ Ζάκυνθον ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ κόμητος Ἰωάννου, καὶ οὕτως ἐγένετο κύριος ἀμφοτέρων τῶν νήσων, ὁ δὲ Ἰωάννης ἀπεσύρθη εἰς τὸ ὄχυρόν τῆς Ἀρτῆς φρούριον. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν δὲ τοῦ Γραυῖνα, ὁ Ἰωάννης ἐπανελθὼν ἐκ τῆς Ἀρτῆς, ἀνέκτησεν εὐχερῶς τὰς ἀπωλεσθείσας νήσους, ἀλλ' ἐν ἔτει 1335 ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ἄννα Παλαιολογίνα ἐδηλητηρίασεν αὐτόν.

Ἐν τούτοις νέα δυναστεία ἐμφανίζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Κεφαλληνίας, ἡ τῶν Κομήτων Τόκων οἵτινες διεδέχθησαν τοὺς Ὀρσίνους κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Ἡ Μαργαρίτα, θυγάτηρ τοῦ Κόμητος Κεφαλληνίας Ἰωάννου τοῦ Α', ἐνυμφεύθη τὸν Γουλιέλμον Τόκον ἐκ Βενεβέντου τῆς Ἰταλίας, ὅστις εἶχε διορισθῇ παρὰ τῆς Αὐλῆς τῆς Νεαπόλεως στρατιωτικὸς ἀρχὼν τῆς νήσου Κερκύρας. Εἰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἦτο ὁ Λεονάρδος, εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ὁποῦοι συνετέλεσε πρὸ παντὸς ἄλλου, ἐν τῇ αὐτῇ τῆς Νεαπόλεως ὁ πολύτροπος Φλωρεντινὸς Νικόλαος Ἀκκιαϊούλης συγγενὴς αὐτοῦ. Διὸ ὁ Βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως καὶ ἐπίτιλος αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ροβέρτος, παρεχώρησε τὴν κτῆσιν τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου τῷ Λεονάρδῳ, ὅστις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1357 προσαγορεύεται Κόμης Παλατίνος τῶν δύο τούτων νήσων. Τὸν Λεονάρδον διεδέχθη ὁ πρωτότοκος τῶν δύο υἱῶν του Κάρολος, ὅστις νυμφεὺς τῆς Φραγκίσκης Ἀκκιαϊούλαν, θυγατέρα τοῦ Δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν Ραινερίου, ἀνεδείχθη φοβερός τοῖς πᾶσιν ἕνεκα τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς ἀπιστίας του, προσήρτησεν εἰς τὸ κράτος του διαφόρους χώρας, ἐν αἷς τὰ Ἰωάννινα, τὴν Ἀρταν, τὴν Γλαρέντσαν, ἥτις εἶχε τότε ἐμπορικὴν σημασίαν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ἰωάννης Παλαιολόγος θέλων ν' ἀνακτήσῃ τὴν πόλιν ταύτην, ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τοῦ Καρόλου, ἀλλ' ἐπὶ τέλους συνεβιάσθησαν, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως καὶ Αὐθέντης τοῦ Μωρέως, ἔλαβεν ὡς γυναῖκα τὴν ἀνεψιάν τοῦ Καρόλου Θεοδώραν καὶ ὡς προῖκα τὴν Γλαρέντσαν. Ὁ Κωνσταντῖνος οὗτος ἦν ὁ μετὰ ταῦτα διαδεχθεὶς τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὁ πεσὼν ἡρωϊκῶς μαχόμενος ὑπὲρ τοῦ κράτους του τὴν 29 Μαΐου 1453.

Τὸν Κάρολον ἀποθανόντα ἄνευ νομίμων τέκνων διεδέ-

χθη ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Κάρολος Β', υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λεονάρδου. Περιεπλέχθη οὗτος εἰς πόλεμον μετὰ τῶν Τούρκων, καθ' ἃν ἀπώλεσε τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν Ἄρταν, ὅπως δὲ διαφυλάξῃ τὰς νήσους ἡναγκάσθη διὰ συνθήκης νὰ πληρώνῃ τοῖς Τούρκοις ἐτήσιον φόρον καὶ νὰ παραδώσῃ αὐτοῖς ὁμηρον τὸν υἱὸν τοῦ Λεονάρδου.

Ὁ Λεονάρδος Β' διεδέχθη τὸν πατέρα του, καὶ φοβούμενος τοὺς Τούρκους, ὑπεχρεώθη νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνυμφεύθη μετὰ τῆς Φραγκίσκας ἀνεψιᾶς τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου, ἕνεκα τοῦ γάμου τούτου δυσареστηθέντες οἱ Ἑνετοὶ δὲν συμπεριέλαβον αὐτόν, εἰς τὴν μετὰ τῶν Τούρκων συναφθεῖσαν τῷ 1479 συνθήκην. Ὁ Σουλτάνος τότε ὀργισθεὶς κατ' αὐτοῦ, ἐπεμψε τὸν στόλον του εἰς τὰς νήσους, ὅπως τὸν πολεμήσῃ, ὁ δὲ Λεονάρδος μὴ δυνάμενος νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ κράτος του, ἀπέπλευσε μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Λευκάδα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Νεάπολιν. Οὕτως ἔληξεν ἡ δυναστεία τῶν Τόκκων, ἥτις ἤρξε τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἐπὶ ἑκατὸν εἴκοσι δύο ἔτη.

Ἐν τούτοις οἱ Ἑνετοὶ οἵτινες κατεῖχον ἤδη τὴν Κέρκυραν, ἐνῶ διεπραγματεύοντο μετὰ τῶν Τούρκων περὶ ἀγορᾶς τῶν νήσων, αἰφνης ὁ Ἀντώνιος Τόκκος, ἀποβιβάσθεις εἰς Κεφαλληνίαν μετὰ σώματος Καταλάνων, ἐκυρίευσεν αὐτήν. Ἡ Ἑνετικὴ Πολιτεία τότε ἀπέστειλεν εἰς Κεφαλληνίαν στόλον ὑπὸ τὸν ναύαρχον Χριστόφορον Διόδον, ὅστις ἀποβιβάσας στρατόν, ἀπέκλεισε τὸν Ἀντώνιον καὶ τοὺς ὁπαδούς του ἐντὸς τοῦ φρουρίου, οἵτινες στασιάσαντες ἐσφαζαν αὐτόν. Μετὰ ταῦτα ὁ Διόδος καθυπέταξε καὶ ἄπασαν τὴν νῆσον ἐν ἔτει 1483. Ἀλλὰ μετὰ ἐν ἔτος, ὑπεχρεώθησαν οἱ Ἑνετοὶ νὰ παραδώσωσι τὴν Κεφαλληνίαν τοῖς Τούρκοις, ἐπέπρωτο δὲ οἱ Κεφαλλῆνες ἐπὶ 14 ἔτη νὰ

ὑποστῶσι τὸν σκληρὸν τοῦτον ζυγὸν τῶν ἐχθρῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, κυβερνώμενοι δι' ἐνὸς βοεβόδα καὶ ἐνὸς Κατῆ.

Ἐκραγέντος αὐθις νέου πολέμου μετὰ τὴν Τουρκίαν καὶ τῆς Ἑνετικῆς πολιτείας ὁ στρατηγὸς Πέζαρος, ἀφοῦ ἀπέκλεισε τὸν τουρκικὸν στόλον ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ, συναντηθεὶς ἐν Ζακύνθῳ μετὰ τοῦ Γονζάλβου τῆς Κορδούας ἀρχηγοῦ τοῦ στόλου τῆς Ἰσπανίας, συμμάχου τῆς Ἑνετίας, συνεννοηθεὶς ἐπλευσε μετ' ἀμφοτέρων τῶν στόλων εἰς Κεφαλληνίαν. Προσορμισθέντες δὲ ἐντὸς τῶν λιμένων τοῦ Ἀργοστολίου καὶ Πάλης καὶ ἀποβιβάσαντες στρατὸν ἐπολιόρχησαν τὸ φρούριον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτὸ ἐξ ἐφόδου τὴν 1 Νοεμβρίου 1500. Ἐκτοτε δὲ ἡ Κεφαλληνία περιήλθεν ὑπὸ τὴν Ἑνετικὴν κυριαρχίαν.

Ἐν συνόψει ἐξεθέσαμεν τὰ κυριώτερα τῆς ἱστορίας τῆς νήσου Κεφαλληνίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν κατακτήσεως αὐτῆς, τῆς ἱστορίας δὲ τῆς νήσου ταύτης συνδεομένης μετ' ἐκείνης τῆς Οἰκογενείας *Μεταξᾶ*, θέλομεν ἐπίσης ἀφηγηθῆ ἐν συντομίᾳ ὡς καὶ πάντα τὰ ἄξια λόγου γεγονότα τὰ ἀφορῶντα τὴν ἱστορίαν τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Ἀποκατάστασις Μάρκου Ἀντωνίου Μεταξᾶ εἰς Κεφαλληνίαν.—
Οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ κατὰ τὴν ΙΕ' καὶ ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα.—
Νικόδημος Α'. ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας.

Ἐκ τινος ἀρχαίου ἐγγράφου, τὸ πρωτότυπον τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἐν τῇ πόλει Χανιά τῆς Κρήτης ἐν ἔτει 1453, προκύπτει ὅτι ὁ πλοίαρχος τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου Θωμᾶς Κέλσος (Tommaso Celso), μετεκόμισεν ἐκ Χίου εἰς Κυδωνίας, πόλιν τῆς Κρήτης, τοὺς ἀτυχεῖς εὐπατρίδας μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των, οἵτινες εἶχον μεταβῆ ἐκεῖσε ἐπὶ τῶν πλοίων τοῦ ἐκ Γενούης εὐγενοῦς Δόρια μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅτι μετὰ τῶν 25 οἰκογενειῶν, ἦσαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ Σέργιος, Ἀντώνιος καὶ Νικόλαος Μεταξᾶς μετὰ τῶν συνοδευόντων αὐτοὺς ἀνδρῶν.

Ἐκ παραδόσεως γνωρίζομεν, ὅτι ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἀδελφῶν ὁ Σέργιος κατέφυγεν εἰς Κέρκυραν, ὅπου μετὰ τινα ἔτη ἀπεβίωσεν ἄνευ ἀπογόνων, ὁ δὲ Νικόλαος μετέβη εἰς Λευκάδα. Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐν Λευκάδι ἐπικρατούσας παραδόσεις, αἵτινες εἰσὶ καὶ αἱ πιθανώτεραι, προκύπτει ὅτι κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος εἰς Μεταξᾶς ἐκ Κεφαλληνίας ὁρμώμενος, καὶ μετὰ τινος πλουσίας Λευκαδίας νυμφευθεὶς ἀπεκατέστη ἐκεῖσε, ἀπόγονοι δὲ τούτου εἰσὶ πάντες οἱ φέροντες ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ τὸ ὄνομα Μεταξᾶς ἐν τε τῇ πόλει τῆς Λευκάδος καὶ τοῖς χωρίοις Πόρῳ καὶ Ἀγίῳ Πέτρῳ. Ἐκ Πόρου ἔλκει τὴν καταγωγὴν καὶ ὁ ἐν Νεαπόλει κατοικῶν διαπρεπὴς ἰατρὸς Σωτήριος Ἰω. Με-

ταξᾶς. Ἐν τέλει ὁ ἕτερος ἀδελφός, ὅστις βεβαίως εἶνε ὁ ἡμέτερος Μάρκος Ἀντώνιος Μεταξᾶς, μετέβη ἐκ Κρήτης εἰς Κεφαλληνίαν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1453, καθ' ἣν ἐποχὴν Κυβερνήτης τῆς νήσου ἦτο ὁ Ἰταλὸς Κόμης Λεονάρδος Β'.

Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος Μεταξᾶς ἐξελέξατο ὡς κατοικίαν τὴν ἐν τῷ δήμῳ Ἀνω Λειβαθοῦς θέσιν, καλουμένην Φραντζάτα καὶ ἥτις κατόπιν συνοικισθεῖσα ἐγένετο κώμη καὶ ἐκλήθη τὸ πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κώμη τῶν Μεταξάδων, εἶτα δὲ ὡς καὶ νῦν Μεταξάτα. Κεῖται αὕτη ἐπὶ τινος ὑψώματος ἐξ οὗ τερπνοτάτη εἶνε ἡ θέα ἀφ' ἑνὸς ἐφ' ἀπάσης τῆς πεδιάδος τῆς Λειβαθοῦς καὶ τῆς ἀπεράντου θαλάσσης, καὶ ἐξ ἄλλου ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς Αἴνου καὶ ἄλλων καταφύτων τῆς νήσου μερῶν. Καὶ ἀπέχει μὲν τοῦ φρουρίου Ἁγίου Γεωργίου δύο μίλια, τοῦ δὲ Ἀργοστολίου τέσσαρα. Τὰ οἰκήματα τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Μεταξᾶ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀνδρῶν, ἐκτίσθησαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐν ἣ θέσει κεῖνται ἔτι καὶ σήμερον αἱ οἰκίαι τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ.

Εἰς Μεταξάτα προσῆλθον πλεῖστοι γεωργοὶ ἐκ διαφόρων τῆς νήσου μερῶν πρὸς καλλιέργειαν τῶν κτημάτων τῆς οἰκογενείας Μεταξᾶ, ἀκολούθως ἀπέκτησαν καὶ οὗτοι κτήματα καὶ ἐγκαταστάντες ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἔλαβον καὶ τὴν ἐπωνυμίαν Μεταξᾶς, ἣν καταχρηστικῶς πλεῖστοι φέρουσι σήμερον, καθότι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶνε ὄντως ἀπόγονος τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου οὐδὲ τὸ παράπαν μέλος τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καταγομένης μεγάλης οἰκογενείας τῶν Μεταξᾶ.

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου ἐπληθύνθησαν μετὰ τινος γενεᾶς καὶ διεσπάρησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς νήσου, καὶ δὴ εἰς τοὺς νῦν δήμους, Λειβαθοῦς, Ἐλιοῦ, Πρόννων,

καὶ ἕτεροι εἰς τὸ προάστειον Ἀγίου Γεωργίου, τὴν πρωτεύουσιν τότε τῆς νήσου. Μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου τινὸς ἐσχηματίσθησαν οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς Οἰκογενείας, ἐν οἷς οἱ κυριώτεροι εἰσὶν οἱ τῶν τριῶν υἱῶν τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ, τοῦτέστιν ὁ κλάδος τοῦ Ἀναστασίου Μεταξᾶ, ὁ τοῦ Ἀγγέλου ἐπικληθεὶς ἐξ αὐτοῦ τῶν Ἀγγελάτων καὶ ὁ τοῦ Θεοδώρου, ἐπικληθεὶς τῶν Θεοδωράτων, καὶ κατόπιν ἐξ ἐνὸς υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Ἰακώβου, τῶν Ἰακωβάτων. Πλὴν τούτων εἰσὶν ὁ κλάδος τῶν Μεταξᾶ Τζαννάτων, ὁ τῶν Λισαίων καὶ ὁ τῶν Δόρων, ἐξ οὗ κατάγεται καὶ ἡ μόνη ἐν Ζακύνθῳ οἰκογένεια Μεταξᾶ Σαντορίνη. Τινὲς τῶν κλάδων τούτων ὑπεδιηρέθησαν εἰς ἑτέρας μικροτέρας διακλαδώσεις πρὸς διάκρισιν τῶν διαφόρων οἰκογενειῶν καὶ ἀποφυγὴν συγχύσεως τῶν ὀνομάτων. Ἐπὶ τέλους ὁ κλάδος τῶν Μεταξᾶ Μαριάτων κατοικούντων ἐν τῇ νῦν Δήμῳ Πρόνων, καὶ ὅστις κατάγεται ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν ἀνήκοντα εἰς τὴν Ε΄. γενεὰν ἀπὸ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου καὶ μεταναστεύσαντα ἐκ Μεταξάτων εἰς Κορωνοὺς καὶ Σκάλαν.

Ἀπὸ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Μεταξᾶ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς οἰκογενείας ἀρχόμενοι θέλομεν ἀπαριθμεῖ τὰς μελλούσας γενεάς· ὁ δὲ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς Ἀγγελος ἀνήκει εἰς τὴν Β΄ γενεὰν τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ οἰκογενείας τῶν Μεταξᾶ, τῆς ὁποίας κλάδοι τινες ἀνῆλθον ἤδη μέχρι τῆς 17ης γενεᾶς.

Ἡ Κεφαλληνία εἶχεν ἤδη ἐρημωθῇ μετὰ τὰς σφαγὰς καὶ λεηλασίας τῶν Τούρκων καὶ τὴν παρὰ τοῦ Κεδούκ Ἀχμέτ Πασᾶ μετανάστευσιν ἐν ἔτει 1484 τοῦ πλείστου μέρους τῶν κατοίκων οὓς μετέφερε βιαίως εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου διέταξεν ὁ Μωάμεθ αἱ μὲν γυναῖκες νὰ συζευχθῶσιν Αἰθίοπας, οἱ δὲ ἄνδρες Αἰθιοπίδας, ὅπως ἀπο-

κτήσῃ δούλους μικτοῦ αἵματος, ἀπέστειλε δὲ αὐτοὺς εἰς μεμακρυσμένας νήσους. Διὸ οἱ Ἑνετοὶ ἅμα κατέκτησαν τὴν νήσον, ἐπεμελήθησαν, ὅπως ἐπαναφέρωσι τοὺς φυγαδευθέντας κατοίκους, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἐπανῆλθον, καὶ οὕτω βαθμυδὸν συνωκίσθη αὐθις καὶ ἐκαλλιεργήθη ἡ νῆσος, ἥτις κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους δὲν παρήγαγεν εἰμὴ βάλανον, σῖτον καὶ κριθήν. Ταχέως δὲ αἱ ὑπώρειαι τῶν ὀρέων καὶ αἱ πεδιάδες ἐκαλύφθησαν ὑπὸ ἐλαιόδένδρων καὶ ἀμπελώνων, βραδύτερον δὲ εἰσῆχθη ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἡ Κορινθιακὴ σταφίς. Εἰς δὲ τὸν μέγαν καὶ ἀσφαλῆ λιμένα τῆς νήσου, τὸν ἀρχαίῳθεν κληθέντα Ἀργοστόλιον, διατελοῦντα ἔρημον τότε, ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις ὤκοδόμησεν ὑγειονομεῖον καὶ σιταποθήκας, συνάμα καὶ τινὲς πολῖται γαιοκτήμονες κατεσκευάσαν ὡσαύτως ἐργαστήρια καὶ ἀποθήκας χάριν ἐμπορίου.

Ἐκτοτε τακτικῶς ἐκυβερνήθη ἡ Κεφαλληνία ὑπὸ Ἑνετῶν Προνοητῶν, οἵτινες εἶχον στρατιωτικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐδίκαζον κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας, εἰς δὲ ταμίας εἰσέπραττε τὰς διαφόρους προσόδους. Τὰ κέρδη δὲ τῶν προνοητῶν ἐκ τῆς Νήσου Κεφαλληνίας ἀνῆλθον μέχρι δώδεκα χιλιάδων δουκάτων κατ' ἔτος!

Καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Τόκκοι εἶχον ἀπωλέσει τὰς ἐν Ἠπείρῳ κτήσεις αὐτῶν, μετέβαλον πολιτικὴν ὡς πρὸς τοὺς ὀρθόδοξους αὐτῶν ὑπηκόους, διὸ ὁ Λεονάρδος Β' ἐν ἔτει 1460, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων κατάργησιν τοῦ Ὀρθοδόξου Ἐπισκοπικοῦ θρόνου, παρεχώρησε τῷ Γερασίμῳ Λοβέρδῳ πρώτῳ Ὀρθοδόξῳ Ἐπισκόπῳ τὸ προνόμιον τοῦ νὰ ἄρχῃ πνευματικῶς τῶν τριῶν νήσων, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης, διορίσας ἑδραν αὐτοῦ καὶ τῶν διαδόχων του τὴν Κεφαλληνίαν, ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸν ὀρθόδοξον κλῆρον τὴν

ἐκλογὴν τοῦ ποιμενάρχου καθ' ἃ ἀφηγεῖται ὁ ἱστορικὸς Λοβέρδος.

Ἐκτοτε ἐξηκολούθησε τακτικῶς ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἐπισκόπους καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξέλεγε Κεφαλλήνας. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Ἐπισκόπου Νεοφύτου Κολοκυθᾶ ἐν ἔτει 1591 ἐξελέγη παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Κορίνθου ὁ Νικόδημος Μεταξᾶς Α', ὅστις ἐψηφίσθη καὶ παρὰ τοῦ κλήρου, ἦτο δὲ ὁ ἑννατος ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος.

Ὁ Νικόδημος ἀνῆκεν εἰς τὴν β' γένεάν, ἦτο δὲ υἱὸς τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Β', ἐγεννήθη ἐν Κεραμιαῖς περὶ τὰ μέσα τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος. Ὁκοδόμησεν οὗτος ἰδίαν δαπάνην ἐν τῇ κώμῃ Μεταξάτα, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγ. Νικολάου καὶ τὸ Ἐπισκοπεῖον, ὅπερ προσδιωρίσθη ὡς ἔδρα Ἐπισκόπων, ἐνῶ πρότερον οἱ Ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι κατῴκουν ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτῶν οἰκίαις. Ἐπὶ τέλους ὁ Νικόδημος ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν καὶ πάντα τὰ κτήματά του, ἀπεβίωσε δὲ ἐν ἔτει 1601. Ἐνεκα τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ εἰλκυσε τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην οὐ μόνον τῶν Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων, ἀλλὰ καὶ τῶν περιφανεστέρων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου καναχωρίζομεν δύο πρὸς τὸν Νικόδημον ἐπιστολάς τοῦ ἱερομονάχου Διονυσίου Κατηλιανοῦ, ὅστις ἀνεδείχθη διάσημος Ἐπίσκοπος Κυθήρων καὶ τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν ὁ Ἰωάννης Λάμιος ἐν τῷ συγγράμματί του.

*Διονύσιος ἱερομόναχος ὁ Κατηλιανὸς τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ
Κυρίῳ Νικοδήμῳ εὖ πράττειν.*

Πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ὁσημέραι πυνθανόμενοι καταπέμπεσθαι μανθάνομεν ὃ οὐχ ἑτέρῳ ἀλλὰ τοῖς ἐναρέτοις καὶ ἀγαθοῖς παρέχεται, τούτοις δ' αὖ-

τὸς συγκαταλεγόμενος καὶ τῆς σωφροσύνης τε καὶ ἀρετῆς παρὰ πάντων θαυμαζόμενος καὶ τοῖς πάλοι καὶ θείοις ἀνδράσι συνεξετασθεὶς θεία ψήφῳ ποιμένατε καὶ διδάσκαλον τῶν λογικῶν προβάτων κατὰ τὴν τοῦ κυρίου φωνὴν τὸ τῶν ἱερέων ξίφος ἀποκατέστησεν, ἀφ' οὗ μὲν τοι ταῦτα ἤκόν τινες ἀπαγγέλλοντες. Εὐδαιμόνησά σε καὶ Κεφαλληνίας δυναμένους δεικνύναι τοιοῦτον πολίτην, ὃφ' οὗ τὰ πάντα τῆς ἐνεγκούσης λαμπρυνται καὶ εἰς ὕψος ἐπαίρεται, ἡμεῖς δ' ἐξηρημένοι τῇ θεοφιλίᾳ σου καὶ ἀπαξάπαντες τῶν φίλων, εὐφροσύνην καὶ τέρψιν μεγίστην εἰλήφαμεν, οἵτινες προθύμως μὲν ἀφίκοντο ἂν καὶ περιπτύσσασθαι σε, ἀλλ' ὅμως κωλυόμεθα τῷ τῆς ὁδοῦ μήκει καὶ τῇ τοῦ ἔτους ὥρᾳ, γράμμασι δὲ διανοήθημεν τὴν ὀφειλομένην σοι πρόσρπον ἀποδιδόναι, καὶ ἱκετεῦσαι διὰ μνήμης ἔχειν ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ θείαις τελεταῖς, κἂν τούτοις ἅπασιν εἰ τούτων τῇδε χρήζης ὧν ἱκανοὶ ἐσμεν ὑπουργῆσαί σοι μὴ γράψῃ παρακαλῶν, ἀλλ' ἀπαιτῶν χάριν. Τὴν δὲ σὴν θεοφιλίαν ἐρρωμένην διαφυλάττων ὁ Κύριος ψυχῇ τε καὶ σώματι πολλῶν ἐτῶν περιόδους, θεοφιλέστατε πάτερ. Ἐνετίθην, Πυανεψιδῶνος ἐννάτῃ ἐπὶ εἰκάδι, κατὰ τὸ ἀφ' ἡ' (1591) ἔτος ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως. (Σελίς 74—75).

*Διονύσιος ἱερομόναχος ὁ Κατηλιανὸς τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ
Κυρίῳ Νικοδήμῳ εὖ πράττειν.*

Θεοφιλέστατε ἡμέτερε δέσποτα Κύριε Ἐπίσκοπε Κεφαλληνίας τε καὶ Ζακύνθου, τὰς ἀγίας σου χεῖρας προσκυνητῶς ἀσπάζομαι καὶ καταφιλῶ, καὶ ἀπονέμω δουλικῶς τὴν ἐδαφιαίαν τῇ θεοφιλίᾳ σου, λοιπὸν δις ἤδη καὶ τρίς ἀπεστείλαμεν συνιδρῶτι καὶ πόνῳ σοῦ χάριν : γράφοντες πρὸς τοιοῦτον ἀρχιερέα ἐφεπόμενον

τοῖς πάλαι ἐκείνοις καὶ μακαρίοις ἀνδράσι καὶ ὑπερ-
βαλλόμενον τοὺς παρεληλυθότας κατὰ πᾶν εἶδος παι-
δεύσεως ὅθεν τὸ μὲν, διὰ τὴν ἀναθήνησιν τοῦ ἱερομο-
νάχου τοῦ Χρυσοβέργη, τοῦ ὄντως ἀκακίου, τὸ δέ, εἰ-
δέναι σοι πλείστας χάριτας καὶ τελευταῖόν φημι ἀρχιε-
ρεῖα ἡμψιεσμένον πάσας τὰς ἀρετὰς τοῦ ποιμνικοῦ
ποιμνίου, τοῦθ' ἕνεκα τῷ παντοκράτορι θεῷ νύχαρι-
στήσαμεν, ὃς ἔκκρινε τηληκοῦτον παρ' οὗ ὁσφραίνε-
ται κύριος ὁσμήν εὐωδίας κατὰ τὸν προφῆτην, οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ πάντας τῆς ἐναρέτου σου πολιτείας ἡδοντα,
ἡμεῖς δὲ ἡλκον συγγενῇ ἔχοντες οὐκ ἔδει συνενφραν-
θῆναι καὶ χαρίναι, τοῦτό γε νῆ τὸν θεὸν μέμψεως ἂν
ἄξιον εἴη. Ὅθεν τὸν καλὸν δωτῆρα ἱκετεύω ὅλη ψυχῇ
οὗ λάτρις οἰκτρός εἰμι διατελῶ, ἐπὶ μήκιστον χρόνον
καὶ εἰς βαθὺ γῆρας διατηρῆσαί σου τὴν ἱερὰν κεφα-
λήν, θεοφιλεστάτων κορωνίς, ἡμεῖς δ' αὐτόθι ἔχοντες
προγονικά τινα, καὶ μὴ εἰδότες τὴν ποιότητα οὔτε τὴν
ποσότητα, ἐκλέξαμεν ἐπίτροπον ἡμέτερον καὶ καθολι-
κὸν τὸν σὸν εὐγενέστατον ἀδελφὸν καὶ ἀξιοῦμεν τὴν
θεοφιλίαν σου εἶπερ δίκαιόν ἐστιν καὶ μιστὸν παρὰ
θεῷ καὶ ἀνθρώποις, ὥστερεῖσθαι τῶν πατρικῶν καὶ ἀπ'
ἀλλοτρίων κρατεῖσθαι ἀδίκως. Καὶ εἰ τούτων τῇδε χρή-
ζεις ὧν ἱκανός εἰμι ὑπουργῆσαί σοι, μὴ γράφῃ παρα-
καλῶν, ἀλλ' ἀπαιτῶν χάριν, ὀφειλῶ γάρ. Προσειρίσθω
σοι ὁ λογιώτατος Κύριος Μητροφάνης καὶ πάντες οἱ
παράσοι. Ἐρρωσο. Ἐνετίηθεν τοῦ αἰῶν' (1598). Με-
ταγεινιῶνος, πέμπτη ἐπὶ δέκα. (Σελίς (90—91).

Nulla Saeculo XVI Constantinopoli Graecorum
Chalcographia fuisset tradit Steph. Gerlachius; immo
dixerim nulla fuisse in tota Graecia: nam quum Ni-
codemus Mataxas, Archiepiscopus Cephaleniae, ad

quem scribit *Dionysius Catelianus* Superius pag. 74 et
90. ex Batavia characteres Bysantium advenisset, et
quaedam typis in lucem emisisset, Supremi Vezirii
indignationem expertus est, et opus illud utile inter-
mittere coactus, de quo videndi *Papadopolus Hist. Gy-
mnas. Patavini Par. 41 Cap. XLII. num. CXCVI* et *Aymonus
in Monum. Authen. Eccles. Graecae in Praefat.* Quare Graeci
libros formis describere, formis iam descriptos, Vene-
tiis quaerere, omnino cogebantur. Tandem sub exi-
tum saeculi superioris *Anthimus* Archiepiscopus Hun-
garo Valachiae Typographiam Graecam, Latinam et
Arabicam, Buchoresti instituit, ex qua multa Graeco-
rum opera, lucubrationesque prodierunt, ut videre
est apud *Antonium Clarium in Historia Revolutionum
Valachiae*¹.

¹ Deliciae Eruditorum seu veterum ἀνέκδοτον, opusculorum col-
lectanea 10 Lamius collegit, illustravit, edidit. Florentiae MDCCXL.
Ex Typographio Petr. Calet. Vivianis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Νικόδημος Μεταξᾶς Β', Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας,
Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ις' ἑκατονταετηρίδος ἐμφανίζεται ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν Ἱστορίᾳ Νικόδημος ὁ Μεταξᾶς. Ὁ μεγαλεπήβολος οὗτος Κεφαλλὴν διεφημίσθη διὰ τὴν σοφίαν καὶ εὐγλωττίαν του, οὐχ ἥττον καὶ διὰ τὴν εὐπροσηγορίαν καὶ τὴν θελκτικὴν αὐτοῦ συμπεριφορὰν.

Ἐγεννήθη ὁ Νικόδημος ἐν Κεραμιαῖς περὶ τὸ 1585, ἦτο υἱὸς τοῦ Βαλιάνου Μεταξᾶ καὶ ἀνήκεν εἰς τὴν ἐβδόμην γενεάν. Ἐκπαιδευθεὶς τὰ ἐγκύκλια παρὰ τῷ ἐκ πατρὸς θείῳ του Νικοδήμῳ Μεταξᾶ Ἐπισκόπῳ τῶν τριῶν νήσων καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀσπασθεὶς, μετωνομάσθη Νικόδημος κατὰ τὰ τῶν μοναχῶν ἔθιμα. Περὶ τὸ 1620 μετέβη εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Εὐρώπης χάριν τῶν σπουδῶν του καὶ ἐπὶ τέλους εἰς Λονδίνον παρὰ τῷ ἐκεῖ ἐμπερουμένῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ, ὅστις γενναίως τὸν συνέδραμε πρὸς ἀγορὰν μικροῦ τυπογραφείου, συλλαβόντος τὴν ἀξιόπαινον ιδέαν νὰ ἐκδώσῃ χρήσιμα βιβλία ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκ τῶν πιεστηρίων δ' αὐτοῦ ἐξεδόθησαν διάφορα ἑλληνικὰ συγγράμματα καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐν ἔτει 1624 τὸ περὶ Ἑπιστολικῶν τύπων τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως. Ἐκ δὲ τῆς προτασσομένης προσφωνητικῆς ἐπιστολῆς, ἥς ἐνταῦθα παραθέτομεν ἀπόσπασμα, καταδεικνύεται ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ σεμνοπρέπεια τοῦ λογίου Μεταξᾶ.

« Ἀλλ' οὐδέ σοι, πάτερ σεβασμιώτατε (ἐὰν ἐγὼ τῆς
» σῆς ἡμέρου διαθέσεως εὐστόχως ἐφικνεῖσθαι οἶος
» τ' ὦ), ἀφ' ἡδονῆς ἔσται αὕτη ἡ ἀκρόασις, ὥς ἄρα
» λογοποιούσῃ τὴν ἄλλως οἱ κακοῦθεις καὶ ἀπαίδευ-
» τοι, ὅτι μηδὲν ἔχει σεπτὸν ἢ νῦν Ἑλλάς, ἀλλ' ἢ τὰ
» κλεινὰ τῶν χωρίων ὀνόματα, καὶ τῆς μακαριστῶν
» ἀνδρῶν φθοᾶς, ἥτις τὸ παλαιὸν ὑπῆρχεν, ὥσπερ χη-
» ρεύουσα διαπέπτωκεν, ὁπότε καὶ αἱ νῦν Ἀθῆναι
» τοιοῦτον ἄνδρα τῶν ἑαυτῶν μακαρίων πόλεων ἐξέ-
» φυσαν, τὸν ἐτι ζῶντα Θεόφιλον καὶ εἰς τοὺς ἀσκη-
» τὰς τελούντα, ὃς ἀπάσης ἀρετῆς (εἴη δὲ τοῦτο ἀνε-
» μεσήτως εἰπεῖν) εἴσω γενόμενος, καὶ παντοδαπῆς
» φιλοσοφίας τὰ τέλεια καὶ ἐποπτικά μνύμενος (ὥς ἢ
» ἐν χερσὶν ὑπόθεσις ἐπαλαῖζομένῳ ὀνόματι διαδεί-
» κνυσι) μονουχὶ τὸ ἀρχαῖον τε τῆς πρὶν ἀποβλεπο-
» μένης Ἀτθίδος ἀναστήσεται κλέος· τοῦτον, ὥσπερ
» ἀκροθίνιον τῶν νῦν ἐλλογίμων καθ' Ἑλλάδα εἰ μετὰ
» τῆς προσηκούσης φιλοφρονήσεως ἀποδέξαιο (ἀπο-
» δέξῃ δὲ πάντως) ἐν τῷ αὐτοῦ βιβλίῳ, ὥσπερ δι' ἐκ-
» μαγείου τινος ἀπεικονιζόμενον· καμὲ οὐ Θεόφιλον
» τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ συστήσοντα μᾶλλον ἢ δι' ἐκεί-
» νου συσταθισόμενον, ἀφ' ὑψηλοῦ ὀκρίδαντος, ἐφ' οὗ
» τὸ ὑπερφυῆς τῆς εὐμοιρίας σὲ κατέστησε, καταβάς
» καὶ προσβλέπειν ἀξιώσειας παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλήσι
» χρυσοῖς ἐστήξεις· καὶ πάντες τῇ σῇ σεβασμιότητι,
» καὶ τῇ δημοσίᾳ τῶν Ἀγγλοβρετανικῶν πραγμάτων
» καταστήσει, ἥς σοι αὐτὸ ἐλάχιστον μέρος ὁ μεγα-
» λόφρων βασιλεὺς ἐνεχείρισε πάντα τὰ χρυστά, καὶ
» εὐφῆμα, καίπερ ἀπότροφοι ὄντες τῆς σῆς πατρίδος,
» καὶ ἐτέρων ἀγωγὴν ἡγμένοι ὁμοθυμαδὸν εὐξόμεθα.
» Ἐρρωσο. Ἐν Λωνδώνῃ τῇ Ἀγγλοβρετανίας μνη-
» τροπόλει, Μαρτίου α' ἐπὶ εἰκάδι κατὰ τὸ ἀχκδ' ἔτος
» σωτήριον. »

Ἐν τούτοις ὁ Νικόδημος ἔσχεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ τότε Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ὅστις προέτρεψεν αὐτὸν ἵνα μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα διὰ τυπογραφείου τοῦ ἰδύνατο νὰ καταστῇ ὠφελιμώτερος εἰς τὸ ἔθνος, ἀποδεχθεὶς δὲ ὁ Πατριάρχης τὰς προτάσεις τοῦ Μεταξᾶ τῷ ὑπεσχέθη τὴν συνδρομὴν του.

Τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρέξαντα ἕνεκα τοῦ τυπογραφείου τούτου καὶ τῶν ἐκδοθέντων βιβλίων, ἅτινα πλεῖστοι συγγραφεῖς ἀναφέρουσι, θέλομεν ἀφηγηθῇ ἐν συντόμῳ, ἀρϋόμενοι ταῦτα ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ Θωμᾶ Σμιθίου τοῦ ἀρχαιοτέρου συγγραφέως περὶ τούτων γράψαντος¹.

Κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1627 ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ ἐμπορικοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου ἐκ Λονδίνου ἀποπλεύσαντος, ὁ μοναχὸς Νικόδημος Μεταξᾶς Κεφαλλὴν φλεγόμενος ὑπὸ ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα του καὶ προτιθέμενος νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς του, οἵτινες διετέλουν εἰς ἀπίστευτον ἀμάθειαν ἕνεκα τῆς μακρᾶς δουλείας, ἐκόμισε δὲ τυπογραφεῖον μετὰ πάντων τῶν ἀναγκαίων αὐτῷ. Περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπιχειρήσεως οἱ ἐνδιαφερόμενοι κυρίως ὁ Πατριάρχης Κύριλλος καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Γεράσιμος, ἀφοῦ συνεννοήθησαν μετὰ τοῦ παρὰ τῇ Ὀθωμανικῇ Πύλῃ πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας Thomas Rowe, ὅστις ἔσπευσε νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα παρὰ τῷ Βεζύρη καὶ ἔλαβεν ἰδιόχειρον ἄδειαν, ὅπως ἀνενοχλήτως ἀποβιβάσῃ ἐκ τοῦ πλοίου τὰ τε βιβλία καὶ τὸ τυπογραφεῖον. Ἐλαβε δὲ ὁ πρέσβυς ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὸν Νικόδημον καὶ τὴν ἐπιχείρησίν του, ὅστις ἐνοικιάσας οἰκίαν τινα παρὰ τῇ

¹ Miscellanea, Brevis et succincta narratio, de vita studiis Gestis et Martyrio Cyrilli Lucarii, Patriarchae Constantinopolitani. Authore Thoma Smith. Londini 1686.

Ἀγγλικῇ πρεσβείᾳ, ἔθεσεν ἐν αὐτῇ τὸ τυπογραφεῖον καὶ ἤρξατο ἐργαζόμενος.

Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1627, ἐξεδόθη τὸ ἐν Ἑλλάδι πρῶτον βιβλίον ὑπὸ Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν ἐξῆς τίτλον: «*Τοῦ » Μακαριωτάτου καὶ Σοφωτάτου πατρὸς ἡμῶν Πάπα » καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τανῦν δὲ Οἰκουμενικοῦ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου, σύντομος πραγματεία κατὰ Ἰουδαίων, ἐν ἀπλῇ διαλέκτῳ πρὸς » Γεώργιον τὸν Πάργαν. (Μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην » ὑπάρχει τὸ βασιλικὸν τῆς Ἀγγλίας ἐθνόσημον). Ἐτυ- » πώθη δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει δαπάνη τε καὶ ἐπι- » μελεία τοῦ πανοσιωτάτου καὶ λογιωτάτου ἐν Ἱερο- » μονάχοις Κ. Νικοδήμου τοῦ Μεταξᾶ. Ἐν ἔτει αχχζ'. » εἰς μικρὸν 4ον. » Ἐν τῷ σπανιωτάτῳ τούτῳ βιβλίῳ ὑπάρχουσι καὶ ἑπτὰ ὀμιλῖαι Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου ἐπισκόπου Κυθήρων, εἰς τὰς ἐξ Κυριακὰς τῶν Νηστειῶν, καὶ ἑτέρα εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην Παρασκευήν, ἕκαστον δὲ πόνημα φέρει ἰδιαιτέραν σελίδωσιν.*

Δεύτερον βιβλίον ἐκτυπωθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς ὃ οὔτε ὁ τόπος οὔτε τὸ ἔτος σημειοῦται, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Δοσιθέου τοῦ Πατριάρχου, εἶνε τὸ ἐπόμενον μικροῦ τετάρτου σχήματος, περιέχον ὑπὸ ἰδιαιτέραν σελίδωσιν τὰ ἐξῆς πέντε πονημάτια: Α'. Τοῦ μακαριωτάτου πατρὸς ἡμῶν Μελετίου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Λιβύας, Πενταπόλεως, Αἰθιοπίας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ὡς ἐν εἶδει ἐπιστολῶν. — Β'. Γεωργίου Κορεσίου τοῦ Χίου, διάλεξις μετὰ τινος τῶν Φράρων. Γ'. Νείλου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης βιβλία δύο. Τὸ πρῶτον περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαστάσεως, τὸ δεύτερον περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα. — Δ'. Τοῦ σοφωτάτου Βαρλαάμ, λόγος περὶ τῆς τοῦ Πάπα ἀρχῆς. Περὶ

τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς βιβλίον ἐν. — Ε'. Γαβριήλ τοῦ Σεβήρου ἐκ Μονεμβασίας, μητροπολίτου Φιλαδελφείας, ἐκθεσὶς κατὰ τῶν ἀμαθῶς γεγονότων καὶ παρὰ νόμους διδασκόντων, ὅτι ἡμεῖς οἱ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας γνήσιοι καὶ ὁρθόδοξοι παῖδες ἐσμὲν σχισματικοὶ παρὰ τῆς Ἀγίας καὶ καθόλου Ἐκκλησίας.

Τὰ συγγράμματα ταῦτα ἐξελέγχοντα τὰς τῶν Παπιστῶν πλάνας προὔξενον βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἐνεκα τοῦ του συνασπισθέντες οἱ Ἰησουῖται μετὰ τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας, προσεπάθησαν νὰ ματαιώσωσι τὸν ἐθνωφελῆ τοῦ Μεταξᾶ σκοπόν. Τὸν ἐκατηγόρησαν συνεπῶς ὡς λουθηρανὸν καὶ ὄργανον τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἥς καὶ τὰ σύμβολα ἔφερε τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθὲν βιβλίον. Ἐπετέθησαν δὲ καὶ κατὰ τοῦ Μεταξᾶ καὶ ἠπειλοῦν τὴν ζωὴν του. Τούτου ἐνεκα ὁ πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας, θέλων νὰ σώσῃ αὐτὸν ἐκ τῶν δολοφόνων, ὑπεχρεώθη νὰ τῷ παραχωρήσῃ ἐν δωμάτιον ἐν αὐτῇ τῇ πρεσβείᾳ ἐνθα ἔμενεν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου δὲ συνωδεύετο ὑπὸ φυλάκων πρὸς ἀσφάλειάν του.

Παροργισθέντες ἐπὶ τέλους οἱ Ἰησουῖται κατέφυγον εἰς τὴν συκοφαντίαν καὶ ἐκμεταλλευόμενοι τὴν εὐπιστίαν τῶν Τούρκων, ἔπεισαν τὸν Βεζύρην ὅτι ὁ Μεταξᾶς ἦτο πολιτικὸς πράκτωρ, ὅτι ἀπεστάλη πρὸς διοργάνωσιν ἐπαναστάσεως συνεννοούμενος μετὰ τῶν Ρώσων, ὅτι θέλει κυκλοφορήσῃ καὶ ἕτερα βιβλία κατὰ τοῦ Κορανίου ἐξ Ἀγγλίας στελλόμενα, καὶ πρὸς ἐπιμαρτύρησιν τῆς συκοφαντίας ταύτης προσήγαγον πόνημά τι ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου.

Ὁ Μέγας Βεζύρης μετὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην διέταξεν ἀμέσως ἓνα λόχον Γενιτσάρων, ἵνα συλλάβωσι τὸν Μεταξᾶν καὶ περιφρουρηθῇ ἡ οἰκία του, ἀλλὰ τῇ εἰσηγήσει τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας, τοῦ θερμοῦ προστάτου τῶν

Ἰησουϊτῶν, ἀνεβλήθη ἡ ἐκτέλεσις τῆς διαταγῆς ταύτης διὰ τὴν 6 Ἰανουαρίου 1628 ἡμέραν τῶν Θεοφανείων, καθ' ἣν εἶχον προσκληθῇ εἰς συμπόσιον παρὰ τῷ πρεσβευτῇ τῆς Ἀγγλίας, ὁ τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας πρέσβυς Βενιέρος, ὁ Πατριάρχης Κύριλλος καὶ διάφοροι Ἕλληνες ἐκ τῶν ἐπιφανῶν, καὶ τοῦτο ἵνα προληφθῇ πᾶσα ἐνέργεια παρὰ τῇ ἐξουσίᾳ πρὸς ματαίωσιν τῆς συνωμοσίας περὶ συλλήψεως τοῦ Μεταξᾶ.

Ὄντως τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἑκατὸν πεντήκοντα Γενίτσαροι κατέλαβον τὸν οἶκον τοῦ Μεταξᾶ, ὃν μὴ εὐρόντες, ἐδέσμευσαν τοὺς ὑπηρέτας, συνέτριψαν τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ κιβώτια αὐτοῦ, ἔρπασαν τὰ βιβλία, τὰ ἀργυρὰ σκεύη καὶ χρήματα. Ἐν μέσῳ τοῦ πανικοῦ φόβου τῶν κατοίκων καὶ τῆς ταραχῆς ταύτης, ἐπέστρεφεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Γαλατᾶ ὁ Μεταξᾶς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας, ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐνδυμὰ του ἦτο ὅμοιον μὲ τὸ τοῦ γραμματέως, οἱ Γενίτσαροι ἐξέλαβον αὐτὸν ἂντ' ἐκείνου καὶ οὕτως ἐσώθη εἰς τὴν ἀγγλικὴν πρεσβείαν.

Ὁ Ἀγγλος πρέσβυς μεταβὰς παρὰ τῷ Βεζύρῃ διεμαρτυρήθη διὰ τὰ γενόμενα, ἐδήλωσε δὲ ὅτι ὁ Μεταξᾶς ἐξ εὐγενῶν καταγόμενος καὶ ὑπ' αὐτοῦ προστατευόμενος ἦτο καὶ ὑπὸ ἡγεσίας τῆς Ἑνετίας, ὁ δὲ Βεζύρης κατανοήσας τὸν δόλον, διέταξεν ἀμέσως τὴν ἀπόδοσιν τῶν κατασχεθέντων. Πρὸς τούτοις ὁ Μουφτής ἐξετάσας τὰ κατασχεθέντα βιβλία, ἀπεφάνθη ὅτι οὐδὲν περιεῖχον κατὰ τοῦ Κορανίου καὶ ἐπομένως δὲν ἦσαν ἐπιλήψιμα. Ἡ ἀπόφασις δ' αὕτη οὐ μόνον ἐματαιώσε τὰς δολοπλοκίας τῶν Ἰησουϊτῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ Βεζύρης προῦκάλεσε διάταγμα δι' οὗ ἐξωρίζοντο τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Ὁ Μεταξᾶς τὰ μέγιστα ἐθαυμάσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἱεροκήρυξ, ἡ δὲ Μεγάλη Ἐκκλησία δεόντως ἐκ-

τιμήσασα τοὺς ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγωνάς του, προεχέρισεν αὐτὸν εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Ναυπλίου. Ὁ Νικόδημος ὁμως μὴ ἀποδεχθεὶς τὸ ἀξίωμα, παρεκάλεσε τὸν Λούκαρην καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἵνα ἀναβιβάσῃ τὴν πατρίδα του Κεφαλληνίαν εἰς ἀνεξάρτητον Ἀρχιεπισκοπὴν, ἣτις ὑπέκειτο μετὰ τῆς Ζακύνθου εἰς τὸν Μητροπολίτην Κορίνθου, ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὴν παράκλησίν του ταύτην ἀποδεξαμένη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, προὐδίδασε διὰ πατριαρχικοῦ σιγιλλίου, ἐκδοθέντος τὴν 6 Ἰουλίου 1628, εἰς Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τὴν Κεφαλληνίαν μετὰ τῆς Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης, τὸν δὲ Νικόδημον Μεταξᾶν διώρισεν Ἀρχιεπίσκοπον τῇ συναινέσει καὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βαΐλου τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας Βενιέρου.

Ἰδοὺ τὸ ἀνέκδοτον καθολικὸν γράμμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δι' οὗ διωρίσθη ὁ Νικόδημος Μεταξᾶς.

*Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.*

Ἡ τοῦ Χριστοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, τῇ τούτου εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι τὰς ὑπ' αὐτὴν διατελούσας ἀγιωτάτας Ἐκκλησίας πνευματικὰς καὶ θεοφιλεῖς, δεῖ ἐπισκεπτομένη καὶ περιθάλλουσα, οὐ μόνον τῶν δεόντων αὐτοῖς οὐκ ἀποστερεῖσθαι βούλεται, ἀλλὰ καὶ οἴκοθεν προνοεῖσθαι ὀφείλει καὶ τὰ ἐπωφελῆ καὶ ὅσα πρὸς σύστασιν ἀφορᾶ συντείνειν τι καὶ ἀποφαίνεσθαι, ἵνα μὴ στερούμεναι ταῖς αὐταῖς ἀνηκούσαις ἐπισκέψεώς τε καὶ εὐδοκίας εἰς ἀκαταστασίαν κατενεχθεῖεν καὶ ἀμηχανίαν. Ἐπειδὴ τοίνυν προνοούμενοι οἷα εἰκὸς καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, ὡς χρέος ἔχοντες ἀπαραίτητον ἐπισκέπτεσθαι τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἀποκτήσεσθαι ἄξιον

ποιμένα καὶ ἀγαθὸν προστάτην, μετὰ τὴν τοῦ νῦν προϊσταμένη αὐτῆς ἀποδίωσιν (ἢ παραίτησιν) εὐρόντες δὲ ἄξιον καὶ ἐρμόδιον τῆς τῶν θρόνων αὐτῶν διαδοχῆς τὸν τιμιώτατον καὶ λογιώτατον καὶ εὐγενῆ ἐν Ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι **κύριον Νικόδημον τὸν Μεταξᾶν**, ἄνδρα τὰ τε ἄλλα ἐντιμον καὶ ἐναρέτου βίου καὶ καλῆς πολιτείας καὶ παιδιόθεν τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα ἐνδεδυμένος καὶ τὰ θεῖα καλῶς μεμυημένον καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ὑπέρμαχον καὶ βοηθὸν ἀναφανέντα τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τοῦτον ἐξελεξάμεθα ψήφῳ κανονικῇ κοινῇ ἀναδέξασθαι τὸν θρόνον τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης καὶ ἀρχιερατικῶς προϊστάναι αὐτῆς, εἰ καὶ παρὰ τῶν κατὰ τόπον ἱερωμένων κληρωθεῖν καὶ ψηφισθεῖν ὡς ἔθος, κατὰ τοὺς τῆς πολιτείας νόμους, καὶ λέγεσθαι καὶ καλεῖσθαι αὐτὸν οὐκ ἤδη Ἐπίσκοπον ἀλλ' Ἀρχιεπίσκοπον, βουλόμεθα γὰρ αὐτὴν καὶ ἀποφαινόμεθα οὐκ Ἐπισκοπὴν, ἀλλ' Ἀρχιεπισκοπὴν εἶναι τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, καὶ Ἀρχιεπίσκοπον εἶναι τὸν ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντα. Καὶ μὲν τοι ἐπινεύσει καὶ εὐδοκήσει εἰς τοῦτο καὶ ἡ χριστιανικωτάτη καὶ γαληνοτάτη μεγάλη ἀρχὴ τῶν Ἑνετῶν, ἥς τοὺς δικαιοτάτους νόμους ὀφείλει ὑπεῖκειν καὶ ὑποτάσσεσθαι κατὰ τὰ ἔξω, κατὰ δὲ τὰ πνευματικὰ ὑποτάσσεσθαι ἔχει τῇ καθ' ἡμᾶς τῆς Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, μηδενὸς περὶ τούτου ἐναντιωθησομένη αὐτῷ, ἢ ἀντειπεῖν τολμήσοντος ἐν ἀργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ. Ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἐγγράφη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι τιμιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι κυρίῳ Νικόδημῳ, ἐπικυροῦν τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην κανονικὴν ψῆφον τῆς ἐπαρχίας Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας εἰς ἐνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν. Ἐν ἔτει 1628 ἐν μηνὶ Μαΐῳ, Ἰνδικτιῶνος ΙΑ'.

Ἐν πᾶσι καὶ περὶ πάντων τηρητέον τὸ ἔνταλμα καὶ πρόσταγμα τῆς χριστιανικωτάτης καὶ θεοφρουρήτου αὐθεντίας τοῦ Γαληννοτάτου πρίγκιπος τῶν Ἑνετῶν, εἴτα χωρεῖς ἐς τὰ λοιπὰ καθ' ἐκεῖνο. (Εἶχε δὲ ταῦτα διὰ θείας χειρὸς ὁ Πατριάρχης).

Ἡρακλείας Νεόφυτος	Παροναξίας Ἱερεμίας
Κυζίκου Παρθένιος	Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος
Νικομηδείας Νεόφυτος	Εὐρίπου Ἰωάσαφ
Χαλκηδόνος Ἰσαάκ	Θηβῶν Μητροφάνης
Φιλιππουπόλεως Χριστόφορος	Μηδείας Θεοδόσιος
Μονεμβασίας Νεόφυτος	Συληθρίας Λαυρέντιος
Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης	Αἴνος Παρθένιος
Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης Γαβριήλ	Τζίας καὶ Θεσμῆς Νεκτάριος
Βερροίας Κέρριλλος	Ραιδεστοῦ Μελχισεδέκ
Χριστιανουπόλεως (δυσανάγνωστον)	Μυριοφύτου Αὐξέντιος

Παραλαβὼν τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὸ τυπογραφεῖον ὁ Νικόδημος ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ αἰσίως καταπλεύσας εἰς Κεφαλληνίαν, ἀνεκοίνωσε τὰ πατριαρχικά γράμματα. Μετ' οὐ πολὺ παρητήθη ἔνεκα γήρατος ὁ τότε Ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας Παρθένιος ὁ Ζακύνθιος καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ νησίδιον Λητῶα (Βαρδιάνοι), ἔνθα ἀπελάμβανε σύνταξιν μέχρι τέλους τοῦ βίου του. Γενομένης δὲ ψηφοφορίας τῇ 23 Νοεμβρίου 1628, ἐξελέχθη παμψηφεί ὑπὸ τοῦ κλήρου, καὶ ἐν ἀνευφημίαις ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ ὡς νόμιμος Ἀρχιεπίσκοπος ὁ Νικόδημος Μεταξᾶς.

Οἱ ἄρχοντες τῆς Ζακύνθου μετὰ δυσαρесχείας ἔμαθον τὸν διορισμὸν τοῦ Μεταξᾶ, ἔνεκα τῆς ἐξόχου τιμῆς τῆς ἀπονεμηθείσης εἰς τὴν ἀντίζηλον νῆσον, ὅθεν συνέταξαν ἀναφοράς διὰ τῶν ὁποίων ἐσυκοφάντουν τὸν Μεταξᾶν καὶ πρὸς ὑπόστήριξιν αὐτῶν ἔπεμψαν καὶ πρεσβευτὰς εἰς Ἑνε-

τίαν. Ἡ Κοινότης Κεφαλληνίας μαθοῦσα ταῦτα συνέταξεν ὡσαύτως ἀναφοράς ἀναιρούσας τὰς τῶν Ζακυνθίων, ἀπέστειλε δὲ καὶ πρεσβευτὴν εἰς Ἑνετίαν τὸν Ἰάκωβον Μεταξᾶν ἀδελφὸν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἄνδρα εὐπόληπτον καὶ ἐντριβέστατον περὶ τὰ δικανικά, οὕτω δὲ ἐματαιώθη ἡ κατὰ τοῦ Νικοδήμου κατηγορία.

Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1628 μετέβη ὁ Νικόδημος εἰς Ζάκυνθον διὰ τὴν συνήθη περιοδείαν. Οἱ ἄρχοντες τότε προσεπάθησαν νὰ διεγείρῳσιν τὸν λαὸν κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς μάτην, διότι ὁ λαὸς τῆς Ζακύνθου ὑπεδέχθη αὐτὸν ἐν θουσιωδῶς καὶ ἐξεληθόντος τοῦ ναοῦ ἔφερον αὐτὸν ἐπὶ πολυτελοῦς θρόνου καὶ περιήγαγον εἰς τὴν πόλιν θριαμβευτικῶς. Οἱ δὲ ἄρχοντες συνέταξαν καὶ ἑτέρας ἀναφοράς κατὰ τοῦ Νικοδήμου πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Γερουσίαν ἵνα ἀπαγορευθῇ αὐτῷ ἡ εἰς Ζάκυνθον ἔλευσις, διότι ὁ λαὸς συμπαθῶν πρὸς αὐτόν, ἡπείλει νέαν κατὰ τῶν ἀρχόντων ἐπανάστασιν. Ὁ Νικόδημος τότε ἀντὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Πρωτοπαπᾶ, διώρισεν ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον τὸν πεπαιδευμένον Ἱερέα Νικόλαον Κούρσουλαν, δοὺς αὐτῷ καὶ τὸ δικαίωμα ἵνα ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐκδίδῃ ἐκκλησιαστικὰς ἀποφάσεις, ἀδείας γάμων, δικάζῃ διαζύγια, ἐπιτίμια καὶ εἰσπράττῃ τὰ κανονικὰ δικαιώματα.

Ἄλλ' οἱ εὐγενεῖς σύνδικοι Ζακύνθου δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ Κούρσουλα, καὶ δι' ἀποφάσεώς των κατήργησαν τὸ ὑπὸ τοῦ Μεταξᾶ δοθὲν αὐτῷ ἀξίωμα, καὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Πρωτοπαπᾶν ἐν τῇ προτέρᾳ ἐξασκήσει τῶν δικαιωμάτων του, καθ' ἃ ἀφηγεῖται ὁ Π. Χιώτης¹. Ἐξεδόθη δὲ ἐπὶ τέλους διάταγμα τοῦ Δόγου Νικολάου Κονταρίνη τῇ 15 Ἰουλίου 1630, δι' οὗ ἐπεκυροῦτο ὁ τίτλος τοῦ Νικοδήμου καὶ διετάσσετο ὁ Πρωτο-

¹ Π. Χιώτου Ἱστορικά Ἀπομνημονεύματα Ἑπτανήσου. Τόμος ς'.

παπᾶς Ζακύνθου νὰ ὑπακούσῃ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον.

Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία μαθοῦσα τὰ ἐν Ζακύνθῳ συμβαίνοντα ἐξέδωτο κατὰ Φεβρουάριον τῷ 1632 πατριαρχικὸν ἐπιτίμιον ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίλλου, ὅπερ σώζεται ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Κεφαλληνίας φέρον δέκα καὶ ὀκτὼ ὑπογραφὰς ἐπισκόπων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Μετὰ τὸ ναυάγιον τῶν ραδιουργιῶν τῶν Ἀρχόντων τῆς Ζακύνθου, κατέφυγον οὗτοι εἰς τὴν ἀπεχθεστέραν τῶν προδοσιῶν, καὶ δὴ ἐπολέμησαν τὸν Μεταξᾶν διὰ τῶν αὐτῶν ὅπλων ὧν ἑκάμαν χρῆσιν καὶ οἱ Ἰησουῖται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Κατεμήνυσαν ὅθεν τὸν Μεταξᾶν εἰς τὴν Ἑνετικὴν Γερουσίαν ὡς ἐκδίδοντα βιβλία κατὰ τῶν καθολικῶν καὶ σκοπὸν ἔχοντα τὴν ἀνατροπὴν τῶν καθεστώτων. Μεταβὰς δὲ ὁ Ἀντώνιος Πιζάνης εἰς τὴν ἐν Μεταξάτοις οἰκίαν τοῦ Νικοδήμου κατὰ διαταγὴν τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, κατέσχε τὸ τυπογραφεῖον, τὰ βιβλία καὶ χειρόγραφα, οἱ δὲ συνοδεύοντες τὸν Πιζάνην Σκλαβοῦνοι διήρπασαν ἑπιπλα, σκεύη καὶ χρήματα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὡς ἔπραξαν καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γενίτσαροι. Τὰ κατασχεθέντα βιβλία ἐστάλησαν εἰς Ἑνετίαν πρὸς ἐξέτασιν, οἱ δὲ λογοκριταὶ φιλελληνικώτεροι τῶν ἀρχόντων τῆς Ζακύνθου, ἀπεφάνθησαν ὅτι οὐδὲν ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει τὸ ἐπιλήψιμον.

Ὁ Νικόδημος ἔσπευσε τότε νὰ μεταβῇ εἰς Ἑνετίαν καὶ παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ Δόγου Φραγκίσκου Ἐρίτσου πρὸς ἀπολογία του, ἀπέδειξε τὴν ἀθωότητά του καὶ διὰ τῆς συνήθους θαυμασίας εὐγλωττίας του ἐξέπληξε τὴν Ἑνετικὴν Κυβέρνησιν, ἥτις δι' ἀποφάσεως τῆς 17 Μαρτίου 1634, ἡθώωσεν αὐτὸν τῆς κατηγορίας καὶ διέταξεν ἵνα τῷ ἀποδοθῶσι τὰ κατασχεθέντα, λάβῃ ἀποζημίωσιν δι' ἧς ὑπέστη ζημίας καὶ ἐπανεῖλθῃ ἀκωλύτως εἰς τὴν Ἀρχιεπι-

σκοπὴν τοῦ ἀπολαμβάνων πάσας τὰς τιμὰς καὶ ἐξουσίας.

Μετὰ ταῦτα ἡ ἐν Ἑνετίᾳ Ἑλληνικὴ Κοινότης, σεβομένη καὶ ἐκτιμῶσα τὸν Νικόδημον, ἐξέλεξεν αὐτὸν παμφηρεῖ τῇ 12 Ἀπριλίου 1632 Ἀρχιεπίσκοπον Φιλαδελφείας εἰς διαδοχὴν τοῦ Κυπρίου Θεοφάνους Ξενάκη. Ἡ θέσις αὕτη εἶχε δημιουργηθῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ἵνα ἀντισταθμίσῃ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἐπιρροὴν τῶν Πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀπεκατέστη οὕτως ἡ ἰσχυρωτέρα Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ ἐν τοῖς Ἀνατολικῷς Κράτεσιν, ἅτινα ἀνήκον εἰς τὴν Ἑνετικὴν Πολιτείαν. Ἦτο πράγματι εἰς νέος Πατριάρχης τοῦ ὁποῦ ἡ δικαιοδοσία ἦτο ἀπεριόριστος.

Καὶ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ διεκρίθη ὁ Νικόδημος καὶ ὡς πρόμαχος τῆς Ὀρθοδοξίας προσήνεγκε πολλὰς ὑπηρεσίας καὶ διέπρεψεν ἐν τῇ Ἑνετικῇ κοινωνίᾳ, ἥτις τότε ἦτον ἡ πρωτεύουσα ἐν Εὐρώπῃ. Παραμείνας ὁ Νικόδημος ἐν Ἑνετίᾳ ἐπὶ τριετίαν ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Φιλαδελφείας, ἕνεκα τῆς υἱείας του παρητήθη τῆς θέσεως ταύτης καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1635 ἐπανεκάμφεν εἰς Κεφαλληνίαν, ἧς ἐτήρησε τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν των εἰς τὰς κατὰ τοῦ Νικοδήμου κατηγορίας, οἱ ἄρχοντες τῆς Ζακύνθου προσεκάλεσαν τὸν Μητροπολίτην Κορίνθου καὶ ἐνεθρόνισαν αὐτὸν Ἐπίσκοπον Ζακύνθου. Ἀλλ' ὁ Προνοητὴς Ζακύνθου διέταξεν ἀμέσως τὸν Φρούραρχον ἵνα διὰ τῆς βίας ἀποπέμψῃ αὐτόν, ὡς σφετερισθέντα ἀλλότρια δικαιώματα. Ὁ δὲ Δόγης Φραγκίσκος Ἐρίτσος ἐπήνεσε τὴν διαγωγὴν τοῦ Προνοητοῦ καὶ διὰ διατάγματος τῆς 1 Μαρτίου 1637 ἐπέβαλεν ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν τῷ Πρωτοπαπᾷ, τῷ κλήρῳ καὶ ἀρχοντολογίῳ εἰς τὰς ἀποφάσεις καὶ διαταγὰς τοῦ

Ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας Νικόδημου Μεταξᾶ.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Νικόδημος ἀνωκοδόμησεν ἐν Μεταξάτοις τὸν Ἐπισκοπικὸν ναὸν καὶ τὰς περὶ οἰκίας κρημνισθείσας ὑπὸ φοβεροῦ σεισμοῦ τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1536 καταστρεπτικωτάτου διὰ τὴν Κεφαλληνίαν, καθότι ἐρο-νεύθησαν ἄνω τῶν πεντακοσίων ἀνθρώπων. Ἀνωθεν δὲ τῆς Πύλης τοῦ Ἐπισκοπείου ἐτέθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή ἔτι καὶ νῦν σωζομένη καὶ ἐπὶ μαρμάρου γεγραμμένη.

«Εἰ θέλεις γινῶναι, ὦ φίλε παροδίτα, πῶς μὲν ὑπῆρχεν αὕτη ἡ Ἐπαρχία Κεφαλληνίας, Ζακύνθου τε καὶ Ἰθάκης, τοῦτο πρῶτον γίνωσκε, ἀναμφιβόλως ἦν μὲν ἑκπαλαὶ ἐπίσκοποι τῆς Νήσου, καθέδραν δὲ εἶχον τὴν ἑαυτῶν οἰκίαν. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ ἐννενηκοστῷ πρώτῳ τῷ χιλιοστῷ πεντηκοστῷ ἔτει, γέγονεν Ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης καὶ τῶν Στροφάδων Νικόδημος τοῦνομα ὁ **Μεταξᾶς**, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἤγειρε κοινὴν καθέδραν τὸν Ναὸν τοῦτον, ὃν ὁρᾷς ἡρμοσμένον· ἄλλος δὲ Νικόδημος, τοῦ προτέρου ἀνεψιὸς ὑπάρχων τοῦ πατραδέλφου, ἐμπιστευθεὶς τὴν ποιμαντικὴν ράβδον, τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει καὶ εἰκοστῷ ὀγδῶ τῷ σωτηρίῳ, θεῖῳ ζήλῳ κινηθεὶς, ὥς καὶ ὁ πρῶτος προσανήγειρε πανθ' ὅσα βλέπεις· πλὴν ὁ γεγωνὼς φεῦ! μετὰ ταῦτα ἀθρόως σεισμὸς μέγας τε καὶ φοβερὸς τοῖς πᾶσι, τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει καὶ τριακοστῷ ἕκτῳ τῷ σωτηρίῳ, τῇ τριακοστῇ μὲν τοῦ Σεπτεμβρίου, διαφθείρας ἅπαντας ναοὺς καὶ οἴκους, συνδιέφθειρε καὶ ταύτην τὴν καθέδραν· ἀλλ' ὁ προορρηθεὶς Νικόδημος ὁ νέος ἐμπνευσθεὶς ἔρωτι τῆς πατρίδος, προσέτι ᾠκοδόμησε πάλιν τὰ τείχη, νεοποιήσας πάσας τὰς κατοικήσεις· οὗτος οὖν δεξάμενος τὴν προστασίαν, χειροτονηθεὶς παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ ὀνομασθεὶς Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας

Ζακύνθου τε καὶ Ἰθάκης, προσέτι ἀνεβίβασε τὴν ἐπαρχίαν εἰς παμμέγιστον τιμὴν τε καὶ ἀξίαν· εὐρὼν γὰρ ταύτην Ἐπισκοπὴν μὲν οὔσαν εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν ἤγαγε, τῇ βουλῇ καὶ γνώμῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῇ σφραγίδι τῆς Ἀριστοκρατίας τὸ βέβαιον εἰληφῶς ἐξ Ἑνετίας, ὅς πολλαὰ παθὼν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας οὐδενὸς ἐφείσατο πλούτου ἢ μόχθου, οὐδὲ τὰς καταδρομὰς τῶν ἐναντίων ἐφοβήθη πώποτε ἢ τοῖς κινδύνοις, ἀλλὰ πάντα σκύδαλα νομίσας τάδε πρὸς ἐκεῖνα ἀπέβλεπε τὰ τῆς πατρίδος, ἵνα μὴ τι στερηθῇ τῶν προνομίων· τούτων ἕνεκα ἀπῆλθεν εἰς Ἑνετίαν· κακῶς μὲν οὖν γε τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Μεγάλου Γεωργίου τοῦτον ἐπεψήφισαν πάσαις ταῖς ψήφοις καὶ προανεκήρυξαν Μητροπολίτην Φιλαδελφείας καὶ αὐτῆς τῆς Ἑνετίας· καὶ τρία ἔτη μείνας ἐκεῖ ποιμαίνων πάλιν ἐμνήσθη τῆς φιλάτης πατρίδος, καὶ ρίψας δόξαν ἐκεῖσε καὶ ἀξίας χαίρων, παρητήσατο ἐκεῖνον τὸν θρόνον καὶ ἐνηγκαλίσσατο τὸν λαὸν τοῦτον».

«Ἐγράφη κατὰ τὸ 1642 τὸ Σωτήριον».

Ὁ Νικόδημος Μεταξᾶς δικαίως κατατάσσεται μετὰ τῶν πρωτευόντων λογίων τῆς ἐποχῆς του, ἐκδοὺς τὰ ρηθέντα βιβλία καὶ συγγράψας θεολογικὰ πονημάτια, ἐπιστολὰς καὶ λόγους μὴ περισωθέντας.

Ἀπεβίωσε δὲ ὁ Νικόδημος τὴν 29 Μαρτίου 1646 καὶ ἐτάφη ἐν χωρίῳ Κεραμιαῖς, διάδοχος δὲ αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ ἐκ Ζακύνθου Τιμόθεος Σοπραμάσαρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Οἱ Κεφαλλῆνες ἐν τοῖς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν πολέμοις τῆς Ἑνε-
τικῆς Πολιτείας. — Ἰωάννης Βαπτιστῆς Μεταξᾶς Α'. — Ἀνδρέας
Ἰωκώβου Μεταξᾶς. — Ἰωάννης Βαπτιστῆς Μεταξᾶς Β'. — Οἱ
ἀδελφοὶ Ἀναστάσιος καὶ Ἀγγελος Μεταξᾶς.

Οἱ Κεφαλλῆνες γενναίως συνέδραμον τοὺς Ἑνετοὺς εἰς
τοὺς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν πολέμους ἐν Ἀνατολῇ. Μετὰ
προθυμίας προσεφέροντο εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν
εἴτε ζητούμενοι παρὰ τῶν ἀρχῶν, εἴτε κατατασσόμενοι
ἐκουσίως στρατιῶται δαπάναις πλουσίων συμπολιτῶν των.
Πλὴν τούτου ἡ νῆσος ὑπεχρεοῦτο ἐν καιρῷ πολέμου νὰ
χρηγῇ τρία πλοῖα κυβερνώμενα ὑπὸ Κεφαλλήνων, ἀπο-
λαμβανόντων τοὺς αὐτοὺς τίτλους καὶ μισθοὺς τῶν εὐγε-
νῶν Ἑνετῶν. Κατὰ τοὺς μακροὺς δὲ καὶ ἐνδόξους κατὰ
τῶν Τούρκων πολέμους τῆς Ἑνετίας πλείστοι Κεφαλλῆνες
διεκρίθησαν ἐκ διαφόρων οἰκογενειῶν Ἀννίνου, Δελλαδέ-
τσιμα, Πινατόρου, Τυπάλδου, κ.τ.λ., ἀλλ' ἐνταῦθα μόνον
περὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Μεταξᾶ θέλο-
μεν ἀσχοληθῇ.

Κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα ἡ Οἰκογένεια Μεταξᾶ
ἰσχυρὰ καὶ πλουσίᾳ οὖσα, συνέδραμε τὴν Ἑνετικὴν πολι-
τείαν οὐ μόνον στρατολογοῦσα ἐνόπλους ἀνδρας, ἀλλὰ καὶ
δι' ἀδρῶν χρηματικῶν θυσιῶν διατηροῦσα αὐτοὺς ἐν πο-
λέμοις.

Ὁ Ἰωάννης Βαπτιστῆς Μεταξᾶς, εἰς τῶν υἱῶν τοῦ Βα-
λιάνου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Νικοδήμου, διε-
κρίθη πρῶτος ἐν ἔτει 1617 ἐπ' ἀνδρίᾳ. Ἠγούμενος διακο-

σίων Κεφαλλήνων, οὓς ἐστρατολόγησε καὶ διετήρει ἰδίαις
δαπάναις, ἔτυχε τῶν ἐπαίνων τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας,
παρ' ἧς τῷ ἀπενεμήθη ὁ ἐπίτιμος βαθμὸς τοῦ Κυβερνήτου,
ὅστις τὸ πρῶτον ἐδίδετο πρὸς Κεφαλλῆνα. Πρὸς τούτοις ὁ
Μεταξᾶς οὗτος προσήνεγκε δωρεὰν τῇ Πολιτείᾳ 4125
ρεαλίων, οὐ μικρὸν ποσὸν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣ
μάρτυρεῖ τὸ ἐπίσημον ἔγγραφον τὸ ἐκδοθὲν τὴν 26^{ην} Νο-
εμβρίου 1617 ὑπὸ Ἰωάννου Βέμβου Δόγου τῆς Ἑνετίας.

Ἐν ἔτει 1644 ἐξερράγη ὁ μεταξὺ Ἑνετίας καὶ Τουρ-
κίας πόλεμος διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς πολυπαθοῦς Κρήτης.

Ἡ Κρήτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τοῦ Αἰγαίου Πελάγους
νῆσος καὶ ἡ μεσημβρινωτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης. Κατὰ
τὴν πρώτην μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα κατοικεῖτο
παρὰ 700,000 ψυχῶν. Τὸ ὄρος Ἰδὴ ὑψοῦται εἰς τὸ κέν-
τρον τῆς νήσου, εἶνε σύμπλεγμα ὀρέων πυραμοειδοῦς σχή-
ματος, τῶν ὁποίων τὰ πρῶτα στρώματα κοσμοῦνται δι'
ἐξαισίων δασῶν καὶ καταφύτων λόφων ἐξ αὐτοφυῶν ἀν-
θέων καὶ εὐωδῶν χόρτων. Ἐν ταῖς ξηραῖς κορυφαῖς τῶν
ὀρέων-τούτων διατηρεῖται ἐνίοτε ἡ χιὼν καθ' ὅλον τὸ ἔτος.
Ἡ Κρήτη ἦτο τὸ πάλαι τὸ βασίλειον τοῦ σοφοῦ Μίνως,
οὗ οἱ νόμοι περιβόητοι ἦσαν ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι. Κατὰ τὸ
67 π. Χ. ἐγένοντο κύριοι τῆς Νήσου οἱ Ρωμαῖοι, μετ' αὐ-
τοὺς τὴν κατέκτησαν οἱ Βασιλεῖς τοῦ Βυζαντίου καὶ κατὰ
τὸ 823 μ. Χ. τὴν κατέλαβον οἱ Ἀράβες. Κατὰ τὸ 961
κατέκτησεν αὐτὴν ἐκ νέου Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ὅτε δὲ
κατελήφθη ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων
κατὰ τὸ 1204 ἡγόρασαν τὴν Κρήτην παρὰ τοῦ Μαρκη-
σίου Μομφερράτου οἱ Ἑνετοὶ οἵτινες μέχρι τοῦ 1654
κατεῖχον αὐτήν.

Κατὰ τὸν πόλεμον ἐκείνον τὸν διαρκέσαντα ἐπὶ εἴκοσι
πέντε ἔτη (1645—1669), ἡ Ἑνετία ὑπέστη ἀπείρους θυ-

σίας αἵματος, χρημάτων καὶ πλοίων, εἶνε δὲ μοναδικὸν γεγονὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Διαρκοῦντος τοῦ χρόνου τούτου ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου Ἡράκλειον ὑπέστη τρεῖς πολιορκίας, ἐξ ὧν ἡ τελευταία παρετάθη ἐπὶ τρία ἔτη. Οἱ Τούρκοι ἐποίησαντο πλείστας ἐφόδους καὶ προσβολάς, οἱ Ἑνετοὶ ἔθεσαν πῦρ εἰς 1172 ὑπονόμους, οἱ δὲ Τούρκοι ἀνετίναξαν τριπλασίας. Αἱ ἀπώλειαι τῶν Ἑνετῶν δὲν ὑπερέβησαν τὰς πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, αἱ δὲ τῶν Τούρκων τὰς ἑκατὸν χιλιάδας. Κατὰ τὰς πολιορκίας καὶ ἀλώσεις τῶν Χανίων, τοῦ Ρεθύμνου καὶ τοῦ Χάνδακος πλείστοι Κρήτες καρτερικῶς ἠγωνίσθησαν, ἂν καὶ δὲν διέκειντο εὐμενῶς πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Κυβέρνησιν ἕνεκα τῶν φοβερῶν βαιοπραγιῶν, ἃς διέπραξεν ὁ ἐνετικὸς στόλος εἰς τὰς ἐλληνικὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι προσέβαλλε κτήσεις τουρκικάς!

Ἐν Κρήτῃ τῷ 1657 μετὰ τῶν Ἑνετῶν ἠγωνίσθη μετὰ 250 Κεφαλλήνων καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς υἱὸς τοῦ Ἰακώβου ἀνήκων εἰς τὴν 8ῃν γενεάν, ὅστις χάριν δόξης ἰδίᾳ δαπάνῃ διετήρει τοὺς παρ' αὐτοῦ στρατολογηθέντας. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἐπολέμησε μετὰ τῶν Ἑνετῶν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς νήσου Λήμνου ἐν τῷ Ἀρχιεπιάγει, ἣν ἐπολιόρκησαν τότε οἱ Τούρκοι. Μαρτυροῦσι δὲ ταῦτα τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ Ἐκτάκτου Γενικοῦ Προνοητοῦ τῆς Κρήτης Ἀντωνίου Βαρβάρου καὶ τοῦ τότε Ἀρχηγοῦ τῶν ἐνετικῶν ὅπλων Φραγκίσκου Μοροζίνη, οἵτινες ἐκφράζουσιν ἐπισήμως τὴν εὐαρέσκειάν των διὰ τὰς λαμπράς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ.

Τὴν Λήμνον νήσον πλουσίαν καὶ ὀνομαστήν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον κατακτήσει οἱ Ἑνετοὶ διὰ τοῦ στόλου των μετὰ δέκα καὶ ἐννέα ἡμερῶν πολιορκίαν ἐν ἔτει 1656 καὶ ἐξεδίωξαν ἐκεῖθεν τοὺς Τούρκους, κατὰ δὲ

τὸν Νοέμβριον 1657 ὁ Μέγας Βεζύρης Κιουπριλῆς ἐπεμφε 4500 στρατιώτας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Καπετὰν Τοπάλ Πασᾶ Μοχαμέτ καὶ ἐπολιόρκησε τὸ ἐπὶ βράχων κείμενον φρούριον. Συνάμα ἡ Ἑνετικὴ φρουρὰ τῆς νήσου εἶχε λάβει ἐπικουρίας ἐκ δέκα καὶ ἐπτὰ πλοίων καὶ στρατοῦ. Ἐνταῦθα γενναίως ἠγωνίσθη καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς μετὰ τῶν Κεφαλλήνων. Ἀλλὰ μετὰ δύο μηνῶν πολιορκίαν καθ' ἣν ἐπληγώθησαν ὁ Καπετὰν Πασᾶς καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Γενιτσάρων, παρεδόθη τὸ φρούριον τοῖς Τούρκοις καὶ ἡ φρουρὰ ἐπεβιβάσθη ἀκωλύτως ἄνευ ἀποσκευῶν ἐπὶ τῶν Ἑνετικῶν πλοίων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀναφαίνεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὁ Ἰωάννης Βαπτιστῆς Μεταξᾶς υἱὸς τοῦ Τσαννῆ, ἡ Ἰωάννου γεννηθεὶς ἐν ἔτει 1630 καὶ ἀποβιώσας ἐν ἔτει 1713, ἀνῆκεν εἰς τὴν 8ῃν γενεάν καὶ εἰς τὸν κλάδον τῶν Τσαννάτων, ἦτο δ' ἀνεψιὸς πρὸς πατρός τοῦ ρηθέντος Ι. Β. Μεταξᾶ τοῦ Κυβερνήτου, οὗς ἱστορικοὶ τινες συγχέουσιν. Πρῶτος οὗτος κατὰ διαταγὴν τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας, κατήρτισε Σύνταγμα Ἑλληνικόν, καὶ μεταβάς εἰς Ἑνετίαν μετὰ τοῦ Συντάγματος τούτου ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως. Ἀπενεμήθη δ' αὐτῷ ὁ βαθμὸς τοῦ Συνταγματάρχου, ἐν ἀπεδέξατο ἄνευ μισθοῦ ἢ ἀποζημιώσεώς τινος καθ' ἃ μαρτυρεῖ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀπονεμηθὲν δίπλωμα ὑπὸ χρονίαν 11 Ἰουλίου 1680, ἐκδοθὲν παρὰ τοῦ Δόγου Ἀλοΐσιου Κονταρίνη οὗ καταχωρίζομεν μετὰφρασιν γενομένην ἐκ τοῦ πρωτοτύπου.

Ἀλοΐσιος Κονταρίνης Ἑλέφ Θεοῦ Δοῦξ τῶν Ἑνετῶν κτλ.

Ἄπασι καὶ ἐκάστῳ, πρὸς οὓς τὰ ἡμέτερα ταῦτα γράμματα μέλλουσι νὰ περιέλθωσι, δηλοῦμεν ὅτι σήμερον ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συμβουλίῳ τῶν Αἰτητῶν, ἀνα-

λαβὼν μετὰ πληρεστάτης ἀφοσιώσεως τὴν στρατολογίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, δι' ἀποφάσεως τῆς Γερουσίας τῆς 20 παρελθόντος Σεπτεμβρίου ὁ Δὸν Ἰωάννης Βαπτιστῆς Μεταξᾶς ὑπῆκοος, ὅστις δείξας διὰ τῶν ἰδίων ἀξιοπρεπῶν αἰσθημάτων, τὴν γενναιοῦτητα τῆς ψυχῆς καὶ τὸν πόθον νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἡμετέραν Γαλινότητα ἐξετέλεσε συνωδὰ ταῖς δοθείσαις αὐτῷ παραγγελίαις ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Ἀντιπροσώπων. Ἐνῷ δὲ προσῆλθε μετὰ τοῦ Συντάγματος τούτου εἰς τὴν χώραν ταύτην (Lido), καὶ ἐτάχθη ὑπὸ τοὺς Δημοσίους Ἀρχηγούς, ἔτοιμος νὰ ὑπακούῃ αὐτοὺς μιμούμενος τοὺς Ἀνωτέρους, οἵτινες ἐν πάσῃ δημοσίᾳ ἀνάγκῃ προσήνεγκον δείγματα διακεκριμένης ἀξίας καὶ ἐνθέρμου ζήλου, ὥστε νὰ δικαιῶνται τῶν δημοσίων χαρίτων. Ὡς ἐκ τούτου δέον νὰ κοσμηθῇ διὰ τινος βαθμοῦ, δι' οὗ νὰ ἐκδηλοῦται ἡ δημοσία εὐαρέσκεια ἔνεκα τῆς ρηθείσης ὑπηρεσίας του, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ζητεῖ τὴν ἐλαχίστην ἀμοιβὴν ἢ μισθὸν παρὰ τοῦ Κράτους. Διὸ διατάσσομεν ἵνα εἰς τὸν Δὸν Ἰωάννην Βαπτιστῆν Μεταξᾶν ἀπονεμηθῇ ἀμέσως ὁ βαθμὸς τοῦ Συνταγματάρχου τοῦ παρ' αὐτοῦ στρατολογηθέντος Ἑλληνικοῦ Συντάγματος καὶ ὀδνηθέντος εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἀποδείξαντος τοιαύτην ἀξίαν προκαλέσασαν τὴν Δημοσίαν εὐαρέσκειαν, καὶ τοῦτο ἄνευ τινος ἀμοιβῆς ἢ μισθοῦ. Θέλει δὲ ἀναγνωρισθῇ ὡς τοιοῦτος παρὰ τοῦ Ἀντισυνταγματάρχου, Ταγματάρχου καὶ τῶν ἀξιωματικῶν, ὡς δεῖ πρὸς πρόσωπον προσενεγκὼν τὰς εἰρημένας ἐκδουλεύσεις. Δι' ὃ τῇ γνώμῃ τοῦ ἄνω εἰρημένου Συμβουλίου διατάσσομεν ὑμῖν ὅτι οὕτως ὀφείλετε νὰ ἐκτελέσητε.

Ἐξεδόθη ἐν τῷ ἡμέτερῳ Δουρικῷ Παλατίῳ τῇ 11ῃ ἡμέρᾳ τοῦ Ἰουλίου. Ἰνδικτιῶνι Δευτέρα 1680.

Λουδοβίκος Φανουσίδης, Γραμματεὺς.

Προσενεγκὼν δὲ ὁ Μεταξᾶς οὐκ ὀλίγας ὑπηρεσίας ἐν Ἰταλίᾳ ἀπῆλθε μετὰ ταῦτα εἰς Λευκάδα κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Φραγκίσκου Μοροζίνη.

Κατὰ τὸ ἔτος 1684 συμμαχησάσης τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας μετὰ τῆς Αὐστρίας, Πολωνίας, Ρωσίας καὶ τοῦ Πάπα, ἀπετελέσθη ἡ Ἱερὰ Συμμαχία, καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀπεφασίσθη ὁ κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμος. Διαταχθεὶς δὲ ὁ ἐν Τουρκίᾳ πρεσβευτὴς τῆς Ἑνετίας, κρύφα ἐπέδωκεν εἰς Διβάνιον τὴν κήρυξιν πολέμου καὶ μετεμφιεσθεὶς εἰς ναύτην ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ Ἑνετικὴ Πολιτεία διορίσασα Ἀρχιστράτηγον τὸν Φραγκίσκον Μοροζίνην, ἐπλευσεν οὗτος μετὰ πολυαρίθμου στόλου καὶ στρατοῦ εἰς Λευκάδα.

Ἡ κατοχὴ τῆς Λευκάδος ἦτο σπουδαιοτάτη, διότι κειμένη αὕτη μεταξὺ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Κερκύρας, εἶνε ἐπικαιρὸν σημεῖον διὰ τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον. Χωρίζεται τῆς στερεᾶς δι' ἐνδὸς ὄχθου ἄμμου ἐκτάσεως δύο μιλίων, ὃν οἱ Κορίνθιοι ἔτεμον ἄλλοτε, συνεκoinώνει δὲ μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ πέντε γεφυρῶν. Ὅγδοήκοντα μίλια περίμετρον ἔχει ἡ νῆσος, ἡ Ἀμαξίκη ἦτο ἡ πρωτεύουσα, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνήρχετο μόλις εἰς δέκα χιλιάδας κατοίκους. Καταληφθείσης ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν ἔτει 1479, κατέκτησαν αὐτὴν οἱ Ἑνετοὶ τῷ 1502, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1573 συνθήκην τῆς εἰρήνης ὑπεχρεώθησαν αὐθις νὰ παραχωρήσωσι τὴν Λευκάδα τοῖς Τούρκοις.

Ἀφικθεὶς ὁ Μοροζίνης εἰς Λευκάδα ἀπεβίβασε τὸν στρατόν του, ἐπολιόρκησε τὸ φρούριον καὶ κυριεύσας αὐτὸ ἐξ ἐφόδου, ἠνάγκασε τὸν Τούρκον Ἀρχηγὸν νὰ παραδοθῇ μετὰ τινὰς ἡμέρας, ἥτοι τὴν 6 Αὐγούστου 1684. Διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Λευκάδος προσῆλθον διάφοροι ὀπλαρχηγοὶ Κεφαλλῆνες πρὸς ἐπικουρίαν τῶν Ἑνετῶν, ἐν οἷς

καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιμόθεος Τυπάλδος μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα κληρικῶν. Διαταχθέντων δὲ παρὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου ὁ μὲν Συνταγματάρχης *I. B. Μεταξᾶς* ἤγαγεν 700 Κεφαλλήνας, ὁ δὲ Ἄγγελος Δαλαδέτσιμας περὶ τοὺς 500 Κεφαλλήνας καὶ Ἰθακησίους. Τὰ πλοῖα ἐκυβέρνησαν οἱ τριηράρχαι *Ἰάκωβος Μεταξᾶς* ἀδελφὸς τοῦ Συνταγματάρχου καὶ ὁ Νικόλαος Πηνιατῶρος.

Εἰδοποιηθεὶς ἐν τούτοις ὁ Μοροζίνης ὅτι ὁ Σαβδᾶν Πασᾶς ἀφίκετο μετὰ στρατοῦ εἰς Πρέβεζαν, ἀπέστειλε τὸν Συνταγματάρχην *I. B. Μεταξᾶν* μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Κεφαλλήνων ἵνα παρακωλύσῃ πᾶσαν συγκοινωνίαν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ἐν Λευκάδι Τουρκικῆς φρουρᾶς. Τοῦτο κατώρθωσεν ὁ Μεταξᾶς πρὸς μεγίστην ὠφέλειαν τῶν Ἑνετῶν, κατέστρεψε δὲ συνάμα καὶ ἐξεδίωξε τοὺς περὶ τὴν Πρέβεζαν ἐσκηνωμένους Τούρκους βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τῶν Παπικῶν καὶ Μελιταίων πλοίων, ἅτινα παρέπλεον τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Μετὰ τοῦ Συνταγματάρχου *I. B. Μεταξᾶ* ἐν Λευκάδι εἶχεν ἐκστρατεύσει καὶ ὁ συγγενὴς αὐτοῦ Ἀναστάσιος *Ἰωάννου Μεταξᾶς*, ὅστις διεκρίθη εἰς τὰς κατὰ τοῦ φρουρίου ἐφόδους. Ἀδελφοὶ δὲ τοῦ Ἀναστασίου ἦσαν ὁ Ἄγγελος καὶ ὁ Θεόδωρος ἀνήκοντες εἰς τὴν Θ' γενεάν, ἕκαστος δ' αὐτῶν ἐγένετο ἡγέτης ἰδίου κλάδου τῆς Οἰκογενείας Μεταξᾶ.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ἄλωσιν τῆς Λευκάδος, διαταχθεὶς παρὰ τοῦ Μοροζίνη ὁ ὀπλαρχηγὸς Ἀναστάσιος Μεταξᾶς ἔδραμε μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος τῶν Κεφαλλήνων εἰς Ξηρόμερον καὶ διεκώλυσε τὴν ἀφίξιν ἐπικουριῶν εἰς τὸν ἐχθρόν, πρὸς τούτοις κατεδίωξε τὸν ἐκ Μάνης ἐξωμότην Λυμπεράκην Γερακάρην, ὅστις μετὰ Τουρκικοῦ στρατοῦ εἶχεν προσβάλλει τὸ Αἰτωλικὸν καὶ ὑπεχρεώθη νὰ καταφύγῃ εἰς Ἄρταν. Μετὰ τὰς ὑπηρεσίας ταύτας

ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις ἀπένειμεν καὶ εἰς τὸν Ἀναστάσιον Μεταξᾶν τὸν βαθμὸν τοῦ Συνταγματάρχου.

Συμβουλίου γενομένου ἐν Λευκάδι παρὰ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Ἑνετικοῦ στρατοῦ ἀπεφασίσθη ἡ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἐκστρατεία καὶ ὁ Μοροζίνης ἐπλευσεν ἀμέσως εἰς Κορώνην ἔνθα ἀπεβίβασεν ἐννέα χιλιάδας στρατοῦ. Καὶ κατὰ πρῶτον νικήσας κατὰ κράτος τὸν Πασᾶν τῆς Πελοποννήσου, δι' ἐφόδου εἶτα ἐκυρίευσεν τὸ φρούριον τῆς Κορώνης. Μετὰ ταῦτα εὐχερῶς κατέλαβε τὰ φρούρια τῆς Μεθώνης, Ζαρνάτας καὶ Καλαμῶν, οὕτως ἅπασα ἡ Μάνη περιῆλθε εἰς χεῖρας τῶν Ἑνετῶν, καὶ κατέληξεν ἡ ἐκστρατεία τῷ 1685. Ὁ πόλεμος οὗτος ὑπῆρξε λίαν πεισματώδης, ἐξηγείται ἐπομένως ἡ ὑπερβάλλουσα ὠμότης μεθ' ἧς διεξήχθη.

Ἐνισχυθεὶς ὁ Μοροζίνης παρὰ τοῦ Σουηδοῦ στρατηγοῦ Koenigsmark ἤρξατο τὴν ἐν ἔτει 1686 ἐκστρατείαν, καὶ πρῶτον παρεδόθησαν τὰ φρούρια τοῦ Ναυαρίνου, καθυπέταξεν εἶτα τὸ Ἄργος, τὸ Ναύπλιον, τὰς Πάτρας, τὴν Ναύπακτον, τὴν Κόρινθον καὶ τὰς Ἀθήνας. Οἱ ἐκ μαρμαρίου λέοντες οἱ τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος Πειραιῶς φύλακες ἐστάλησαν εἰς Ἑνετίαν. Οὐδὲν δὲ σεβασθεὶς ὁ ἀρχιστράτηγος Μοροζίνης, ἐκανονοβόλησε καὶ αὐτὰ τῆς ἀρχαιότητος τὰ ἀριστοτεχνήματα. Ἐντὸς ἑξ ἡμερῶν ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρὸς καὶ σωρὸς ἐρείπίων. Καὶ διὰ τῶν βομβῶν τοῦ Μοροζίνη κατεστράφη καὶ αὐτὸς ὁ Παρθενών, ὅπερ ἐνδεικνύει ὅτι ὁ φανατισμὸς τῶν πεπολιτισμένων λαῶν εἶνε ἐξίτου ἀπαίσιος ὅσῳ καὶ ἡ κακουργία καὶ ἀμάθεια τῶν βαρβάρων!

Ἐξακολουθουσῶν τῶν ἐχθροπραξιῶν ὁ στρατηγὸς Κορνέρος ὁ τὸν Μοροζίνην διαδεξάμενος, διέταξε τὸν Γενικὸν Προνοητὴν Ἀνδρέαν Ναυαγῆρον νὰ στρατολογήσῃ Κε-

φαλλήνας πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ οἱ ἀδελφοὶ Ἀναστάσιος καὶ Ἀγγελος Μεταξᾶς ἔδραμον μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἰδίαις δαπάναις διетήρουν, καὶ ἐστρατοπέδευσαν μετὰ τοῦ Ναυαγῆρου εἰς Μεσολόγγιον¹. Μετὰ τινὰς δὲ μῆνας διετάχθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βενδραμίνου, νὰ σπεύσωσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς Ναυπάκτου: εἶτα προσέβαλον ἐν Λευκάδι τὸν Ἰουσοῦφ Βέην, ὃν ἔτρεψαν εἰς φυγὴν γενόμενοι κύριοι ἔπων τε καὶ πολεμεφοδίων.

Ὑπὸ τὸν νέον Ἀρχιστράτηγον Μοντζενίγον τῷ 1691 διετέλεσεν ὁ Ἀναστάσιος Μεταξᾶς κυβερνήτης τοῦ Ξηρομέρου, περίβλεπτος καὶ ἐμπιστευτικὴ θέσις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Κατὰ πρόσκλησιν δὲ τοῦ Μοντζενίγου κατήρτισεν ἐκ νέου τὸ Ἑλληνικὸν σύνταγμα, τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ μὲν Ἀναστάσιος ἦτο Συνταγματάρχης, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀγγελος Ταγματάρχης.

Ὅτε δὲ ὁ Δόγης Μοροζίνης ἀνέλαβεν ἐκ νέου τὴν ὑπεράσπιν στρατιωτικὴν ἐξουσίαν τῇ 24 Μαΐου 1693, οἱ ἀδελφοὶ Μεταξᾶ ἐξοπλίσαντες πλοῖα ἔδραμον εἰς φύλαξιν τοῦ κόλπου τῆς Πρεβέζης, ἔπεμψαν πρὸς τούτοις εἰς Κόρινθον πολεμεφόδια πρὸς χρῆσιν τοῦ Ἑνετικοῦ στρατοῦ ἰδίαις αὐτῶν δαπάναις. Ἐπὶ τέλους ὁ Μοροζίνης οὐδὲν σπουδαῖον διαπράξας κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, ἀπεβίωσεν ἐν Ναυπλίῳ τῇ 9 Ἰανουαρίου 1694 ἐν ἡλικίᾳ ἐβδομήκοντα ἔξ ἐτῶν.

Ἡ Ἑνετικὴ Πολιτεία πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἀξιολόγων στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ χρηματικῶν θυσιῶν, ἃς προσήνεγκον οἱ ἀδελφοὶ Ἀναστάσιος καὶ Ἀγγελος Μεταξᾶς ἀπένειμε αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀπογόνους των ἐν ἔτει 1691 τὸν τίτλον τοῦ Κόμητος. Τὸν τίτλον δὲ τοῦτον ἀνεγνώρισεν ἡ

¹ Ὅρα Ἱστορίαν Κεφαλληνίας Ἰω. Λοβέρδου ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Π. Γρατζίάτου σελ. 147.

Ἰόνιος Γερουσία. Ὁ δὲ Ἀναστάσιος Μεταξᾶς ἡμείφθη καὶ διὰ τῆς περιβολῆς τοῦ κατὰ τὴν Λευκάδα Μεγαρησίου. Ἀλλὰ τοῦ τιμαρίου τούτου οὐδέποτε ἔλαβε τὴν πραγματικὴν κατοχὴν, αὐτοὶ δὲ οἱ Ἑνετοὶ ἀφῆρσαν τοῦτο ἐκ τῶν υἱῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς των Ἀναστασίου ἐν ἔτει 1714.

Καὶ οὕτω δὲν ἀπέμεινεν αὐτοῖς ἡ ὁ τίτλος τοῦ Κόμητος, τοῦ ὁποῦ οὗ ὤφειλον νὰ παραιτηθῶσι μετὰ τὸν ἐν Ἑνετίᾳ οἰκτρὸν θάνατον τοῦ Μαρίνου Μεταξᾶ καὶ τὴν ἀπηνῆ καταδίωξιν τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀναστασίου Μεταξᾶ παρὰ τὴν Ἑνετικὴν Κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας, ἐξέλιπον πλέον καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα λείψανα τοῦ μεσαιῶνος αἱ κεναὶ τιτλοφορίαι. Ἡ ἀληθὴς εὐγένεια συνίσταται εἰς τὴν προσωπικὴν ἀξίαν, δηλαδὴ τὴν ἱκανότητα, τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἀρετὴν.

Περαίνοντες τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ἐν παρόδῳ ἀναφέρομεν περὶ τοῦ οἰκοσήμεου τῶν Κομητῶν Μεταξᾶ περὶ οὗ ἐγένετο ποτὲ λόγος. Τὸ οἰκόσημον τοῦτο ὅπερ διατηρεῖται μέχρι σήμερον ἐπὶ τῆς προσόψεως τῶν ἀρχαίων οἰκιῶν τῶν Ἀναστασίου Μεταξᾶ καὶ Εὐσταθίου Μεταξᾶ καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Μεταξάτοις Ἀρχιεπισκοπῆς, σύγκειται ἐκ κυανοῦ θυρεοῦ ἐμπεριέχοντος λευκὴν περιστερὰν ἰσταμένην ἐπὶ ὕδρογείου σφαίρας καὶ φέρουσιν ἐν τῷ ράμφει κλάδον ἐλαίας. τὸ δὲ στέμμα ἔχει ἐννέα ἐπιφύσεις καθὼς Κόμητος. Πιστεύομεν ὅτι τὰ σύμβολα τοῦ Ἀρεως ἦσαν καταλληλότερα τῶν τῆς εἰρήνης ὡς διακριτικὰ τῆς οἰκογενείας Μεταξᾶ, ἥτις αἰετοπερὶ πρωτηγωνίσθη ἐν τοῖς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν πολέμοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Ἀνδρέας Ἀναστασίου Μεταξᾶς καὶ Ἰάκωβος Θεοδώρου Μεταξᾶς.
— Μακάριος Μεταξᾶς Ἐπίσκοπος Ἀταλάντης. — Ἐμφύλιοι δια-
μάχαι ἐν Κεφαλληνίᾳ — Οἱ Μεταξᾶ καὶ οἱ Ἀννινοί. — Οἱ Μα-
ρῖνος Μεταξᾶς καὶ Μαρῖνος Ἀννίνος συλλαμβάνονται καὶ πέμ-
πονται εἰς Ἑνετίαν. — Αἱ φυλακαὶ τῆς Ἑνετίας. — Θάνατος
αὐτῶν.

Ἐκ τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ ἀφηγήσεως ἀπο-
δείκνυται ὅτι οἱ Κεφαλλῆνες ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ οἱ Μεταξᾶ
λαμπρᾶς ἀνέγραψαν σελίδας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ΙΖ' ἑκα-
τονταετηρίδος. Ἐκτραγέντος δὲ τοῦ πολέμου μεταξὺ Ἑνε-
τῶν καὶ Τούρκων ἐν ἔτει 1715, ὁ Γενικὸς Προνοητὴς Δα-
νιὴλ Δολφίνος ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τῶν Κεφαλλήνων
οὐ μόνον πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς τῆς Νήσου, ἀλλὰ καὶ
στρατολογίαν διέταξε πεζῆς καὶ θαλασσίας δυνάμεως καὶ
τὴν ἐξόπλισιν τινῶν κατέργων. Οἱ Μεταξᾶ πιστοὶ εἰς τὰς
οἰκογενειακὰς αὐτῶν παραδόσεις ἐστρατολόγησαν, ὁ μὲν
Ἀνδρέας Ἀναστασίου Μεταξᾶς 150 ἄνδρας ἰδίαις δα-
πάνοις καὶ ὠδήγησεν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑνετικοῦ πλοίου
«Acquila Valiera», ὁ δὲ Ἰάκωβος Θεοδώρου Μεταξᾶς
πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ ρηθέντος συνήθροισε 90 ἄνδρας
ἰδίαις δαπάναις ἐπίσης καὶ ἐπεβίβάσθη μετ' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ
ἐτέρου Ἑνετικοῦ πλοίου «Μέγας Ἀλέξανδρος». Ἡ ὑπηρε-
σία αὕτη ἀμφοτέρων τῶν Μεταξᾶ ὑπῆρξεν πολύτιμος τοῖς
Ἑνετοῖς, ὥς μαρτυροῦσι τὰ πρὸς αὐτοὺς ἐπίσημα ἔγγραφα
ἐκδοθέντα ἐν ἔτει 1715 παρ' αὐτοῦ τοῦ Δανιὴλ Δολφίνου.
Κατὰ τὸ ἐπόμενον δὲ ἔτος ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἀπεβί-
βασεν 600 ὀπλοφόρους εἰς Δραγαμέστρον, ἐνθα συνεχρό-

τησε μάχην κατὰ πολυαριθμοῦ σώματος Τούρκων οἵτινες
ἐκώλυον τὴν ἐξαγωγὴν τῶν σιτηρῶν, καὶ ἐκ μὲν τῶν πο-
λεμίων ἐφόνευσαν περὶ τοὺς ἐβδομήκοντα, ἐκ δὲ τῶν Κε-
φαλλήνων ἐφονεύθησαν μόνον ἑπτὰ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀρχομένης τῆς ΙΗ' ἑκατον-
ταετηρίδος διέπρεψεν ὡς ἐπίσκοπος ἐν Ἀταλάντῃ ὁ Μα-
κάριος Μεταξᾶς υἱὸς τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν
θ'. γενεάν. Ἀναχωρήσας οὗτος ἐκ Κεφαλληνίας ἀπλοῦς
ιερεὺς μετέβη εἰς Ἀταλάντην τῆς Λοκρίδος, ἐνθα ἕνεκα
τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ προήχθη εἰς τὴν ὑψη-
λὴν ταύτην θέσιν καὶ μετ' ἐπιτυχίας διηύθυνε τὴν ἐκκλη-
σίαν κατ' ἐκείνην τὴν δυσχερῆ ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ Ἑλ-
ληνες τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων ἐστέναζον ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν
Ὀθωμανῶν.

Ἐν τούτοις ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἐκστρατείᾳ ἀρχηγούντος
τοῦ Καπετὰν πασᾶ Κόγια οἱ Τούρκοι καθυπέταξαν τὴν
Κόρινθον, τὸ Ναύπλιον, τὴν Μεθώνην καὶ ὀλόκληρον τὴν
Πελοπόννησον, συνάμα δὲ παρεδόθησαν αὐτοῖς διὰ συνθή-
κης τὰ δύο μόνον φρούρια ἅτινα οἱ Ἑνετοὶ κατεῖχον ἐν
Κρήτῃ, μόνον δὲ οἱ τῆς Κερκύρας Ἑλληνες ὑπὸ τὸν πε-
ρικλεῆ αὐτῶν ἀρχηγὸν Σχολεμβούργον ἀντέταξαν γενναίαν
ἄμυναν, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνίκησαν κατὰ κράτος τὸν τε στρα-
τὸν καὶ στόλον τῶν Τούρκων ἐν ἔτει 1716.

Ὁ μεταξὺ Ἑνετῶν καὶ Τούρκων πόλεμος οὗτος διήρκε-
σεν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη· μετὰ δὲ τὴν γενομένην συνθήκην ἐν
Πασάροβιτς τὴν 31 Ἰουλίου 1718, ἔπαυσαν αἱ ἐχθροπρα-
ξίαι καὶ ἡ μὲν Ἑνετικὴ Πολιτεία ἀπώλεσε τότε τὴν Πε-
λοπόννησον, διετήρησε δὲ μόνον φρούρια τινα ἐν Ἀλβανίᾳ
καὶ τὰς Ἰονίους νήσους, οἱ δὲ Τούρκοι κατέκτησαν πλέον
ὀριστικῶς τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεάν, τὴν Κρήτην
καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν πολέμων τούτων ἡ Ἑνετικὴ Πολιτεία περιῆλθεν εἰς ἔκλυσιν καὶ παρακμὴν, οἱ δὲ Κεφαλλῆνες ἐννοήσαντες ὅτι ἤρξατο αὕτη φθίνουσα, ἐξετράπησαν εἰς ἐμφυλίους διαμάχας, ἐν αἷς ἐξεδηλώθησαν εἰδεχθῆ πάθη μνησικακίας καὶ ἐκδικήσεως ἅπερ ἱκανοποιοῦν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Εἰς τὴν ἀταξίαν καὶ τὴν ἀναρχίαν συνετέλουν καὶ αὐτοὶ οἱ Ἑνετοὶ μὴ διατηροῦντες ἐπὶ τῆς νήσου ἰσχυράν φρουράν, ἀποστέλλοντες δὲ καὶ Προνοητὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πτωχοὺς εὐπατρίδας ἀνικάνους καὶ αἰσχροκερδεῖς.

Φοβεραὶ συγκρούσεις ἐγένοντο μεγάλων καὶ πλουσίων οἰκογενειῶν ἀπὸ τὰ μέσα τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος. Ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς ΙΗ' δύο ἰσχυραὶ οἰκογένειαι τῆς νήσου συνέστησαν δύο μεγάλα κόμματα, ἡ τῶν Μεταξᾶ καὶ ἡ τῶν Ἀννίνων, ἐξήσκουν δὲ μεγίστην ἐπιρροὴν ἐφ' ὅλην τὴν νήσον αἱ οἰκογένειαι αὗται ἕνεκα τῶν σχέσεων καὶ τῶν πολλῶν αὐτῶν κτημάτων. Ὡς δὲ ἀφηγοῦνται οἱ ἱστορικοὶ Λοβέρδος καὶ Πηνιατῶρος, οἱ μὲν Ἀννινοὶ διὰ συγγενειῶν κατῴρθωσαν νὰ προσλάβωσιν εἰς τὸ κόμμα των τὴν οἰκογένειαν τῶν Λοβέρδων, οἱ δὲ Μεταξᾶ τὴν τῶν Τυπάλδων, οἰκογενείας πρωτεύουσας ἐν Ληξουρίῳ. Εἰς τὰ δύο μεγάλα ταῦτα κόμματα ἦσαν διηρημένοι οὐ μόνον οἱ χωρικοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ φιλήσυχοι ἄστοί, ἀπετέλουν δὲ δύο στρατόπεδα. Αἱ ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ Λιβαθῶ πλούσιαι οἰκογένειαι Χωραφᾶ, Βαλσαμάκη καὶ Φωκᾶ, καὶ ἐν Ληξουρίῳ αἱ οἰκογένειαι Κρασᾶ, Δαλλαπόρτα, Κατσαίτη καὶ Πολυκαλᾶ, μὴ δυνάμεναι νὰ συνενωθῶσιν ὅπως ἀντιταχθῶσι κατὰ τῶν Μεταξᾶ καὶ Ἀννίνων, ὑπεχρεοῦντο νὰ συντάσσωνται αὐταῖς καὶ ὑποβοηθῶσι. Τὰ δύο κόμματα διὰ τῶν φίλων των διέθετον τὰς ἐν τῇ Συμβουλίῳ θέσεις, ἐπεβάλλοντο εἰς τὰς Ἑνετικὰς Ἀρχάς, διέθετον τὰς ψήφους τοῦ κλήρου ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τῶν Ἀρχιεπισκόπων κ.τ.λ. Συ-

νεχῶς οἱ χωρικοὶ συνεκρούοντο, φόνοι, ἄρπαγαί, ἐμπρησμοὶ καὶ παντοειδεῖς βιαιοπραγαί διεπράττοντο ἀτιμωρηταί, διότι οἱ κακοῦργοι ἐπροστατεύοντο παρ' ἀμφοτέρων τῶν κομμάτων καὶ ἡ ἀσθενὴς δύναμις τῆς Κυβερνήσεως περιεφρονεῖτο.

Ἀρχηγοὶ τῶν δύο κομμάτων ἦσαν ὁ *Μαρίνος Μεταξᾶς* υἱὸς τοῦ Κόμητος Ἀναστασίου καὶ ὁ Ἀναστάσιος Ἀννίνος. Τὰ χωρία Βαλσαμάτα, Σιμοτᾶτα, Μακριότικα, Μεταξᾶτα καὶ Φωκᾶτα ἦσαν τὰ κυριώτερα προπύργια τῶν Μεταξᾶ, τὰ δὲ Δειληνᾶτα, Χαλιοτᾶτα, Διγαλέτο καὶ Κομητᾶτα ἦσαν τὰ τῶν Ἀννίνου. Πολλάκις δὲ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις ἀποστελλομένη εἰς ἐκεῖνα τὰ χωρία ἀπεκρούετο ἐνόπλιως ὑπὸ τῶν χωρικῶν, ἐνίοτε δὲ συνελάμβανον καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους μεταβαίνοντας πρὸς ὑπηρεσίαν.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐχθρότητος ἥτις ἐλάμβανεν ὁσημέραι μείζονας διαστάσεις μεταξὺ τῶν Ἀναστασίου καὶ Μαρίνου Ἀννίνων πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ τῶν Μαρίνου καὶ Ἀναστασίου Μεταξᾶ θείου καὶ ἀνεψιοῦ, ἐν ἔτει 1748 ἐγένετο ρῆξις ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενείᾳ τῶν Ἀννίνων, καθ' ἣ διηγεῖται ὁ Πηνιατῶρος¹. Ὁ Ἀναστάσιος καὶ Γρηγόριος Ἀννίνος θέλοντες νὰ ἐπιβληθῶσι τοῖς λοιποῖς κλάδοις τῆς οἰκογενείας των ἐχθρικῶς διετέθησαν κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοδώρου, Μαρίνου Ἀννίνου. Καὶ δὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων Δειληνᾶτα, Κομητᾶτα καὶ οἱ τῆς Σάμης στασιάζσαντες, ἐλεηλάτησαν τὴν οἰκίαν τοῦ Μαρίνου Ἀννίνου καὶ ἐτέρας εἰκοσι φίλων τούτοις οἰκογενειῶν, μὴ ἀρκεσθέντες δὲ εἰς τὴν πλουσίαν λείαν, ἐφόνευσαν δύο βρέφη καὶ πολλὰς ἄλλας θηριωδίας διέπραξαν. Μάτην δὲ προσέφυγεν εἰς τὸ συμβού-

¹ Marino Pignatorre, Memorie storiche e critiche dell' Isola di Cefalonia Corfu 1887. Tomo I.

λιον τῶν Δέκα ὁ Μαρῖνος Ἄννινος, οὗ τὰ κτήματα ἐν Σάμῃ κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν συγγενῶν του. Τὰ δὲ πάθη ἐτι μᾶλλον ἐξηγγιώθησαν καὶ οἱ στασιασταὶ ἐλεηλάτησαν καὶ ἄλλων οἰκίας.

Περὶ τὸ 1750 οἱ κάτοικοι Ἀργοστολίου καὶ Ληξουρίου μὴ ἀνεχόμενοι ἐπὶ πλέον τὸν ζυγὸν εὐαρίθμων τινῶν οἰκογενειῶν αἵτινες κατεπάτουν πᾶν δίκαιον καὶ πάντα νόμον καὶ προσέβαλλον τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν τῶν πολιτῶν, ἐξαπέστειλαν τὸν Ἰωάννην Δαλλαπόρταν εἰς Ἑνετίαν μετ' ἀναφορῶν καὶ ἐζήτησαν τὴν ἐκ τοῦ φρουρίου Ἀγίου Γεωργίου εἰς Ἀργοστολίον μετάθεσιν τῆς ἐδρας τῆς τοπικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς φρουρᾶς. Τοῦτο δὲ ἐνέκρινε καὶ ὁ Γενικὸς Προνοητὴς Ἰωάννης Βιτούρης πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς τάξεως καὶ πρὸς καταπολέμησιν τοῦ λαθρεμπορίου καὶ τῶν πειρατῶν. Πρῶτος δὲ Ἑνετὸς Προνοητῆς ὁ ἐν τῇ νέᾳ πρωτευούσῃ τῆς νήσου ἐδρεύσας ἦτο ὁ Ἀλβέρτος Μάγνος ἐν ἔτει 1758. Ἄλλ' οἱ Μεταξᾶ καὶ Ἄννινοι δυσαρεστηθέντες διὰ τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον, συνησπίσθησαν κατ' ἐκείνων οἵτινες προεκάλεισαν τὴν μετάθεσιν τῆς ἐδρας τῆς Διοικήσεως, οὗτοι δὲ μαθόντες τὰ τεκταινόμενα ἀνεκοίνωσαν αὐτὰ ἐγγράφως τῷ συμβουλίῳ τῶν Δέκα, ὅπερ λαβὼν ὁμοφώνους πληροφορίας παρὰ τοῦ Προνοητοῦ Πέτρου Κονταρίνη διέταξε τὸν στρατηγὸν Γριμάνην νὰ συλλάβῃ καὶ ἀπαγάγῃ εἰς Ἑνετίαν τοὺς Μαρῖνον καὶ Ἀναστάσιον Μεταξᾶν θεῖον καὶ ἀνεψιόν, καὶ τοὺς Ἀναστάσιον καὶ Μαρῖνον Ἀννίνους πατέρα καὶ υἱόν.

Ὁ Γριμάνης ἀφίκετο εἰς Κεφαλληνίαν τῷ 1760 μετὰ πολλῶν δυνάμεων στρατοῦ καὶ ναυτικοῦ. Ὁ στρατηγὸς προσηνέχθη μετὰ ἐπιδεξιότητος καὶ πανουργίας, προσεκάλεσεν αὐτοὺς ἵνα συνδιαλεχθῶσι δῆθεν περὶ τῶν Συμβου-

λίων καὶ τῆς Δεκάτης, οὗτοι δὲ δὲν προσῆλθον πάντες συγχρόνως. Ὁ Γριμάνης ὑπεδέχθη αὐτοὺς μετὰ προσηνείας καὶ ἐπὶ τινι προφάσει ἀνέβαλε τὴν συνέντευξιν. Ἡ ἑκτακτος αὕτη ὑποδοχὴ ἔδωκε σπουδαίας ὑπονοίας εἰς τοὺς Ἀναστάσιον Ἄννινον καὶ Ἀναστάσιον Μεταξᾶν, οἵτινες δυσπιστοῦντες μετέβησαν ὁ μὲν Ἄννινος εἰς Δειλινᾶτα, ἐνθα ὑπεκρίθη τὸν ἀσθενῆ καὶ εἶτα τὸν νεκρόν, ὁ δὲ Μεταξᾶς εἰς τὰ κτήματά του, ἀλλὰ πρὶν ἀπέλθωσι συνεβούλευσαν τὸν τε Μαρῖνον Μεταξᾶν καὶ τὸν Μαρῖνον Ἄννινον νὰ ἀποχωρήσωσι τὸ ταχύτερον διότι προέβλεπον δεινά. Ἄλλ' οὗτοι περιφρονοῦντες τὰς συμβουλὰς ταύτας διέμειναν ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ προσκληθέντες παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ προσῆλθον, ἡγνῶν δὲ ἑκάτερος τὴν εἰς τὸν ἕτερον γενομένην πρόσκλησιν. Συνηνητήθησαν ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ τοῦ Στρατηγοῦ ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ ἀποχωρήσωσι καθόσον ὁ οἶκος περιεφρουρεῖτο ὑπὸ στρατιωτῶν. Εἰς ταγματάρχης τοῖς ἀφῆρσε τὰ ξίφη καὶ ἐν τῷ ᾧμα ἐπεβίβασαν αὐτοὺς ἐπὶ πολεμικοῦ πλοίου ὅπερ ἀμέσως ἀπέπλευσε διὰ Ἑνετίαν.

Περιβόητοι ἦσαν αἱ φυλακαὶ τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας ἐκαλοῦντο δὲ κοινῶς Riombi καὶ Pozzi. Αἱ πρῶται ἐξ αὐτῶν ἔκειντο ἐν τῇ ἀνωτάτῃ ὀροφῇ τοῦ Δουκικοῦ Παλατίου κεκαλυμμέναι ὑπὸ μολυβδίνου στέγης, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Riombi, συνίσταντο εἰς μικρὰ κελλία ἐν οἷς μόλις ἠδύνατο νὰ μένῃ ὀρθὸς ὁ κατάδικος, καὶ φωτιζόμεναι ὑπὸ θυρίδων ἐπὶ τῆς στέγης κειμένων, καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ὁμοιάζον μὲ τοὺς πάγους τοῦ Δάντου, τὸ δὲ θέρος μὲ πυριφλεγεῖς κλιβάνους.

Αἱ ἕτεραι φυλακαὶ αἱ καλούμεναι Pozzi, ἦτοι φρέατα, ἔκειντο εἰς τὸ κατώτατον μέρος τοῦ Δουκικοῦ Παλατίου καὶ διηροῦντο εἰς ἀνωτέραν καὶ κατωτέραν ὀροφήν, συγ-

κοινωνοῦσι δὲ διὰ στενῆς σκοτεινῆς κλίμακος, καὶ τὰ κελλία διὰ διαδρόμων. Τὰ κελλία εἰσι μετὰ θόλων ἐκτισμένα δι' ὀγκωδῶν λίθων καὶ ὁμοιάζουσι πρὸς μνήματα· εἰς τινα δὲ γωνίαν αὐτῶν ὑπάρχει σάνις στηριζομένη ἐπὶ τεσσάρων λιθίνων στηλῶν, εἶνε δ' αὕτη ἡ κλίνη τῶν φυλακισμένων. Ἡ θύρα τῶν κελλίων εἶνε χθαμαλὴ καὶ διὰ τινος θυρίδος εἰσέρχεται ὁ ἀήρ, ἀλλ' οὐχὶ φῶς καθόσον βαθὺ σκότος ἐπικρατεῖ. Τὰ τῆς κατωτέρας ὀροφῆς κελλία ἐχρησίμευον διὰ τοὺς μεγάλους πολιτικούς ἐγκληματίας· εἰς ταῦτα ἦσαν κεκλεισμένοι ὁ Δόγης Μαρῖνος Φαλιέρος, ὁ στρατηγὸς Καρμανιόλας, ὁ Φόσκαρης καὶ οἱ Καρράραι. Ἐκεῖσε ἐν τινι χώρῳ μετὰ τῶν στενῶν διαδρόμων φαίνονται δύο ὀπαὶ ἐντὸς τοῦ τοίχου, ἐνθα ὑπῆρχον τὰ ἐργαλεῖα τῶν βασάνων, τοῦ στραγγαλισμοῦ, τῶν μορτυρίων πρὸς τούτοις καὶ ὁ λίθος, ἐφ' οὗ ἐτίθετο ἡ κεφαλὴ τοῦ καταδίκου, τὸ δὲ αἶμα τῶν φονευομένων ἔρρεεν ἐντὸς τῆς παρακειμένης θαλασσίου διώρυγος. Ἐνώπιον τοῦ εἰδεχθοῦς τούτου θεάματος καταλαμβάνεται τις ὑπὸ φρίκης. Τοιαῦται ἦσαν αἱ φυλακαὶ τῆς Ἑνετίας!

Οἱ Κεφαλλῆνες Μεταξᾶς καὶ Ἄννινος ἅμα ἀφίκοντο εἰς Ἑνετίαν κατὰ διαταγὴν τοῦ Συμβουλίου τῶν Δέκα ἐρρίφθησαν ἐν ταῖς φυλακαῖς τῶν Φρεάτων, ἐκεῖ δὲ ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ ἀμφότεροι ἐστραγγαλίσθησαν. Τῇ ἐπαύριον δὲ ἐκρεμάσθησαν τὰ πτώματά των ἐν τῇ πλατείᾳ μετὰ τῶν στηλῶν τοῦ Ἀγ. Μάρκου καὶ Ἀγ. Θεοδώρου. Ἰδοὺ δὲ ἡ σημείωσις ἣν εὕρωμεν ἐν τῷ χειρογράφῳ νεκρολογίῳ τῶν ἐγκληματιῶν τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας ὑπάρχοντι ἐν τῇ Μαρκιανῇ Βιβλιοθήκῃ. (Classe VII, Cod. DII. Pag. 65).

«1760 Νοέμβριος. Ὁ Κόμης **Μαρῖνος Μεταξᾶς**
» ποτὲ Ἀναστασίου ἐτῶν 65, καὶ ὁ **Μαρῖνος Ἄν-**

» **νινος Ἀναστασίου** ἀνεψιὸς του ἐτῶν 29, ἀμφότε-
» ροι ἐκ Κεφαλληνίας, δι' ὑπερτάτης διαταγῆς ἐστραγ-
» γαλίσθησαν εἰς τὰς φυλακὰς καὶ εἴτα ἐκρεμάσθησαν
» εἰς τὴν δημοσίαν ἀγχόνην (forca) διὰ τῆς παρὰ τοὺς
» πόδας αὐτῶν ἐπιγραφῆς: «Διὰ σπουδαίας αἰτίας τοῦ
» Κράτους». «Per rilevante Materia di Stato».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Ὁ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ρωσσίας πόλεμος. — Ἐκστρατεία τῶν ἀδελφῶν Σπυρίδωνος καὶ Ἰωάννου Μεταξᾶ καὶ τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῶν Νικολάου Μεταξᾶ. — Οἱ δύο ἀδελφοὶ καταφεύγουν εἰς Ρωσίαν. — Μνεῖα τῶν Μεταξᾶ διατελεσάντων Συνδίκων, Τριηραρχῶν καὶ Κυβερνητῶν Ἰθάκης ἐπὶ Ἐνετοκρατίας. — Πτώσις τῆς Ἐνετικῆς Πολιτείας.

Στερεωθείσα ἐπὶ τοῦ θρόνου ἡ Αἰκατερίνη Β' χάριν τῶν ἰδίων αὐτῆς συμφερόντων καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῶν κατὰ τῆς Τουρκίας σκοπῶν της, ἤρξατο ἐνεργοῦσα πρὸς ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων. Αἱ πρῶται αὐτῆς ἐνέργειαι χρονολογοῦνται τὸ 1766 διὰ τοῦ ἐκ Πετροπόλεως εἰς τὴν Ἑλλάδα σταλέντος Γεωργίου Παπαζοῦ Μακεδόνης καὶ ἀξιωματικοῦ τοῦ Ρωσικοῦ πυροβολικοῦ. Περιῆλθεν οὗτος τὴν Πελοπόννησον καὶ συνεννοήθη μετὰ τοῦ Παναγιώτου Μπενάκη, ἀμφότεροι δὲ διὰ τῶν προτροπῶν καὶ ἐπαγγελιῶν των κατέπεισαν τοὺς προὔχοντας καὶ τοὺς ἐπισήμους κληρικοὺς τῆς Πελοποννήσου καὶ υπέγραψαν συνθήκην, ἐν ᾗ οὗτοι υπέσχοντο τὴν συγκρότησιν στρατοῦ ἑκατὸν χιλιάδων Ἑλλήνων, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ἡ Ρωσία νὰ χορηγήσῃ αὐτοῖς τὰ ἀναγκαῖα ὅπλα καὶ ὅτι Ρωσικὰ πλοῖα θέλουσιν ἐμφανισθῇ εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου.

Λήγοντος τοῦ Φεβρουαρίου 1770 ἠγκυροβόλησεν εἰς Οἶτυλον ἡ πρώτη μοῖρα τοῦ ἐκ Βαλτικῆς εἰς τὴν Μεσόγειον καταπλεύσαντος Ρωσικοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Θεόδωρον Ὁρλώφ. Τὰ πλοῖα ταῦτα δὲν ἐκόμισαν ἐπαρκῆ ὅπλα, παρὰ δὲ τὰς ὑποσχέσεις τῶν προὔχόντων ὀλίγοι μόνον Μανιάται

προσῆλθον εἰς τὰ ὅπλα καὶ ἐκ τούτων ἐσχημάτισαν δύο σώματα ἐκ 400 Ἑλλήνων καὶ τινων Ρώσων, κληθέντα Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ τῆς Σπάρτης Λεγεῶν. Καὶ ἡ μὲν Δυτικὴ ὑπὸ Ρώσου λοχαγοῦ διοικουμένη ἐκυρίευσεν τὴν Κυπαρισσίαν, ἡ δὲ Ἀνατολικὴ ὑπὸ τὸν Ἀντώνιον Ψαρὸν κατέλαβε τὸν Μίστρᾶν. Ὁ Ὁρλώφ ἐπεχείρησε τὴν πολιορκίαν τῆς Κορώνης. Τὸν δὲ μῆνα Μάρτιον ὑψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως πλεῖσται ἐπαρχίαι τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, πανταχόθεν δ' ἐζητοῦντο Ρωσικὰ βοηθήματα.

Κατὰ τὰ τέλη Ἀπριλίου ἐπλευσεν εἰς Κορώνην καὶ ἡ ἑτέρα ναυτικὴ Ρωσικὴ μοῖρα ὑπὸ τὸν Ἀλέξιον Ὁρλώφ καὶ τὸν Σκῶτον ὑποναύαρχον Ἐλφινστων.

Τοῦ ἀγῶνος τούτου δὲν ἔμεινεν ἀμέτοχος καὶ ἡ Κεφαλληνία καὶ δὴ οἱ ἀδελφοὶ Σπυρίδων καὶ Ἰωάννης Μεταξᾶς ἀπόγονοι τοῦ Ἀναστασίου καὶ ὁ ἐξαδελφος αὐτῶν Νικόλαος Μεταξᾶς ἀπόγονος τοῦ Ἀγγέλου, πατὴρ τοῦ ἀγωνιστοῦ τοῦ 1821 Κωνσταντίνου Μεταξᾶ καὶ συνεπῶς πάππος ἡμῶν, στρατολογήσαντες ἰδίαις δαπάναις πολλοὺς Κεφαλλῆνας παρὰ τὴν αὐστηράν ἀπαγόρευσιν τῆς Ἐνετικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις διετέλει τότε εἰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Τουρκίας, μετέβησαν εἰς Πάτρας. Αὐξήσαντες ἐκεῖ σπουδαίως τὸ ὑπ' αὐτῶν σῶμα διὰ τῆς προσελεύσεως καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, μετ' ἀκροβολισμοὺς τινὰς ἐβίασαν τὴν τουρκικὴν φρουράν νὰ κλεισθῇ εἰς τὸ φρούριον ὅπερ ἐπολιορκήσαν ἐπὶ δύο μῆνας ἀναμένοντες πάντοτε ἐπικουρίαν παρὰ τοῦ Ρωσικοῦ στόλου, ἀλλ' εἰς μάτην, μετὰ τινὰ δὲ κινήματα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὅστις ἐνισχύθη καὶ δι' ἑτέρου σώματος, κατέλιπον οἱ Μεταξᾶ τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Κεφαλληνίαν μετὰ τῶν στρατιωτῶν των.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ σῶμα ἐκ δέκα καὶ πέντε χιλιάδων

Ἄλβανῶν, ἀφοῦ ἐλεηλάτησε τὸ Μεσολόγγιον, ἐπολιορκήσας τὰς Πάτρας καὶ ἐκυρίευσεν αὐτὰς ἐξ ἐφόδου, διὰ τοῦ πυρὸς δὲ καὶ τοῦ σιδήρου κατέστρεψεν τὴν πόλιν ἐκακοποίησεν τοὺς κατοίκους καὶ ἐσφαζεν ὄσους εὗρεν Κεφαλλήνας καὶ Ζακυνθίους.

Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ ἐπανάστασις ἔνεκα τῆς ἀδεξιότητος τῶν Ὀρλώφ καὶ τῶν μικρῶν ἐπικουριῶν τῆς Ρωσίας ἀπέτυχε καὶ πρὸ πάντων διότι ἦτο πρόωρος. Ὁ Ρῶσος στρατηγὸς δυσηρέστησε καὶ αὐτὸν τὸν Ἰωάννην Μαυρομιχάλην, ὅστις ζητήσας παρ' αὐτοῦ ἐπικουρίαν ὅπως ἀποκρούσῃ τὸν Ἄλβανὸν Χατζῆ Ὀσμὰν ἐκστρατεύσαντα ἐκ Τριπόλεως μετὰ 8000 ἀνδρῶν, ἡρνήθη καὶ ἐγκατέλιπε τὸν ἀγῶνά των. Ἐν τούτοις οἱ Τούρκοι διέλυσαν τὴν πολιορκίαν τῆς Μεθώνης καὶ τρέψαντες τοὺς Ρῶσους εἰς φυγὴν ἐπλησίασαν πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένην Πύλον. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξιος Ὀρλώφ δὲν ἐπεχείρησε νὰ ἀντιστῇ, καὶ διέταξεν ἀμέσως τὴν ἀναχώρησιν τῶν στρατευμάτων παραλαβὼν δὲ ἑκατοντάδας τινὰς Ἑλλήνων ἐν οἷς καὶ τοὺς Ἐπισκόπους Κορώνης, Μεθώνης, Καλαμῶν, Πατρῶν, τὸν Παπάζολην καὶ τὸν Μπενάκην ἀπέπλευσεν.

Ἡ ἀναχώρησις τοῦ Ἀλεξίου Ὀρλώφ κατῆνεγκε τραῦμα καίριον εἰς τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπανάστασιν, καὶ ἡ Ρωσικὴ ἀποστολὴ εἶνε ἡ αἰτία τῶν φοβερῶν συμφορῶν, ἃς ὑπέστησαν αἱ πλείους τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1770. Τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς οἰκτρᾶς ἐπεμβάσεως τῶν Ρώσων ἐπὶ τῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος! Καὶ οἱ λαοὶ τῆς ἡρωϊκῆς ταύτης φυλῆς διὰ θυσιῶν ἐπείσθησαν ὅτι τὴν ἐλευθερίαν δὲν δύνανται οἱ λαοὶ ν' ἀνακτήσωσι παρὰ ξένων καὶ μὴ ἀμέσως ἐνδιαφερομένων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἰδίων ὅπλων καὶ τοῦ ἰδίου αἵματος, ὥς συνέβη ἐν ἔτει 1821

μετὰ παρέλευσιν ἀκριβῶς μιᾶς πεντηκονταετηρίδος.

Οἱ Ρῶσοι κατὰ τὴν 26 Ἰουνίου 1770 ἀρκούντως ἐξεδικήθησαν τοὺς Τούρκους καταστρέψαντες τὸν στόλον των ἐν Τσεσμέ. Μετὰ ταῦτα ὁ ρωσικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Σπυρίδωφ διεχείμασεν ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐκυρίευσεν δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1771 ἀπάσας τὰς Κυκλάδας, τὸ μόνον λόγου ἄξιον ὅπερ ἔπραξεν. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1772 ἤρξατο ἡ Ρωσία διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Τουρκίας περὶ εἰρήνης, καὶ κατὰ Ἰούλιον 1774 συνωμολόγησεν αὐτὴν ἐν Κουσούκ Καϊναρτσῇ ἀποσπάσασα ἐκ τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας τὰς περὶ τὸν Εὐξείνιον ταταρικὰς χώρας, ἀπέδωκε δὲ τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει κατεχομένας νήσους.

Μετὰ τὴν εἰς Κεφαλληνίαν ἐπάνοδόν των οἱ ἀδελφοὶ Σπυρίδων καὶ Ἰωάννης Μεταξᾶς ἦλθον εἰς οἰκογενειακὴν ρῆξιν μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου των Ἀναστασίου καὶ ἠθέλησαν νὰ κατὰσχωσι τὴν κληρονομίαν τοῦ θεοῦ των Μαρίνου τοῦ ἐν Ἐνετίᾳ θανατωθέντος. Προσέβαλον ὅθεν τὰς οἰκίας τοῦ Ἀναστασίου καὶ στενωῶς ἀποκλείσαντες τοὺς ἀμυνομένους ἠνάγκασαν αὐτοὺς μετὰ τινὰς ἡμέρας νὰ παραδοθῶσιν, ἐπυρπόλησαν πρὸς τούτοις τὰς οἰκίας, ἐφόνευσαν πέντε ὁπαδοὺς των καὶ ἔμειναν ἐκεῖ ἐπὶ ἐν ἔτος. Ὁ στρατηγὸς Κουερίνης ἐν τούτοις διέταξε μέγα ἀπόσπασμα στρατοῦ, ἵνα συλλάβῃ τὸν Ἰωάννην, ἀλλ' οὗτος ἀπέκρουσε τὸν στρατόν, καταληφθείσης δὲ εἴτα τῆς οἰκίας ἐν ᾗ ἦτο ὠχυρωμένος, ἀπέδρα.

Μετὰ ταῦτα ἀμφότεροι οἱ ἀδελφοὶ Σπυρίδων καὶ Ἰωάννης Μεταξᾶς καὶ ὁ ἐξαδελφός αὐτῶν Ἀντώνιος ἔστησαν τὸ στρατηγεῖόν των ἐν Βαλσαμάτοις εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, καὶ συνεφώνησαν μετὰ τῶν Ἀννίνων νὰ εἰσβάλωσι καὶ λεηλατήσωσι τὸ Ἀργοστόλιον. Πανικὸς φόβος ἐκυρίευσεν τότε τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, οἵτινες

βλέποντες καὶ αὐτὸν τὸν Προνοητὴν ὀχυροῦντα διὰ κανονίων τὴν οἰκίαν του, ὥπλισθησαν πάντες ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν οἰκίᾳ, σκηναὶ δὲ σπραγῶν καὶ φρικαλεοτήτων ἐμελλον νὰ συμβῶσιν. Οἱ ρηθέντες ἀδελφοὶ Μεταξᾶ ἐν τούτοις πρὶν εἰσβάλωσιν εἰς Ἀργοστόλιον ἱδρυσαν εἰς Κοκολᾶτα εἶδος δικαστηρίου φορολογοῦντες τοὺς διαβάτας. Τοιαύτη ἦτο ἡ οἰκτρὰ κατάστασις τῆς νήσου ἕνεκα τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς παρακμῆς τῆς ἐνετικῆς κυβερνήσεως. Ἐπὶ τέλους ἡ ἐν Κερκύρα Διοίκησις ἐπεμψε τρία πλοῖα μετὰ στρατοῦ καὶ διέταξε τὸν Προνοητὴν ἵνα διὰ παντὸς μέσου ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν, οὗτος δὲ ἐτοποθέτησε Δαλματοὺς εἰς διαφόρους συνοικίας τῆς πόλεως, ἐπεμψεν ἀπόσπασμα εἰς τὸ Φρούριον καὶ ἐθανάτωσε τρεῖς διαβοήτους κακούργους διὰ τουφεκισμοῦ καὶ ἄλλα αὐστηρὰ μέτρα ἔλαβεν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ τάξις δὲν ἀπεκατέστη.

Συνεπεία τούτων οἱ ἐν Ἑνετίᾳ ἑτασταὶ τῆς Ἐπικρατείας διέταξαν τὸν Κουερίνην ν' ἀποστείλῃ τὸν Προνοητὴν τοῦ στρατοῦ *Balḍā* μετ' ἐπαρκῶν δυνάμεων καὶ ἀπεριορίστου ἐξουσίας, ὅστις ἀφίχθεις εἰς Κεφαλληνίαν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1773, συνέλαβεν ὁπαδοὺς τινὰς τῶν ἀδελφῶν Μεταξᾶ ἐν οἷς καὶ τὸν Σίμωνα Βλέσσαν, οὗς ἀπηγγόνισεν ἐπὶ τῶν ἰστῶν τῶν πλοίων του, ἀναχωρῶν δὲ κατέλιπε φρουρὰν ἐκ στρατιωτῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀγίου Γερασίμου, ἥτις μετ' οὐ πολὺ συνέλαβε τὸν φονέα τῶν δύο ὁπαδῶν τοῦ Ἀναστασίου Μεταξᾶ. Οἱ δὲ Σπυρίδων καὶ Ἰωάννης Μεταξᾶς ἐκδικούμενοι ἐνήργησαν τὸν φόνον δύο στρατιωτῶν τῆς φρουρᾶς, ὡς ἐκ τούτου οἱ λοιποὶ ἀνεκλήθησαν εἰς Ἀργοστόλιον καὶ οὕτως αἱ δύο μεγάλαι μοναὶ τῶν Ὁμαλῶν περιήλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀνταρτῶν. Διαρκούσης τῆς καταστάσεως ταύτης ἀφίκετο εἰς Κεφαλληνίαν ὁ Γενικὸς Προνοητὴς Φραγκῆσκος Φόσκαρης μετὰ στρατοῦ

καὶ στόλου, ὅστις κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ τὸν Ἀντώνιον Ἀναστασίου Μεταξᾶν ἐξάδελφον τῶν ρηθέντων ἀδελφῶν, οὗς πάντες οἱ χωρικοὶ τῶν Ὁμαλῶν ἐγκατέλιπον εἰς τὴν τύχην των. Τότε ὁ Σπυρίδων καὶ Ἰωάννης κατέφυγον εἰς Ρωσίαν, ἐνθα ἀπεβίωσαν ἐν ἔτει 1797—1798 ἐν μεγίστῃ δυστυχίᾳ καὶ στερήσεσιν. Ὁ δὲ Ἀντώνιος Μεταξᾶς ἐπέμφθη εἰς Ἑνετίαν καὶ ἐφυλακίσθη εἰς τὸ φρούριον τῆς Brescia ἐνθα μετὰ τινα ἔτη ἀπέθανε δέσμιος.

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἡ Κεφαλληνία εὐημέρει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Ἑνετοκρατίας. Ὁ πληθυσμὸς δ' αὐτῆς ἀνῆλθεν εἰς 60,000 κατοίκους, ὁ πολιτισμὸς εἰσήγετο βαθμηδὸν καὶ τινες εὐγενεῖς οἰκογένειαι ἐπεμπον τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς Ἰταλίαν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ἰατρικῆς καὶ τῆς Νομικῆς· συνάμα τὸ ναυτικὸν ἀνεπτύσσετο καὶ ἡρίθμει περὶ τὰ 150 μεγάλα ἰστιοφόρα πλοῖα, προήγετο ἡ γεωργία καὶ τὸ ἐμπόριον ἤκμαζεν· οἱ πολῖται ἀπῆλθον προσωπικῆς ἀσφαλείας, ἡ θρησκεία ἦτο παρὰ πᾶσι σεβαστὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀπενέμετο ἀδιακρίτως εἰς πάντας. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διετέλει ἡ νῆσος, ὅτε αἰφνης ἐπῆλθε τὸ καταπληκτικὸν γεγονός, ἡ πτώσις τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας.

Πλὴν τῶν προηγουμένων μελῶν τῆς οἰκογενείας Μεταξᾶ, περὶ ὧν ἤδη ἐγένετο λόγος, διαρκούσης τῆς Ἑνετοκρατίας διεκρίθησαν καὶ ἄλλα μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογενείας διὰ τε τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας των καὶ τὸν ζῆλον αὐτῶν εἰς τὰς δημοσίας θέσεις ἐν αἷς ἐξελέγοντο διὰ τῆς ψήφου τῶν συμπολιτῶν των. Καὶ ἰδοὺ ἐν συντόμῳ τίνι τρόπῳ.

Ὡς κυρίαρχον σῶμα ἐκάστης νήσου θεωρεῖτο τὸ Μέγα ἢ Γενικὸν συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει ἡ τάξις τῶν Εὐγενῶν καὶ τὸ ὁποῖον ἐν Κεφαλληνίᾳ ἦτο πολυάριθμον.

Συνερχόμενον τοῦτο κατ' ἔτος ἐξέλεγεν ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μελῶν τὸ Μικρὸν Συμβούλιον συγκαίμενον ἐξ 150 μελῶν, τὸ ὁποῖον ἅμα συγκροτούμενον συνήρχετο καὶ προέβαινεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἐγχωρίων Ἀρχῶν. Καὶ πρῶτον ἐξέλεγε τοὺς Σύνδικους, τρεῖς τὸν ἀριθμόν, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλῶσι τὸ Συμβούλιον, τὸ καθήκον νὰ δέχωνται τὰ παράπονα ἐν γένει τῶν πολιτῶν, νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν ἐγχώριον διοίκησιν καὶ τὰ τῆς ἀγορᾶς, νὰ διαχειρίζωνται πρὸς τούτοις τὰ δημόσια χρήματα ὀφείλοντες νὰ δίδωσι λόγον τῆς διαχειρίσεώς των ὅτε ἔπαυον τῆς ἀρχῆς. Ἐξέλεγεν εἴτα τοὺς τρεῖς τριηράρχας (sopracomiti) τῶν ἐνετικῶν γαλερῶν, ὧν τὰ πληρώματα συνεκροτοῦντο ὑποχρεωτικῶς ἐκ ναυτῶν ἐκάστης νήσου. Ἐξέλεγεν ἐπὶ τέλους τὸ Μικρὸν Συμβούλιον Κεφαλληνίας κατ' ἔτος ἓνα εὐγενῆ Κεφαλλῆνα Κυβερνήτην τῆς Ἰθάκης, καθόσον ἡ νῆσος αὕτη ἐθεωρεῖτο ἀείποτε ὡς ἐξάρτημα τῆς Κεφαλληνίας.

Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα χρονολογικῶς τὰ γνωστὰ ἡμῖν ὀνόματα τῶν Μεταξᾶ οἵτινες διετέλεσαν Σύνδικοι, Τριηράρχαι καὶ Κυβερνῆται τῆς Ἰθάκης.

Ἐν ἔτει 1558, Βασίλειος Μεταξᾶς, Κυβερνήτης τῆς Ἰθάκης.

1627 Ἰάκωβος Μεταξᾶς Τριηράρχης καὶ Σύνδικος τρεῖς 1629, 1631 καὶ 1633.

1657–1658 Βασίλειος Ἰακώβου Μεταξᾶς, Τριηράρχης δις.

1659–1670 Ἰωάννης Βαπτιστῆς Μεταξᾶς, Κυβερνήτης Ἰθάκης δις, καὶ Σύνδικος τῷ 1657.

1668 Δωρόθεος Μεταξᾶς Τριηράρχης καὶ Σύνδικος.

1684 Ἀναστάσιος Κόμης Μεταξᾶς, Κυβερνήτης Ἰθάκης.

1678 Ἰάκωβος Μεταξᾶς, Τριηράρχης καὶ πρέσβυς ἐν

Ἐνετίᾳ, ἐν ἔτει 1689 Κυβερνήτης Ἰθάκης καὶ τῷ 1693 Σύνδικος.

1688 Θεόδωρος Μεταξᾶς, Σύνδικος.

1683–92–99 Ὁ συνταγματάρχης I. B. Μεταξᾶς, Σύνδικος τρεῖς.

1698 Γεώργιος Μεταξᾶς, Σύνδικος.

1902 Ἀγγελος Κόμης Μεταξᾶς Κυβερνήτης Ἰθάκης.

1709 Ἰωάννης Κωνσταντίνου Μεταξᾶς, Σύνδικος.

1724 Ἰάκωβος Θεοδώρου Μεταξᾶς, Σύνδικος.

1722–1725 Ἀνδρέας Κόμης Μεταξᾶς Κυβερνήτης Ἰθάκης δις.

1748 Νικόλαος Ἀνδρέου Μεταξᾶς, Σύνδικος.

1748–1752 Ἰωάννης Ἀγγέλου Μεταξᾶς, Κυβερνήτης Ἰθάκης δις.

1750 Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, Κυβερνήτης Ἰθάκης.

1744–1747–1753 Μαρῖνος Κόμης Μεταξᾶς, Κυβερνήτης Ἰθάκης τρεῖς.

1755 Δημήτριος Ἀνδρέου Μεταξᾶς Τριηράρχης.

1763 Βαλιάνος Μεταξᾶς, Κυβερνήτης Ἰθάκης.

1786 Εὐστάθιος Μεταξᾶς, Κυβερνήτης Ἰθάκης.

1795 Μαρῖνος Μεταξᾶς Λισαῖος, Κυβερνήτης Ἰθάκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Πρώτη κατοχή τῶν Γάλλων ἐν Ἑπτανήσῳ. — Οἱ Ρῶσοι καὶ
Τούρκοι. — Ἀναρχία ἐν Κεφαλληνίᾳ.

Ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης καταλύσας τὴν Ἑνετικὴν Πολιτείαν τὰς μὲν ἄλλας αὐτῆς κτήσεις παρεχώρησε τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1797 εἰς τὴν Αὐστρίαν διὰ τῆς ἐν Καμπορμίου συνθήκης, τὴν δὲ Ἑπτάνησον, τὸ Βουθρωτόν, τὴν Ἄρταν καὶ τὰς λοιπὰς ἐν Ἀλβανίᾳ ἐνετικὰς κτήσεις προσήρτησεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Δημοκρατίαν.

Οἱ Κεφαλλῆνες ἐδέχθησαν τοὺς Γάλλους ὡς σωτῆρας, καθόσον κατὰ πρῶτον ἀνέπνευσαν τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας πιστεύσαντες συνάμα εἰς τὰς περὶ ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διακηρύξεις τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Ἡ νέα αὕτη τῆς Ἑπτανήσου κυρίαρχος διήρπασεν αὐτὴν εἰς τρεῖς Νομούς· Α' τὸν τῆς Κερκύρας, περιλαμβάνοντα τὴν Κέρκυραν, Παξούς, Ἀντιπάξους, τὰς μικρὰς νήσους Ὁθωνῶν, Ἐρρικουσαν, Μαθράκιον καὶ τὰ ἐν Ἡπείρῳ τμήματα Βουθρωτοῦ καὶ Πάργας. Β' τὸν νομὸν Ἰθάκης περιλαμβάνοντα τὴν Λευκάδα, Κεφαλληνίαν, Ἰθάκην, τὴν Πρέβεζαν καὶ τὴν Βόνιτζαν. Γ' τὸν νομὸν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους περιλαμβάνοντα τὴν Ζάκυνθον, τὰς Στροφάδας, τὰ Κύθηρα καὶ Ἀντικύθηρα. Ἡ ἐπωνυμία τοῦ νομοῦ τούτου ἦτο γεωγραφικῶς σόλοικος, διότι οὐδεμία τῶν νήσων τούτων ἔκειτο ἐν τῷ Αἰγαίῳ.

Τῇ 28 Ἰουνίου 1797 ἀφίκετο εἰς Κέρκυραν ὁ στρατηγὸς Γεντιλλύς, ἡγούμενος τοῦ γαλλικοῦ στόλου καὶ τινων

ἐνετικῶν πλοίων καὶ μετὰ δυνάμεως πεζικοῦ πρὸς κατάληψιν τῶν Ἰονίων Νήσων, ἀνέλαβε δὲ τὴν γενικὴν Κυβέρνησιν παραχωρηθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἑνετοῦ Γενικοῦ Προνοητοῦ Οὐίδμαν.

Εἰς Κεφαλληνίαν ἀπέστειλεν ὡς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ τοὺς ἀξιωματικοὺς Βιέρβε καὶ Πετρίκονην, οὓς οἱ Κεφαλλῆνες ἐδέχθησαν πανηγυρικῶς, μιμούμενοι οὕτω τὰ ἐν Κερκύρᾳ γεγόμενα ὡς καὶ τὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις. Ἐσχηματίσθη δὲ τότε ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ δημοτικὴ κυβέρνησις ἐκ 40 μελῶν ἐν οἷς καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωαννίκιος Ἀννινος. Εἰς τὰς διαφόρους τῆς νήσου κοινότητας ὠρίσθησαν ὡσαύτως ὑποδεέστεραι δημοτικαὶ ἀρχαί, αἵτινες ὑπέκειντο εἰς τὴν ἐν Ἀργοστολίῳ ἀνωτάτην ἀρχήν, ἀπετελοῦντο δὲ ἐκ παντὸς εἶδους προσώπων, ἐξ ἱερέων καὶ κοσμηκῶν, ἐξ εὐγενῶν καὶ τεχνιτῶν, ναυτικῶν καὶ γεωργῶν. Ἐφυτεύθη τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἀργοστολίου καὶ ἡυλογήθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἐψάλη ὁ Μασσαλιωτικὸς ὕμνος καὶ διεσύρθη ἀνὰ τὰς ὁδοὺς καὶ ἐπυρπολήθη ἡ Χρυσῇ Βίβλῳ. Συνέστη πολιτικὸς σύλλογος ἐξ Ἰακωβίνων, ἐν τῷ ὁποίῳ τινὲς ἐδημηγόρουν κατὰ τῶν Εὐγενῶν, ἕτεροι ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, τῆς ἀνασυστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων καὶ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν ἀρχαίαν λατρείαν τῶν προγόνων. Τοιαῦται ἦσαν αἱ γελοῖαι ὑπερβολαὶ εἰς ἃς περιεπλανήθησαν τότε οἱ ἐξημμένοι τῆς Δημοκρατίας ὁπαδοὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ.

Ἐπισκεπτόμενος ὁ στρατηγὸς Γεντιλλύς τὰς νήσους ὅπως πληροφορηθῇ περὶ τῆς λειτουργίας τῶν σχηματισθεισῶν τοπικῶν Κυβερνήσεων καὶ ἀφίχθεις εἰς Κεφαλληνίαν ἔλαβεν ἀρίστως ἐντυπώσεις, ἔγραψε δ' ἐκεῖθεν εἰς τὸν στρατηγὸν Βοναπάρτην τὴν 20 Αὐγούστου 1797, ὅτι σφόδρα

εὐηρεστήθη ἐκ τῆς πορείας τῆς δημοτικῆς Κυβερνήσεως Κεφαλληνίας, ὅτι τὰ μέλη αὐτῆς εἶνε ἄριστοι πατριῶται, ἡ δὲ φιλελευθέρα καὶ συνετὴ αὐτῶν συμπεριφορὰ εὐχαριστεῖ τὸν λαόν. Περαινῶν δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἔλεγεν, ὁ λαὸς οὗτος ἐξήφθη μὲν ἀπολαύσας τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἐπέδειξεν ἴσως παραφόρως τὴν χαρὰν του, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν εἶνε ἀγαθὸς καὶ εἰρηνικός¹.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1789 ἀφίκετο εἰς Κεφαλληνίαν στρατὸς ἐκ 400 Γάλλων μετὰ τηλεβόλων καὶ πολεμφοδίων, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ὁ Ἐπίτροπος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Rocholle καὶ τρεῖς ἕτεροι Γάλλοι πρὸς διοργανώσιν τοῦ νομοῦ Ἰθάκης. Ὁ Ποσὺλ ἦτο πεπαιδευμένος ἀλλὰ φανατικὸς δημοκράτης. Περιήρχετο τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου κηρύττων τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητα καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον κατὰ τῶν ἀριστοκρατῶν, εἶχε δὲ θερμάνει ἐπὶ τοσοῦτον τὸ πνεῦμα τῶν χωρικῶν, ὥστε ἐπέκειτο στάσις κατὰ τῶν εὐπατριδῶν. Εὐτυχῶς οἱ πλεῖστοι τῶν εὐγενῶν κτηματιῶν ἦσαν διεσπαρμένοι εἰς τὰς ἐξοχὰς των, οἱ δὲ εὐπορώτεροι τῶν χωρικῶν καὶ μεῖζονα ἐπιρροὴν ἀσκούντες, ἐνδιαφερόμενοι ὑπὲρ τῶν εὐγενῶν μεθ' ὧν εἶχον στενὰς σχέσεις, ἐπεβάλλοντο εἰς τὸν ὄχλον δὲν ἐπέτρεψαν δὲ εἰς αὐτὸν νὰ παρεκτραπῇ· καὶ οὕτως ἐν Κεφαλληνίᾳ δὲν διεταράχθη ποσῶς ἡ τάξις ὡς ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ.

Οἱ Ληξουραῖοι ὁμῶς μὴ θέλοντες νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸ Ἀργοστόλιον ὡς πρωτεύουσαν ἐνωθέντες μετὰ τῶν κατοίκων τῶν παρακειμένων χωρίων, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Ἀργοστόλιου κατὰ τὴν 25 Μαΐου 1798, ἀλλ' ὁ φρούραρχος Μιαλὲ αἰτησάμενος βοήθειαν ἐκ Ζακύνθου, ἔδραμε μετὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως καὶ παρε-

¹ Correspondance de Napoléon.

τάχθη ἐν πολεμικῇ στάσει ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως Ληξουρίου. Οἱ στασιασταὶ τότε διελύθησαν καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ ἀσήμεντος αὕτη στάσις. Συσταθέντος δὲ αὐθωρεὶ στρατοδικείου εἴκοσι τέσσαρες εὐγενεῖς κατηγογήθησαν ὡς ὑποκινηταὶ τῆς στάσεως, οὓς ὁ Ποσὺλ διενοεῖτο νὰ φυγαδεύσῃ εἰς Ἀμερικὴν.

Ἐν τούτοις ὁ Ποσὺλ συνέστησε κεντρικὴν διοίκησιν ἐκ τῶν Ν. Μηλιαρέση, Β. Καρύδη, Ν. Κρασᾶ, Ι. Χωραφᾶ καὶ Μ. Πηνιατῶρου ἀνδρῶν χρηστῶν καὶ πεπειραμένων. Πρόεδρον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου διώρισε τὸν Γ. Τυπάλδον Παυλὴν καὶ δημόσιον κατήγορον τὸν Δ. Πηνιατῶρον. Διήρесе τὴν νῆσον εἰς πέντε τμήματα ὑπὸ ἓνα εἰρηνοδίκην καὶ ἡλάττωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν δημάρχων. Ἐν γένει δὲ ἡ διοίκησις καὶ τὰ δικαστήρια ἐλειτούργουν τακτικῶς καὶ ἀμερολήπτως.

Ἄλλ' ἡ Κυβέρνησις αὕτη διήρκεσε μέχρις οὗ στόλος τῶν συμμάχων Ρώσων καὶ Τούρκων ὑπὸ τοῦς ναυάρχους Οὐτσακῶφ καὶ Καδὶρ Βέην κατέκτησαν τὴν Ἐπτανήσον, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1797 μέχρι τέλους Ὀκτωβρίου 1798 ἐπὶ δεκαῆξ μῆνας.

Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ ἐκστρατεία τοῦ Ναπολέοντος καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Νέλσωνος πυρπόλησις τοῦ γαλλικοῦ στόλου τῇ 31 Ἰουλίου 1798 συνετέλεσεν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Ρωσίας μετὰ τῆς Τουρκίας, ὁ συμμαχικὸς δὲ στόλος αὐτῶν διαπλεύσας τὸ Αἰγαῖον ἐκυρίευσεν τὰ Κύθηρα εἰτα τὴν Ζάκυνθον.

Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους ἐπιστολάς τοῦ ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε' Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Ρώσου ναυάρχου Οὐτσακῶφ, οἵτινες προέτρεπον τὸν λαὸν τῆς Ἐπτανήσου νὰ ἐγερθῇ κατὰ τῶν Γάλλων· ἐπειδὴ δὲ ὑπέσχοντο αὐτῷ οἱ σύμμαχοι ἐλευθερίαν καὶ

αὐτονομίαν, οἱ Ρωσόφρονες Κεφαλλῆνες ἐκ Λιβαθοῦς ὁρμώμενοι διωργάνωσαν στάσιν κατὰ τῶν Γάλλων, ἀρχηγοὶ δὲ τῶν στασιαστῶν ἐφαίνοντο δύο Λιβαθῖνοι ὁ Σπῦρος Λυκιαρδόπουλος καὶ ὁ Ἀντώνιος Ἰγγλέσης ὑπηρετήσαντες ἄλλοτε ὡς ἀξιωματικοὶ ἐν τῷ ρωσικῷ στρατῷ ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Β'. Ἀπασα ἡ ἐν τῇ νήσῳ στρατιωτικὴ δύναμις τῶν Γάλλων συνίστατο ἐκ 350 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Ρογέρ, ὅστις ἐπεμψεν εἰς Λιβαθὺ ἀπόσπασμα ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Δεμουρ ἵνα συλλάβῃ τοὺς ἀρχηγούς, ἀλλ' οὗτοι ἀπέδρασαν. Ὁ δὲ Δεμουρ λαβὼν τὰς προκυρήξεις καὶ ἄλλα ἐγγράφα καὶ τὰ ὅπλα ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν περὶ τοὺς διακοσίους χωρικοὺς ἐπετέθησαν ἐξ ἐνέδρας κατ' αὐτῶν, διὸ ὑπεχρεώθη ν' ἀποδώσῃ τοῖς ἀντάρταις τὰ τε ἐγγράφα καὶ ὅπλα, καὶ οὕτως οἱ Γάλλοι ἐπανήλθον εἰς Ἀργοστόλιον ἄπρακτοι.

Ἀφικθέντων τῶν στόλων εἰς Ζάκυνθον ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ γαλλικὴ Κυβέρνησις διελύθη, ἀνέλαβον δὲ τὴν ἀρχὴν ἐν ὀνόματι τῶν Ρώσων ὁ Ἰγγλέσης καὶ Λυκιαρδόπουλος, οἵτινες ἐξέδιδον προκηρύξεις ἐπὶ προκηρύξεων, κατὰ τὰς ὁλγας δὲ ἡμέρας τῆς Κυβερνήσεώς των διηρπάγη τὸ Ἀρχιεπισκοπεῖον, ἐλεηλατήθησαν οἰκίαι, συνέβησαν δὲ καὶ πλείεσται ἄλλαι ἀταξίαι.

Τὴν 29 Ὀκτωβρίου 1798 εἰσῆλθον εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἀργοστολίου οἱ στόλοι τῶν Ρώσων καὶ Τούρκων καὶ ἄνευ τινος ἀντιστάσεως ἀπεβιβάσθησαν οἱ ναύαρχοι, ὁ στρατὸς καὶ τὸ ἐπιτελεῖον. Ἡ γαλλικὴ φρουρὰ ἐπεχείρησε νὰ μεταβῇ εἰς Ἄσσον ἵνα ἐκεῖθεν διοικηταιωθῇ εἰς Λευκάδα, ἀνεκδιήγητα δὲ εἰσὶ τὰ δεινὰ ἄτινα καθ' ὁδὸν ἔπαθεν. Ἡ διαγωγή τῶν ἀγρίων Δηληνιτῶν καὶ τῶν ἐν Ἄσσω χωρικῶν ἐμποιεῖ φρίκην, ἦτο δὲ πεπρωμένον οἱ νικηφόροι ἐκεῖνοι μαχηταὶ τῆς στρατιᾶς τῆς Ἰταλίας ὧν τὰ κατορθώ-

ματα ἐθαύμαζεν ἡ Εὐρώπη νὰ ὑποστῶσι τοσαῦτα μαρτύρια ἄτινα ἡ γραφὴ ἀδυνατεῖ νὰ περιγράψῃ.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἀξιωματικὸς ρώσος ἀφίκετο εἰς Ἄσσον καὶ προσεκάλεσε τοὺς Γάλλους νὰ παραδοθῶσιν αἰχμάλωτοι τοῦ πολέμου εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας καὶ τὸν σύμμαχόν του Σουλτάνον. Μετὰ ταῦτα ὠδηγήθησαν ἐκ νέου εἰς Ἀργοστόλιον καὶ ἐπιβιβάσθέντες ἐπὶ ρωσικῶν πλοίων ἀπεστάλησαν διὰ Πατρῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Οὐτσακὼφ ἐν τούτοις μετὰ τοῦ Καδὶρ-Βέη ἐσχημάτισαν τὴν προσωρινὴν τῆς νήσου Κυβέρνησιν διορίσαντες τὸν Κόμητα Χωραφᾶν αὐτοκρατορικὸν Ἐπίτροπον καὶ Πρόεδρον αὐτῆς, μέλη δὲ τὸν Ἀναστάσιον Κόμητα Μεταξᾶν, Μ. Βαλσαμάκην, Ι. Κρασᾶν, Ν. Καροῦσον καὶ Εὐστάθιον Μεταξᾶν, εἰς ὃν ἀνετέθη τὸ δικαστικὸν μέρος ὡς νομομαθῇ. Μετὰ ταῦτα οἱ στόλοι ἀπέπλευσαν εἰς Λευκάδα καταλιπόντες εἰς Ἀργοστόλιον ἐν βρίκιον καὶ εἴκοσι στρατιώτας Ρώσους ὑπὸ τὸν Λ. Πόγγην καὶ ἑτέρους εἴκοσι Τούρκους ὑπὸ ἓνα Βουλούκβασιν, καθ' ᾧ ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Λοβέρδος.

Μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν παρεδόθη καὶ τὸ φρούριον τῆς Λευκάδος εἰς τὸν Ρῶσον ναύαρχον, καὶ τῇ 16 Νοεμβρίου ἐξῆλθε τοῦ φρουρίου ἡ γαλλικὴ φρουρὰ μετὰ τῶν συνήθων στρατιωτικῶν τιμῶν. Τελευταία ὑπετάχθη εἰς τοὺς Ρώσους καὶ Τούρκους ἡ Κέρκυρα μετὰ τετράμηνον πολιορκίαν ἣτις ἔληξε τὴν 22 Φεβρουαρίου 1799, ὑπεγράφη δὲ ἡ συνθήκη ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου Δυβοᾶ καὶ τοῦ στρατηγοῦ Σαβῶ καὶ ὑπὸ τῶν δύο ναυάρχων ἐκ μέρους τῶν συμμάχων, δι' ἧς παρεδίδοτο ἡ Κέρκυρα εἰς τοὺς συμμάχους, ἡ φρουρὰ ἐξήρχετο διὰ τῶν ὀφειλομένων στρατιωτικῶν τιμῶν καὶ μετεφέρετο εἰς Τουλῶνα δαπάνη καὶ ἐπιμελεία τῶν συμμάχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

Ἡ Ἐπτανήσος πολιτεία ὑποτελής τῷ Σουλτάνῳ. — Βυζαντινὸν Πολίτευμα. — Τὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ κόμματα. — Ἡ ἀναρχία ἐκτείνεται καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν Νῆσον.

Πρὸ τοῦ ὀριστικοῦ πολιτεύματος τῆς Πολιτείας ὅπερ συνεζήτειτο μεταξύ τῶν δύο συμμάχων Κυβερνήσεων, ἡ Γερουσία παρεδέχθη προσωρινόν τι πολίτευμα κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ὁποίου συνεκροτοῦντο αἱ ἐγχώριοι Διοικήσεις, αἵτινες ἐκαλοῦντο Προεδρεῖαι. Καὶ ἐν μὲν τῇ Κερκύρᾳ εἶχεν ἤδη συγκροτηθῇ ἡ Προεδρεία ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ρώσου Ναυάρχου, εἰς δὲ τὴν Κεφαλληνίαν καὶ καὶ τὰς λοιπὰς νήσους ἀπεστάλη ὁ Ρώσος ταγματάρχης Τισιγκάουζεν λαβὼν τὴν αὐτὴν ἐντολήν. Ἀφικθεὶς οὗτος κατὰ Μάιον 1799 εἰς Κεφαλληνίαν προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς Προεδρείας καὶ διώρισε μέλη αὐτῆς τὸν Ι. Χοῦδαν, Χριστόδουλον Ἀννινον καὶ Νικόλαον Ἀναστ. Ἀννινον, γραμματέα δὲ τὸν Εὐστάθιον Μεταξᾶν πρῶτον μέλος τῆς διαλυθείσης ἐπιτροπῆς.

Οἱ χωρικοὶ ἐν τούτοις περεπονοῦντο κατὰ τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ ὅτι ἐπὶ τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως εἶχεν ἀποκτήσει κτήματά τινα ἐν Ἐλιῶ ἀνήκοντα εἰς τὴν Μονὴν τῆς Πηγῆς κτίσαντος ἐκεῖ καὶ οἶκον, ὡς ἐκ τούτου διαμαρτυρόμενοι ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου τῆς Μονῆς ἐκείνης, εἰσῆλθον ἡμέραν τινὰ ὀχλαγωγικῶς εἰς Ἀργοστόλιον, ὅθεν ἀπῆλθον μετὰ τὴν πείσμονα ἀντίστασιν τῶν ὀλίγων στρατιωτικῶν δυνάμεων. Μετὰ

ταῦτα οἱ αὐτοὶ χωρικοὶ ἐνέπρησαν τὸν ἐν Ἐλιῶ οἶκον τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ.

Ὁ Τισιγκάουζεν θέλων νὰ ἐμπνεύσῃ φόβον εἰς τοὺς ταρχοποιούς, συλλαβὼν τοὺς ἀρχηγούς τῆς ὀχλαγωγίας αὐστηρῶς ἐτιμώρησεν αὐτούς, ὡς ἐπίσης διέταξε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς τοῦ θανάτου εἰς δύο φονεῖς, καὶ οὕτω διὰ τῆς αὐστηρότητός του κατώρθωσε νὰ φέρῃ προσωρινὴν τινα ἡσυχίαν ἐν τῷ τόπῳ. Δὲν ἐδέχθη δὲ τὰ ὑπὸ τῆς Γερουσίας διορισθέντα πρόσωπα τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας, οὔτε τὸν ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀποσταλέντα εἰς τὴν νῆσον φρούραρχον. Διευθετήσας δὲ οὕτω τὰ τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης πράγματα μετέβη εἰς Ζάκυνθον.

Ἐν τούτοις μετὰ μακρὰς συζητήσεις κατώρθωσαν αἱ δύο σύμμαχοι Ρωσία καὶ Τουρκία νὰ συμφωνήσωσι πρὸς τὴν ὀριστικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἐπτανήσου, καὶ δὴ συνωμολόγησαν τὴν ἀπὸ 15 Μαρτίου 1800 συνθήκην, ἥτις παρὰ πάντων κατεκρίθη διότι δι' αὐτῆς ἡ Ἐπτανήσος παρεδίδοτο ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσίας ὑποχείριος τῇ Τουρκίᾳ. Κατ' αὐτὴν ἀπέλαυον αἱ Νῆσοι τῶν αὐτῶν προνομίων ὧν ἀπολαύει ἡ Πολιτεία τῆς Ραγούζης, καὶ ὡς δεῖγμα τῆς εἰς τὴν Τουρκίαν ὑποτελείας ὥφειλεν ἡ Ἐπτανήσος νὰ πληρῶνῃ πρὸς αὐτήν, ὡς κυριάρχον δύναμιν κατὰ τριετίαν φόρον 75 χιλιάδων γροσίων. Οἱ δὲ ἀπεσταλμένοι παρὰ τοῦ Ἰονίου λαοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὥφειλον νὰ διαμαρτυρηθῶσιν, ἀλλ' ἀτυχῶς οὐδεμίαν ἐπρόφερον λέξιν κατὰ τῆς τοιαύτης παραβιάσεως τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐντολέων των καὶ τῆς ὑπὸ τῶν συμμάχων ἀθετήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν ὑποσχέσεων. Πρὸς τούτοις οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπρόσωποι, ἐνῶ εἶχον ὑποβάλλει τὸ ὑπὸ τῆς Γερουσίας ἐγκριθέν προσωρινὸν πολίτευμα εἰς τὴν μελέτην τῶν συμμαχικῶν Κυβερνήσεων καθ' ἣν εἶχον ἐντολήν,

ὑπέβαλον ἕτερον ὑπ' αὐτῶν συνταχθὲν ὅπερ ἐπὶ τέλους ἀπεδέχθη ἡ Πύλη.

Δυνάμει τοῦτου αἱ Νῆσοι ἀπετέλουν Ὀμοσπονδον Πολιτείαν. Ἐκάστη νῆσος εἶχεν ἐν Μέγα Συμβούλιον ὅπερ ἦτο τὸ κυρίαρχον σῶμα, ἀποτελούμενον ἐκ τῆς κληρονομικῆς ἀριστοκρατίας αὐτῆς καὶ κατ' ἔτος συνερχόμενον ἐξέλεγεν ἐκ τῶν μελῶν του τρεῖς Συνδίκους, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν Ἐγχώριον Κυβέρνησιν, ἕκαστος δ' αὐτῶν ἐγένετο διαδοχικῶς ἐπὶ μίαν τετραμηνίαν *Πρύτανης* ὅστις διεχειρίζετο τὴν Ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν τῆς Νήσου καὶ προήδρευε μετὰ τῶν λοιπῶν Συνδίκων τῶν συνεδριάσεων τοῦ Μεγάλου Συμβουλίου. Τοῦτο ἐξέλεγε κατόπιν τὰς δικαστικάς, πολιτικάς καὶ οἰκονομικάς τῆς Νήσου ἀρχάς, προσέτι καὶ τοὺς Γερουσιαστὰς οἵτινες εἰς Κέρκυραν ἀποστελλόμενοι καὶ ἐκεῖ διαμένοντες ἀπετέλουν τὴν ἀνωτάτην τῆς Ὀμοσπονδου Πολιτείας ἐκτελεστικὴν ἀρχήν, τὰ μέλη δ' αὐτῆς ἐξέλεγον ἓνα ἐξ αὐτῶν Πρόεδρον φέροντα τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχοντος. Τοιοῦτον ἦτο ἐν συντόμῳ τὸ καλούμενον *Βυζαντινὸν Πολίτευμα*.

Αἱ ἀλλεπάλληλοι μεταβολαὶ τῶν κυριαρχιῶν τῆς Ἑπτανήσου καὶ αἱ ἀνεπαρκεῖς στρατιωτικαὶ δυνάμεις αὐτῶν, ἦτο ἐπόμενονον νὰ ἀναστατώσωσι τὰς νήσους καὶ νὰ ἐνθαρρύνωσι τὸν λαὸν κατὰ τῶν Ἀρχόντων καὶ Εὐγενῶν· μετὰ φρίκης δὲ ἐγνώσθη ἡ συνθήκη δι' ἧς ἡ Ἑπτάνησος ἐγένετο ὑποτελής τῇ Τουρκίᾳ καὶ γενικὴ ἦτο ἡ ἀγανάκτησις. Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἰδίως ἡ Οἰκογένεια Μεταξᾶ ἥτις τοσαῦτα ἐδαπάνησε καὶ ἔπαθε πολεμοῦσα τοὺς Τούρκους ἐπὶ Ἐνετοκρατίας, δὲν ἠδύνατο νὰ κύψῃ τὸν αὐχένα εἰς τοὺς νέους κυριάρχας τῆς Νήσου, ἤρξαντο ὅθεν αὖθις αἱ παραχαὶ καὶ στάσεις, καὶ αἱ νέαι διαμάχαι τῶν δύο μεγάλων κομμάτων Μεταξᾶ καὶ Ἀννίνου διαμφισβητούντων τὰ πρω-

τεῖα καὶ ἀγωνιζομένων πρὸς αὐξήσιν τῆς ἐπιρροῆς αὐτῶν.

Εἰς τὰ κόμματα ταῦτα προσετέθη κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καὶ τρίτον, τὸ τῶν ἄλλων εὐγενῶν καὶ τῶν ἀσκούντων ἐπιρροὴν κτηματιῶν, οἵτινες ἂν συνεδέοντο μετὰ μείζονος ἐνότητος καὶ αὐταπαρνήσεως, ἤθελον ἀντιμετωπίσει ἀμφότερα τὰ ρηθέντα μεγάλα κόμματα, ἀλλ' ἕνεκα ἰδιοτελείας καὶ φιλοδοξίας ἐλιποτάκτουν τινὲς ἵνα προσκολληθῶσιν εἰς μίαν τῶν ἐτέρων μερίδων. Τοῦ κόμματος τοῦτου πρόστατο ὁ οἶκος τῶν Μεταξᾶ Ἀγγελάτων ἀπογόνων τοῦ Ἀγγέλου, οἵτινες πλουσιώτατοι κτηματῖαι ὄντες μεγάλην ἤσκουν ἐν τῇ Νήσῳ ἐπιρροήν. Ὁφείλομεν ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν κομμάτων τούτων ἀπέβη καὶ αὖθις ὀλέθριος ἐν τῇ νέᾳ πολιτικῇ καταστάσει τῆς Νήσου.

Κατὰ τὸ προσωρινὸν πολίτευμα ἐμελλον νὰ ἀνανεωθῶσιν αἱ ἐγχώριοι ἀρχαὶ τῆς Νήσου ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Συμβουλίου, ἀλλ' ἀντὶ τούτου συνεκλήθη παρανόμως τὸ Μικρὸν ὑπὸ τῆς Προεδρείας, ἣν εἶχε καταρτίσει ὁ Τισιγκάουζεν καὶ τοῦτο προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μελῶν τῆς νέας Προεδρείας, ἐξελέχθησαν δὲ ὁ Εὐστάθιος Μεταξᾶς, Νικόλαος Ἀννίνος, Ἰωάννης Χοῖδᾶς καὶ Χριστόδουλος Ἀννίνος. Διὰ τῆς ἐκλογῆς ταύτης παρεδίδοτο ἡ Νῆσος εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κόμματος τῶν Ἀννίνων, καθόσον καὶ ὁ Εὐστάθιος Μεταξᾶς ἐγκαταλείψας τὰς τάξεις του ἀνῆκεν αὐτοῖς, ἀπεκλείσθησαν δὲ καθ' ὁλοκληρίαν τὰ ἕτερα δύο κόμματα.

Ἡ δὲ Γερουσία θέλουσα νὰ περιστείλῃ τὰς κομματικάς ἐνεργείας τῆς νέας Κυβερνήσεως, διώρισε μέλη τοῦ δικαστηρίου τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας τὸν Ν. Φωκᾶν, Γεώργιον Παυλῆν καὶ Ἰωάννην Κρασᾶν, ἀνήκοντας εἰς τὸ κόμμα τῶν Μεταξᾶ, ἀλλὰ διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἡ Γερουσία ἐπέσπευσε τὴν ρῆξιν καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ ἐμφυλίου πολέμου.

Καὶ πρῶτον προέβη ἡ Προεδρεία εἰς τὴν παῦσιν τοῦ Λυκιαρδοπούλου, ἀρχηγοῦ τῆς ἐνόπλου δυνάμεως ὅστις ὑπήγετο εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας καὶ ἀντ' αὐτοῦ διώρισε τὸν Ἀνδρέαν Ἀννινον, ἀδελφὸν ἐνὸς τῶν Προέδρων καὶ τοῦτο ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἐκ παντὸς κινδύνου.

Οὕτως τὰ πράγματα ἐξωθοῦντο εἰς τὰ ἄκρα ἕνεκα τῆς συγκρούσεως τῆς ὑψηλῆς Ἀστυνομίας μετὰ τῆς Προεδρείας, οἱ δὲ εὐγενεῖς Ληξουρίου καὶ Λιβαθοῦς μέλη ὄντες τοῦ Μεγάλου Συμβουλίου, ἐζήτησαν τὴν σύγκλησιν αὐτοῦ ἵνα νομίμως ἐκλέξῃ τὰς διὰ τοῦ πολιτεύματος καθιερουμένας ἐξουσίας. Ἀλλ' ἡ Προεδρεία οὐ μόνον ἐκώφευσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τῶν Προέδρων ἀπέκρουσεν ὑβριστικῶς καὶ ἀποτόμως τοὺς εὐγενεῖς τῆς Λιβαθοῦς.

Τὴν προτεραίαν καθ' ἣν ἐμελλε νὰ συνέλθῃ τὸ Μικρὸν Συμβούλιον τῇ 12 Αὐγούστου 1800 πολυάριθμοι χωρικοὶ ἐκ Λιβαθοῦς ἐνωθέντες μετὰ τῶν ἐξ Ὀμαλῶν εἰσῆλθον ἐνοπλοὶ εἰς Ἀργοστόλιον, ἔνθα μετὰ τινα συμπλοκὴν, ἐν ᾗ ἐφονεύθη εἷς καὶ ἄλλοι τινες ἐπληρώθησαν ἐγένοντο κύριοι τῆς πόλεως. Μετὰ ταῦτα οἱ στασιασταὶ ἐλεηλάτησαν τὰς οἰκίας τῶν προέδρων Ι. Χοῖδᾶ καὶ Εὐσταθίου Μεταξᾶ, ἃς τὴν ἐπιούσαν ἐνέπρησαν. Ὅπως διαφύγωσι τὴν μανίαν τοῦ ὄχλου οἱ δύο οὗτοι πρόεδροι κατάρθωσαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Ζάκυνθον, ἔνθα ἔτυχον φιλικῆς ὑποδοχῆς. Ἀκολουθῶς οἱ στασιασταὶ ἀπέλυσαν ἅπαντας τοὺς φυλακισμένους κατέστρεψαν τὰ δημόσια γραφεῖα καὶ ἔσχισαν τὰ ἐν αὐτοῖς τηρούμενα ἔγγραφα.

Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Προεδρείας τὰς ἡνίας τῆς Διοικήσεως ἀνέλαβεν ἡ Ὑψηλὴ Ἀστυνομία ἥτις μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως κατὰ τὰς εὐχὰς τοῦ τόπου συνεκάλεσε τὸ Μέγα Συμβούλιον τῇ

29 Αὐγούστου, τὸ ὁποῖον προέβη πρῶτον εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Προέδρων καὶ ὡς τοιούτους ἐξελέξατο τὸν Στέφανον Φωκᾶν, Ἀνδρέαν Πανᾶν, Σάββαν Ἀννινον, Π. Βαλσαμάκην ἐξ Ἀργοστολίου, Δ. Πετρίτσην καὶ Ἰωάννην Μανιάτην ἐκ Ληξουρίου, γραμματεὺς δὲ διωρίσθη ὁ Μαρῖνος Μεταξᾶς Λισαῖος. Προέβη εἶτα εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Γερουσιαστῶν, ἔτυχον δὲ τῆς πλειοψηφίας ὁ Ἀνδρέας Ἀναστασίου Μεταξᾶς καὶ Μ. Ἰγγλέσης, καὶ ὁ ἐκ Ληξουρίου Δημήτριος Κεφαλᾶς. Τοῦ Μεγάλου Συμβουλίου συγκειμένου κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν φίλων τοῦ κόμματος Μεταξᾶ ἦτο ἐπόμενον νὰ ἐκλεχθῶσιν ἐν ταῖς θέσεσιν οἱ ὁπαδοὶ αὐτῶν, τοῦτο ἔφερεν εἰς ἀπελπισίαν τοὺς ἡττηθέντας, ὡς ἐκ τούτου τὰ χωρία τὰ ὑποστηρίζοντα τὸ κόμμα τῶν Ἀννίνων ἐκηρύχθησαν κατὰ τῆς νέας Κυβερνήσεως καὶ ἠπειλοῦν ὅτι δὲν θέλουν τοῦ λοιποῦ πληρῶναι τοὺς φόρους. Καθ' ἐκαστήν δὲ διεπράττοντο φόνοι, καταπιέσεις καὶ ἐμπρησμοὶ τῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ οἰκιῶν τῶν εὐγενῶν.

Καὶ ἡ ἐπαρχία Πάλης διετέλει εἰς ἀναρχίαν, πλεῖστοι χωρικοὶ τῆς Ἀνωγῆς κατελθόντες ἐκ τῶν χωρίων τῶν ἐνοπλοὶ καὶ φθάσαντες μέχρι τῆς συνοικίας τοῦ Ποταμοῦ ἐν Ληξουρίῳ, ἔνθα ἐγένετο καὶ τις συμπλοκὴ ἠπειλοῦν τὴν πόλιν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι περίφοβοι εἶχον ὀχυρωθῇ εἰς τὰς οἰκίας των, πλεῖστοι δὲ οἰκογένειαι μετέβησαν εἰς Ἀργοστόλιον. Ἐν ταῖς ἐξοχαῖς ἐπίσης διεπράττοντο τὰ αὐτὰ ἐγκλήματα, διηρπάγησαν αἱ Μοναὶ τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ τοῦ Κεχριῶνος καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς νήσου οἱ χωρικοὶ ἐλεηλάτουν καὶ ἔκαιον τὰς οἰκίας τῶν πλουσίων καὶ κατέστρεφον τοὺς ἀγρούς των ἐκδικούμενοι αὐτούς. Ἐν δὲ Σκάλα ἐφονεύθη ὁ Γεράσιμος Μεταξᾶς Τσαννάτος.

Ἀλλ' ἡ θλιβερὰ αὕτη κατάστασις τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἐπεκράτει οὐ μόνον εἰς Κεφαλληνίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς

ἅπασαν σχεδὸν τὴν Ἑπτάνησον. Ἐν Κερκύρα ἐγένετο φονικὴ ρῆξις μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν Τούρκων καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς Πύλης προστατευομένου λαοῦ. Ἐν Ζακύνθῳ ἀνεστηλώθη ἡ Ἀγγλικὴ σημαία καὶ κατεβιδάσθη ἡ Τουρκικὴ, οἱ δὲ στασιάζσαντες Ζακύνθιοι ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὸν τυχοδιώκτην Κάλλενδερ τὴν τῆς νήσου διοίκησιν. Καὶ ἐν Ἰθάκῃ ἐπίσης εἶχεν ἀποτύχει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ πολιτεύματος. Οὕτω δὲν ἔμενε πλέσν ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐπιζητούμενη αὐτοδιοικήσις εἶχεν ἤδη ναυαγήσει ἐν ἀρχῇ τῆς συντάξεως αὐτῆς.

Ἡ Γερουσία ἐν ταῖς δειναῖς ἐκείναις περιστάσεσι διώρισε πληρεξούσιον αὐτῆς τὸν Κόμητα Κωνσταντῖνον Χωραφᾶν, ἵνα συνεννοῇται μετὰ τῶν ἐκλεχθέντων προσώπων παρὰ τοῦ νομίμου σωματοῦ, συνάμα δὲ διέταξε νὰ μεταβῇ εἰς Κεφαλληνίαν ὁ Ρῶσος Συνταγματάρχης Schreiterfeld μετ' ἀποσπάσματος στρατοῦ. Ὁ Χωραφᾶς ἀφοῦ διεκπεραίωσε μετὰ τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς πάντα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀφιχθεῖσαν φρουρὰν παρητήθη ἕνεκα γήρατος τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1800. Περὶ τὰ μέσα δὲ Φεβρουαρίου 1801 προσκληθεὶς παρὰ τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς ἀφίκετο ἐκ Ζακύνθου εἰς Κεφαλληνίαν ὁ συνταγματάρχης Νικόλαος Πιέρης μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν συντάγματος καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν ἐπὶ τῆς Νήσου. Ταῦτα ἐπεκύρωσε καὶ ἡ Γερουσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι εἰς Κεφαλληνίαν. — Ἀφίξις Εὐσταθίου Μεταξᾶ καὶ διαπραγματεύσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἐπιτρόπων. — Οἱ ἀδελφοὶ Καΐσαρ καὶ Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἀρχηγοὶ νέας στάσεως. — Μάχη εἰς Φωκᾶτα. — Ταραχαὶ ἐν Πάλλῃ. — Ἐκλογὴ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν ἐν Ἀργοστολίῳ. — Εἰσβολὴ στασιαστῶν ἐκ Κατωγῆς καὶ Ἀνωγῆς εἰς Ληξούριον. — Φονικαὶ συμπλοκαί. — Αἱ περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεις τοῦ Καποδιστρίου ἀπορρίπτονται.

Ἰδρυθεῖσης τῆς Ἑπτανησιακῆς Πολιτείας, ἡ Γερουσία ἐξελέξατο τῇ 28 Ἰουνίου 1800 τὸν Κόμητα Γεώργιον Θεοτόκην ἡγεμόνα τῆς Πολιτείας καὶ Πρόεδρον τῆς Γερουσίας ὃν ἀνεγνώρισαν πάντα τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη. Ἡ δὲ Πύλη διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Ὀκτωβρίου 1800 διατάγματος διώρισε τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπεσταλμένους τῆς Γερουσίας Κόμητα Ν. Δεσίλαν Ζακύνθιον καὶ Κόμητα Ἀντώνιον Καποδίστριαν, οἵτινες ὀφείλον νὰ συστήσωσι τὰς Ἐγχωρίους Κυβερνήσεις καὶ διοργανίσωσιν αὐτάς κατὰ τὸ νέον πολίτευμα, τὸν Καποδίστριαν τοῦτον ἀντεκατέστησεν ὁ υἱὸς του Ἰωάννης Καποδίστριας ὁ μετὰ τριακονταετίαν διορισθεὶς Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι ἀφίκοντο εἰς Κεφαλληνίαν τὴν 27 Ἀπριλίου 1801, καίτοι δὲ ἅπασα σχεδὸν ἡ νῆσος διετέλει εἰσέτι ἀνάστατος ἡ ὑποδοχὴ αὐτῶν ὑπῆρξεν εὐνοϊκὴ. Προέβησαν οὗτοι κατὰ πρῶτον εἰς τὴν σύστασιν εἰκοσαμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, συγχειμένην ἐξ εὐπολότητων προσώπων καὶ ἐχόντων ἐπιρροὴν εἰς τὰς ἐξοχάς, προσβληθεῖσα δὲ ἕνεκα τούτου ἡ Προ-

εδρεία παρητήθη, ανέλαβον δὲ προσωρινῶς τὴν Κυβέρνησιν τῆς νήσου οἱ Ἐπίτροποι μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν νομίμων τῆς νήσου ἀρχῶν. Ἀπεμάκρυναν εὐσχήμως τῆς πόλεως τοὺς ἀδελφοὺς Λυκιαρδοπούλους, οἵτινες εἶχον σφετερισθῇ τὴν στρατιωτικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐζήτησαν ἐπικουρίας παρὰ τῆς Γερουσίας ἣτις ἐπεμψεν ἐκ Κερκύρας τὸν συνταγματάρχην Α. Βαροῦχαν Κερκυραῖον μετὰ 120 ἀνδρῶν καὶ δύο τηλεβόλων. Ἀλλ' οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι ἀντὶ νὰ τηρήσωσιν οὐδετερότητα ἐκτελοῦντες ἀπλῶς τὸ καθήκον των, ὡς πρὸς τὰς διαιρέσεις τῶν κομμάτων ἀπέκλιναν πρὸς τὸ κόμμα τῶν Ἀννίνων, ὅπερ ἐφάνη πρόθυμον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ Πολιτεύματος, καὶ δὴ ἐστρατολόγησαν πολλοὺς χωρικοὺς ἐκ τῶν ἐξοχῶν ἐκείνων, αἵτινες ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ κόμμα τοῦτο. Τὰ μέτρα ταῦτα ἐδείνωσαν ἔτι μᾶλλον τὰ πράγματα.

Ἐν τούτοις ὁ Εὐστάθιος Μεταξᾶς ἐπανελθὼν ἐκ Ζακύνθου καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τῶν Ἀννίνων ἔστησε τὸ ἀρχηγεῖόν του κατὰ πρῶτον εἰς Τρωγιανάτα, εἶτα δὲ εἰς Φαρακλάτα, χωρία ἀφωσιωμένα εἰς τὸ κόμμα τῶν Ἀννίνων. Ἐκεῖθεν δὲ ἐκδίδων στασιαστικὰς προκηρύξεις δι' ὧν προέτρεπε τοὺς χωρικοὺς νὰ εἰσβάλωσιν εἰς Ἀργοστόλιον, ἀπῆτει ἀποζημιώσεις παρ' ἐκείνων οὓς ἐνόμιζεν αὐτουργοὺς ἢ συνεργοὺς τῆς διαρπαγῆς τῆς ἐν τῇ πόλει οἰκίας του ὡς καὶ τῆς ἐν Ἐλιῷ ἐμπρησθείσης.

Οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι διετέλουν ἐν μεγίστῃ ἀμηχανίᾳ καὶ ἀπορίᾳ ἀγνοοῦντες ποίων μέτρων νὰ κάμωσι χρῆσιν πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ. Τότε δὲ ὁ Καποδίστριας ἀπεφάσισεν αὐτοπροσώπως νὰ μεταβῇ νύκτωρ πρὸς ἔντευξιν τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ. Ἡ μακρὰ αὕτη συνδιάλεξις ἐγένετο ἐν τινὶ καλύβῃ περικυκλωμένη ὑπὸ πολλῶν ἐνόπλων ἀποτελούντων τὴν φρουρὰν τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ.

Ἐκ τῆς συνεντεύξεως ταύτης κατεπίσθησαν οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι ὅτι οὗτος δὲν ἐσκόπει νὰ ἀντιπράξῃ κατὰ τῆς συστάσεως τῆς Πολιτείας, ἀλλ' ὅτι ἐπεδίωκε τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἰδίας ἐπιρροῆς καὶ ἀποζημιώσιν δι' ὅσας βλάβας ὑπέστη κατὰ τὴν στάσιν τοῦ Αὐγούστου.

Ἐν τούτοις τὴν 4 Μαρτίου πλῆθος ἐνόπλων χωρικῶν εἰσῆλθε καθ' ὁμάδας εἰς τὴν πόλιν ὅπως ὑποστηρίξῃ τὰς ἀξιώσεις τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ καὶ κατέλαβε διαφόρους οἰκίας καὶ πάσας τὰς εἰσόδους. Ὁ φρούραρχος Ν. Πιέρης διὰ στρατιωτικῶν ἐπιδείξεων καὶ διηνεκῶν ἀγρυπνιῶν ὑπὲρ τῆς τάξεως, κατώρθωσε νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἀπειλουμένην λεηλασίαν τῆς πόλεως νὰ προλάβῃ δὲ καὶ τοὺς φόνους. Ἀκολούθως διὰ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Κωνσταντίνου Χωραφᾶ κατεπίσθη ὁ Εὐστάθιος Μεταξᾶς νὰ ἀπέλθῃ τῆς νήσου λαβὼν τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι τὰ συμφέροντά του ἐν γένει δὲν θέλουσι παραβλαφθῇ.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων οἱ ἀδελφοὶ Καῖσαρ Μεταξᾶς καὶ ὁ γερουσιαστής Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ὅστις αἰφνης ἀφίκετο ἐκ Κερκύρας, ὑποπτεύοντες ὅτι ἡ ἐδρέωσις τοῦ Πολιτεύματος ἐμελλε νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς ἐχθροὺς των, διέτρεχον τὰ χωρία τῆς Λιβαθοῦς μετὰ τῶν ἀδελφῶν Λυκιαρδοπούλων Στεκούλη καὶ ἄλλων συγγενῶν των ὑποκινοῦντες τὸν λαὸν εἰς ἐπανάστασιν. Ὁ Καποδίστριας ἀπέστειλε πρὸς τοὺς κορυφαίους τῶν ἐπαναστατῶν τὸν εὐπαίδευτον νέον Μαρῖνον Νικολάου Μεταξᾶ διατελοῦντα τότε δικαστὴν, ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς ἡμῶν Κωνσταντίνου Μεταξᾶ ἀγωνιστοῦ τοῦ 1821, ὅπως διὰ τῆς εὐγλωττίας του καταπέισῃ τούτους νὰ ἀσπασθῶσι τὴν εἰρήνην, τὴν συμφιλίωσιν καὶ τὴν παραδοχὴν τοῦ πολιτεύματος, ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ Μαρῖνος Μεταξᾶς πρῶτος θεῖος ἡμῶν συνεμαθήτευσεν ἐν Ἰταλίᾳ μετὰ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου,

εἶχον δὲ συνδεθῆ ἑκτοτε δι' ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ φιλίας, μόλις τότε ἄγοντες τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας των συνηντήθησαν εἰς Κεφαλληνίαν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ λαμπροῦ σταδίου των.

Οἱ ἀδελφοὶ Μεταξᾶ μὴ ὑπακούσαντες εἰς τὰς προτροπὰς τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ἐπιτρόπων ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς Ἀργοςτόλιον χάριν τῆς κοινῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου, συνεννοήθησαν μετὰ τῶν φίλων των καὶ συνεκέντρωσαν τὰς δυνάμεις των εἰς Φωκᾶτα ἔνθα συνηθροίσθησαν περὶ τοὺς 300 ὀπλοφόρους ἐκ διαφόρων χωρίων. Ἀρχηγοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ Ἀνδρέας καὶ Καῖσαρ Μεταξᾶς, ὁ ταγματάρχης Ἀνδρέας Λυκιαρδόπουλος, ὁ Στεκούλης, ὁ Παναγῆς Φωκᾶς Καίσαρος, ὁ Βασίλειος Φωτεινάτος καὶ ὁ Κοσμέτος Βάλαμος Ὁρκουλάτος. Οἱ στασιασταὶ ἐτοποθετήθησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Στεφάνου Φωκᾶ ἐνδὲς τῶν ἀρχηγῶν ἔξω τοῦ χωρίου κειμένην καὶ ἐκεῖθεν ἠπέλουν νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς πόλεως.

Ὁ Καποδίστριας πεισθεὶς τότε ὅτι εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν αἱ συμβουλαὶ ἀπεφάσισε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν πρὸς κατάπνιν τῆς ἀνταρσίας καὶ συνάμα πρὸς ἀσφάλειαν τῆς Λιβαθοῦς καίτοι διαφωνοῦντος τοῦ ἐτέρου τῶν Ἐπιτρόπων Κόμητος Δεσίλα. Διέταξε λοιπὸν τὸν συνταγματάρχην Πιέρην νὰ ἐκστρατεύσῃ μετὰ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ τὴν 3 Ἰουνίου κατὰ τῶν ἐν Φωκάτοις ἐπαναστατῶν. Τὴν προτεραιάν ἤδη εἰς λόχος ὑπὸ τὸν ἀξιωματικὸν Ἀναστάσιον Φωκᾶν εἶχε καταλάβει ἀπὸ πρωίας τὸ χωρίον Κοκολᾶτα, τὴν ἐπιούσαν δὲ ἔφθασε καὶ ὁ Πιέρης μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν καὶ δύο πεζικῶν τηλεβόλων, ἅπασα δὲ ἡ τῆς Κυβερνήσεως δύναμις ἀποτελεῖτο ἐκ 230 ἀνδρῶν. Οἱ στασιασταὶ ἐπυροβόλησαν πρῶτοι κατ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας Στεφάνου Φωκᾶ μεθ' ὕβρεων καὶ

ἀπειλῶν πρὸς οὓς οἱ στρατιῶται ἀπήντων διὰ διαρκοῦς πυρὸς κατὰ πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ διὰ σφαιρῶν τηλεβόλων, ὥστε οἱ στασιασταὶ ἠναγκάσθησαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ὁποθεν ἐπυροβόλουν κατὰ τοῦ στρατοῦ ὅστις κατῴρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐξώσῃ αὐτοὺς δι' ἐφόδου ἐκ τῆς οἰκίας καὶ νὰ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς ἐκ τοῦ χωρίου Φωκᾶτα, κυριεύσαντος δὲ καὶ τοῦτο τοῦ στρατοῦ οἱ στασιασταὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην δι' ἣν ἐκόπησαν μετὰλλια διανεμηθέντα τοῖς ἀξιωματικοῖς τῆς Κυβερνήσεως, ἐκ μὲν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἐφονεύθη εἰς στρατιώτης καὶ δύο ἐτραυματίσθησαν, ἐκ δὲ τῶν στασιαστῶν ἄδηνον. Αὐθημερὸν οἱ στρατιῶται ἐπυρπόλησαν τὴν οἰκίαν τοῦ Στεφάνου Φωκᾶ καὶ πολλὰς ἄλλας οἰκίας τῆς πλουσίας κώμης Λακύνθρας, ἥτις ἐλεηλατήθη ὑπὸ τῶν χωρικῶν τοῦ κόμματος τῶν Ἀννίνων βοηθουμένων καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν γυναικῶν των κατὰ τὴν διαρπαγὴν.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως κατῴρθωσαν νὰ διαφύγῃσι τὴν καταδίωξιν τῆς Κυβερνήσεως, μόνος δ' Ἀνδρέας Μεταξᾶς παρεδόθη καὶ ἐτέθη ὑπὸ κράτησιν ἐπὶ τοῦ ρωσικοῦ πλοίου εὐρισκομένου ἐντὸς τοῦ λιμένος, ἀλλὰ τὴν 22 Ἰουλίου ἀπέδρα ριφθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν κατέφυγε δὲ εἰς Ζάκυνθον ὅπου διέμεινεν ἐξόριστος. Ἀλλὰ τῇ 30 Μαρτίου 1805 ἡ Γερουσία διὰ θεσπίσματος αὐτῆς, συνεπεῖα ἀνεφορᾶς, ἐπέτρεψε τῷ Κόμητι Ἀνδρέᾳ Μεταξᾶ νὰ μεταβῇ εἰς Κεφαλληνίαν καὶ διαμείνῃ ἐν Ἀργοςτόλιῳ ἐπὶ δύο μῆνας. Δι' ἐτέρου δὲ θεσπίσματος παρετάθη ἡ διαμονὴ αὐτοῦ μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1806 ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους. Ὁ δὲ αὐτάδελφος αὐτοῦ Καῖσαρ Μεταξᾶς κατέφυγεν εἰς Κέρκυραν καὶ παρεδόθη οἰκειοθελῶς εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Γερουσίας, ἥτις διὰ θεσπίσματος τὴν 21 Δεκεμβρίου 1801 παρεδέξατο τὴν ἀναστολὴν τῆς ἀποφάσεως τῆς τοπικῆς Κυβερνήσεως

Κεφαλληνίας δι' ἧς ἐξωρίζετο, καὶ καθ' ἣν ἐν περιπτώσει συλλήψεως ἤθελον ὑποστῇ τὴν ἐσχάτην ποινήν, ἐπέτρεψε δὲ αὐτῷ ἵνα δύναται ἐλευθέρως νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του ὑποσχεθέντος νὰ διατελῇ πάντοτε εἰς τὴν διαθεσιν τῆς Γερουσίας καὶ νὰ σέβηται τοὺς νόμους καὶ τὴν Κυβέρνησιν. Ὁ δὲ ταγματάρχης Λυκιαρδόπουλος ὁ υἱὸς καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ κατέφυγον εἰς τουρκικὴν χώραν.

Μετὰ τὰ ἐν Φωκάτοις συμβάντα νέαι ταραχαὶ ἐγένοντο ἐν Πάλλῃ. Τὴν 2 Ἰουλίου περὶ τοὺς 200 ἐνόπλους χωρικοὺς ἐξ Ἀνωγῆς κατῆλθον εἰς Ληξούριον καὶ τοποθετηθέντες εἰς τὰ περίξ τῆς πόλεως ἀπήτουν τὴν ἀποφυλάκισιν τῶν ἀδελφῶν Λιόκη ἐκ Κοντογενάδος ἐντὸς δώδεκα ὥρων, ἄλλως μὴ ἀπολυομένων τούτων ἠπειλουν νὰ καταστρέψωσι τὴν πόλιν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι πληροφορηθέντες ταῦτα συνεκάλεσαν τὴν ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ἐπιτροπὴν, ἣτις μετὰ τῆς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς σχηματίσασα ἑκτακτον δικαστήριον κατεδίκασεν εἰς θάνατον τοὺς δύο ἀδελφοὺς Λιόκη. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ταχέως καὶ πανηγυρικῶς ἐξετετέλεσθη ἐν Ληξουρίῳ παρὰ τοῦ Συνταγματάρχου Πιέρη μετὰ 150 ἀνδρῶν. Οἱ στασιασταὶ ἔμειναν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς τὰ περίξ τῆς πόλεως ἀπειλοῦντες ἐκδίκησιν ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν ταχέως ἐξεδιώχθησαν.

Τῇ 8 Ἰουλίου συνῆλθε τὸ Μέγα Συμβούλιον ἐν Ἀργοστολίῳ, ἐνθα ἡ τάξις εἶχεν ἀποκατασταθῇ, ἐν τρισὶ δὲ συνεδριάσεσιν ἐξελέγησαν οἱ τρεῖς Σύνδικοι δι' ἐν ἔτος οἱ ἀποτελοῦντες τὴν τοπικὴν Κυβέρνησιν, οἱ τρεῖς *Τιμηταὶ* (*Κήνσορες*) καὶ οἱ τρεῖς Γερουσιασταί, ἀνὰ εἷς ἐξ ἐκάστου τῶν τριῶν διαμερισμάτων τῆς Νήσου. Μετὰ ταῦτα ἐξελέγησαν οἱ 24 πατρίκιοι 8 ἐξ ἐκάστου διαμερίσματος, οἵτινες ἀπετέλεσαν τὸ ἀντιπροσωπευτικὸν Συμβούλιον. Καὶ

ὡς Σύνδικοι ἐξελέγησαν ὁ Δ. Πηνιατῶρος, ὁ Κ. Τυπάλδος Χαριτάτος καὶ ὁ Νικόλαος Ἀννίνος, ὅστις ἀνεδείχθη καὶ *Πρύτανης* ὑπὸ τῶν συναδελφῶν του διὰ τὴν πρώτην τετραμηνίαν. Γερουσιασταὶ ἀνεδείχθησαν ὁ Ι. Χοῦδᾶς, ὁ Ν. Καροῦσος καὶ ὁ Λουκάς Χωραφᾶς. Καὶ *Κήνσορες*, ὁ Μ. Ἰγγλέσης Νικολάου, ὁ Σπ. Χωραφᾶς Ἰωάννου καὶ ὁ Δημ. Κατσαίτης Σταματέλου. Πάντες οἱ ἐκλεχθέντες ἀνῆκον εἰς τὸ κόμμα Ἀννίνου—Χωραφᾶ, ὅπερ κατέβαλε τοὺς ἀντιπάλους τῶν ὁποίων οἱ ἡγέται διετέλουν φυγόδικοι.

Μετὰ ταῦτα οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι θεωρήσαντες περατωμένην τὴν ἐντολὴν τῶν ἐδημοσίευσαν προκήρυξιν πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Κεφαλληνίας ἐν εἵδει ἀποχαιρτισμοῦ. Ἀναχωρήσας δὲ ὁ Καποδίστριας τὴν 23 Ἰουλίου κατεσπευσμένως ἐπέστρεφεν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐνθα μετὰ λύπης παρετήρησεν ὅτι αἱ μέριμναι καὶ οἱ μόχθοι αὐτοῦ οὐδὲν ἐπῆνεγκον ἀποτέλεσμα, διότι οἱ στασιασταὶ οὐ μόνον ἦσαν ἰσχυρότεροι τῆς Κυβερνήσεως ἀλλὰ καὶ πλείονα μέσα αὐτῆς διέθετον.

Ἐν τούτοις οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνωγῆς καὶ Κατωγῆς ἀπεφάσισαν νὰ εἰσβάλωσιν εἰς Ληξούριον, μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας, ἡ πόλις ἐκείνη ἐπέπρωτο νὰ ὑποστῇ τὰ δεινὰ βαρβάρου καὶ φρικαλέας ἀναρχίας. Τὴν 4 Αὐγούστου περὶ τοὺς 600 χωρικοὺς συνηθροίσθησαν εἰς Πολυκαλᾶτα καὶ ἐκεῖθεν διεννοοῦντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ λοχαγὸς Οὐγγαρος ἀρχηγὸς τοῦ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος ἐνίσχυσεν ἀμέσως τὴν θέσιν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου διὰ 40 ἀνδρῶν καὶ δύο τηλεβόλων, ὧν τὴν ἀρχηγίαν ἀνέθεσεν εἰς τὸν ἐγγχώριον λοχαγὸν Ἑμμ. Προῦντσον. Οἱ χωρικοὶ ὁμῶς διαιρεθέντες εἰς μικρὰ ἀποσπάσματα εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν δι' ἀγνώστων ἀτραπῶν, ἀδιακόπως δὲ ἐξηκολούθουν ἀκροβολισμοὶ μεταξὺ στρατιωτῶν καὶ χωρικῶν. Ἡ ὀρι-

στική μάχη ἔλαβε χώραν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Παντοκράτορος ὅπου συνεκεντρώθησαν οἱ στασιασταί, περικυκλώσαντες δὲ τοὺς στρατιώτας ἐπυροβολοῦν πανταχόθεν κατ' αὐτῶν, ὥστε μετ' ὀλίγον ἔπεσον ἐπὶ τοῦ πεδίου εἰκοσι, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀνδρεῖος λοχαγὸς τοῦ ἐγχωρίου στρατοῦ Ἄγγελος Τυπάλδος λαβὼν πλεῖστα τραύματα καὶ τοῦ ὁποίου οἱ στασιασταὶ ἀπέκοψαν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς βραχίονας, ὡσαύτως ἐπληρώθη καὶ αὐτὸς ὁ λοχαγὸς Οὐγγαρος κατὰ τὸν δεξιὸν βραχίονα καὶ κατέστη ἀνίκανος, βλέπων δὲ δειλιῶντας τοὺς στρατιώτας εἰσῆλθε μετ' αὐτῶν εἰς τινα οἰκίαν πλησίον κειμένην καὶ ἀνήκουσαν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Οἱ στασιασταὶ μέιναντες κύριοι τῆς πόλεως ἐλεηλάτησαν καὶ ἐπυρπόλησαν τὰς οἰκίας τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ κυβερνητικὸν κόμμα. ἐν αἷς καὶ τὴν τοῦ φονευθέντος λοχαγοῦ Ἀγγέλου Τυπάλδου καὶ τοῦ λοχαγοῦ Προύντσου. Μετὰ τοιαύτας βιαιοπραγίας καὶ ὠμότητας, ὧν τὰς λεπτομερείας ἀδυνατεῖ τις νὰ περιγράψῃ, τὸ αἰμοδόρον ἐκεῖνο πλῆθος περιήρχετο τὴν πόλιν ζητωκραυγάζον ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου Παυλῆ καὶ τοῦ Στεφάνου Φωκᾶ ἐξέλεξε δὲ διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκ τριῶν εὐγενῶν ἀναθέσαν αὐτοῖς δικτατορικὴν ἐξουσίαν. Οὗτοι δὲ ἐδημοσίευσαν προκηρύξεις, ἐξ ὧν αἱ μὲν ἀπηγόρευον πᾶσαν μετὰ τοῦ Ἀργοστολίου συγκοινωνίαν ἐπὶ ποινῇ θανάτου, αἱ δὲ κατήργουν τοὺς δημοσίους φόρους. Τῇ μεσολαβήσει δὲ τοῦ Ἐλευθερίου Τ. Πρετεντέρη παρὰ τοῖς στασιασταῖς ὁ λοχαγὸς Οὐγγαρος καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν στρατιῶται ἐπιβιβάσθentes νύκτωρ ἐσώθησαν εἰς Ἀργοστόλιον.

Ὁ Ἰωάν. Καποδίστριας πρὶν ἀπέλθῃ τῆς νήσου ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν τοῦ Ληξουρίου ὅπως διὰ συμβιβασμοῦ τινὸς ἐπιτύχῃ

τὴν καθυσύχασιν τῆς χώρας. Διὸ μετέβη ἐπὶ τούτῳ εἰς Ληξούριον μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Πανᾶ μέλους τῆς παραιτηθείσης Προεδρείας. Ἐπρότειναν γενικὴν ἀμνηστείαν καὶ ἐπανάληψιν τῶν ἐκλογῶν, τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν ἀρχῶν τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὸ Ληξούριον· ἀλλ' οἱ ἐπαναστάται δὲν ἐδέχθησαν τὰς προτάσεις ταύτας καὶ ἀπήντησαν ὅτι πρὸς τελείαν ἐξομάλυνσιν πάσης διαφορᾶς ἀπαιτοῦσιν, ὅπως τὰ μέλη τοῦ ἐκ Ληξουρίου Γενικοῦ Συμβουλίου ἐκλέξωσι πᾶσας τὰς ἀρχὰς τῆς πόλεως καὶ τοῦ τμήματος καὶ ιδρύσωσιν ἴδιον ταμεῖον. Τὰς προτάσεις ταύτας μὴ ἔχοντες ἐντολὴν εἰ ἀπεσταλμένοι τῆς Κυβερνήσεως ν' ἀποδεχθῶσιν ἐπανήλθον ἄπρακτοι.

Οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Ἐπίτροποι περατώσαντες τὴν ἐντολὴν τῶν ἀνεχώρησαν τὴν 15 Αὐγούστου 1801 καὶ διευθύνθησαν εἰς Ἰθάκην ἣτις διετέλει ὡσαύτως ἐν πλήρει ἀναρχίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

Ἐλευσίς Καίσαρος Μεταξᾶ ἐκ Κερκύρας. — Ἐξέγερσις χωρίων τινων τῆς Νήσου — Σύλληψις καὶ τουφεκισμὸς Ἀναστασίου Φωκᾶ καὶ Λευκαδίτου. — Συγκέντρωσις τῶν στασιαστῶν εἰς Βαλαμᾶτα. — Συμπλοκὴ καὶ διάλυσις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ. — Σύλληψις Καίσαρος Μεταξᾶ καὶ δύο ὁπαδῶν του. — Δίκη καὶ τουφεκισμὸς αὐτῶν. — Ὁ Πρύτανις Ν. Ἀννίνος καὶ τὸ δικαστήριόν του.

Μετὰ τὰ ἐν Κερκύρα συμβάντα, τὴν κατάλυσιν τοῦ Βυζαντινοῦ Πολιτεύματος καὶ τὴν εἰσαγωγὴν νέου δημοκρατικοῦ, συνεταράχθησαν καὶ ἄλλαι τινὲς νῆσοι ἰδίως δὲ ἡ Κεφαλληνία, ἥτις ἐμελλε νὰ ὑποστῇ νέα δεινὰ καὶ νέους κλονισμοὺς ἐνῷ δὲν εἶχον εἰσέτι κατευνασθῇ αἱ πρότερον συμβᾶσαι στάσεις καὶ ἰδίως ἡ τῆς Πάλης, ὅπου οἱ ἐκτραχυνθέντες στασιασταὶ ἀποχωρισθέντες διοικητικῶς τῆς Νήσου προέβησαν καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἀρχῶν.

Ἡ ἐν Ἀργοστολίῳ Κυβέρνησις διετέλει εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν καὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν συνδρομὴν τῆς Γερουσίας, ἀλλ' ὁ Πρόεδρος Θεοτόκης ὑποπτεύων τὴν φατριάζουσαν πορείαν τοῦ Πρυτάνεως Ἀννίνου ὑπέσχετο ὅτι θέλει φροντίσει νὰ ἀποστείλῃ τὴν αἰτουμένην στρατιωτικὴν δύναμιν ἀλλὰ συνάμα συνίστα αὐτῷ φρόνησιν καὶ μετριοπάθειαν.

Ἐν τούτοις ὁ Καῖσαρ Μεταξᾶς καὶ Βίκτωρ Φωκᾶς ἀναχωρήσαντες ἐκ Κερκύρας ἀπεβιβάσθησαν τὴν 12 Ἰανουαρίου 1802 εἰς Φισκάρδον ἐνθα εὗρον καὶ τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν. Ἐκεῖθεν μετέβησαν εἰς διάφορα χωρία τῆς Ἐρίσσου, Πυλάρου καὶ Θηναίας, προτρέποντες τὸν λαὸν εἰς ἐπανά-

στασιν κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. Μετέβησαν εἴτα εἰς Ληξούριον ὅπου οἱ ἀδελφοὶ Μεταξᾶ συνεννοήθησαν μετὰ τοῦ γυναικαδέλφου των Γ. Παυλῆ, συνεπῶς ἀρχηγοὶ καὶ ὁπαδοὶ διεσπάρησαν εἰς διαφόρους τῆς νήσου περιοχάς, τὸ δὲ σύνθημά των ἦτο νὰ ἀνατρέψωσι τὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἐφάρμοσωσιν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ παρὰ τῆς Γερουσίας ἐν Κερκύρα καθιερωθὲν ἤδη ἐλεύθερον πολίτευμα.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀξιολάκρυντος κατάστασις τῶν πραγμάτων ὅτε ὁ Ἀναστάσιος Φωκᾶς Ἀνδρεάτος δυσαρεστηθεὶς κατὰ τοῦ Πρυτάνεως Ἀννίνου μετέστη εἰς τὸ ἀντίθετον κόμμα τῶν Μεταξᾶ οὗ ἕνεκα ὁ Πρύτανις διέταξεν ἀμέσως τὴν σύλληψιν αὐτοῦ καὶ τινος Λευκαδίτου. Σύλληφθέντες δὲ ὑπὸ χωρικῶν φίλων τοῦ Ἀννίνου προσήχθησαν ἐνώπιον ἐπιτροπῆς κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ αὐθαρεῖ ἐτουφεκίσθησαν ἀμφότεροι καὶ ἐτάφησαν ἐντὸς τοῦ Λοιμοκαθατηρίου.

Ἐνῷ ταῦτα ἐγένοντο ὁ Πρόεδρος τῆς Γερουσίας τὴν 15 Μαρτίου ἐδημοσίευσεν προκήρυξιν ἐν ἣ κατεδίκαζεν ἀμειλικτῶς ἀπάσας τὰς πράξεις τῶν Ληξουραίων, ἀπεκήρυττε προσέτι καὶ τὰς στασιαστικὰς ἐνεργείας κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ Πολιτεύματος, ἀπεκάλει δὲ ἀπατεῶνας τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀντιπολιτευομένων ἀδελφούς Ἀνδρέαν καὶ Καίσαρα Μεταξᾶν, Βίκτωρα Φωκᾶν καὶ Γεώργιον Παυλῆν, παρηγγέλλετο δὲ ὁ λαὸς νὰ μὴ δίδῃ πίστιν εἰς αὐτοὺς καθόσον ἡ Πύλη διὰ *φιρμανίου* ἀπεδοκίμασε τὰ ἐν Κερκύρα γενόμενα καὶ διετάσσετο ἡ ἀνόρθωσις τοῦ Βυζαντινοῦ Πολιτεύματος.

Αἱ εἰδήσεις αὗται ἐτάραξαν οὐκ ὀλίγον τοὺς ἀρχηγούς τῆς ἐπαναστάσεως, γενομένης δὲ γνωστῆς τῆς ἀνωτέρω προκηρύξεως πολλοὶ ἐκ τῶν ὁπαδῶν των ἐδίσταζον καὶ ἤρνούντο νὰ συμμετάσχωσι τοῦ κινήματος ἀναλογιζόμενοι

τὴν ἀποτυχίαν καὶ ἐπομένως τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν ὡς τιμωρίαν. Ἄλλ' οἱ ἀρχηγοὶ παραφερόμενοι ἐκ τοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν μίσους, ἐκ τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς φιλοδοξίας τῶν, ἐνθαρρυνόμενοι δὲ συνάμα παρὰ τῶν ἐν Κερκύρα φίλων τῶν ἀπεφάσισαν νὰ ρίψωσι τὸν περὶ τῶν ὅλων κύβον.

Ἡ στάσις αὕτη ἐξερράγη τὴν 21 Μαρτίου 1802 ὅτε ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς μετέβη ἐκ Θηναίας εἰς Πυλάρον λαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τῶν χωρικῶν ἐκείνων, καὶ διὰ τῶν Ποταμιάνων ἔμελλε νὰ εἰσβάλλῃ εἰς Ἀργοστόλιον. Ὁ Καῖσαρ Μεταξᾶς ἐκ Πυλάρου μετέβη εἰς Ὀμαλὰ μετὰ τοῦ Ν. Καλλιγᾶ Γόμπου καὶ διέμενε ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κοσμέτου Βαλσάμου Ὁρκουλάτου. Ἐκεῖ δὲ συνηθροίσθησαν ὀπλοφόροι ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Νήσου, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Καίσαρος κατέλαβον τὰς δύο Μονὰς τὴν τοῦ Ἀγίου Γερασίμου καὶ τὴν ἐτέραν τῆς Καρυᾶς καὶ τὸν ἀνεμόμυλον τὸν παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς Ἀργοστόλιον. Προέθεντο δὲ νὰ εἰσβάλωσιν εἰς Ἀργοστόλιον τὴν ἐπιούσαν. Οἱ δὲ ἐκ Ληξουρίου στασιασται ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Βίκτωρος Φωκᾶ ἔμελλον διὰ λέμβων νὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς Λάσσην, ἀκτὴν παρὰ τὸ Ἀργοστόλιον κειμένην, ἐκεῖθεν δὲ νὰ εἰσβάλωσιν οὗτοι εἰς Ἀργοστόλιον.

Ἡ Κυβέρνησις ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ λάβῃ τὰ κατὰλληλα μέτρα πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου καὶ διάλυσιν τῶν ἐπαναστατῶν. Καὶ πρῶτον πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ Ἀργοστολίου ἀπὸ θαλάσσης καὶ διακώλυσιν τῆς ἐκ Λάσσης ἀποβιβάσεως τῶν ἐκ Ληξουρίου ἐπαναστατῶν ἀπέστειλε δύο πλοῖα παρὰ τῶν κατοίκων τῆς Λιβαθοῦς χορηγηθέντα, ἐν τῶν ὁποίων ἐφρούρει τὸν λιμένα τὸ δὲ ἕτερον μετὰ τοῦ τῆς κυβερνήσεως πλοίου ὁ «Κέφαλος» διεσταύρωνον τὸν μεταξὺ Ἀργοστολίου καὶ Ληξουρίου πορθμόν.

Συναθροίσασα δὲ ἡ Κυβέρνησις σῶμα ἐκ 1500 ἀνδρῶν διέταξε τὴν 22 Μαρτίου τὸν λοχαγὸν Ἀνδρέαν Ἀννινον νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν ἐπαναστατῶν. Τὴν πρωίαν τῆς 23ης ὁ στρατὸς οὗτος ἐπολιόρκησε τὰς δύο Μονὰς ἃς ἐκυρίευσεν ἐξ ἐφόδου μετὰ βραχείαν ἀντίστασιν, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν ἀνεμόμυλον, στενῶς δὲ ἀπέκλεισε καὶ τὸ χωρίον Βαλσαμάτα. Ἐν ταῖς συμπλοκαῖς ταύταις ἐφονεύθη εἰς ἐκ Θηναίας καὶ περὶ τοὺς 15 ἠχμαλωτίσθησαν. Ἐκυρίευσεν ὡσαύτως ὁ στρατὸς τὸ χωρίον Βαλσαμάτα καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἐν αὐτῷ κειμένην οἰκίαν τοῦ Κ. Βαλσάμου Ὁρκουλάτου ἣν ὑπερήσπιζον 70 ἄνδρες ἐν οἷς ὁ Καῖσαρ Μεταξᾶς, ὁ Νικόλαος Καλλιγᾶς καὶ ὁ ἐκ Λουρδᾶ Σταμάτιος Κούμουδος οὓς συνέλαβον, τὸν δὲ Βάλσαμον ἀποπειραθέντα νὰ δραπετεύσῃ οἱ στρατιῶται ἐφόνευσαν.

Τῇ 24 μετηνέχθησαν οἱ τρεῖς αἰχμάλωτοι δέσμιοι ὑπὸ πολυαριθμῶν ἐνόπλων εἰς Ἀργοστόλιον. Ὁ πρύτανις Ἀννινος ἐν στολῇ μετὰ τῶν αὐλικῶν του καὶ ξιφῆρης ὡς ἐν θεατρικῇ παραστάσει ἐξῆλθεν εἰς προὑπάντησιν τῶν νικητῶν, ἡγούμενος δ' αὐτῶν εἰσῆλθεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν πόλιν, οὕτω δὲ ἀπήλαυσε τὴν ἡδονὴν νὰ ἴδῃ δέσμιον τὸν ἀδιάλλακτον ἐχθρόν του *Καίσαρα Μεταξᾶν*.

Ἡ ἐν Βαλσαμάτοις νίκη τῆς Κυβερνήσεως συνεπέφερε τὴν ἀποτυχίαν τῆς στάσεως. Ὁ στρατὸς διέλυσε καὶ τοὺς ἐπαναστάτας Θηναίας καὶ Πυλάρου οἵτινες εἶχον ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Ποταμιάνων, ὁ δὲ ἀρχηγὸς Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἀπῆλθεν εἰς Ζάκυνθον. Ἐξ ἄλλου οἱ Ληξουραῖοι ἐπαναστάται οἵτινες εἶχον ἐπιβιβάσθῃ εἰς τι πλοιάριον ὅπως μεταβῶσιν εἰς Λάσσην, μαθόντες τὴν ἐν Βαλσαμάτοις ἥτταν καὶ κατιδόντες ὅτι ἡ στάσις ἀπέτυχεν ἐπανῆλθον εἰς Ληξούριον.

Τὴν δὲ 25 Μαρτίου συνεκροτήθη ἐν Ἀργοστολίῳ ἑκτακτον δικαστήριον συγκείμενον ἐκ τοῦ Πρυτάνεως, τοῦ

Συνδίκου Ἀργοστολίου, τῶν δύο Κηνσόρων, τῶν τριῶν μελῶν τῆς ἐπὶ τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ἑνδεκα δικαστῶν τοῦ κακουργοδικείου ἀπάντων δέκα καὶ ὀκτὼ ἵνα δικάσωσι τοὺς συλληφθέντας Καίσαρα Μεταξᾶν, Νικόλαον Καλλιγᾶν καὶ Σταμάτιον Κούμουδον.

Συνεδριάσαντος τοῦ δικαστηρίου τούτου ἡ δημοσία δύνاميς προσήγαγεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Καίσαρα Μεταξᾶν φέροντα χωρικοῦ ἐνδύματα, ὅστις μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ κατηγορητηρίου μετ' ἀξιοπρεπείας καὶ θάρρους ὡμολόγησε τὴν ἀλήθειαν.

« Ἦλθον ἐκ Κερκύρας εἶπε, μετὰ τοῦ Βίκτωρος Φωκᾶ, συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ ἐκεῖ γερουσιαστοῦ Μαρούλη καὶ ἐτέρων Κερκυραίων συναινοῦντος καὶ τοῦ ἐκεῖ διαμένοντος πενθεροῦ μου Στεφάνου Φωκᾶ, ἵνα ἐνεργήσω ὅπως ἡ Κεφαλληνία παραδεχθῇ τὸ Σχέδιον συντάγματος τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ λαοῦ τῆς Κερκύρας. Συνεφώνουν εἰς τοῦτο πάντες οἱ τοῦ Ἀνξουρίου καὶ ἀπεφασίσσαμεν νὰ ὑποχρεώσωμεν τὴν τοπικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐνδώσῃ διὰ τῶν ὀπλῶν. Ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ ἐδημοσιεύθη καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον τὸ **φερμάνιον** τῆς Πύλης καὶ ἡ προκήρυξις τῆς Γερουσίας. Αἱ δημοσιεύσεις αὗται μὲ ἀπῆλπισαν καὶ τότε συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ γυναικαδέλφου μου Γεωγίου Παυλῆ καὶ τοῦ πενθεροῦ μου Στεφάνου Φωκᾶ, ἀπεφάσισα νὰ ἐκθέσω ἑμαυτὸν εἰς τὴν τύχην τῶν ὀπλῶν ἥτις οὐδόλως μὲ νύνηψε, καὶ ὥς ἐκ τούτου ἡ Ἀρχὴ ὥς διαθέσῃ ἐμὲ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ ».

Ἀφοῦ τὸ δικαστήριον ἤκουσε καὶ τὰς καταθέσεις τῶν ἐτέρων δύο κατηγορουμένων αὐθημερὸν ἐξέδωκε τὴν ἀπόφασίν του, δι' ἧς κατεδικάζοντο εἰς τὸν διὰ τουφεκισμοῦ θάνατον ὁ Καίσαρ Μεταξᾶς, ὁ Νικόλαος Καλλιγᾶς Γόμ-

πος καὶ ὁ Σταμάτιος Κούμουδος, πρὸς τούτοις ἐδημεύετο καὶ ἅπανα ἡ περιουσία αὐτῶν κινητῇ καὶ ἀκίνητος. Τὴν ἐπιούσαν δὲ 26 Μαρτίου 1802 ἐξετελέσθη ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου κατὰ τῶν τριῶν καταδίκων ἐντὸς τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου ὅπου καὶ ἐτάφησαν τὰ πτώματα, αἱ δὲ κεφαλαί των ἀποκοπεῖσαι ἐξετέθησαν ἐπὶ πασσάλων ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῇ ἀγούσῃ εἰς τὴν πόλιν μετ' ἐπιγραφῶν φερουσῶν τὰ ὀνόματα καὶ τὸ ἐγκλημὰ των.

Ὁ Καίσαρ Μεταξᾶς καὶ οἱ δύο ὁπάδοι αὐτοῦ συνελήφθησαν, ἐδικάσθησαν καὶ ἐτουφεκίσθησαν ἐντὸς 48 ὥρων! Ὡσαύτως ἐν μεγάλῃ σπουδῇ κατεδικάσθησαν καὶ ἐτουφεκίσθησαν πρό τινων ἡμερῶν, ὥς ἐρήθη, ὁ Ἀναστάσιος Φωκᾶς Ἀνδρέας ἀξιωματικὸς τῆς Κυβερνήσεως, διακριθεὶς κατὰ τὴν ἐν Φωκάτοις μάχην καὶ ὁ ὑπαξιωματικὸς Λευκαδίτης οὗς ὑπώπτευσεν ὁ Πρύτανις ὥς συνομοτοῦντας κατ' αὐτοῦ. Παράδειγμα τοιαύτης βανδαλικῆς ἐκδικήσεως ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς δὲν ἀναφέρει ἡ Ἱστορία τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Καίτοι ἡ Γερουσία ἐπεδοκίμασε κατ' ἀρχὰς τὴν διαγωγὴν τοῦ Πρυτάνεως Ἀννίνου, εἰς ὃν μάλιστα ἀπένειμε καὶ στρατιωτικὸν βαθμόν, κατηγορήθη οὐχ ἥττον καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Προέδρου Θεοτόκη καὶ τοῦ Ι. Καποδιστρίου, ὅτι ἡ νίκη ἐκείνη ἦτο *νίκη φατρίας* καὶ ἡ καταδίκη ἐκδικήσις *προσωπική*. Καὶ δὲν ἤρκεσθη ὁ Πρύτανις Ἀννίνος εἰς τὰς ἐκδικήσεις ταύτας, εἶχε πρὸς τούτοις πυρπολήσει πολλὰς οἰκίας τῶν ἐν Πάλῃ στασιαστῶν ἀντιπάλων του, κατεκράτει πολλοὺς ἐξ αὐτῶν εἰσέτι ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ ἐπὶ τέλους ἀπῆτει παρὰ τῆς Γερουσίας τὴν σύλληψιν καὶ παράδοσιν τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ τοῖς λοιπαῖς νήσοις εὐρόντων ἄσυλον Κεφαλλήνων, ὅπως δικασθῶσι καὶ τουφεκισθῶσι καὶ οὗτοι παρὰ τοῦ δικαστηρίου τοῦ Πρυτάνεως Νικολάου Ἀννίνου.

Ἡ Γερουσία ἀπέστειλεν εἰς Κεφαλληνίαν κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπίτροπον αὐτῆς τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν μετὰ ρωσικοῦ στρατοῦ. Ὁ Πρύτανης δὲ λαβὼν γνῶσιν τῶν διαταγῶν τοῦ Προέδρου ἔμεινεν ἐκπληκτος, ὑπήκουσεν δὲ κατ' ἀνάγκην καὶ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν πρὸς τὸν Ἐπίτροπον τῆς Γερουσίας Καποδίστριαν. Διετάχθη δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Νικόλαος Ἀννίνος ὅπως μεταβῇ εἰς Λευκάδα ὡς διοικητής, εἰς θέσιν κατὰ πολὺ ὑποδεεστέραν ἐκείνης ἣν κατεῖχεν. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει καταφανῶς τὴν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν καὶ ἀποδοκιμασίαν τῆς Γερουσίας.

Ἡ Κυβέρνησις ἡσχολήθη μετὰ ταῦτα εἰς τὴν καθυπόταξιν τοῦ Ληξουρίου καὶ τῶν περιοχῶν τῆς Πάλης, ἀπέκλεισε διὰ θαλάσσης διὰ τῶν ἐκ Λιβαθοῦς πλοίων τὸ Ληξούριον καὶ συνάμα ἀπέστειλε στρατιωτικὴν δύναμιν εἰς Θηναίαν, ὅπως κωλύσῃ τὴν συγκοινωνίαν τῶν στασιαστῶν. Διὰ τῶν μέτρων τούτων προβλέποντες τὸν κίνδυνον ὃ τε Γ. Παυλῆς καὶ οἱ ἕτεροι ἀρχηγοὶ ἐδραπέτευσαν. Οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ Ληξουρίου ἐπεμψαν πρεσβείαν εἰς Ἀργοστόλιον ἐπικαλούμενοι τὴν ἐπιείκειαν τῆς Κυβερνήσεως.

Συνεπῶς ἀπέστειλεν ἡ Κυβέρνησις τριμελῆ Ἐπιτροπὴν μετὰ ἰσχυρᾶς στρατιωτικῆς δυνάμεως ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἀνδρέαν Ἀννινον, ἥτις κατὰ τὰς διατάξεις τῶν θεσπισμάτων τῆς Γερουσίας συνέστησε τὰ δικαστήρια καὶ τὸ ὑγειονομεῖον, καὶ οὕτως ἡ πόλις Ληξουρίου ὑπετάχθη ἄνευ ἀγώνων, μετ' αὐτὴν δὲ καὶ ἡ περιοχὴ τῆς Ἀνωγῆς ἣς οἱ κάτοικοι ἦσαν πάντοτε ἐπιρρεπεῖς πρὸς τὰ ἐγκλήματα καὶ πρὸς τὴν ἀναρχίαν. Οὕτως εἰς ἅπασαν τὴν νῆσον ἐν μέρει ἀποκατέστη ἡ ἡσυχία καὶ τάξις τὸ δὲ Βυζαντινὸν Πόλιτευμα κανονικῶς ἐλειτουργεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

Ἀφίξις Μοτσενίγου καὶ Ρωσικοῦ στρατοῦ εἰς Κέρκυραν. — Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας εἰς Κεφαλληνίαν. — Προσωρινὴ Γερουσία. — Μετάβασις Μοτσενίγου εἰς Κεφαλληνίαν. — Μεταβολὴ φορολογικοῦ συστήματος. — Ἐκλογαὶ τοῦ Νομοθετικοῦ σώματος. — Μαρῖνος Νικολάου Μεταξᾶς. — Ἐπιψήφισις τοῦ νέου Πολιτεύματος ἐν Κερκύρᾳ. — Θάνατος Θεοτόκη. — Αἱ ἐκλογαὶ τοῦ ἔτους 1806. — Μεταρρύθμισις τοῦ Πολιτεύματος.

Ἡ οἰκτρὰ κατάστασις, ἐν ἣ διετέλουν αἱ Νῆσοι εἰλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς Γαλλίας, καὶ τῇ προσκλήσει αὐτῆς συνεφώνησεν ἡ τε Ρωσία, Ἀγγλία καὶ ἡ Πύλη ὅπως ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος λάβῃ σύντονα μέτρα. Τότε δὲ ἀπεφασίσθη ὅπως ἀποσταλῇ εἰς Κέρκυραν ὁ ἐν Νεαπόλει εὐρισκόμενος Ρωσικὸς στρατός, συνάμα δὲ διωρίσθη πληρεξούσιος τοῦ Αὐτοκράτορος ἐν Ἑπτανήσῳ ὁ Ζακύνθιος Κόμης Γεώργιος Μοτσενίγος λαβὼν ἐντολὴν ὅπως συνδιαλλάξῃ τὰ πνεύματα καὶ εἰσαγάγῃ ἐν ταῖς Νήσοις κατάλληλον πολίτευμα συνεννοούμενος μετὰ τῆς Γερουσίας καὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Γάλλου ἐπιτετραμμένου.

Τῇ 20 Αὐγούστου 1802 ἀφίκετο εἰς Κέρκυραν ὁ Μοτσενίγος, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ ναυτικὴ μοῖρα ἡ φέρουσα ἐκ Νεαπόλεως τὸν Ρωσικὸν στρατόν. Ἐδημοσίευσεν ἀμέσως προκήρυξιν εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἑπτανήσου, δι' ἧς ἐκήρυττεν ὅτι ἐννοεῖ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἀναρχίαν καὶ ἐπαφέρει τὴν τάξιν καὶ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν. Τὴν ἐντολὴν ταύτην ἔλαβε παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος συγκινηθέντος ἐκ τῶν παθημάτων τῶν Νήσων καὶ ἔχοντος ὑποχρεώσεις ἐκ

τῶν συνθηκῶν, ἐκείνων δι' ὧν ἐγγυήθη τὴν συντήρησιν τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας. Ὁ Ῥωσικὸς στρατὸς ἐν τούτοις μολίς ἀφίχθεις εἰς Κέρκυραν κατέλαβε τὰ φρούρια καὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως. Ἐκ συμφώνου τότε ἡ Γερουσία μετὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπισκόπου κατήρτισεν ἐν ἐκάστη νήσῳ Προσωρινὴν Διοίκησιν ἀποτελουμένην ἐξ ἐνὸς Διοικητοῦ ξένου τῆς νήσου καὶ δύο βοηθῶν αὐτοῦ, εἶχον δὲ οἱ Διοικηταὶ οὗτοι μεγίστην ἐξουσίαν.

Διοικητὴς Κεφαλληνίας εἶχε διορισθῇ ὁ ἐκ Ζακύνθου Κόμης Ι. Μερκάτης, ἀλλ' ἡ Γερουσία ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν ἐκεῖσε παρουσίαν τοῦ Ι. Καποδιστρίου ὅστις ἀφίκετο τὴν 22 Σεπτεμβρίου, καὶ ἐγκαταστήσαντος τὴν Ῥωσικὴν φρουράν, μετέβη εἰς Ληξούριον ὅπως διευθετήσῃ τὰ κακῶς ἔχοντα. Περαιώσας τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ ὁ Καποδίστριας ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν μετέβη εἰς Ἰθάκην, ἀνέλαβε δὲ τὴν διοίκησιν Κεφαλληνίας ὁ Μερκάτης, ἀλλὰ μετὰ τινος μῆνας τούτου παρατηθέντος ἕνεκα γήρατος διεδέχθη αὐτὸν ὁ Κερκυραῖος Μάρκος Καρατσίας.

Εἰς Κύθηρα ἀπεστάλη διοικητὴς ὁ *Εὐστάθιος Μεταξᾶς* μετὰ τῆς Ῥωσικῆς φρουρᾶς, ὅστις διὰ τῆς αὐστηρᾶς διοικήσεώς του κατώρθωσεν οὐ μόνον νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσπράξῃ μέγα μέρος τῶν καθυστερουμένων φόρων. Βραδύτερον δὲ διωρίσθη διοικητὴς Κερκύρας ὁ *Μαρκὸς Μεταξᾶς Λισαῖος* ὅστις ἐπίσης ηὐδοκίμησε κατὰ τὴν διοίκησίν του.

Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τοπικῶν διοικήσεων ὁ πληρεξούσιος τοῦ Αὐτοκράτορος μετὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐσκέφθησαν περὶ καταρτισμοῦ νέας Γερουσίας, καὶ δὴ διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1802 διατάγματος οἱ ὑπάρχοντες Γερουσιασταὶ ἀπεχώρουν καὶ μετεβίβαζον τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν Πρόεδρον. Ἐτροποποιεῖτο δὲ σπουδαίως ὁ τρόπος τῆς

ἐκλογῆς τῶν νέων Γερουσιαστῶν, διότι ὁ ἐκλογικὸς τύλος ἐκάστης νήσου ἀπετελεῖτο ὑπὸ μόνων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, εἰσήγοντο δὲ τὸ πρῶτον κατάλογοι οἵτινες περιεῖχον διπλοῦν ἀριθμὸν ὀνομάτων τῶν ἐκλεκτέων μελῶν ἐξ ὧν ἔμελλε νὰ ἐκλέξωσι τὰ μέλη τῆς προσωρινῆς ταύτης Γερουσίας. Τὸ σῶμα τοῦτο ἔδει νὰ σχηματίσῃ τέσσαρας ἐπιτροπὰς, τὴν τῆς Γενικῆς Διοικήσεως τὴν τῆς Οἰκονομίας, τὴν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τὴν τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. Μόνοι οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι Ζακύνθου ἀντέτεινον εἰς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ἐκλογῆς καὶ δὴ διημαρτυρήθησαν.

Οὕτω καταρτισθεῖσα ἡ Γερουσία ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτῆς τῇ 20 Μαρτίου 1803 καὶ διώρισε γραμματέα τῆς Ἐπικρατείας τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν. Ἦρξατο τῶν ἐργασιῶν τῆς διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ διατάγματος δι' οὗ ἐκανονίζετο ἡ συγκρότησις τῶν ἐκλογικῶν Συλλόγων, οἵτινες ἐκλήθησαν *Σύγκλητοι* καὶ *Συγκλητικοί* οἱ ἔχοντες δικαίωμα ψήφου ὧφειλον δὲ νὰ ἔχωσι τὰ ἑξῆς προσόντα. Α'. Νὰ ἐγεννήθησαν ἐν μιᾷ τῶν Νήσων, ἢ νὰ ἔλαβον τὴν πολιτογράφειαν. Β'. Νὰ πρεσβεύωσι τὸ χριστιανικὸν δόγμα. Γ'. Νὰ μὴ μετέρχωνται τέχνην τινα καὶ νὰ ἔχωσι κατ' ἔτος καθαρὸν εἰσόδημα 400 ταλήρων οἱ τῆς Κεφαλληνίας συγκλητικοί, καὶ ἀναλόγως οἱ τῶν λοιπῶν μικρῶν νήσων. Καὶ αἱ μὲν τρεῖς μεγάλαι νῆσοι ἔδει νὰ ἐκλέξωσιν ἀνὰ δέκα μέλη ἐκάστη, ἡ Λευκὰς τέσσαρα, ἡ Ἰθάκη καὶ τὰ Κύθηρα ἀνὰ δύο καὶ ἓνα οἱ Παξοὶ πρὸς συγκρότησιν τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος. Ἐπίσης αἱ τρεῖς μεγάλαι νῆσοι ἐδικαιούντο νὰ ἐκλέξωσι τέσσαρας Γερουσιαστὰς ἐκάστη, δύο ἡ Λευκὰς καὶ ἀνὰ ἓνα ἐκάστη τῶν μικρῶν νήσων.

Πρὸ τῶν ἐκλογῶν τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος ὁ Μοτσενίγος ἀποφασίσας νὰ περιέλθῃ τὰς νήσους ᾗτησε παρὰ τῆς

Γερουσίας τὸν διορισμὸν ἐκτάκτου Ἐπιτροπῆς ἵνα συνοδεύσῃ αὐτὸν καὶ ἐπρότεινε μέλη αὐτῆς τὸν Γερουσιαστὴν Σπυρίδωνα Νεράντην, τὸν Σ. Βατάλιαν καὶ τὸν Γραμματεὰ τῆς Ἐπικρατείας Καποδίστριαν ἅτινα παρεδέχθη ὁ τῆς Γερουσίας Πρόεδρος.

Ἀφίχθεις εἰς Κεφαλληνίαν ὁ Μοτσενίγος μετὰ τῆς ἐκτάκτου Ἐπιτροπῆς ἔτυχεν εὐμενεστάτης δεξιώσεως. Ἡ νῆσος διετέλει εἰσέτι εἰς δυσχερῆ θέσιν ἕνεκα τῆς ἀναρχίας, τῶν καταπιέσεων τῶν προυχόντων, καὶ τοῦ καταθλιπτικοῦ διὰ τὸν λαὸν φορολογικοῦ συστήματος τῆς δεκάτης. Ἡ ἐπιτροπὴ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνέθηκε τὴν μελέτην αὐτοῦ εἰς ἓνα τῶν μελῶν τῆς τὸν Βατάλιαν, οὗτος δὲ διὰ σπουδαίας ἐκθέσεώς του ἐπρότεινε τὴν κατάργησιν τῆς δεκάτης καὶ τὴν ἐπιβολὴν ἐτέρου ἐμμέσου φόρου εἰς τὰ ἐξαγόμενα τοῦ τόπου προϊόντα καὶ εἰς τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενα. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποδεχθεῖσα τὰς προτάσεις τοῦ Βατάλια ἐξέδωκε διάταγμα τῇ 18 Ἰουλίου 1808, δι' οὗ ἀνήγγειλε τὴν κατάργησιν τῆς δεκάτης καὶ τὴν ἐπιβολὴν δασμῶν εἰς τε τὰ ἐξαγόμενα καὶ εἰσαγόμενα εἶδη.

Ἐν τούτοις τὴν 1 Αὐγούστου συνήλθεν ἡ Σύγκλητος τῆς Κεφαλληνίας ἐξ 150 ἀποτελουμένη Συγκλητικῶν, καὶ προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μελῶν τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως καὶ τῶν Γερουσιαστῶν.

Μεταξὺ τῶν δέκα ἐκλεχθέντων μελῶν τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος ἦτο καὶ ὁ Μαρῖνος Μεταξᾶς ὃν ἤδη ἀνεφέραμεν ἐν τοῖς προηγούμενοις. Ἦτο οὗτος ὡς ἐρρήθη, ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Νικολάου Μεταξᾶ ἀνήκοντος εἰς τὴν ἐνδεκάτην γενεάν καὶ εἰς τὸν κλάδον τῶν Ἀγγελάτων. Ὁ Νικόλαος Μεταξᾶς γεννηθεὶς ἐν ἔτει 1740 καὶ λαβὼν μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Πελοποννήσου τῷ 1770 ἐπὶ Ὀρ-

λῶφ ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1799, ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρχηγὸς τοῦ κλάδου τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀγγέλου Μεταξᾶ καὶ ἔσχε τέσσαρας υἱοὺς τὸν Μαρῖνον, Ἰωάννην, Ρόκον καὶ Κωνσταντῖνον πατέρα ἡμῶν, περὶ ὧν γενήσεται λόγος ἐν τοῖς ἐπομένοις κεφαλαίοις.

Ἐκπαιδευθεὶς ὁ Μαρῖνος Μεταξᾶς ἐν Ἰταλίᾳ διεκρίθη ὡς δικηγόρος διὰ τε τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ ζήλου του ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως, εἶχε δὲ ἤδη ὑπηρετήσῃ ὡς δικαστῆς ἐν ἔτει 1801 καὶ παράσχει πολυτίμους ὑπηρεσίας τῇ πατρίδι του ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη. Ἦδη αὖθις ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῆς πατρίδος του λαβὼν τὴν ἐντολὴν νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτὴν ἐν τῇ Συντακτικῇ ἐκείνῃ Συνελεύσει μετὰ τῶν ἄλλων ἐκ Κεφαλληνίας ἐκλεχθέντων μελῶν, ἐν οἷς καὶ οἱ διακεκριμένοι συμπολίται αὐτοῦ Φραγκῖσκος Τσουλάτης, Κοσμάς Βαλσαμάκης καὶ Μαρῖνος Ἰγγλέσης.

Τὴν 14 Ὀκτωβρίου 1803 συνήλθε τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα καὶ τὴν ἐναρξιν αὐτοῦ ἐκήρυξεν ὁ πληρεξούσιος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας Κόμης Μοτσενίγος διὰ λόγου καταλλήλου, πρὸς ὃν ἀπήντησεν ὁ Πρόεδρος Θεοτόκης. Μετὰ ταῦτα ἐξελέχθη ὀριστικὸς Πρόεδρος ὁ ἐκ Λευκάδος Δ. Πετριτσόπουλος καὶ τέσσαρες γραμματεῖς. Προέβη εἴτα τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα εἰς τὴν ἐκλογὴν δύο ἐπιτροπῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἐκλήθη *συντακτικὴ*, ἥς κύριον καθήκον ἦτο νὰ συσκέπτηται μετὰ τοῦ πληρεξουσίου πρὸς σύνταξιν νομοσχεδίων, περὶ τοῦ Πολιτεύματος καὶ παντὸς διοικητικοῦ ζητήματος πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τούτου εἰς τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα, ἡ δὲ δευτέρα ἐπιτροπὴ ἡ *ἐξελεγκτικὴ*, εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἐξελέγχῃ τὴν οἰκονομικὴν διαχείρησιν τοῦ Κράτους καὶ προτείνῃ τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ρύθμισιν τῶν οἰκονομικῶν, τοῦ φορολογικοῦ συστήματος καὶ ἐπὶ

τέλους νὰ κανονίζῃ τὰ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς χώρας. Γραμματεὺς τῆς μὲν Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξελέγη ὁ Φρ. Τσουλάτης, μέλη δὲ τῆς Ἐξελεγκτικῆς ὁ Μαρῖνος Μεταξᾶς καὶ Μαρῖνος Ἰγγλέσης, γραμματεὺς δὲ ὁ Κοσμᾶς Βαλσαμάκης.

Συνταχθέντος τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας Ἰωάννης Καποδίστριας διὰ μακροῦ λόγου ἀνέπτυξε τὰς πράξεις τῆς Γερουσίας ἅς τὸ Σῶμα ἐπέκυρωσεν. Ἀλλὰ τὰς συνεδριάσεις διέκοψεν αἰφνης ὁ θάνατος τοῦ Ἡγεμόνος καὶ Προέδρου τῆς Γερουσίας Κόμητος Γεωργίου Θεοτόκη τοῦ διασήμου ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις ἦτο σπανία προσωπικότης τῆς ἐποχῆς, ἀπεβίωσε δὲ τῇ 12 Νοεμβρίου 1803 ἄγων τὸ 81 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

Ὁ Μοτσενῖγος ὅστις εἶχε προσχεδιάσει τὸ Πολίτευμα, συνεζήτησεν ἄρθρον πρὸς ἄρθρον μετὰ τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἰδίως μετὰ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς Φρ. Τσουλάτη καὶ τοῦ Ι. Καποδιστρίου, διασκευασθέντος δὲ τούτου ὑπεβλήθη παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἔλαβε γνῶσιν τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπεψήφισε παμφηφει ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ Συνεδριάσει.

Τὸ Πολίτευμα τοῦ 1803 ἐβασίλευτο ἐπὶ φιλελευθέρων ἀρχῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τῶν Ἑνετῶν ἀρχαίας κληρονομικῆς εὐγενείας τῆς ἐνεργητικῆς καλουμένης εὐγενείας, πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ὁποίας ἀπαιτοῦντο προσόντα ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα. Οἱ οὕτως ἀποκτήσαντες πολιτικὰ δικαιώματα ἀπετέλουν τὰς Συγκλήτους ἐκάστης νήσου, ὧν οἱ Πρόεδροι ἐλάμβανον τὸ ὄνομα τῶν Προβούλων, αὗται δὲ ἀνὰ διετίαν ἐξέλεγον τὰ μέλη τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος καὶ τῆς Γερουσίας. Τὸ νομοθετικὸν Σῶμα ὤφειλε νὰ ἐκλέξῃ τὸν Ἡγεμόνα, τοὺς Πρυτάνεις, τοὺς Διοικητάς, τὰ

ἐπτὰ μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου καὶ τοὺς Τιμητὰς ὅτινες εἶχον ἐφόρευτικὴν ἐξουσίαν. Τοιαῦται ἦσαν αἱ κυριώτεραι διατάξεις τοῦ Συντάγματος τοῦ 1803 τὸ ὁποῖον ἀπεδέχθη ἡ πλειονότης τῶν κατοίκων τῆς Ἑπτανήσου. Ἀλλὰ καὶ τὸ Πολίτευμα τοῦτο ἦτο ἐφήμερον διότι καίτοι ἡ Πύλη ἐκύρωσεν αὐτό, ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας ἀνέβαλε τὴν ἐπικύρωσίν τοο.

Ἀλλ' ὁ πληρεξούσιος Μοτσενῖγος κατὰ ρητὴν θέλησιν τοῦ Αὐτοκράτορος παραβιάζων τοὺς ὅρους τοῦ ἄρτι ψηφισθέντος Πολιτεύματος διώρισεν ἀπ' εὐθείας Ἡγεμόνα τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας τὸν ἐκ Ζακύνθου Ἀντώνιον Κομοῦτον, συνάμα δὲ Τιμητὰς τῆς Πολιτείας τὸν Ἰωάννην Σιγοῦρον, τὸν Α. Μαρῖαν Καποδίστριαν πατέρα τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου καὶ Δ. Μηλιαρέσην.

Μετὰ πέντε μηνῶν ἐργασίαν, καθ' ἣν ἀφοῦ συνετάχθη τὸ Πολίτευμα, ὁργανίσθη ἡ χώρα διοικητικῶς, ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως καὶ ἐρυθμίσθη ἡ οἰκονομικὴ τοῦ Κράτους κατάστασις, τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα διελύθη τὴν 21 Μαρτίου 1804. Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας ἀφίκετο εἰς Κέρκυραν καὶ ὁ νέος Ἡγεμὼν Ἀντώνιος Κομοῦτος.

Ἀλλὰ μὴ κυρωθέντος τοῦ Συντάγματος τοῦ 1803 παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας, διότι ἐν αὐτῷ δὲν ἐδηλοῦτο τὸ κῦρος τῆς προστάτιδος δυνάμεως, ἀπαιτοῦντος δὲ ἵνα ἔχῃ ἐξουσίαν ἀναγεγραμμένην ἐν αὐτῷ τῷ Πολιτεύματι, διέταξε τὸν Πληρεξούσιόν του Μοτσενῖγον νὰ προβῇ εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ Πολιτεύματος, καθόσον μάλιστα ἐν πρόσθετον ἄρθρον ἐπέτρεπε τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1806 τροποποίησιν διατάξεων τινων αὐτοῦ. Ἐξ ἄλλου τὸ φιλελευθρον ἐκεῖνο Σύνταγμα δὲν ἤρμοζεν εἰς τὰ φρονήματα τοῦ ἀρχοντολογίου ἕνεκα τῆς καταργήσεως τῆς διαδοχικῆς

εὐγενείας καὶ τῆς προαγωγῆς τῶν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ διακρινομένων πολιτῶν ἐν τοῖς ἀξιώμασιν. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν δὲ τῶν ἐπιστῆμων ἐγγράφων τὴν πρωτοβουλίαν τῆς μεταρρυθμίσεως ἔλαβεν ἡ Ρωσικὴ Κυβέρνησις.

Πρὸς ἐπιτυχίαν ὅθεν τῶν σκοπῶν τοῦ ὁ Μοτσενίγος συνεννοηθεὶς μετὰ τῆς Γερουσίας ἀνέβαλε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος, ἥτις ἔμελλε νὰ γίνῃ δυνάμει τοῦ Πολιτεύματος τὴν 15 Ἰανουαρίου 1806. Ἐν τούτοις εἰς ἐμπειπιστευμένους τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου περιῆλθε τὰς νήσους καὶ μυστικῶς ἐκοινοποίησεν εἰς τοὺς Πρύτανεις τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ νὰ ἐκλεχθῶσι μέλη τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος τὰ παρὰ τῆς Γερουσίας καὶ τοῦ Πληρεξουσίου ὑποδειχθησόμενα πρόσωπα. Συνάμα δὲ ὑπέδειξε τὸν τρόπον τῆς καλπονοθεύσεως δι' οὗ ἔμελλον εὐκόλως νὰ ἐπιτύχωσι, καθ' ἃ ἀφηγεῖται ὁ Πρύτανις Λευκάδος Βλασόπουλος.

Τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1806 συνήλθον αἱ Σύγκλητοι καὶ διεξήχθησαν αἱ ἐκλογαὶ τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος καὶ ἐν ταῖς πλείσταις τῶν Νήσων κατὰ τὸν ὑποδειχθέντα παρὰ τοῦ Μοτσενίγου τρόπον. Εἰς Κεφαλληνίαν ἐπλειονοφήφισαν οἱ Σάββας Ἀννινος, Ἰωάννης Μηλιάτης, Νικόλαος Καροῦσος, Δανιὴλ Χοῦδᾶς, Δημήτριος Σβορώνος, Σπυρίδων Λοβέρδος, Ἰάκωβος Ἀραβαντινός, Σπυρίδων Καροῦσος, Μαρῖνος Ν. Μεταξᾶς καὶ Μαρῖνος Τ. Ξυδιᾶς.

Ὁ δὲ Μαρῖνος Ν. Μεταξᾶς εἶχε συνάμα ἐκλεχθῆ παρὰ τῆς Γερουσίας παμφηρεὶ Γραμματεὺς τῆς Γενικῆς Τιμῆς (Censura Generale) κατὰ τὴν 28 Ἀπριλίου 1806, ἀλλ' ἔνεκα οἰκιακῶν του ὑποθέσεων δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά του,

Συνήλθε τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα τὴν 15 Ὀκτωβρίου 1806, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει ἐγένοντο αἱ ἀρχαιρεσίαι καθ' ἃς ἐξελέχθη μὲν Πρόεδρος ὁ Σάββας Ἀννινος,

γραμματεὺς δὲ ὁ Μαρῖνος Ν. Μεταξᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας. Μετὰ ταῦτα ἡ Γερουσία κατὰ πρότασιν τοῦ Μοτσενίγου ἐσχημάτισεν ἐκ τῶν μελῶν τῆς δεκαμελῆ Ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τῶν προτεινομένων μεταρρυθμίσεων ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς, τὰς δὲ παρατηρήσεις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐμελέτησε μετὰ ταῦτα τὸ Νομοθετικὸν Συμβούλιον, τὸ ὅποιον ὑπέβαλε τὰς τε σκέψεις καὶ προτάσεις αὐτοῦ διὰ τοῦ Γραμματέως τοῦ Ἰωάν. Καποδιστρίου πρὸς τὸν Πληρεξούσιον, ἀλλ' οὐδεμίαν οὗτος παρεδέξατο.

Τὴν 10 Δεκεμβρίου ὁ Ἰωάν. Καποδίστριας ὡς εἰσηγητῆς τοῦ Νομοθετικοῦ Συμβουλίου προσήγαγε τὸ σχέδιον τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Συντάγματος καὶ ὑπεστήριξε τὴν παραδοχὴν αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος. Προέτρεψε δὲ τοὺς βουλευτὰς νὰ μελετήσωσι τὰ αἴτια διὰ τὰ ὅποια τὰ Πολιτεύματα τοῦ 1800 καὶ 1803 δὲν ἐκυρώθησαν ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἐνῶ τὸ νῦν συζητούμενον πρόκειται νὰ κυρωθῇ. Ἀξίον ἀπορίας δὲ εἶνε πῶς ὁ Καποδίστριας ὑπεστήριξε τὸ Πόλιτευμα ἐκεῖνο δι' οὗ ἔμελλε νὰ ἀκρωτηριασθῇ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑπτανήσου διὰ τῆς ἀναμίξεως ξένου στοιχείου εἰς τὰ πράγματα τῆς χώρας.

Ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 15 Δεκεμβρίου 1806 τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα παρεδέχθη τὸ νέον Πόλιτευμα, ἀναγνωσθὲν δὲ ἄρθρον πρὸς ἄρθρον καὶ γενομένης συζητήσεως μόνον ἐπὶ ἄρθρων τινῶν, κατέληξεν εἰς τὴν παραδοχὴν τῶν παρὰ τοῦ Νομοθετικοῦ Συμβουλίου προταθέντων. Τὸ νέον τοῦτο Πόλιτευμα μετὰ τοσαύτας καταβληθείσας προσπάθειας ἐπέπρωτο νὰ μὴ ἐφαρμοσθῇ, διότι μετ' οὐ πολὺ ἡ Ἑπτάνησος μετέβαλε πολιτικὴν θέσιν παρακολουθοῦσα τὰς τύχας τῆς Εὐρώπης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

Ἡ ἐν Φριεδλάνδη νίκη τοῦ Ναπολέοντος καὶ ἡ εἰς αὐτὸν παρα-
χώρησις τῆς Ἑπτανήσου δυνάμει τῆς ἐν Τιλσίτ συνθήκης. —
Ἀφίξις τοῦ στρατηγοῦ Berthier μετὰ τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ. —
Προσωρινὴ Κυβέρνησις ἐν ταῖς Νήσοις. — Ὁ Γερουσιαστὴς Μα-
ρβὸς Μεταξᾶς. — Ἀντικατάστασις τοῦ Berthier διὰ τοῦ στρα-
τηγοῦ Donzelot. — Ἡ ἐν Παρισίοις πρώτη πρεσβεία τῆς Ἑπα-
νήσου. — Ἡ Ζάκυνθος, Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη κυριεύονται
ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. — Κυριεύουσιν ἐπίσης τὴν Λευκάδα. — Ἀφί-
ξις τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου Ματθαίου Λεσσέψ καὶ αἱ
πράξεις αὐτοῦ.

Ἡ ἐν Φριεδλάνδη νίκη τοῦ Ναπολέοντος ἐμνηδένισε τὴν
ὑπερηφάνειαν τῶν Ρώσων ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου καὶ τῶν ἱκανοτέρων αὐτοῦ στρατηγῶν, ἡ ἡμέρα
δ' ἐκείνη τῆς 2/14 Ἰουνίου 1807 ὕψωσε τὴν δόξαν τῆς
Γαλλικῆς παντοδυναμίας εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν. Ὁ Να-
πολέων τότε μετὰ τὰς νίκας ἐν Ὁστερλίτς, ἐν Ἰένῃ καὶ
ἐν Φριεδλάνδη καταλαβὼν τὴν Αὐστρίαν, τὴν Ρωσίαν καὶ
τὴν Πρωσσίαν ἠδύνατο νὰ διαιρέσῃ τὴν Εὐρώπην εἰς δύο
μεγάλας Αὐτοκρατορίας, ἠδύνατο νὰ ἀνεγείρῃ τὴν Πολω-
νίαν εἰς μεγάλην Μοναρχίαν, ἥτις ἤθελεν ἀπομονώσῃ ἐσφεί
τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τῶν γερμανικῶν ὁρίων τῆς Γαλλίας,
ἠδύνατο ἂν ἤθελε νὰ ἀναστήσῃ τὴν Ἑλλάδα ἀποπέμπων
ἐκ τῆς Εὐρώπης τὴν Τουρκίαν εἰς Ἀσίαν. Ἀλλ' οὐδὲν
τούτων ἐπραξεν.

Ἐν μέσῳ τοῦ ποταμοῦ Νιέμεν τὴν 25 Ἰουνίου συνήλ-
θον ἐπὶ τῆς πλωτῆς σχεδίας ὃ τε Αὐτοκράτωρ ὁ νικητὴς
καὶ ὁ ἡττηθεὶς Ρῶσος Αὐτοκράτωρ τείνουσι τὰς χεῖράς

τῶν, θέτουσι τέρμα εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἀποφασίζουσιν
αὐτοὶ μόνοι νὰ διαπραγματευθῶσι τὰ τῆς εἰρήνης. Ὅπισθεν
τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο καὶ εἰς βασιλεὺς ἱκέτης, ἀπολέσας
στρατὸν καὶ βασιλείον καὶ ὅστις συστελλόμενος νὰ παρου-
σιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Ναπολέοντος, ἀνεμιγνύετο μετὰ τῶν
στρατηγῶν αὐτοῦ οἵτινες ἀφοῦ τὸν ἐνίκησαν, ἤνθουν νὰ
τὸν σεβασθῶσιν. Ὁ βασιλεὺς οὗτος ἦτο ὁ τῆς Πρωσσίας
Φριδερίκος Γουλιέλμος Γ', ἀλλὰ χάριν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ
Ναπολέων ἡμνήστευσεν αὐτὸν καὶ τῷ παρεχώρησε τὸ ἥμισυ
τοῦ Κράτους του, καὶ οὕτως ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ἀνέκτισε
τὴν θέσιν του μετὰ τῶν Ἡγεμόνων. Ἦτο οὗτος εἰς τῶν
προγόνων τοῦ νῦν κραταίου Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας.
Ὅποια τροπὴ τῆς τύχης!

Διὰ τῆς ἐν Τιλσίτ συνθήκης ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεγνώρισε
τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Ναπολέοντος ὡς βασιλεῖς, τὸν μὲν Λου-
δοβίκον τῆς Ὁλλανδίας, τὸν δὲ Ἰωσήφ τῆς Νεαπόλεως
καὶ τὸν Ἰερώνυμον τῆς Βεστροφάλης. Παρεχωροῦντο τῇ
Γαλλίᾳ ὡς ἰδία κτήσεις ἡ Ἑπτάνησος καὶ τὸ Στόμιον τοῦ
Καττάρου, ἐπὶ τέλους ὑπεχρεοῦντο ἡ τε Γαλλία καὶ Ρω-
σία νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα κατὰ τῆς Ἀγγλίας ἂν αὕτη δὲν
ἀπεδέχετο τὴν ἐν Τιλσίτ συνθήκην.

Τῇ 28 Ἰουλίου 1807 ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Ναπολέοντος
Terriet ἀποσταλὴς εἰς Κέρκυραν ἀνήγγειλε τὴν πολιτι-
κὴν ταύτην μεταβολὴν τῆς Ἑπτανήσου, τῇ ἐπαύριον δὲ ὁ
Μοτσηνῆγος ἀνήγγειλεν ἐπισήμως τῇ Γερουσίᾳ ὅτι διὰ τῆς
ἐν Τιλσίτ συνθήκης ἡ Ἑπτάνησος Πολιτεία τίθεται ὑπὸ
τὴν προστασίαν τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων Ναπολέ-
οντος. Τὴν 8/20 Αὐγούστου ἀφίκετο εἰς Κέρκυραν ὁ γαλ-
λικὸς στρατὸς συγχείμενος ἐκ 1500 ἀνδρῶν, μετὰ τρεῖς
δὲ ἡμέρας ἀφίκετο καὶ ὁ στρατηγὸς Βερτιέρ μετὰ τοῦ λοι-
ποῦ στρατοῦ. Μετὰ ταῦτα ὁ ρωσικὸς στόλος παραλαβὼν

τὸν ἐν τοῖς νήσοις ρωσικὸν στρατὸν ἀπεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως.

Ὁ στρατηγὸς Βερτιέρ ἀντεκατέστησε τὸ ἐν ἰσχύϊ πολίτευμα τῶν νήσων διὰ προσωρινοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, ὑψώσας δὲ τὴν Γαλλικὴν σημαίαν ἐκήρυξε τὴν Ἐπτάνησον ἐπαρχίαν τῆς Γαλλίας καὶ ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ Γενικοῦ διοικητοῦ τῶν νήσων. Τὴν Γερουσίαν περιώρισεν εἰς πέντε μετὰ τοῦ Προέδρου μέλη, διορίσας τὸν Ἐμ. Θεοτόκην γερουσιαστὴν Κερκύρας καὶ Παξῶν, τὸν Μαρτίνον Ν. Μεταξᾶν Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης ὅστις διετέλει ἤδη γερουσιαστὴς Κεφαλληνίας, καθὼ ἐκλεχθεὶς παρὰ τῆς Γερουσίας τῇ προτάσει τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ρωσίας τῇ 18 Φεβρουαρίου 1807, τὸν Μηχαλίτην γερουσιαστὴν Ζακύνθου καὶ Κυθήρων καὶ τὸν Εὐστάθιον Στεφανίτην Λευκάδος. Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας ἐκλεχθέντος Προέδρου τῆς Γερουσίας τοῦ Ἐμ. Θεοτόκη προσελήφθη ἀντ' αὐτοῦ γερουσιαστὴς Κερκύρας ὁ Μελέχης. Πᾶσα ἀπόφασις τῆς Γερουσίας ὅπως λάβῃ ἰσχύϊν ἔδει νὰ κυρωθῇ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βερτιέρ, κατήγγησε πρὸς τούτοις ἀπάσας τὰς ἀχρήστους θέσεις ὡς καὶ τοὺς γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας.

Ὁ Ναπολέων μαθὼν τὰ ὑπὸ τοῦ Βερτιέρ πεπραγμένα δυσηρεστήθη καὶ ἀπεδοκίμασε τὴν σπουδὴν μεθ' ἧς ὁ στρατηγὸς ἐκεῖνος ἐκήρυξε τὴν Ἐπτάνησον ἐπαρχίαν τῆς Αὐτοκρατορίας, ἐνῷ ὤφειλε νὰ διακηρύξῃ ὅτι τὸ Πολίτευμα τῶν νήσων θέλει τηρηθῇ ἄθικτον. Ἐν τούτοις ὁ Ναπολέων διὰ διατάγματος αὐτοῦ ἐκδοθέντος ἐν Φονταίνεβλῳ τῇ 10 Νοεμβρίου 1809 ἐκήρυσσεν ὅτι δὲν θέλει μεταβληθῇ ἡ Ἐσωτερικὴ τῶν νήσων διοίκησις. Εἰς Αὐτοκρατορικὸς Ἐπίτροπος ἔμελλε νὰ παρευρίσκηται εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Γερουσίας, νὰ λαμβάνῃ τὸν λόγον καὶ νὰ κυροῖ τὰς

ἀποφάσεις αὐτῆς, εἰς τὴν κύρωσιν αὐτοῦ ἔδει νὰ ὑποβάλληται ἐπίσης καὶ πᾶν διάταγμα ἢ κανονισμὸς τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν. Ὁ Αὐτοκρατορικὸς οὗτος ἐπίτροπος ἠδύνατο πρὸς τούτοις νὰ κανονίζῃ καὶ πᾶν ἄλλο ζήτημα ἀναγόμενον εἰς τὴν Διοίκησιν, νὰ ἐνεργῇ διορισμοὺς εἰς τὰς θέσεις τὰς μὴ ὑπαγομένας εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐγχωρίου ἀρχῆς καὶ νὰ ἐπιτηρῇ ἐν γένει ὅλους τοὺς κλάδους τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ δὲ Γενικὸς Διοικητὴς συνεννοούμενος μετὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου, ἠδύνατο νὰ ἀναβάλλῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐν ἰσχύϊ νόμων καὶ κανονισμῶν, ἀλλ' ὤφειλε νὰ δίδῃ λόγον περὶ τῆς ἀναβολῆς ταύτης. Ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ Κράτους ἔμελλε νὰ συντάσσεται κατ' ἔτος παρὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου, νὰ ὑπογράφηται παρὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ καὶ νὰ ὑποβάλληται εἰς τὴν ἐγκρισιν τοῦ Αὐτοκράτορος.

Πεισθὼς ἐπὶ τέλους ὁ Ναπολέων ὅτε ὁ στρατηγὸς Βερτιέρ δὲν ἦτο κατάλληλος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐπτανήσου, ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ διὰ τοῦ στρατηγοῦ Δονζελῶ, ὅστις ὑπηρετεῖ ἤδη ἐν ταῖς νήσοις ἐνὸς τῶν μᾶλλον εὐπαιδευτῶν καὶ χρηστῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ. Συγχρόνως δὲ ἀπεστέλλετο εἰς Κέρκυραν καὶ ὁ Αὐτοκρατορικὸς Ἐπίτροπος στρατηγὸς Κάρολος Βεσσιερχς, ὅστις ἐκανόνισε πληρέστερον τὰ καθήκοντα τῆς Γερουσίας διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 1 Ἀπριλίου 1808. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν αὐτῆς ὠρίσθη εἰς ὀκτὼ ἀντὶ τῶν πέντε, ἔκτοτε δὲ τὸ Σῶμα τοῦτο ἐλάμβανε πλειοτέραν συμμετοχὴν εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ τόπου. Ὁ δὲ Γενικὸς Διοικητὴς διώριζε καὶ ἔπαυε τὰ μέλη αὐτῆς.

Ἐν τούτοις κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἡ Γερουσία ἀπέστειλε Πρεσβείαν εἰς Παρισίους, ἥτις ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ ἐκφράσῃ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ λαοῦ

τῆς Ἐπτανήσου. Μέλη τῆς πρεσβείας ταύτης ἦσαν ὁ Ἰωάννης Δεσίλας Σιγοῦρος ἐκ Ζακύνθου, ὁ Κεφαλλὴν Μαρῖνος Ν. Μεταξᾶς πρῶτος θεῖος ἡμῶν ἐκ πατρός, ὁ Στέφανος Παλατσὸς Σκορδίλης καὶ ὁ Μελέχης Κερκυραῖοι. Ἀναχωρήσαντες οὗτοι κατὰ τὸν Ἰούλιον 1808 ἐπαρουσιάσθησαν δις εἰς τὸν Ναπολέοντα· τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ τὴν 15 Αὐγούστου καθ' ἣν λαμπρῶς ἐδείχθη αὐτοῦς. Παρεδέχθη ὁ Ναπολέων ἀπάσας τὰς αἰτήσεις τῶν Νήσων καίτοι πολυπλόκους καὶ οὐχὶ εὐχερεῖς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν· εἰς δὲ τὸν Γερουσιαστὴν Μαρῖνον Ν. Μεταξᾶν ὅστις ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὰ ἔγγραφα τῆς Γερουσίας ἀποταθεὶς εἶπεν αὐτῷ, ὅτι *θα τὸν ἴδῃ κατ' ἰδίαν*. Ἄλλ' ἀτυχῶς ὁ Ναπολέων ἀνεχώρησεν εἰς Ἐρφοῦρτ ὅτε δὲ ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους, ἡ Πρεσβεία ἐπαρουσιάσθη ἐκ νέου εἰς αὐτόν, ἐγένετο δὲ δεκτὴ μετὰ φιλοφροσύνης καὶ εὐνοίας. Μετὰ πολλῆς εὐμενείας ἡκροάσθη ὅσα περὶ τῶν Ἰονίων Νήσων ἀνέφερον οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν. Ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ λίαν εὐαρεστηθεὶς ἠδύοκῃσεν νὰ ἀπονεύμῃ τὸ παράσημον τοῦ Σιδηροῦ Στέμματος τῆς Ἰταλίας εἰς ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Πρεσβείας.

Εἰς Μεδιόλανα ἡ Πρεσβεία ἔτυχεν ἀκροάσεως παρὰ τῷ Ἀντιβασιλεῖ Πρίγγιπι Εὐγενίῳ, ὅστις ὑπεδέχθη αὐτὴν μετ' ἄκρας ὡσαύτως φιλοφροσύνης. Ἀκολουθῶς κατὰ τὴν ἐκ Νεαπόλεως διάβασιν των τὰ δύο μέλη τῆς Πρεσβείας ὅτε Μεταξᾶς καὶ ὁ Σκορδίλης ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὸν βασιλέα Ἰωσήφ, ὅστις περιεποιήθη αὐτοὺς καὶ πολλὰ καὶ εὐάρεστα τοῖς εἶπεν ὑπὲρ τῶν Ἰονίων Νήσων.

Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1809 ἐπανῆλθον εἰς Κέρκυραν ὁ Μαρῖνος Μεταξᾶς καὶ ὁ Στέφανος Σκορδίλης, καὶ ὑπέβαλον ἐκθεσιν εἰς τὴν Γερουσίαν ἀφορῶσαν εἰς τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐντολήν, ἐν ᾗ περιέγραφον καὶ τὰς κακουχίας, ἃς ὑπέ-

στησαν καὶ τὴν κλοπὴν, ἣτις τοῖς ἐγίνε καθ' ὁδόν, καθότι ἀπώλεσαν τὰ ἔγγραφα τοῦ Γαλλικοῦ Ὑπουργείου ἐν οἷς ἐξεδηλοῦντο αἱ εὐμενεῖς καὶ εὐεργετικαὶ προθέσεις τοῦ Ναπολέοντος. Ὁ Πρόεδρος ἐπαινέσας τὴν διαγωγὴν τοῦ Μαρῖνου Μεταξᾶ καὶ τοῦ Στεφάνου Σκορδίλη ἐξέφρασεν ἐντόνως τὴν δυσἀρέσκειάν του κατὰ τῶν ἐτέρων μελῶν τῆς Πρεσβείας ἔνεκα τῆς παραλείψεως τοῦ καθήκοντός των, νὰ ἐπανεέλθωσι τοῦτέστι καὶ οὗτοι ὁμοῦ μετὰ τῶν συναδέλφων των.

Ὁ Ναπολέων μετὰ τὴν ἐν Βαγγράμ διάσημον ἐκείνην ἐν τῇ ἱστορίᾳ μάχην συναφθεῖσαν τῇ 6 Ἰουλίου 1809 κατὰ τῶν Αὐστριακῶν ἐδέχθη τὴν εἰρήνην, ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Φραγκῖσκος Β' ὑπεχρεώθη νὰ ὑπογράψῃ τῇ 14 Ὀκτωβρίου τὴν ἐν Βιέννῃ συνθήκην καὶ νὰ δεχθῇ τοὺς σκληροὺς τοῦ νικητοῦ ὅρους. Ἄλλ' ἐνῷ ὁ Ναπολέων ἦτο πανταχοῦ νικητὴς, οἱ Ἄγγλοι ἀπέκλειον διὰ τοῦ στόλου των τὰς Ἰονίους νήσους καὶ προσεπάθουν νὰ ἐξεγείρωσι τὸν λαὸν κατὰ τῶν Γάλλων.

Ὁ Αὐτοκρατορικὸς Ἐπίτροπος ἀνεκοίνωσε ταῦτα εἰς τὴν Γερουσίαν, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 2 Αὐγούστου 1809, ὁ Προεδρεύων δὲ Μαρῖνος Μεταξᾶς ἀπαντῶν αὐτῷ ἐκ μέρους τῆς Γερουσίας, διεκήρυσεν ὅτι ἡ διακαεστέρᾳ ἐπιθυμία αὐτῆς ἦτο νὰ δώσῃ δείγματα τῆς πρὸς τὸν σεβαστὸν Κυρίαρχον Ναπολέοντα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ ζωνοτάτης ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεώς της, συνάμα δὲ νὰ συντελέσῃ ὅπως ἀφαιρέσῃ ἐκ τοῦ μέσου πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ διαταράξῃ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν.

Προέβη εἴτα ἡ Γερουσία εἰς δύο ἀποφάσεις. Διὰ μὲν τῆς πρώτης ὁ Ἀθανάσιος Δενδρινός, ὁ ἀναλαβὼν καθήκοντα Προξένου τῆς Ἐπτανήσου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐξωρίζετο ἀπὸ τῶν νήσων καὶ τὰ κτήματά του ἐδημεύοντο, διὰ

νά ἐλευθερώσῃ τὰς Νήσους ἀπὸ τῶν Γάλλων, ὑποσχόμενοι πᾶσαν βοήθειαν καὶ συνδρομὴν παρὰ τῶν Ἑπτανησίων¹.

Ἀποφασισθείσης ὅθεν τῆς ἐκστρατείας, τὴν 19 Σεπτεμβρίου 1809 προσωρμίσθησαν εἰς Ζάκυνθον τρεῖς φρεγάται ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατηγοῦ Ὁσβάλδου ὅστις ἐν τῇ προκηρύξει του ἔλεγεν, ὅτι ἔρχεται πεισθεὶς εἰς τὰς προτάσεις τῶν κατοίκων Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, οἵτινες ἔνεκα τῆς τυραννίας καὶ τῶν βιαιοπραγιῶν τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως εἶχον ἀποφασίσει ν' ἀποτινάξωσι τὸν ζυγὸν αὐτῆς. Οἱ Ἄγγλοι, προσέθηκε, δὲν παρουσιάζονται ὡς ἐπιδρομεῖς ἀκόρεστοι κατακτήσεων, ἀλλ' ὡς σύμμαχοι ποθοῦντες νὰ χορηγήσωσιν εἰς τὸν Ἰόνιον λαὸν τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ μετ' αὐτῆς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου καὶ τὴν γενικὴν εὐημερίαν. Ἡ Ζάκυνθος ἤτις καὶ ἄλλοτε ὕψωσε τὴν Ἀγγλικὴν σημαίαν, ὑπεδέχθη μετ' εὐαρεσκείας τοὺς Ἀγγλους, ἡ δὲ Γαλλικὴ φρουρὰ μετ' ἀσθενῆ ἄμυναν παρεδόθη αἰχμάλωτος πολέμου. Μετὰ τινὰς ἡμέρας οἱ Ἀγγλοι ἐκυρίευσαν καὶ τὴν Κεφαλληνίαν ἄνευ ἀντιστάσεως, ὁ δὲ Συναγματοάρχης Πιέρης ἀποχωρήσας εἰς τὸ φρούριον Ἀγίου Γεωργίου ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τῶν Ἀγγλῶν καὶ ἡ Γαλλικὴ φρουρὰ ἐγένετο ἐπίσης αἰχμάλωτος πολέμου. Μετὰ ταῦτα καὶ ἡ Ἰθάκη καὶ τὰ Κύθηρα περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀγγλῶν. Οὕτως ἡ Ἑπτάνησος Πολιτεία μετὰ τὴν κυρίευσιν τῶν εἰρημένων τεσσάρων νήσων εἶχε περιορισθῇ εἰς τὴν Κέρκυραν, τὴν Λευκάδα, τοὺς Παξοὺς καὶ τὴν Πάργαν.

Τὰ σπουδαῖα ταῦτα συμβάντα γενόμενα γνωστὰ εἰς Κέρκυραν κατετάραξαν τοὺς πάντας, ἐν δὲ τῇ Γερου-

¹ Ἱστορία Ι. Λοβέρδου. Μετάφρασις ὑπὸ Π. Γρατσιαίου. Κεφαλληνία 1888.

σία ἐγένοντο μακραὶ συζητήσεις καὶ διάφοροι προτάσεις παρὰ τῶν Γερουσιαστῶν Ζακύνθου Ρώμα καὶ Φλαμπουριάρη. Ἡ Γερουσία ἐπὶ τέλους τῇ προτάσει τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου παρεδέχθη τὴν ἀναβολὴν πάσης συζητήσεως ἐπὶ τοῦ προκειμένου μέχρις οὗ ληφθῶσιν αἱ διαταγαὶ τοῦ Αὐτοκράτορος. Κατὰ τὴν συνεδρίαν δὲ τῆς 2 Δεκεμβρίου 1809, ἐπέτειον τῆς στέψεως τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ Γερουσιαστὴς Μαρῖνος Μεταξᾶς ἵνα ἐπισημοποιηθῇ καὶ αὐθις ἡ πίστις τοῦ λαοῦ τῆς Ἑπτανήσου πρὸς τὸν Ναπολέοντα, ὑπέβαλε πρότασιν ὅπως στηθῇ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συνεδριάσεων ἡ ὀρειχαλκίνη προτομὴ τοῦ Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος. Ἡ Γερουσία παραδεχθεῖσα παμφηρεῖ τὴν πρότασιν ταύτην ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ ἡ προτομὴ δαπάναις τῶν Γερουσιαστῶν. Καὶ ἐγένετο μὲν ἡ προτομὴ ὑπὸ τοῦ Κανόβα, ἀλλ' ἄδηλον τί ἐγένετο αὕτη μετὰ ταῦτα.

Ἐν τούτοις ὁ ἐν Ζακύνθῳ στήσας τὸ στρατηγεῖόν του Ἀγγλος στρατηγὸς Ὁσβάλδος συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ ταγματάρχου Τσοῦρτς ἀπέβη εἰς Λευκάδα καὶ ἐπετέθη κατὰ τῶν Γάλλων, ὅτε, ὁ μὲν Ὁσβάλδος ἡγεῖτο τῶν Ἀγγλῶν, οἱ δὲ τελευταῖοι, τῶν ὑπ' αὐτοὺς Ἑλλήνων.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ Γαλλικὴ φρουρὰ ἀπέκρουσε τοὺς ὑπὸ τὸν Τσοῦρτς καὶ Κολοκοτρώνην τρέψασα αὐτοὺς εἰς φυγὴν. Ἀλλὰ μετὰ τινὰς ἡμέρας οἱ Ἕλληνες ἄρματολοι ἀποβληθέντες τῆς ὑπηρεσίας τῶν Γάλλων ὡς ὑποπτοὶ ἔλαβον ὑπηρεσίαν ἐν τῷ Ἀγγλικῷ στρατῷ, στήσαντες δὲ οἱ πολιορκοῦντες ἐν καταλλήλῃ θέσει δέκα πυροβόλα καὶ δέκα δβούζια ἐπυροβόλουν νυχθημερὸν τὸ φρούριον. Ὁ φρούραρχος Καμοὺς μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ἀνθέξῃ παρεδόθη διὰ συνθηκολογήσεως τὴν 28 Ἀπριλίου 1810. Εἰς τὴν Γαλλικὴν φρουρὰν ἀπεδόθησαν αἱ συνήθεις στρατιωτι-

καὶ τιμαί, καὶ οἱ μὲν στρατιῶται ἀπεστάλησαν εἰς Μελίτην αἰχμάλωτοι τοῦ πολέμου, οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ ἐλεύθεροι εἰς Νεάπολιν ἐπὶ λόγῳ τιμῆς ὅτι δὲν θέλουσι λάβει τὰ ὅπλα κατὰ τῆς Ἀγγλίας μέχρι τέλους τοῦ παρόντος πολέμου¹.

Κυριεύσας τὴν Λευκάδα ὁ Ὁσβάλδος διώρισε διοικητὴν αὐτῆς τὸν Hudson Lowe, τὸν περιβόητον δεσμοφύλακα τοῦ Ναπολέοντος ἐν Ἀγίᾳ Ἐλένῃ ὅστις ἦτο συνάμα διοικητὴς Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης ἐπὶ τινὰς μῆνας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνακληθέντος ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Ὑπουργείου τοῦ Βεσιέρ, διωρίσθη αὐτοκρατορικὸς Ἐπιτρόπος εἰς Ἑπτάνησον ὁ Ματθαῖος Λεσσέψ, πατὴρ τοῦ περιφήμου Φερδινάνδου Λεσσέψ τοῦ τομέως τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ.

Ὁ Λεσσέψ προσελθὼν εἰς τὴν Γερουσίαν ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι αὕτη διὰ τῶν φώτων καὶ τῶν γνώσεών της ὧν οὗτος στερεῖται, θέλει συνδράμει αὐτὸν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων του καὶ οὕτω καταστή ἄξιος τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς τε Κυβερνήσεως καὶ τῆς χώρας. Ἀποτεινόμενος εἶτα πρὸς τοὺς κατοίκους εἶπε νὰ ἀποχρούσωσι τὰς δολίας εἰσηγήσεις τῶν ξένων νὰ ἀπόσχωσι πάσης ἐνεργείας πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὰς νήσους ἀγγλικῶν ἐμπορευμάτων, διότι εἶχεν ἀπόφασιν νὰ ἐκτελέσῃ αὐστηρῶς τὰ σχετικὰ αὐτοκρατορικὰ διατάγματα περὶ ἀποκλεισμοῦ τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Πρόεδρος τῆς Γερουσίας ἀπήντησεν αὐτῷ καταλλήλως ἐξαίρων τὰ ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκράτορος αἰσθήματα τῶν κατοίκων τῶν Ἰονίων Νήσων, οἵτινες πεποίθασιν εἰς τὴν ὑψηλὴν πρόνοιαν αὐτοῦ, ἀπὸ δὲ τῆς πατρικῆς αὐτοῦ εὐνοίας περιμένουσι τοὺς νόμους καὶ τοὺς θεσμοὺς ἐκείνους οἵτινες θέλουσι συνδέσει ἔτι μᾶλλον τὰς νήσους μετὰ τῆς Γαλλίας, προσθέσας ὅτι πάντες οἱ Γερουσιασταὶ εἰσὶ

¹ Ἱστορία τῆς Ἑπτανήσου ὑπὸ Π. Χιώτου.

πρόθυμοι νὰ δώσωσι δείγματα πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Κυριάρχην καὶ νὰ ὑποστηρίξωσι παντὶ σθένει καὶ διὰ τῆς θυσίας αὐτῆς τῆς ζωῆς των τὴν δικαιοσύνην τῶν ὑποθέσεων.

Μετά τινὰς ἡμέρας διὰ διαταγῆς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου ἐδημεύθησαν παρὰ τῆς Ἀστυνομίας πάντα τὰ ἀγγλικά ἐμπορεύματα, ἅτινα ἐκάησαν ἐν τῇ Πλατείᾳ τῆς Κερκύρας ἐνώπιον τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τοῦ τελωνείου καὶ τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας,

Ὁ Λεσσέψ εἰργάζετο ἀόκνως καὶ σπουδαίως πρὸς θεραπείαν πολλῶν ἀτόπων. Ἐπισκεφθεὶς τὸ κατάστημα τῶν Ἐκθέτων Παιδῶν καὶ εὐρὼν αὐτὸ εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν ἐξέφρασεν εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν ἀγανάκτησίν του κατὰ τῆς ἀπανθρώπου ἀμελείας τῶν διευθυντῶν αὐτοῦ. Διέταξε δὲ τὸ τμήμα τῶν Ἑσωτερικῶν νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτοὺς καὶ ἐξελέγξῃ τὴν διαχείρησίν των, μέχρις οὗ συντάξῃ ὀριστικὸν Κανονισμόν. Ἐνησχολήθη εἶτα μετὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Ἑσωτερικοῦ Κανονισμοῦ τῆς Γερουσίας, ὃν αὕτη διὰ διατάγματος ἐνέκρινε. Συνεχώνευσε πρὸς τούτοις τὴν δημοτικὴν ἀστυνομίαν Κερκύρας μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

Ο γάμος τοῦ Ναπολέοντος καὶ ἡ γέννησις τοῦ Βασιλέως τῆς Ρώμης. — Ὡδὴ εἰς τὸν Ναπολέοντα. — Πρεσβεία εἰς Παρισίους καὶ ἔκθεσις αὐτῆς. — Ἀποκλεισμός Κερκύρας. — Ἡ Κεφαλληνία διοικουμένη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. — Σχέσεις Μαρίνου Μεταξᾶ μετὰ τοῦ Δονζελῶ καὶ τοῦ Λεσσέψ καὶ ὑπηρεσίαι αὐτοῦ ἐπὶ Γάλλων. — Ἐκστρατεία τοῦ Ναπολέοντος εἰς Ρωσίαν. — Νέοι πόλεμοι τοῦ Ναπολέοντος καὶ εἰσοδος τῶν συμμάχων εἰς Παρισίους. — Παραίτησις Ναπολέοντος καὶ ἀναγόμεναις Λουδοβίκου ΙΗ' βασιλείως τῆς Γαλλίας. — Ἡ Γερουσία πέμπει ὑπόμνημα εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ Σύνοδον. — Ὁ Δονζελῶ παραδίδει τὴν Κέρκυραν εἰς τοὺς Ἀγγλους. — Ἡ ἐν Ἑπτανήσῳ διοίκησις τῶν Γάλλων. — Ἡ ἐν Κερκύρᾳ Ἀκαδημία.

Κατὰ τὰ ἔτη 1810 καὶ 1811 ὑπῆρξεν ἡ ἐνδοξοτέρα ἐποχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Ναπολέοντος. Τὰ ὅρια τῆς Γαλλίας ἔλαβον ἑκτασιν, καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης ἄλλοτε πολέμιοι αὐτῆς, ἐπεζήτουν τὴν συμμαχίαν τῆς. Ἡ Ἀγγλία μόνη ἡ αἰωνία ἀντίζηλος τοῦ μεγαλείου τῆς Γαλλίας διετήρει ἐχθρικά αἰσθήματα. Ἡ ἐποχὴ αὕτη τῆς δόξης καὶ εὐτυχίας ἐνδὸς ἔθνους ἐσημειώθη ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ναπολέοντος καὶ δι' ἐνδὸς ἔτι ἐκ τῶν μεγαλειτέρων συμβάντων. Θεωρῶν οὗτος ἀναγκαῖον διὰ τε τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀσφάλειαν νὰ ἀφήσῃ διάδοχον τῆς δυναστείας του, ἀπεφάσισε νὰ διαζευχθῇ τὴν Ἰωσηφίναν καὶ ἐνυμφεῖθῃ τὴν Ἀρχιδούκισσαν κόρην τοῦ Φραγκίσκου Β' Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας. Κατὰ τὰ τέλη δὲ Μαρτίου 1810 ὁ Ναπολέων μετὰ τῆς Αὐτοκρατορίας εἰσῆλθε πανηγυρικῶς εἰς Παρισίους ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρου λαοῦ.

Μετ' οὐ πολὺ ἡ νεαρὰ Αὐτοκράτειρα, ἤτοι τὴν 20 Μαρτίου 1811 ἔτεκε τὸν βασιλέα τῆς Ρώμης, τοῦ ὁποῦ ἡ γέννησις χαρμοσύνως ἐχαιρετίσθη οὐ μόνον παρὰ τῆς Γαλλίας ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς Εὐρώπης,

Τὰ συμβάντα ταῦτα ἐνέπλησαν χαρᾶς καὶ τοὺς κατοίκους τῶν Νήσων. Ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ διαδόχου ἐγένοντο δοξολογίαι καὶ πανηγύρεις, ἡ δὲ Γερουσία ἀπεφάσισε νὰ πέμψῃ πρεσβείαν εἰς Παρισίους ὅπως συγχαρῇ τὸν Αὐτοκράτορα. Ὁ δὲ Αὐτοκρατορικὸς Ἐπίτροπος ὑπέδειξεν ὡς κατὰλληλα πρόσωπα διὰ τὴν ἐντολὴν ταύτην τὸν Πρόεδρον Ἐμμανουὴλ Θεοτόκην καὶ τοὺς Γερουσιαστὰς Μαρίνον Μεταξᾶν, Διονύσιον Ρώμαν, Στάμον Χαλικιόπουλον καὶ τὸν Σπυρίδωνα Κοντόν.

Οἱ ἐν Κερκύρᾳ ἐφρόνουν ὅτι διὰ τοῦ γάμου τοῦ Ναπολέοντος θέλει ἐπέλθῃ γενικὴ εἰρήνη καὶ θέλουσι παύσει ἐπομένως τὰ δεινὰ τῆς Ἑπτανήσου. Τινὲς δὲ τῶν εὐπαιδευτῶν Ἑπτανησίων ἐσύνθεσαν ᾠδὰς πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ ὁ Γερουσιαστὴς Μαρίνος Μεταξᾶς. Καταχωρίζομεν δὲ δύο ὠραίας στροφὰς ἐκ τῆς ᾠδῆς ταύτης, ἃς ἀνέγνωμεν ἐν τῷ σπουδαίῳ συγγράμματι τῆς Ἱστορίας τῶν Ἰονίων νήσων ὑπὸ Γ. Ε. Μαυρογιάννη.

Ma ministra di pace
Irride ecco discende
Di pugnar cessa il prode e pace ai Regi
Della terra egli rende
Evien dall' Istro Regal donna egli offre
La man di pace e d' amistade in segno
Oh! Francia fortunata
Del tuo riposo eterno ecco il pegno.

E se ancor guerra guerra
Rimuggia d' Oceano

*Del gran Nume terren il ruinoso
Folgor non è lontano :
Ne guari andrà, che alla fatal vendetta
Guida e scudo sara la man Divina ;
E a lui la fida, a lui
Cui l' impero del mondo ella destina ¹.*

Ἀλλὰ τὴν γενικὴν χαρὰν τοῦ λαοῦ διέκοψεν ἡ θλιβερά ἀγγελία τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Κερκύρας παρὰ τῶν Ἀγγλων, ὅστις ἐκηρύχθη ἐπισήμως τὴν 10 Νοεμβρίου 1810. Ὁ Αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος ἀνακοινώσας ταῦτα εἰς τὴν Γερουσίαν παρέστησε τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην ὅπως οἱ κάτοικοι προμηθευθῶσι τροφάς, ἐπειδὴ ἦτο πιθανὸν νὰ ὑποστῇ ἡ Κέρκυρα πολιορκίαν παρὰ τῶν Ἀγγλων. Ἡ δὲ Γερουσία ἐνέκρινε πάντα τὰ παρὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ καὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου ληφθέντα μέτρα.

Χορηγηθείσης ἐν τούτοις τῆς ἀδείας παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν Δουκὸς τοῦ Φέλτρε περὶ ἀποστολῆς τῆς Πρεσβείας εἰς Παρισίους ἀνεχώρησεν αὕτη κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1811. Ἐπανελθόντες δὲ εἰς Κέρκυραν πρῶτον οἱ Γερουσιασταὶ Μαρῖνος Μεταξᾶς καὶ Διονύσιος Ρώμας ἔδωσαν λόγον τῆς ἐντολῆς των ἐνώπιον τῆς Γερουσίας. Ἐκ τῆς ἐκθέσεώς των γαλλιστὶ συντεταγμένης ἀποσπῶμεν τὰ ἐξῆς κυριώτερα. «Παραστᾶσα ἡ Πρεσβεία ἐνώπιον τοῦ Να-

¹ Ἡ Ἱρις ἰδοὺ ἔρχεται ἀγγέλλουσα τὴν εἰρήνην, ὁ δὲ Ἦρω (Ναπολέων), ἀποδοὺς τὴν εἰρήνην εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς παύεται ἤδη τῶν πολέμων. Γυνὴ δὲ τις βασιλέων θυγάτηρ (ἡ Μαρία Λουίζα) ἐρχομένη ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰστρου, προσφέρει αὐτῷ τὴν χεῖρά της ὡς σημεῖον εἰρήνης ἅμα καὶ φιλίας. Ἰδοὺ, ὦ εὐδαίμων Γαλλία, τὸ ἐνέχυρον τῆς αἰωνίας ἡσυχίας σου. Ἐὰν δὲ πού ἐν τῷ Ὀκεανῷ (ἐν Ἀγγλίᾳ) μυκᾶται εἰσέτι ὁ πόλεμος, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἐνσκήψῃ τοῦ ἰσχυροῦ τῆς γῆς Θεοῦ ὁ ὀλέθριος κεραυνός, οὔτε θὰ ἀναβληθῇ ἐπὶ πολὺ ἡ πεπρωμένη ἐκδίκησις, ἣν ἡ θεία χεὶρ ἀναθέτει εἰς ἐκεῖνον, εἰς ὃν προώρισε τοῦ κόσμου ὅλον τὸ κράτος.

πολέοντος ἐξέφρασε τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ Ἴονίου λαοῦ πρὸς αὐτόν, ἔδωκε δὲ ἡμῖν τὰς μᾶλλον εὐφροσύνους διαβεβαιώσεις περὶ τῆς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν νήσων μερίμνης του, εἰπὼν ὅτι αἱ νῆσοι ἐκεῖναι αἵτινες περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐχθροῦ δέον νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ μεγάλου Κράτους, καθόσον θεωρεῖ τὴν τήρησιν τῶν νήσων συνδεδεμένην μετὰ τῆς δόξης τῆς βασιλείας του, γινόμεναι δὲ αὗται ἅπαξ γαλλικαί, τοιαῦται δέον νὰ μείνωσιν. Ὁ μέγας ἀνὴρ εἰς μόνην τὴν φωνὴν τοῦ ὁποίου συνεκινεῖτο ἡ Εὐρώπη, οὗ ὁ στιβαρὸς βραχίων διηύθυνε τὰς τύχας αὐτῆς ἔδωκεν ἡμῖν τὴν ὑπόσχεσίν του. Εἰς αὐτὸν καὶ τὴν Γαλλίαν αἱ Νῆσοι ὀφείλουσι τὰ πάντα καὶ οὐδὲν δύνανται νὰ ἐλπίσωσι παρ' ἄλλης δυνάμεως ἢ παρὰ μόνον τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος. Οἱ πολυσήμαντοι αὐτοῦ λόγοι ἐγένοντο ἤδη γνωστοὶ διὰ τοῦ τύπου καὶ ἐνέπλησαν ἐλπίδων τὴν ὑγιᾶ μερίδα τῶν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καταληφθεισῶν μεσημβρινῶν νήσων. Ὁ Αὐτοκράτωρ τιμῶν τὰ πρόσωπα τῶν ἀπεσταλμένων καὶ τοὺς ἐντολεῖς των ἐχορήγησε νέα τεκμήρια τῆς ὑψηλῆς εὐνοίας του δηλώσας ὅτι ἡ σωτηρία καὶ εὐημερία τῶν νήσων εἶνε ἐν τῶν μελημάτων του δὲν ποιεῖται δὲ διάκρισιν μεταξὺ μεγάλων καὶ μικρῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Αὐτοκρατορίας. Πράγματι μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς των ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπένειμε πρὸς ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Πρεσβείας τὸ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς.

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Γερουσίας Κόμης Σορδίνας ἀπήντησεν ἀποδεχόμενος τὰς ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἀγαθὰς ἐλπίδας, εὐχόμενος ὅπως τὸ ταχύτερον πραγματωθῶσιν ἵνα συμμετάσχωσιν αὐτῶν καὶ αἱ ἀδελφαὶ νῆσοι αἵτινες διατελοῦσι νῦν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγγλων.

Ἐν τούτοις ὁ Μαρῖνος Μεταξᾶς συνῆψε στενὰς σχέσεις

μετὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Δονζελώ καὶ τοῦ Αὐτοκρατο-
ρικοῦ Ἐπιτρόπου Λεσσέφ μεθ' ὧν συνειργάζετο ἐπὶ πάν-
των τῶν ζητημάτων, καθότι ὡς νομομαθὴς καὶ γλωσσο-
μαθὴς τοῖς ἦτο χρησιμώτατος καὶ πολύτιμος.

Ἀμφότεροι παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ ἀναλάβῃ τὴν σύνταξιν
τοῦ Ἰονίου Μηνύτορος, ἣν πράγματι ἀνέλαβε καὶ εἰργάσθη
ἐπὶ δύο ἔτη. Συνέταξε διαφόρους ἐκθέσεις περὶ Κεφαλλη-
νίας ἀφορώσας εἰς τὴν οἰκοδομὴν δημοσίων καταστημάτων,
τὴν σύστασιν δικαστηρίων, καὶ τὴν κατασκευὴν μεγάλου
ναυπηγείου καὶ ναυστάθμου διὰ τὸν Γαλλικὸν στόλον,
ὅστις ἠδύνατο νὰ διαχειμάζῃ ἐν τῷ εὐρυτάτῳ καὶ ἀσφα-
λεστάτῳ λιμένι τοῦ Ἀργοστολίου. Πᾶσαι αἱ ἐκθέσεις αὐ-
ται διεβιβάσθησαν εἰς τὸ Γαλλικὸν Ὑπουργεῖον καὶ ἐνεκρί-
θησαν, ἀλλὰ δυστυχῶς καταληφθείσης τῆς Κεφαλληνίας
ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, οὐδὲν ἐπραγματοποιήθη. Ἐτιμᾶτο δὲ ὁ
Μαρῖνος Μεταξᾶς παρὰ τῶν Γάλλων διὰ τὴν ἀκεραιότητα
τοῦ χαρακτήρος του, τὴν παιδείαν αὐτοῦ καὶ τὴν αὐστη-
ρὰν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἱερῶν καθη-
κόντων του.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν οἱ νῆσοι αἵτινες διετέλουν
ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἐξουσίαν, διωκοῦντο ὑπὸ τοῦ στρατη-
γοῦ Αἰρυ τοῦ διεδεχθέντος τὸν Στρατηγὸν Ὀσβάλδον, ὅστις
διέμενε εἰς Ζάκυνθον τὴν τότε κηρυχθεῖσαν πρωτεύουσαν.
Διοικητὴς Κεφαλληνίας ἦτο ὁ ταγματάρχης Δὲ-Βοσσέτ
ἐλβετὸς τὸ γένος, ὅστις ἐξετέλεσε χρησιμώτατα ἔργα εἰς
τὴν χώραν διαρκούσης τῆς διοικήσεώς του. Κατεσκεύασε
πολλὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς, τὴν λιθίνην Γέφυραν καὶ οὕτως
ἐγίνετο εὐχερὴς ἡ συγκοινωνία ἐν τῇ ὀρεινῇ ταύτῃ νήσῳ,
ἐνεθάρρυνε τοὺς κατοίκους εἰς τὴν Γεωργίαν καὶ ἰδίως τὴν
δενδροφυτεῖαν, ἐτακτοποίησε τὰ δικαστήρια, τὸ δημόσιον
ταμεῖον, ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν του ἔπαυσαν αἱ καταχρή-

σεις καὶ ἀφῆκεν ἀγαθὴν μνήμην τῆς Διοικήσεώς του.

Γενικὸς Διοικητὴς τῶν Νήσων διωρίσθη τῷ 1813 ὁ στρα-
τηγὸς Κάμπελ διαδεχθεὶς τὸν στρατηγὸν Αἰρυ. Ἡ διοίκη-
σις τοῦ Κάμπελ ὑπῆρξεν αὐθαίρετος καὶ ἀπότομος, διέ-
τασσε διάφορα βασανιστήρια πρὸς τιμωρίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ
καταδικαζομένων, κατηγορήθη δὲ ἐνώπιον τοῦ Ἀγγλικοῦ
ὕπουργείου ὑπὸ τοῦ Κεφαλλῆνος Γ. Κλαδᾶ διὰ τὴν κατ'
αὐτοῦ ὑποβληθεῖσαν ποινὴν, καὶ τὸ Ὑπουργεῖον ἐδικαίωσε
μὲν τὸν Κλαδᾶν, ἀλλὰ τὸν Κάμπελ ἀφῆκεν εἰς τὴν θέ-
σιν του !

Ἐν ἔτει 1812 ἅπασα ἡ Εὐρώπη διετέλει ἀνάστατος
καὶ διηρέθη εἰς δύο μεγάλας συμμαχίας, ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν
ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς Ἀγγλίας, Ρωσίας, Σουηδίας καὶ Ἰσπα-
νίας, ἡ δὲ ἐκ τῆς Γαλλίας, Αὐστρίας, Πρωσσίας, Γερμανίας
καὶ Ἰταλίας. Αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ Ναπολέοντος θέλοντος νὰ
ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὰς περὶ οὐδετέρων ιδέας του
εἶχον παροξύνει αὐτόν, ὥστε ὁ πόλεμος κατέστη ἀφευκτος.
Καὶ δὴ ὁ Ναπολέων ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ρωσίας θέσας
εἰς κίνησιν ἐξακοσίας χιλιάδας μαχητῶν. Φεβερὰ γεγονότα
ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην μετὰ τὴν
μεγάλην ἐν Μοσκόβᾳ μάχην, ἣτις δὲν ἦτο νίκη ὀριστική,
ἀλλ' ἐνθα ἔπεσον περὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας Γάλλων καὶ
ἐννέα στρατηγοὶ καὶ περὶ τὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας
Ρώσων καὶ πλείστοι στρατηγοί. Μετὰ ταῦτα ὁ Ναπο-
λέων ἐχώρησεν ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ ἀφίχθεις μετὰ τοῦ στρατοῦ
εἰς Μόσχαν τὴν πυρποληθεῖσαν ἅμα τῇ ἀφίξει του ἠναγ-
κάσθη συνεπῶς νὰ τὴν ἐγκαταλίπῃ. Μετὰ τινὰς δὲ δευτε-
ρευούσας μάχας ἐν αἷς ὁ γαλλικὸς στρατὸς ἡρωϊκῶς πάν-
τοτε ἐμάχετο, καὶ ἀφοῦ ὑπέστη πολλὰς κακουχίας ἕνεκα
τῆς δριμύτητος τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς ἀπαύστου καταδιώ-
ξεως τῶν Ρώσων ἐδέησε νὰ ὑποχωρήσῃ. Ὁ Ναπολέων δὲ

φοβηθεὶς μήπως αἱ εἰδήσεις τῆς καταστροφῆς τοῦ στρατοῦ του παράξωσι τὴν Γαλλίαν, ἀνεχώρησε τὴν 5 Δεκεμβρίου ἐκ Σμοργόης καὶ ἀφίκετο εἰς Παρισίους τὴν 19, πεποιθὼς ὅτι διὰ τῆς παρουσίας του τὸ Ἔθνος πλῆρες πάντοτε ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς δόξης, οὐδὲν ἔθελεν ἀρνηθῆ εἰς τὸν Ναπολέοντα καὶ ὅτι ἔθελεν ἀναδειχθῆ ἀνώτερον τοιαύτης δυσμενείας τῆς τύχης.

Ἀφικθεὶς εἰς Παρισίους ὁ Ναπολέων ἐνησχολήθη εἰς συλλογὴν νέου στρατοῦ, πρὸς τούτοις ἐνέργησε νὰ τῷ προσφέρωσιν αὐθορμήτως αἱ πόλεις καὶ οἱ δῆμοι τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας πατριωτικὰς εἰσφοράς καὶ ἵππους μετὰ τῶν ἱππέων πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐκστρατείᾳ ἀπολεσθέντων.

Ἡ δὲ Γερουσία τῆς Ἑπτανήσου φιλοτιμουμένη ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 5 Μαρτίου 1813, ἀποδεχθεῖσα τὴν πρότασιν τοῦ Ἀντιπροέδρου αὐτῆς Σορδὶνα προσέφερεν ὡς ἴδιον ἔρανον αὐτῆς 4050 φράγκα, ἀπηύθυνε δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα. Μετὰ ταῦτα ἡ Γερουσία δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς προσεκάλεσε τοὺς κατοίκους Κερκύρας, Παξῶν καὶ Πάργας νὰ συνεισφέρωσι, τὸ δὲ συλλεγὲν ποσὸν ἀνῆλθεν εἰς 25,000 φράγκα. Ὁ Αὐτοκρατορικὸς Ἐπίτροπος ἐγνωστοποίησε ταῦτα εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν.

Περὶ τὰ τέλη Μαρτίου 1813 ἡ νῆσος τῶν Παξῶν ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν, μετὰ ἐν ἔτος δὲ ἐκυριεύθη καὶ ἡ Πάργα. Ἀφοῦ κατέλαβον διὰ στρατηγήματος τὸ φρούριον αὐτοὶ οἱ Πάργιοι καὶ ὕψωσαν τὴν Ἀγγλικὴν σημαίαν, ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῶν πλοιάρχων τῶν δύο ἀγγλικῶν πλοίων πρὸ τοῦ ὄρμου τῆς Πάργας παραπλεόντων· οἱ πλοῖαρχοι τότε ἀπεβίβασαν ἀπόσπασμα ναυτῶν καὶ κατέλαβον τὸ φρούριον, ἡ δὲ Γαλλικὴ φρουρὰ παρεδόθη διὰ συν-

θηκολογήσεώς. Μετὰ ταῦτα ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς Κερκύρας ἐγένετο στενότερος, καθόσον καὶ αἱ ἐξ Ἀνατολῆς προελεύσεις εἶχον καταστῆ ἀδύνατοι μετὰ τὴν κυρίευσιν τῶν Παξῶν καὶ τῆς Πάργας. Πρὸς τούτοις εἶχον διακοπεῖ καὶ αἱ συγκοινωνίαι μετὰ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλῆ Πασᾶς εἶχε κλείσει τοὺς λιμένας του εἰς τὰ πλοιάρια ἅτινα ἐνίστε μετέφερον διάφορα προϊόντα, ὥστε ἡ Κέρκυρα περιωρίσθη τοῦ λοιποῦ εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῆς πόρους οἵτινες ὅμως μετ' ὀλίγον ἐξηντλήθησαν.

Καταρτίσας ἐν τούτοις ὁ Ναπολέων νέον στρατὸν ἔσπευσεν εἰς Μαγεντιάν ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν, ἀναθέσας τὴν ἀντιβασιλείαν εἰς τὴν νεαρὰν Αὐτοκράτειραν καὶ εἰς Συμβούλιον τοῦ ὁποῦ προήδρευεν ὁ Καμβασερές. Ἀλλ' ἤδη ἡ νέα συμμαχία κατὰ τῆς Γαλλίας εἶχε καταρτισθῆ ἐκ τῆς Πρωσίας, Ρωσίας καὶ βραδύτερον αὐτῆς τῆς Αὐστρίας. Ὁ Ναπολέων συνάψας δύο αἱματηρὰς μάχας κατὰ τῶν στρατῶν τῆς Ρωσίας καὶ Πρωσίας εἰς Λούτσεν καὶ Βώτσεν εἰσῆλθε νικητὴς εἰς Δρέσδην. Μετὰ ταῦτα εἰς τὴν πέριξ τῆς Δρέσδης συγκροτηθεῖσαν μεγάλην μάχην ὁ Ναπολέων ἐνίκησε καὶ τοὺς τρεῖς συμμαχικοὺς στρατοὺς Πρωσίας, Ρωσίας καὶ Αὐστρίας, ἀλλὰ μετὰ τὰς ἐν Λειψίᾳ μάχας ὑπεχρεώθη ὁ Ναπολέων νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸς τὸν Ρήνον. Ἡ δὲ σύμμαχος αὐτοῦ Βαυαρία εἰσῆλθεν εἰς τὸν συμμαχικὸν σύνδεσμον, ἐγκατέλιπεν ἐπίσης αὐτὸν καὶ ὁ Μουράτ, ἐπὶ τέλους ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ ἡ γενικὴ γνώμη ἐτρέπετο κατ' αὐτοῦ.

Λήγοντος τοῦ Δεκεμβρίου ἐν ἔτει 1813 οἱ συμμαχικοὶ στρατοὶ ἀπὸ διαφόρων μερῶν εἰσέρχονται εἰς Γαλλίαν. Ὁ Ναπολέων ζητεῖ αὐθὺς νέον στρατὸν παρὰ τοῦ Νομοθετικοῦ σώματος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγένοντο αὐτῷ παρατηρήσεις περὶ τῆς δεσποτικῆς κυβερνήσεώς του ὁ Ναπολέων

ἀνέβαλε τὰς συνεδριάσεις του. Τὸ ἔτος λοιπὸν 1814 ἤρξατο διὰ τὸν Ναπολέοντα ὑπὸ ἀπαισίους οἰωνούς, πρὸ τοῦ τέλους δ' αὐτοῦ ἐπέπρωτο νὰ λήξῃ καὶ ἡ Αὐτοκρατορία του. Προσεπάθησε νὰ σώσῃ τὴν Γαλλίαν διὰ τῶν βραχιόνων τῶν τέκνων της, ἀλλὰ καίτοι ὁ στρατὸς ἡρωικῶς ἐπολέμησεν ὑπερασπίζων τὸ πατριὸν ἔδαφος, δὲν ἐξήρτατο πλέον ἐκ τῆς ἰσχύος ἐνὸς ἀνδρὸς καὶ τοῦ στρατοῦ ἡ ἐπίτευξις τοῦ ποθουμένου.

Τὴν 31 Μαρτίου 1814 ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Φριδερίκος Γουλιέλμος καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς Αὐστρίας Σβάρτσεν-μπεργ εἰσῆλθον εἰς Παρισίους μετὰ εἴκοσι δύο ἑτῶν διαρκῆ πόλεμον ἔλαβον κατοχὴν ἐκ περιτροπῆς καὶ αὐτοὶ ὡς νικηταὶ τῆς πρωτευούσης τοῦ ἐχθροῦ των. Ἀλλ' οἱ σύμμαχοι φοβούμενοι εἰσέτι τὸν Ναπολέοντα διαμένοντα ἐν Φοντανεβλώ καὶ τὸν στρατὸν ὅστις ἦτο ὑπὲρ αὐτοῦ, ἠπόρουν περὶ τοῦ πρακτέου, ὅτε διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ταλλεϋράνδ ἐνθαρρυνθέντες ἀπεφάσισαν νὰ ἐκθρονίσωσιν αὐτόν. Συγκληθεῖσα ἡ Γερουσία ἀπεφάσισεν αὕτη τὸν σχηματισμὸν Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, τὴν δὲ 2 Ἀπριλίου ἐκήρυξε τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐκπτώσιν τοῦ Ναπολέοντος καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ναπολέων καίτοι διεννοεῖτο νὰ προσβάλλῃ τοὺς ἐν Παρισίοις ἐχθροὺς του, δὲν τὸ ἐπραξε διότι ἀντελήφθη τὴν λιποταξίαν τῶν στρατηγῶν του, καὶ ἀποθαρρυνθεὶς ὑπέγραψε τὴν παραίτησίν του τὴν 6 Ἀπριλίου ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους του. Ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος διὰ πολλοῦ κόπου κατώρθωσε νὰ δοθῇ τῷ Ναπολέοντι ἡ νῆσος Ἑλβὰ.

Μετὰ ταῦτα ἡ Γερουσία ἀνεκάλεσεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας τὸν Λουδοβίκον ΙΗ' ἀπονείμασα αὐτῷ τὴν κληρονομικὴν βασιλείαν ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι θέλει τηρήσει πιστῶς τὸ συνταχθὲν παρ' αὐτῆς Πολίτευμα.

Ἐνῷ τὰ μεγάλα ταῦτα συμβάντα ἐλάμβανον χώραν ἐν Γαλλίᾳ, εἰς Κέρκυραν οὐδὲν ἐγνώριζον, ὅ τε αἰφνης Ἀγγλικὸν πλοῖον ἐκόμισεν ἐπιστολὰς τοῦ Ἀγγλοῦ ἀντιναυάρχου Γόρη, ὅστις δι' αὐτῶν ἀνήγγελλεν εἰς τὸν Γ. Διοικητὴν Δονζελῷ τὰ ἐν Γαλλίᾳ γενόμενα, συγχρόνως δὲ προσεκάλει αὐτὸν νὰ τῷ παραδώσῃ τὴν Κέρκυραν, διότι ὡς ἔγραφε, τοῦτο ἡδύνατο νὰ διευκολύνῃ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης. Ὁ Δονζελῷ ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Γόρη τῷ ἔλεγεν ὅτι δὲν εἶχε ἐξουσίαν νὰ παραδώσῃ φρούριον οὐδὲ χώραν, ἧς ἡ ὑπεράσπισις τῷ ἀνετέθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς του ἥτις μόνη ἔχει τοιοῦτον δικαίωμα. Ἐν τούτοις ὁ Γόρη εἶχε λάβει τὴν σύμβασιν τῆς 23 Ἀπριλίου ἣν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Δονζελῷ, ὅστις πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ἐν Γαλλίᾳ γενομένης μεταβολῆς ἔσπευσε νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς γνῶσιν τῆς Γερουσίας δι' ἐπιστολῆς του τὴν 16 Μαΐου 1814, ἣν ἀνέγνωσεν ὁ Λεσσέψ ὅστις ἐλάμβανεν ἤδη τὸν τίτλον τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Γαλλίας.

Ἡ Γερουσία συμμορφωθείσα μὲ τὰς περιστάσεις ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτῆς, διότι ἡ Γαλλία ἀπήλαυσε τὴν ποθητὴν εἰρήνην μετὰ τῶν συμμάχων δυνάμεων. Εἰς τὴν ἑκτακτον δὲ συνεδρίαν τῆς 21 Μαΐου ὁ ἀντιπρόεδρος Σορδίνας, ἀνέγνω ἔγγραφον φέρον τὰς ὑπογραφὰς τῶν Γερουσιαστῶν, Μαρίνου Μεταξᾶ, Διονυσίου Ρώμα, Ἀναστασίου Φλαμπουριάρη καὶ Εὐσταθίου Στεφανίτση, ἐν ᾧ ἐξετίθεντο ἱστορικῶς αἱ τύχαι τῆς Ἑπτανήσου ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ 1800, ἥτις καθ' ἀπάσας τὰς συμβάσας μεταβολὰς ἐτήρησε κατ' οὐσίαν ἰδίαν κυβέρνησιν καὶ ἰδίους νόμους, αἱ δὲ νῆσοι ἀντεπροσωπεύοντο ἐν τῇ διατηρηθείσῃ Γερουσίᾳ. Ἐπρότεινον ὅθεν οἱ Γερουσιασταὶ οὗτοι ὅτι ἡ Γερουσία ὀφείλει νὰ διαβιβάσῃ τὰς εὐχὰς ταύτας τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ Σύνοδον ὅπως τηρηθῇ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς

Ἐπτανήσου Πολιτείας. Πρὸς ἐπίτευξιν τούτου ἔγραψαν εἰς τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν διατελοῦντα τότε ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσίας συνετάχθησαν πρὸς τούτοις καὶ ἕτερα ἔγγραφα πρὸς τὴν Γαλλικὴν κυβέρνησιν καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Γαλλίας ἐν τῇ Συνόδῳ. Παραδεχθεῖσα ἡ Γερουσία πάντα ταῦτα ἐψήφισε καὶ ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον.

Τῇ 19 Μαΐου λαβὼν ὁ Δονζελὼ ἐπισήμως γνῶσιν τῶν συμβάσεων καὶ τῶν πράξεων τῆς Γαλλικῆς Γερουσίας παρὰ τοῦ Ἀγγλοῦ ἀντιναυάρχου Γόρη, ἀνεγνώρισε τὸν Λουδοβίκον ΙΗ΄ ὡς βασιλέα τῆς Γαλλίας. Τὴν δὲ 6 Ἰουνίου δι' ἐπιστολῆς τοῦ Ὑπουργοῦ Κόμητος Δουπών, (ἣν ἐκόμισεν εἰς Κέρκυραν ὁ τότε ἀφικθεὶς Στρατηγὸς Βουλνοᾶ μετὰ τῶν πλοίων πρὸς μετακόμισιν τοῦ στρατοῦ εἰς Γαλλίαν), διετάχθη ὁ Δονζελὼ νὰ παραδώσῃ τὴν Κέρκυραν εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τῶν Συμμάχων δυνάμεων, εἶχε δὲ ἐπὶ τούτῳ ἐντολὴν ἰδίαν ὁ Βουλνοᾶ. Συγχρόνως ἀφίχθη καὶ ὁ στρατηγὸς Κάμπελ ὁ τῶν ἐτέρων νήσων Διοικητής, διορισθεὶς ἐπίτροπος παρὰ τῶν Συμμάχων, ὅπως παραλάβῃ τὴν Κέρκυραν, καὶ οὕτω τὴν 26 Ἰουνίου 1814 παρεδόθησαν τὰ φρούρια καὶ αἱ μικραὶ νῆσοι μετὰ τῆς Κερκύρας πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας.

Ὁ στρατηγὸς Δονζελὼ ἀναχωρῶν ἀπηύθη πρὸς τοὺς Ἐπτανησίους τὸν ἑξῆς ἐγκάρδιον ἀποχαιρετισμόν.

«Αἱ πρῶραι τῶν ἡμετέρων πλοίων στρέφονται ἤδη
» πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἐγὼ δὲ ἐγκαταλίπω τὰς ὑμετέρας
» ἀκτὰς, τὸ ὑποκείμενον τῆς σταθερᾶς ἐμοῦ μερίμνης
» καὶ ἀγάπης. Οἱ γενναῖοι ἄνδρες, οἵτινες εἶχον τὴν
» ἐντολὴν νὰ προστατεύσωσιν ὑμᾶς καὶ ὧν ἀπεθαν-
» μάσατε τὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν, ἐπανέρχονται εἰς
» τὸ πατριὸν ἔδαφος· δεχθῆτε λοιπὸν καὶ ἐμοῦ καὶ

» ἐκείνων τὸν ἀποχαιρετισμόν. Ἐπὶ ἐπτὰ συνεχῆ ἔτη
» εἰργάσθην ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐημερίας· Εἰ καὶ αἱ
» συμφοραὶ τοῦ πολέμου ἐκύκλουν ὑμᾶς, δὲν ὑπέ-
» σπντε ὅμως τὴν φρίκην αὐτοῦ, καὶ ἐμείνατε ἄθικτοι
» ἐν μέσῳ τῆς ταγκοσμίου ἀναστατώσεως. Τὰ ἐκ τοῦ
» πολέμου προκύψαντα δεινὰ δὲν μοὶ ἐπέτρεψαν νὰ
» πράξω ὑπὲρ ὑμῶν ὅλον τὸ ἀγαθόν, ὃ εἶχον ἐν
» τῷ νῷ· ἄλλοι εὐτυχέστεροι ἐμοῦ θέλουν συντελέσει
» ἐν τῇ εἰρήνῃ τὸ ἔργον μου...

» Κάτοικοι τῶν Ἰονίων νήσων, ὅτε ἐν τῇ διαχύσει
» τῶν ψυχῶν σας μοὶ ἀπεδίδατε σεῖς τὸ ὄνομα πατρὸς
» καὶ εὐεργέτου, ἡσθανόμην κάγῳ τὴν στοργὴν τοῦ
» πατρός· ἦδη τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα ἐπικαλοῦμαι· καὶ
» ταῦτα εἶναι ἡ μόνη δι' ἐμὲ ἀμοιβὴ καὶ ἡ μόνη τῆς
» ψυχῆς μου ἐπιθυμία¹.

Ὁ δὲ Αὐτοκρατορικὸς Ἐπίτροπος Ματθαῖος Λεσσέψ ἔγραψε τὴν ἑξῆς ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Γερουσιαστὴν Μαρτίνον Μεταξᾶν.

«Corfou le 18 Juin 1814.

»Monsieur le Chevalier.

»Au moment de mon départ, permettez que je vous
» témoigne mes sentiments pour vous, ils sont tels
» que doivent me les inspirer vos talents, votre zèle
» et l'amour constant de la justice et du bien public
» qui vous a animé.

» Croyez que vous êtes un de mes collaborateurs
» que je regrette le plus et que partout où je serai je
» n'aurai rien de plus agréable que de vous témoigner
» l'estime et l'amitié que j'aurai toujours pour vous.

»Agréez Monsieur le Sénateur, l'assurance de ma
» considération distinguée et de mon sincère attache-
» ment.

» (Signé) M. LESSEPS ».

¹ Ἰστορία τῶν Ἰονίων Νήσων ὑπὸ Γ. Ε. Μαυρογιάννη. Τόμος Β΄.

Ἡ Γερουσία ἀναγνωρίζουσα τὴν ἐπιεικῇ καὶ ἀμερόληπτον διοίκησιν τοῦ στρατηγοῦ Δονζελῶ προσέφερεν αὐτῷ χρυσοῦν ξίφος λιθοκόλλητον, πρὸς δὲ τὸν Αὐτοκρατορικὸν Ἐπίτροπον Λεσσέψ χρυσοῦν λιθοκόλλητον ταμβακοθήκην διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν νήσων ἀγαθὴν αὐτοῦ μέριμναν.

Οὕτως ἐληξεν ἡ ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ κυβέρνησις τῶν Γάλλων, ἥτις διαρκέσασα ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη ὑπῆρξεν ἀληθῶς πατρικὴ, καίτοι ἕνεκα τῶν πολέμων εἶχε λάβει στρατιωτικὸν χαρακτῆρα. Ἐτακτοποίησε τὰ οἰκονομικά, περιώρισε τὰς καταχρήσεις τῶν ὑπαλλήλων, ἡ δὲ συμπεριφορὰ τῶν Γαλλικῶν ἀρχῶν πρὸς τὰς ἐγχωρίους ἐξουσίας καὶ τοὺς πολίτας ἐν γένει ὑπῆρξε φιλόφρων. Πρὸς τούτοις κατὰ διατάγην τοῦ Ναπολέοντος τῷ 1813 εἶχε συνταχθῇ κατάλογος τριάκοντα παίδων Ἑπτανησίων, ὅπως ἀποσταλῶσιν εἰς Παρισίους καὶ εἰσαχθῶσιν ὑπότροφοι ἐν ταῖς Σχολαῖς τῶν μηχανικῶν τεχνῶν, ἀλλ' ἕνεκα τῶν ἐπελθόντων γεγονότων τὸ εὐεργέτημα τοῦτο δὲν ἐξετελέσθη.

Ἐν μέσῳ δὲ τῆς ἀστασίας τῶν πραγμάτων οἱ Γάλλοι οὐχ ἥττον δὲν ἡμέλησαν τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας. Τῷ 1808 ἱδρυσαν ἐν Κερκύρᾳ τὴν Ἴονιον Ἀκαδημίαν, τὸν ὀργανισμόν τῆς ὁποίας ἐνέκρινεν αὐτὸς ὁ Ναπολέων, πρὸς διάδοσιν τῶν φώτων παρὰ τῷ Ἴονίῳ λαῷ. Ἡ Ἀκαδημία ἐκείνη περιεῖχε 25 τακτικὰ μέλη καὶ πλεῖστα ἀντεπιστέλλοντα. Ὁ Συνταγματάρχης Baudrand διετέλεσε πρόεδρος αὐτῆς, ὁ δὲ Κάρολος Δουπὼν γραμματεὺς.

Ἐν μιᾷ τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας τὴν 22 Μαΐου 1814 ὁ Γερουσιαστὴς Μαρῖνος Μεταξᾶς ἀνέγνω Ἰταλιστὶ πραγματεῖαν περὶ τῆς Φαιακίας τοῦ Ὀμήρου, τοὔτέστι εἰς ποίαν τῆς νεωτέρας Κερκύρας θέσιν ἔκειτο ἡ πόλις ἐκείνη τοῦ Ἀλκινόου, ὡς περιγράφει αὐ-

τὴν ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ¹. Ἡ πραγματεία αὕτη ἐπηνέθη παρὰ πάντων τῶν Ἀκαδημαϊκῶν ἐτυπώθη δὲ καὶ ἐδημοσιεύθη δαπάναις τῆς Κυβερνήσεως.

¹ Sulla Feacia di Omero Discorso di Marino Metaxà. Corfù Stamperia del Governo 1814.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'

Ἡ περὶ Ἑπτανήσου συνθήκη τῶν 1813. — Ὁ στρατηγὸς Μαιτλάνδ πρῶτος Ἀρμοστής. — Διαμαρτύρησις τῶν Γερουσιαστῶν Μαρίνου Μεταξᾶ, Διονυσίου Ρώμα, Ἀναστασίου Φλαμπουριάρη καὶ Εὐσταθίου Στεφανίτση. — Ἐπιστολὴ Μαιτλάνδ πρὸς τὸν Ἑμ. Θεοτόκην. — Καθαίρεισις τῶν τεσσάρων Γερουσιαστῶν. — Ἐπιψήφισις τοῦ Συντάγματος τῶν 1817 ὑπὸ τοῦ Προσκαταρктиκοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος. — Ἡ ὑπὸ τῶν Ἀγγλων πώλησις τῆς Πάργας πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν.

Τὴν 5 Νοεμβρίου 1815 ὑπεγράφη ἐν Παρισίοις ἡ εἰδικὴ περὶ Ἑπτανήσου Συνθήκη ὑπὸ τῶν δύο πληρεξουσίων τῆς Ἀγγλίας τοῦ Καστελρήγ καὶ Βελιγκτών, καὶ ὑπὸ τῶν ἐτέρων δύο τῆς Ρωσίας τοῦ Ραζουμόφσκη καὶ Ἰωάν. Καποδιστρίου, ἣν μετὰ ταῦτα ὑπέγραψαν καὶ αἱ λοιπαὶ δυνάμεις.

Τὰ δύο πρῶτα ἄρθρα τῆς συνθήκης εἶχον ὡς ἑξῆς:

« 1. Αἱ νῆσοι Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, » Λευκάδος, Ἰθάκης, Κυθήρων καὶ Παξῶν, μὲ ὅλα τὰ » ἐξαρτήματα αὐτῶν, οἷα περιλαμβάνονται ἐν τῇ συν- » θήκῃ τὴν 24 Μαρτίου 1800, μεταξὺ τοῦ Α. Μ. Αὐ- » τοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς » Πύλης θὰ ἀποτελέσωσιν ἓν μόνον Κράτος *ἐλεύθερον* » καὶ *ανεξάρτητον* ὑπὸ τὸ ὄνομα « Ἡνωμένα Κράτη τῶν » Ἰονίων νήσων ».

« 2. Τὸ Κράτος αὐτὸ ὑποβάλλεται τῇ ἀμέσῃ καὶ » ἀποκλειστικῇ Προστασίᾳ τῆς Α. Βρεττανικῆς Μεγα- » λειότητος καὶ τῶν κληρονόμων καὶ διαδόχων αὐτοῦ. » Αἱ λοιπαὶ δυνάμεις ἐπομένως παραιτοῦνται παντὸς

» οἰκείου δικαιώματος καὶ ἀξιώσεων ἐν αὐτῷ καὶ ἐγ- » γυνῶνται ὁμοθυμαδὸν καὶ πανδήμως ὅλους τοὺς δρῶντας » τῆς παρούσας συνθήκης.

Διὰ τῶν λοιπῶν ἑπτὰ ἄρθρων ἐκανονίζετο ὁ ἐσωτερικὸς ὀργανισμὸς τοῦ Κράτους τῇ ἐγκρίσει τῆς Προστάτιδος δυνάμεως, ἥτις ἀπέστειλεν ἓνα Λόρδον Μέγαν Ἀρμοστήν περιβαλλόμενον τὴν προσηκούσαν ἐξουσίαν, ὅστις ὤφειλε νὰ διαμένῃ ἐκεῖ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τούτου. Ὁ Ἀρμοστής οὗτος ἐκανόνιζε τὸν τρόπον τῆς Συγκλήσεως τῆς Νομοθετικῆς Συνελεύσεως, ἣν διεύθυνε πρὸς παρασκευὴν νέου Συνταγματικοῦ χάρτου κυρουμένου ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας. Μέχρι δὲ τῆς κυρώσεως οἱ ἐν ταῖς νήσοις ὑπάρχοντες θεσμοὶ ἴσχυον, πλὴν ἂν ἄλλως ἤθελεν ἀποφασίσαι τὸ Συμβούλιον τοῦ Βασιλέως. Ὁρίζετο ἐπίσης τὸ δικαίωμα τῆς Ἀγγλίας νὰ κατέχῃ τὰ φρούρια, τηρῇ ἰδίαν φρουρὰς ἐνταῖς νήσοις, πρὸς τούτοις δι' εἰδικῆς συνθήκης μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἰονίου Κράτους ὠρίζετο ἡ δαπάνη πρὸς συντήρησιν τῶν φρουρῶν καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνδρῶν ἐν καιρῷ εἰρήνης. Ὁρίσθησαν προσέτι τὰ ἀφορῶντα τὴν σημαίαν τοῦ Κράτους, τοὺς λιμένας καὶ τὸ ἐμπόριον.

Τὴν συνθήκην ταύτην ἐκοινοποίησε πρὸς τὴν Γερουσίαν ὁ ἀντισπράτης Κάμπελ δι' ἐπιστολῆς τοῦ τὴν 12 Ἰανουαρίου 1816. Ἐν τῇ ἀπαντήσει πρὸς τὸ ἐγγραφον τοῦ Κάμπελ ἡ Γερουσία ἐξέφραζε τὴν χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην αὐτῆς πρὸς τοὺς Ἡγεμόνας, οἵτινες διὰ τῆς συνθήκης ταύτης ἐπαγίωσαν τὴν πολιτικὴν κατάστασιν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῶν Ἰονίων νήσων, προήγαγον δὲ τὴν εὐημερίαν τῶν ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν τῆς Α. Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος. Καὶ αὐτὸς ὁ Καποδίστριας ἀνήγγειλε μετὰ

χαρὰς εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν συνθήκην, καὶ συνέστησεν αὐτὴν ὡς ἔργον δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος.

Ὁ στρατηγὸς Θωμᾶς Μαιτλάνδ διωρίσθη πρῶτος Ἀρμοστής, ὅπως ἐφαρμόσῃ τὴν συνθήκην καὶ συντάξῃ τὸ νέον Σύνταγμα. Κατὰ τὴν εἰς τὰς νήσους περιοδείαν τοῦ ἔτυχε καλῆς ὑποδοχῆς, προσεπάθησε νὰ ἐννοήσῃ τὸ γενικὸν φρόνημα, νὰ ἐξακριβώσῃ τὰς διαθέσεις καὶ νὰ ἐλκύσῃ περὶ αὐτὸν τοὺς πρὸχοντας ἐκάστης νήσου καὶ νὰ συλλέξῃ πληροφορίας περὶ τῆς ἡθικῆς καὶ ὕλικῆς καταστάσεως ἐν γένει τῶν νήσων. Ἀλλ' οἱ περιφανέστεροι τῶν πρὸχόντων ἀπεποιήθησαν νὰ συμπράξωσι μετὰ τοῦ Μαιτλάνδ. Ἐν τούτοις ἐκυβέρνηα αὐθαιρέτως ἄνευ συνεννόησεως μετὰ τῆς Γερουσίας διώριζε καὶ ἔπαυεν ὑπαλλήλους, κατήργει ἐγγυήριους ἀρχάς, ἐδημοσίευσεν προκηρύξεις καὶ διὰ τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας διέσπειρε τὸν τρόμον.

Οἱ γερουσιασταὶ Μαρίνος Μεταξᾶς, Διονύσιος Ρώμας, Εὐστάθιος Στεφανίτσης καὶ Ἀναστάσιος Φλαμπουριάρης, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων ἀναλογιζόμενοι τὴν εὐθύνην ἣν εἶχον ἀπέναντι τῶν συμπολιτῶν των, διεννοοῦντο νὰ συντάξωσι παράστασιν πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν κυβέρνησιν καὶ δι' αὐτῆς νὰ κάμωσι γνωστὰς τὰς αὐθαιρέτους πράξεις τοῦ Μαιτλάνδ καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ περιφρόνησιν τῆς Γερουσίας, ἥτις διατελοῦσα ἐν ἐνεργείᾳ ἀντεπροσώπευσεν τὴν ἀνωτέραν ἀρχὴν τοῦ Κράτους κατὰ τὸ ἐν ἰσχύϊ Πολίτευμα τῆς Ἑπτανήσου. Διότι ἡ Ἑπτανήσος Πολιτεία ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ῥωσίας, Τουρκίας καὶ Ἀγγλίας καὶ ἀναγνωρισθεῖσα παρὰ τοῦ Ναπολέοντος καὶ πάντων τῶν Ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης καὶ τεθεῖσα ἐσχάτως διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης ὑπὸ τὴν Προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, ἐτήρησε πάντοτε τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς, ἐπομένως ἡ πολιτικὴ αὐτῆς ὑπαρξίς ἦτο διαρκής.

Οἱ τέσσαρες οὗτοι Γερουσιασταὶ πρὶν διαβιβάσωσι τὴν πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν διαμαρτύρησίν των, συνέταξαν ἐγγράφον τὸ ὁποῖον ὑπογράψαντες ἄνευ τοῦ Προέδρου Ἐμ. Θεοτόκη, ἀντιφρονούντος καὶ ἀναλαβόντος τὴν Προεδρείαν διὰ προκηρύξεως τοῦ Μαιτλάνδ. Ἐν δὲ τῷ ἐγγράφῳ ἐκείνῳ, ὅπερ ἀπέστειλαν οἱ γερουσιασταὶ εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ διατρίβοντα εἰσέτι Ἀρμοστήν, ἀνέφερον τὰ ἑξῆς.

« Ὅτι ἡ συνθήκη τοῦ 1803 οὐδέποτε κατηργήθη, ἡ » δὲ Ἑπτανήσος Πολιτεία δὲν εἶχε παύσει τοῦ νὰ » ὑπάρχῃ πολιτικῶς, διότι συσταθεῖσα παρὰ πάσης τῆς » Εὐρώπης καὶ ἀναγνωρισθεῖσα ὡς Κράτος αὐτόνομον » ἔπαθε μὲν ἕνεκα τοῦ πολέμου ὡς καὶ ἄλλα Κράτη, » ἀλλὰ διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης ἀνελάμβανε » τὴν θέσιν τῆς μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι, ἀντὶ νὰ εἶναι » Κράτος ὑποτελὲς τῷ Σουλτάνῳ ἀνεγνωρίζετο ἥδη » Κράτος αὐτόνομον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγ- » γλίας καὶ ὑπὸ νέον ὄνομα « Ἡνωμένα Κράτη τῶν » Ἰονίων νήσων ». Ἐπειδὴ δὲ δυνάμει τῆς ἐν Παρι- » σίοις συνθήκης οἱ ἰσχύοντες ἐν ταῖς νήσοις θεσμοὶ » πρέπει νὰ ἐνεργῶσι μέχρι τῆς συντάξεως τοῦ νέου » Ἰονίου Πολιτεύματος, ὅπως δὲ μὴ ὑποτεθῇ ὅτι οἱ » ὑπογεγραμμένοι θέλουσι νὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῇ ἐξου- » σίᾳ, ἃς ἐκλεχθῇ πρῶτον νέα Γερουσία κατὰ τὸ Σύν- » ταγμα τοῦ 1803 καὶ ἃς ἐκλεχθῶσι πρὸς τούτοις πᾶ- »σαι αἱ ἀρχαὶ αἱ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Συντάγματος ὀριζό- » μεναι αἱ ὁποῖαι μέχρι τοῦ νῦν κατηργήθησαν. Οὕτω » δὲ συσταθεῖσα ἡ Ἑπτανήσος Πολιτεία πρέπει νὰ δια- » τηρηθῇ μέχρι τῆς συστάσεως τῆς νέας Ἰονίου Κυ- » βερνήσεως ¹.

Ὁ Ἀρμοστής Μαιτλάνδ λαβὼν τὸ ἐγγράφον τοῦτο σφόδρα ἐταράχθη καὶ ἀπέστειλεν ἀμέσως πρὸς τοὺς ὑπογρά-

¹ Π. Χιώτου Ἱστορία τοῦ Ἰονίου Κράτους. Α'. Τόμος

ψαντας τέσσαρας Γερουσιαστές τὴν ἐπομένην ἀπάντησιν.

« Ὅτι ἐπειδὴ ἡ Γερουσία εἶχε Πρόεδρον, δὲν ἡδύ-
» ναντο τὰ μέλη αὐτῆς νὰ ἔχωσιν ἐπίσημον σχέσιν
» μετὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας
» εἰμὴ διὰ τοῦ Προέδρου».

Ἐν τούτοις ὁ Ἀρμοστής εἶχε γράφει προηγουμένως εἰς
τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ὅπως ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς
Ἰονίου Γερουσίας, ἀλλὰ μὴ λαβὼν εἰσέτι ἀπάντησιν, συ-
νενηόθη οὗτος μετὰ τοῦ Προέδρου Θεοτόκη, ὅστις ἀνέβαλε
τὰς συνεδριάσεις τῆς Γερουσίας, μέχρις οὗ ἐλήφθη καὶ ἡ ἐ-
πίσημος ἀπάντησις τοῦ Ὑπουργοῦ Λόρδου Βάθουρστ. Τότε
ἐν πλήρει συνεδριάσει οἱ τέσσαρες Γερουσιασταὶ ἀπήτησαν
ὅπως ὁ Πρόεδρος Θεοτόκης διαβιβάσῃ τὸ ἐγγραφόν των
πρὸς τὸν Ἀρμοστήν, καθὼς ἀποφασισθὲν ὑπὸ τῆς πλειοψη-
φίας, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἀλλ' ἐπιστρέψας ὁ Μαιτλάνδ εἰς
Κέρκυραν τὴν 22 Μαΐου 1816 ἐπεμψε τὴν ἐξῆς διαταγὴν
εἰς τὴν Γερουσίαν.

« Ὁ Λόρδ Μέγας Ἀρμοστής κατὰ συνένπειαν τῆς
» ἐξουσίας ἥτις περιεβλήθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ χαριτοβρύ-
» του Κυριάρχου του, διατάσσει τὸν Πρόεδρον τῆς
» Γερουσίας Κερκύρας Βαρῶνα Θεοτόκην, ἵνα συγκα-
» λέσῃ ἐκτάκτως τὰ μέλη τοῦ Σώματος τούτου καὶ
» κοινοποιήσῃ αὐτοῖς τάδε ».

« Ὁ Λόρδ Μέγας Ἀρμοστής ἀναγκάζεται ἀκουσίως
» καὶ δυσαρέστως νὰ καθαιρέσῃ τοὺς Γερουσιαστάς,
» Στεφανίτην, Μεταξᾶν, Ῥώμαν καὶ Φλαμπουριάρη
» καὶ τὸν Γραμματέα Κατσαίτην, οἵτινες κατεῖχον τὴν
» θέσιν Γερουσιαστῶν Κερκύρας. Ἐξουσιοδοτεῖ δὲ αὐ-
» τὸν νὰ δηλώσῃ πρὸς τὸν Ἰόνιον λαὸν τὴν καθαί-
» ρεσιν ».

Διὰ προκηρύξεως ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τὰς νήσους τὰ αἰ-

τια τῆς καθαιρέσεως τῶν Γερουσιαστῶν, ἐν ᾗ ἀπεκαλοῦντο
ἀνίκανοι καὶ διεφθαρμένοι!! «inetti e corrotti». Συγ-
χρόνως δὲ δι' ἐπιστολῆς τοῦ ὁ Μαιτλάνδ πρὸς τὸν Πρόε-
δρον Θεοτόκην ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ τὰ ἐξῆς:

« Καίτοι χαλεπῶς καθήρεσα μέλη τινα τῆς Γερου-
» σίας, ἀναγκαῖον κρίνω νὰ σᾶς κοινοποιήσω ὅτι οἱ α-
» δῆποτε μέτρα λάβω ἀκολούθως δὲν στοχάζομαι ἐπὶ
» τοῦ νῦν νὰ ἀναπληρώσω δι' ἄλλων μελῶν τοὺς κα-
» θαιρεθέντας. Θεωρῶ δὲ ὑμᾶς ὡς Πρόεδρον, τοὺς δὲ
» λοιποὺς Γερουσιαστάς μόνους νομίμους ἀντιπροσώ-
» πους τῆς νήσου Κερκύρας. Ἴσως τὸ μέτρον αὐτὸ
» μεταβληθῇ κατὰ τὰς περιστάσεις. Ὁφείλετε δὲ νὰ
» ἐκπληροῖτε καθήκοντα Γερουσίας διὰ τὰς ὑποθέσεις
» τῆς μόνης νήσου Κερκύρας, αἵτινες οὐδόλως συσχε-
» τίζονται μὲ τὰς ἐκδηλωθείσας ἀντιποιήσεις καὶ δο-
» ξασίας τῶν καθαιρεθέντων προσώπων ὡς *ἀνεκάνων*
» καὶ *διεφθαρμένων*, ἢ ἀναφέρονται εἰς τὰς γενικὰς
» ὑποθέσεις τοῦ Ἡνωμένου Κράτους, ὃ προσωρινῶς
» διευθύνεται κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις συνθήκην τῆς 5
» Νοεμβρίου ὑπὸ τοὺς διαφόρους καθεστῶτας θεσμούς,
» οἵτινες ὑφίσταντο καὶ ἴσχυον καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπε-
» γράφετο ἡ συνθήκη »¹.

Ἡ διαγωγὴ αὕτη τοῦ Μαιτλάνδ λίαν δυσηρέστησε τοὺς
Ἑπτανησίους καὶ ἤρχισαν νὰ ἐννοῶσι τὴν θέσιν των, ὅτι
δηλαδή ἡ Ἀγγλία ἐθεώρει τὰς νήσους ὡς κατὰκτησιν,
καὶ ἐπομένως εἶχε δικαίωμα πλήρους ἐπεμβάσεως εἰς τὴν
κυβέρνησιν τῶν νήσων καὶ ὅτι ἡ αὐθαίρετος Προστασία ἦτο
ἀσυμβίβαστος μετὰ τῆς ἀνεξαρτησίας.

Μεταβὰς ἐν τούτοις ὁ Μαιτλάνδ εἰς Λονδίνον καὶ ἐργα-
σθεὶς μετὰ τοῦ Βρεττανικοῦ ὑπουργείου συνέταξε τὸ σχέ-

¹ Π. Χιώτου. Ἱστορία τῶν Ἰονίων Νήσων. Τόμ. Α'.

διον τοῦ περιβοήτου ἐκείνου Συντάγματος. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Κέρκυραν, συνεκάλεσε τὴν 7 Ἰανουαρίου 1817 τὸ Προκαταρκτικὸν λεγόμενον Συμβούλιον ἄνευ ἐκλογῆς ἐκ μέ-
ρους τοῦ λαοῦ ἢ τῆς Συγκλήτου τῶν εὐγενῶν, ἀπλῶς μό-
νον μέλη τούτου προσελήφθησαν ἐκεῖνοι μεθ' ὧν ὁ Ἀρμο-
στὴς συνωμίλησε κατὰ τὴν ἐν ταῖς νήσοις περιοδείαν του,
καὶ ὑπεσχέθησαν αὐτῷ νὰ γίνωσι ταπεινὰ τυφλὰ ὄργανα
τῆς θελήσεώς του. Συνέκειτο δὲ τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἐκ
τῶν ἐξῆς ἑνδεκα προσώπων, ὧν ἡ ἱστορία ὀφείλει νὰ ση-
μειώσῃ τὰ ὀνόματα πρὸς γνῶσιν τῶν μεταγενεστέρων.
Στυλιανὸς Χαλικιόπουλος καὶ Ἀλέξανδρος Μαριέτης ἐκ
Κερκύρας — Νικόλαος Ἀννίνος καὶ Βίκτωρ Καρίδης ἐκ
Κεφαλληνίας — Δημήτριος Φωσκάρδης καὶ Διονύσιος Βουλ-
τσος ἐκ Ζακύνθου — Εὐτύχιος Ζαμπέλης ἐκ Λευκάδος —
Βασίλειος Ζαβὸς ἐξ Ἰθάκης — Βαλέριος Στάης ἐκ Κυθήρων
— καὶ Ἰωάννης Μωρίκης ἐκ Παξῶν. Πρόεδρος δ' αὐτῶν
διωρίσθη ὁ τῆς Γερουσίας Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης.

Ταχέως συνεζήτηθη καὶ ἐψηφίσθη παρὰ τοῦ Προκαταρ-
κτικοῦ Συμβουλίου τὸ σχέδιον τοῦ Συντάγματος τοῦ Μαι-
τλάνδ, τὸ ὁποῖον τὴν 11 Μαρτίου 1817 ἐπηνέθη παρ'
αὐτοῦ τοῦ Συμβουλίου. Μετὰ ταῦτα διὰ προκηρύξεως ὁ
Μαιτλάνδ προσεκάλεσε τὰς Συγκλήτους, ὅπως προβῶσιν
ἐν ἐκάστη νήσῳ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μελῶν τοῦ Νομοθε-
τικοῦ Σώματος ἢ Συντακτικῆς Συνελεύσεως, κατὰ τὰ ὑπ'
αὐτοῦ ὀριζόμενα προσόντα καὶ ἐκ διπλοῦ καταλόγου
ὑποψηφίων, οὓς ἐπρότεινε τὸ Προκαταρκτικὸν Συμβούλιον
τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ἀρμοστοῦ· εἶχε δὲ προσδιορισθῇ ὁ ἀρι-
θμὸς τῶν μελῶν τούτων ἀνὰ ἑπτὰ ἐκ Κερκύρας καὶ Ζα-
κύνθου, ὀκτῶ ἐκ Κεφαλληνίας, τέσσαρες ἐκ Λευκάδος καὶ
ἀνὰ εἷς ἐκ τῶν μικρῶν νήσων. Διὰ τοῦ νέου τούτου τρό-
που τῆς ἐκλογῆς, μοναδικοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Συνταγ-

ματικῶν θεσμῶν ἀνεξαρτήτου καὶ ἐλευθέρου λαοῦ, ἐξελέ-
χθησαν οἱ εἴκοσι ἑννέα πρῶτοι νομοθέται τῆς Ἑπτανήσου,
τυφλὰ ὄργανα γενόμενα τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Μεγάλης
Βρετανίας, ἅτινα ἐνωθέντα μετ' ἐκείνων τοῦ Προκαταρ-
κτικοῦ Συμβουλίου ἔμελλον νὰ θεμελιώσωσι τὸν ἀδιάρρη-
κτον δεσμὸν μεταξὺ τοῦ Ἰονίου λαοῦ καὶ τῆς Ἀγγλικῆς
Προστασίας.

Τὴν 23 Ἀπριλίου 1817 συνήλθον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ
Ἰονίου Κράτους εἰς Κέρκυραν καὶ ἤρξαντο τῶν ἐργασιῶν
των. Μετὰ τὸν ἐπὶ τοῦ Συντάγματος εἰσηγητικὸν καὶ συν-
άμα ἐπιτακτικὸν λόγον τοῦ Ἀρμοστοῦ, προέβησαν ἀμέ-
σως οἱ ἀντιπρόσωποι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, συζήτησιν καὶ ἐπι-
ψήφισιν αὐτοῦ. Μετὰ τρεῖς δὲ ἡμέρας τὸ ἐκ 250 ἄρθρων
συγκείμενον Σύνταγμα ἦτο γεγονὸς τετελεσμένον καὶ ὁ
Ἀρμοστὴς ἀνεγνωρίζετο δι' αὐτοῦ διαχειριστὴς, νομοθέ-
της καὶ ὑπέρτατος δικαστὴς τοῦ Ἰονίου Κράτους!

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ Συντάγματος ἡγέρ-
θησαν αἱ διαμαρτυρίαι τῶν Ἑπτανησίων κατὰ τῆς γενο-
μένης ἀπὸ τῶν Ἀγγλων παρερμηνείας τῆς Συνθήκης τῶν
Παρισίων καὶ τῆς καταπατήσεως τῆς αὐτονομίας τῆς Ἑπα-
νήσου. Περὶ τοῦ Πολιτεύματος τοῦ 1817 ὅπερ ἐπεβλήθη
εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους ὑπὸ τοῦ Μαιτλάνδ, δὲν θὰ ἐνα-
σχοληθῶμεν οὐδὲ περὶ τῆς κυβερνήσεως τούτου καὶ τῶν
διαδόχων του Ἀρμοστῶν ἐν ταῖς νήσοις, διότι πλεῖστοι
συγγραφεῖς ἔγραψαν περὶ τούτου.

Ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ ἐξουσίαι συνεκεντρώθησαν εἰς χεῖρας
τῶν Ἀρμοστῶν, ἦτο ἐπόμενον κατ' ἰδίαν αὐτῶν βούλησιν
νὰ διοικῆται ἡ Ἑπτανήσος. Πλεῖστοι ὅσαι παραστάσεις
καὶ ἐνέργειαι ἐγένοντο παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ κυβερνήσει καὶ
ἰδίως παρὰ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου, ἀλλ' εἰς μάτην,

διότι οὐδεμία ἐπῆλθε βελτίωσις εἰς τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῶν Νήσων.

Τὸ μῖσος τοῦ Ἰονίου λαοῦ ἐκορυφώθη ἔτι μᾶλλον κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἔνεκα ἐτέρου σπουδαίου γεγονότος, ὅπερ ἤγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ πεπολιτισμένου χριστιανικοῦ κόσμου, τοῦτέστι τῆς πρὸς τὸν Ἀλῆ πασᾶν πωλήσεως τῆς πολυπαθοῦς Πάργας ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, χώρας ἀνηκούσης εἰς τὸ Ἰόνιον Κράτος. Οἱ Πάργιοι τῇ 15 Ἀπριλίου 1819, ἐκθάψαντες τὰ ὅστ᾽ αὐτῶν πατέρων των καὶ κατακαύσαντες αὐτὰ ἐνώπιον τῶν Ἀγγλων, κατέλιπον τὴν πατρίδα των μὴ δυνάμενοι νὰ μείνωσιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ σατράπου Ἀλῆ Πασᾶ.

Ἀλλ' ἤδη ἐπλησίαζε τὸ ἔτος 1821 ὅτε ἐξερράγη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, πρὸς ἣν ἡ Προστάτις τῆς Ἑπτανήσου Δύναμις ἐφάνη λίαν δυσμενής, ἀμειλίκτως καταδιώξασα πάντας τοὺς Ἑπτανησίους τοὺς μετασχόντας τοῦ μεγάλου Ἀγῶνος. Τὰ περὶ τούτου θέλομεν ἐκθέσει ἐν τοῖς ἐπομένοις κεφαλαίοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

Φιλικὴ Ἑταιρία. — Οἱ ἀδελφοὶ Μαῤῥινος καὶ Κωνσταντῖνος Ν. Μεταξᾶς. — Ἐπιστολὴ Ὑψηλάντου. — Ὁ οἶκος τῶν ἀδελφῶν Μεταξᾶ γίνεται κέντρον τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος ἐνεργειῶν. — Στρατολογία καὶ διοργανισμὸς τῆς εἰς Πελοπόννησον ἐκστρατείας. — Μετάδασις τοῦ σώματος τῶν Κεφαλλήνων εἰς Πελοπόννησον. — Αἱ περὶ τὸ Λάλα μάχαι. — Φυγὴ καὶ ἤττα τῶν Λαλαίων εἰς Πάτρας. — Συμπέρασμα ἐκ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Λάλα. — Ἀποκήρυξις τῶν Ἀρχηγῶν Κεφαλλήνων παρὰ τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως. — Νέον σῶμα Κεφαλλήνων ὑπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν.

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1814 σύστασις τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας σκοπὸν εἶχε νὰ διεγείρῃ τὸ ἔθνος εἰς ἐπανάστασιν καὶ ἐπὶ τούτῳ νὰ ὑποβάλλῃ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῆς ἀπάσας τοὺς Ἑθνους τὰς τάξεις. Ἐν ἀρχῇ δὲ τοῦ 1820, καὶ δὴ τὰς παραμονὰς τῆς Ἐπαναστάσεως οἱ ἰδρυταὶ τῆς Ἑταιρίας, ἐντιμοὶ μὲν ἀλλ' ἄσημοι ἄνδρες, οὐδένα ἔτι εἶχον συμπαραλάβει ἐπιφανῆ τοῦ ἔθνους ἄνδρα ὡς ἐταῖρον εἰς τὰς ὑπερτάτας αὐτῶν ἐνεργείας. Καὶ ὅμως οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ ἐπενόησαντες νὰ παραστήσωσιν ἑαυτοὺς ὡς ἐπιτρόπους ἀφανοῦς τινος Ἀρχῆς, ἀφήνοντες νὰ ὑπονοῇται ὅτι ἡ Ἀρχὴ αὕτη ἦτο ὁ κραταῖδς τῆς Ρωσίας Αὐτοκράτωρ. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον δὲ τοῦ 1820 ἀνηγορεύθη Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, παρέλαβε δὲ μετὰ ταῦτα ἡ Ἑταιρία συνεργοὺς τοὺς ἐγκριτωτάτους τοῦ ἔθνους ἄνδρας. Ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἐξέτεινεν ἡ Ἑταιρία τὰς ἐνεργείας της καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν καὶ μέχρι τῶν Ἰονίων νήσων, ἔνθα ἐπεκράτει ἡ ἐπὶ Ἀγγλων τρομοκρατία.

Ὁ Μαρῖνος Μεταξᾶς ἦτο ὁ πρῶτος ἐν Κεφαλληνίᾳ ὅστις ἔλαβε γνῶσιν τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἑταιρίας καὶ ὁ μόνος Κεφαλλὴν μεθ' οὗ διετέλει εἰς ἀλληλογραφίαν ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Μαυροκορδάτος καὶ μεθ' οὗ μόνου συνεννοοῦντο· ἀλλὰ φοβούμενος ὁ Μεταξᾶς τὴν καταδρομὴν τῆς Ἀγγλοῖονίου κυβερνήσεως, εἰς οὐδένα ἐνεπιστεύθη τὴν εἰς τὴν Ἑταιρίαν συμμετοχὴν του. Εἶχε δὲ λάβει ἐπιστολὴν παρ' αὐτοῦ τοῦ Ὑψηλάντου, ἣν αὐτολεξεῖ παραθέτομεν ὧδε·

Εὐγενέστατε Κύριε Μαρῖ Μεταξᾶ ἐν Κεφαλληνίᾳ.

Ἡ ἀπὸ 14 Αὐγούστου 1819 γεγραμμένη ἐπιστολὴ τῆς Εὐγενείας σου ἦλθεν εἰς χεῖράς μας, ἀναγγέλουσα καὶ διαφηνίζουσα τὰς ἐμφύτους ἀρετάς σου, καὶ μᾶλλον τὸ φιλογενὲς καὶ φιλόπατρι Πόσον διὰ τὰ τοιαῦτα μᾶς ἐχαροποίησε νὰ ἐκφράσωμεν διὰ λέξεων καὶ ἐκφράσεων δὲν ἔχομεν εὐκαιρίαν, ἀλλὰ παρακαλοῦμεν τὴν εὐγνώμονά σου διάθεσιν νὰ δεχθῇ τοὺς ἐπαίνους μας καὶ τὰ εὐχαριστήρια πάντων τῶν ὁμογενῶν. Εἰδοποιοῦμεν δὲ ὅτι τὰ πράγματα τῇ τοῦ θεοῦ ἀντιλήψει ἔφθασαν εἰς δεξιώτατον καὶ ἀρμοδιώτατον καιρὸν καὶ πρέπει ἀφεύκτως νὰ κινηθῶσι καὶ ἀνυπερθέτως· ἐπειδὴ ἂν ἡ τωρινὴ εὐκαιρία παρέλθῃ ἄκαρπος, δὲν μᾶς μένει λόγος εἰς συζήτησιν τῶν δικαιωμάτων μας, καὶ ἔπεται νὰ δυσφημισθῶμεν ὥς ἐν ἔθνος ἀδρανὲς καὶ κοῦφον, ὅπου ἡξεύρει νὰ καυχᾶται εἰς πατραγαθίας. Δοιπὸν **ἀγαθὲ ἱππέα**, ὥς ὠκύπους ἵππος, ἐπιτάχυνον καὶ ἐκ μέρους σου εἰς βοήθειαν τῶν πραγμάτων καὶ φιλιτιμῆθητι, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ ὁμογενεῖς σου, νὰ καταβάλλῃς τὴν ὑποσχεθεῖσαν παρὰ σοῦ χρηματικὴν καταβολὴν καὶ ὅλην τὴν δυνατὴν σου βοήθειαν ὑπὲρ ἀγάπης τῆς πατρίδος. Οἶδας ὅτι χωρὶς

τῶν χρημάτων δὲν κατορθοῦται **τίποτες**, πολλῶ μᾶλλον νὰ κινηθῇ μία τοιαύτη φοβερὰ μηχανὴ χωρὶς αὐτῶν, ὅποια εἶναι τῶν ἱερῶν σκοπῶν μας. Ὅθεν καὶ ἡ εὐγένεια σου καὶ οἱ ἄλλοι φιλόκαλοι διὰ **σοῦ** παρακινούμενοι, βοηθήσατε μὲ γνώμην, χεῖρα, καὶ ὅτι ἄλλο δύνασθε, γινώσκοντες ὅτι ἡ πατρίς ἀποδώσει ἀνθ' ἐνὸς χίλια καὶ δόξαν πρὸς τούτοις καὶ ἀθανασίαν. Ἄν δι' ἐλευθερίαν ἐνὸς τυχόντος ἢ ἀπὸ θάνατον, ἢ ἀπὸ φυλακὴν φιλοτιμούμεθα νὰ δώσωμεν ἀδράς ποσότητας, διὰ σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τῶν τέκνων της, τῶν ναῶν της, τοὺς ὁποίους ἐδεβήλωσαν τῆς ἐρημώσεως τὰ βδελύγματα, δὲν χρεωστοῦμεν νὰ κενώσωμεν τὰ πλοῦτά μας, νὰ δώσωμεν τὰ τέκνα μας καὶ νὰ χύσωμεν τὴν ἐσχάτην ρανίδα τοῦ αἵματός μας; Ταύτας οὖν τὰς συνεισφορὰς καὶ βοηθείας θέλετε ἐγχειρίσει εἰς τοὺς παρ' ἡμῶν αὐτόθι διορισθέντας Ἐφόρους, τοὺς ὁποίους θέλετε μάθει ἐκ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν πρὸς Ζακυνθίους γράμματος, γινόμενοι ἔτοιμοι, ἵνα ὅταν ἀκούσῃς τῆς σάλπιγγος, ν' ἀκολουθήσῃς τὰς ὁδηγίας τοῦ Γενναιοτάτου ἐφόρου ὅλων τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἑλλάδος σεβαστοῦ ἀνδρὸς Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ὅστις ἐνεκρίθη παρ' ἡμῶν δι' ἀξιοσύνην καὶ ἐμπειρίαν εἰς τὰ πράγματα. Ἀκολουθεῖ λοιπὸν ἀναφερόμενος πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά του καὶ πειθόμενος. Ἐρρωσθε ἐλπίζοντες ἀδιστάκτως σωτήρια ¹.

Κατὰ τὸ ἔτος 1818 ἐγένετο πανταχοῦ ἐνέργεια τῶν Ἑταιριστῶν καὶ ἀνεπτύχθη δραστηριότης, εἰς δὲ τὴν Ἑπτάνησον τὰ ἐξοχώτερα πρόσωπα εἶχον ἤδη κατηχηθῇ, ἐγένοντο μέλη τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας καὶ ἐνήργουν δραστηρίως καὶ ἐπιτυχῶς. Ἐν Κερκύρᾳ ὁ Βιάρος Καποδίστριας

¹ Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως Ἱστορία Ἰωάννου Φιλήμονος. Τόμος Α'. σελ. 363-364.

καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Γεροστάθης, ἐν Κεφαλληνίᾳ ὡς ἀνωτέρω ἐρήθη μόνος ὁ Μαρίνος Ματαξᾶς, ἐν Ζακύνθῳ οἱ Διονύσιος Ρώμας καὶ Ἀναστάσιος Φλαμπουριάρης καὶ ἐν Λευκάδι ὁ Ἰωάννης Ζαμπέλιος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχεν ἐπανακάμψει ἐξ Ἰταλίας ἐνθα ἐπεράτωσε τὰς εἰς τὰ νομικὰ σπουδὰς του ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Μαρίνου, Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς πατὴρ ἡμῶν, ὅστις γενόμενος καὶ οὗτος μέλος τῆς φιλικῆς Ἑταιρίας ὀλοφύχως ἐνθουσιάσθη ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος. Μετὰ ταῦτα ἐγένοντο μέλη τῆς Ἑταιρίας ὁ Ἀνδρέας Πέτρου Μεταξᾶς, διάφοροι συγγενεῖς τῶν Μεταξᾶ καὶ συμπολίται αὐτῶν, ἐν οἷς οἱ ἀδελφοὶ Γεράσιμος καὶ Ἀναστάσιος Φωκᾶς, πάντες δὲ οὗτοι ἀπεφάσισαν παντὶ σθένει νὰ ἐργασθῶσι καὶ συνδράμωσι τὴν ἐπανάστασιν.

Ὁ οἶκος τῶν ἀδελφῶν Μεταξᾶ Ἀγγελάτων ἐγένετο τὸ κέντρον τῶν ὑπὲρ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐνεργειῶν ἕνεκὰ τῆς ἐπιρροῆς, ἣν εἶχον ἐν τῇ νήσῳ. Καὶ οἱ μὲν δύο ἀδελφοὶ Μαρίνος καὶ Κωνσταντῖνος ὡς δικηγόροι, ὁ δὲ ἕτερος ἀδελφὸς αὐτῶν Ρόκος ἐξοχος ἰατρός, ἦσαν εὐεργετικοὶ τῇ κοινῇ παρέχοντες αὐτῇ ἀφιλοκερδῶς τὰς ὑπηρεσίας των, πρὸς τούτοις ὁ δραστήριος ἀδελφὸς αὐτῶν Ἰωάννης ἕνεκα τῆς μεγάλης κτηματικῆς περιουσίας τῆς οἰκογενείας, διέτελει εἰς συνεχῆ ἐπαφὴν μετὰ τῶν χωρικῶν καὶ ἔχαιρεν μεγάλην δημοτικότητα.

Μετ' οὐ πολὺ συνεννοηθέντος τοῦ Κωνσταντῖνου Μεταξᾶ μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ καὶ ἐκτραγείσης τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς Πελοπόννησον, ἀπεφασίσθη παρὰ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ Ἑταιριστῶν ἡ συλλογὴ χρημάτων δι' ἀγορὰν πολεμοφοδίων καὶ ὅπλων καὶ ἡ σύνταξις τῆς στρατολογίας. Εὐαρίθμων δὲ ὄντων τῶν Ἑταιριστῶν, καὶ κινδύνου ἐπικειμένου νὰ γίνῃ τὸ ζήτημα τῆς ἐκστρατείας γνωστὸν

εἰς τοὺς κυριάρχους Ἀγγλοῦς, οἵτινες δυσμενῶς διέκειντο τότε πρὸς τὸν ἑλληνικὸν Ἀγῶνα, ἐπόμενον ἦτο ἡ δαπάνη νὰ βαρύνῃ κυρίως τοὺς μᾶλλον εὐπόρους τῶν ἐταίρων καὶ πρὸ πάντων τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οἵτινες πλὴλὰ ἐδαπάνησαν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐν λόγῳ ἐκστρατείας. Συνετέλεσε δὲ ἡ ἐνθερμος δραστηριότης τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀναστασίου εἰς τὴν κατὰταξιν καὶ συλλογὴν τῶν ὀπλοφόρων, ἂν καὶ δὲν εὐκολύνοντο νὰ εἰσφέρωσι χρήματα ἕνεκα οἰκιακῶν περιστάσεων, εἰργάσθησαν οὐχ ἥττον μετὰ ζήλου πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου.

Μετὰ πολλὰ συμβάντα ἅτινα παραλείπομεν, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κωνσταντῖνου Μεταξᾶ καὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, τῶν ἀδελφῶν Ἀνδρέου καὶ Ἀναστασίου Μεταξᾶ καὶ τοῦ Γερασίμου Β. Φωκᾶ συνελέγησαν περὶ τοὺς 360 ὀπλοφόρους ἐκ διαφόρων τῆς νήσου μερῶν. Τὸ σῶμα τοῦτο ἐπεβιβάσθη ἐπὶ τοῦ πλοίου τῶν ἀδελφῶν Γερασίμου καὶ Ἀναστασίου Φωκᾶ, ὅπερ οὗτοι φιλοτίμως ἀφιερώσαντες εἰς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Ἀγῶνα ὥπλισαν καὶ ἡτοίμασαν μὲ πολεμοφοδία καὶ τροφὰς δι' ἰδίας αὐτῶν δαπάνης. Τὸ πλοῖον τοῦτο διευθυνόμενον παρὰ τοῦ Ἀναστασίου Φωκᾶ μετέφερεν εἰς Πελοπόννησον τοὺς ὀπλοφόρους Κεφαλλήνας κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου 1821.

Ἐνῶ δὲ ἀπεβιβάζετο τὸ σῶμα τοῦτο εἰς Κυλλήνην καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ, προσωρμίσθη κατὰ τύχην τὸ πλοῖον τοῦ Κεφαλλήνου Ἰωάννου Σκουλογένη. Παρὰ τούτου ἡγόρασεν ἐξ ἰδίων του ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς δύο ὀρειχάλκινα κανόνια. Μετὰ ταῦτα μετέβη τὸ σῶμα τῶν Κεφαλλήνων εἰς Μανωλάδα, ἐνθα ἠνώθη μετὰ τοῦ σώματος τοῦ Γεωργίου Σισίνη καὶ τὸ τοῦ Εὐαγγέλου Πανᾶ, ἐκστρατεύσαντος καὶ τούτου κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου

1821 μετὰ 100 Κεφαλλήνων, οὓς ὥπλισε δι' ἰδίας δαπάνης, εἶχε δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ του καὶ δύο σιδηρὰ κανόνια. Τὸ Κεφαλλήνιον τοῦτο σῶμα ἤριθμει ἐν ὄλῳ 460 ἄνδρας, ἀδελφικῶς δὲ διοικεῖτο ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν Μεταξᾶ, τοῦ Εὐαγγέλου Πανᾶ καὶ Γερασίμου Β. Φωκᾶ.

Οἱ Κεφαλλῆνες ἀρχηγοὶ συμφωνήσαντες μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν Σισίνη, Νικολάου Βιλαέτη καὶ ἄλλων νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῶν Λαλαίων, ἐτέθησαν εἰς κίνησιν, καὶ τὴν 29 Μαΐου 1821 ὅτε το πρῶτον οἱ Κεφαλλῆνες συνήντησαν τοὺς Λαλαίους εἰς θέσιν Μποδίνη, καταλαβόντες τὰ ὑψώματα προσέβαλον τοὺς Λαλαίους ὠχυρομένους εἰς τοὺς πρόποδας ἐνὸς λόφου. Οἱ Λαλαῖοι καίτοι παθόντες οὐκ ὀλίγον ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς δὲν παρήτησαν τὰς θέσεις των, ἀλλ' οἱ Κεφαλλῆνες μετὰ τῶν Πελοποννησίων ὁρμήσαντες κατ' αὐτῶν, τοὺς ἠνάγκασαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐφρονεύθησαν περὶ τοὺς 14 Ἑλληνας καὶ 18 ἐπληγώθησαν, ἐκ δὲ τῶν Λαλαίων περὶ τοὺς 60 ὧν οἱ πλεῖστοι ἐπληγώθησαν ὑπὸ σφαιρῶν κανονίου.

Ἐνθαρρυνθέντες οἱ Ἕλληνες, ἐκ τῆς νίκης ταύτης ἐπροχώρησαν, καὶ μεταβάντες εἰς Ποῦσι ἀπέναντι τοῦ Λάλα ὠχυρώθησαν, καθ' ὁδὸν δὲ ἠνώθη μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Παναγιώτης Φωτήλας ἡγούμενος 400 Καλαβρυτινῶν. Ἡ θέσις αὕτη εἶναι σειρὰ κεχωρισμένων λόφων ὑφ' οὓς ἐκτείνεται πεδιάς ἀπέναντι δὲ τούτων κεῖται ἡ κώμη τοῦ Λάλα ἀπέχουσα ἐκεῖθεν μόλις τρία τέταρτα τῆς ὥρας. Εἰς Ποῦσι ἦσαν ἤδη ἐστρατοπεδευμένοι οἱ Γορτύνιοι ὑπὸ τὸν Γεώργιον Πλαπούταν καὶ οἱ Ὀλύμπιοι ὑπὸ τοὺς Ζαφειροπούλους. Τῇ ἐπαύριον 30 Μαΐου προσῆλθε καὶ ὁ ἐκ Ζακύνθου Διονύσιος Σεμπρικὸς μετὰ 23 Ζακυνθίων, οὓς ἀδελφικῶς ὑπεδέχθησαν οἱ Κεφαλλῆνες.

Οἱ ἐξ Ἀλβανῶν καταγόμενοι Λαλαῖοι ἦσαν μάχιμοι καὶ γενναῖοι, κατῳκούν δὲ ἐπὶ τοῦ ἔρους τῆς Φελόης εἰς διαφόρους συνοικίας, ὧν ἡ μᾶλλον ἀξία λόγου ἦτο ἡ τοῦ Λάλα, κώμη ἐπὶ τερπνῆς θέσεως κειμένη, ἡ τοῦ Μπραστηρᾶ, καὶ ἀπώτερον τὸ χωρίον Δοῦκα. Τὴν κώμην Λάλα εἶχον ὀχυρώσει διὰ προμαχώνων ἡ δὲ δύναμις τῶν Λαλαίων ἀνῆρχετο εἰς 1400 ὀπλοφόρους πεζοὺς καὶ περὶ τοὺς 400 ἵππεῖς.

Πρὸ τῶν ὀριστικῶν μαχῶν ἐγένετο διαπραγματεύσις τις μεταξὺ Λαλαίων καὶ Κεφαλλήνων. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Κεφαλλήνων ἔγραψαν πρὸς τοὺς Λαλαίους τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην ἐπιστολήν, ἐν ᾗ τοῖς προέτεινον νὰ παραδοθῶσιν. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔφερε πρῶτην τὴν ὑπογραφήν τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, εἶτα δὲ τὴν τοῦ Γ. Φωκᾶ, Α. Μεταξᾶ, Εὐαγ. Πανᾶ καὶ τελευταίαν τοῦ Δ. Σεμπρικοῦ. Οἱ Λαλαῖοι ἀπήντησαν ἀρνητικῶς, ἐπεμψαν δὲ καὶ ἀντιπρόσωπόν των, ὅστις ἔκαμε προτάσεις εἰς τοὺς Κεφαλλήνας, ἀλλ' οὗτοι δὲν παρεδέχθησαν αὐτάς καὶ οὕτως ὁ πόλεμος ἐξηκολούθησεν¹.

Δύο ἀψιμαχίαι ἔλαβον μετὰ ταῦτα χώραν, ἐν αἷς οἱ Κεφαλλῆνες ἀνεδείχθησαν νικηταί. Τὴν δὲ πρῶτην τῆς 9 Ἰουνίου ὁ Γεώργιος Πλαπούτας ἡγούμενος τῶν Πελοποννησίων, προσέβαλε τὴν ἐν Μπραστηρᾶ συνοικίαν τῶν Λαλαίων, ταύτοχρόνως δὲ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Λάλα μεγάλη εἶχε συναφθῇ μάχην μεταξὺ τῶν Κεφαλλήνων καὶ Λαλαίων. Γενναίως ἐπολέμησεν ὁ Πλαπούτας, ἀλλ' ἔπεσε νεκρὸς ἐπὶ τοῦ πεδίου, οἱ δ' ὑπ' αὐτὸν ὀπισθοχώρησαν. Ἐξηκολούθει ἐν τούτοις ἡ μάχην ἐν τῇ πεδιάδι καὶ οἱ Λαλαῖοι ἀπεσύροντο ἡττημένοι. Ἀλλ' ἡ ἀποτυχία τοῦ κινήματος τοῦ Πλαπούτα, ὅπερ δὲν ἦτο εἰ σχέδιον ἵνα ἐξαπατηθῇ ὁ ἐχθρὸς καὶ διαιρέσῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ἔφερε τὴν σύγχυ-

¹ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ Ἀπομνημονεύματα σελ. 32. Ἀθῆναι 1878.

σιν, καὶ οἱ μὲν Λαλαῖοι ἐνισχυθέντες ἐκ τοῦ σώματος ὅπερ εὐρίσκετο εἰς Μπραστηρᾶ, ὥρμησαν κατὰ τῶν Κεφαλλήνων οἵτινες σχεδὸν μόνοι ἀπέκρουσαν γενναίως τοὺς Λαλαίους, κατὰ δὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τακτικῶς ὑποχωρήσαντες εἰσῆλθον εἰς τὰ ἐν Ποῦσι ὀχυρώματά των. Εἰς τὴν μάχην ταύτην ἐφονεύθησαν τρεῖς Κεφαλλῆνες καὶ ἑνδεκα Πελοποννήσιοι, ἐπληρώθησαν δὲ περὶ τοὺς τριάκοντα, αἱ δὲ ἀπώλειαι τῶν Λαλαίων ἦσαν κατὰ πολὺ ἀνώτεραι.

Μετὰ τὰς μάχας ταύτας οἱ Λαλαῖοι πολλὰ παθόντες, ἠγνόησαν ὅτι ἡ θέσις των ἦτο ἀκροσφαλῆς. Τούτου ἕνεκα ἐζήτησαν ἐπικουρίαν ἐκ Πατρῶν, καὶ τὴν 20 Ἰουνίου εἰσῆχέτο εἰς τὴν κώμην τοῦ Λάλα ὁ Ἰουσοῦφ Πασᾶς μετὰ 500 ἀνδρῶν. Οἱ Ἕλληνες ἐζήτησαν ὡσαύτως διὰ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ ἐπικουρίαν παρὰ τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας. Μαθὼν ἐν τούτοις ὁ Ἰουσοῦφ Πασᾶς ὅτι ἐπικουρικὸν σῶμα πέμπεται πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλλήνων, ἔσπευσεν εἰς ἔργον, καὶ τὴν 22 Ἰουνίου ἐπετέθη κατὰ τῶν Κεφαλλήνων εἰς Ποῦσι· ἀλλ' ἡ ἐπίθεσις αὕτη τῶν Λαλαίων μετὰ γενναιότητος ἀπεκρούσθη παρὰ τῶν Κεφαλλήνων καὶ τῶν Πελοποννησίων. Ἡ μάχη διήρκεσε μετὰ τινων διακοπῶν ἀπὸ πρωΐας μέχρι δύσεως τοῦ ἡλίου, πολλὰς ἑκαμον ἐφόδους οἱ Τοῦρκοι κατὰ τῶν ὀχυρωμάτων, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀπέκρουσαν ἡρωϊκῶς αὐτούς, οὕτως ὥστε ὑπεχρεώθη ὁ Ἰουσοῦφ μετὰ τῶν ἀπομεινάντων Λαλαίων, νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Πάτρας μετὰ καταισχύνῃς. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐπληρώθη εἰς τὴν χεῖρα ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ἐπληρώθη πρὸς τούτοις καὶ ὁ Δ. Σεμπρικός. Ἐφονεύθησαν εἴκοσι δύο Κεφαλλῆνες, δύο Ζακύνθιοι περὶ τοὺς ἐξήκοντα Πελοποννησίους καὶ πλείστοι ἐπληρώθησαν.

Ἐν τούτοις ἀφίκετο ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μετὰ τοῦ

ἐπικουρικοῦ σώματος τῶν Πελοποννησίων, ὅπερ εἰσελθὼν εἰς Λάλα ἐθῆκε πῦρ εἰς τὴν κώμην ταύτην. Ἀλλὰ μετὰ τὰ συμβάδντα ταῦτα καὶ ἀπόντος τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, οἱ ἕτεροι ἀρχηγοὶ τῶν Κεφαλλήνων καὶ Πελοποννησίων οὐκ ὀρθῶς ποιοῦντες, παρήτησαν τὰ εἰς Ποῦσι ὀχυρώματα, ὥς ἐκ τούτου παρέλυσαν οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπῆλθε δὲ καὶ ἡ διάλυσις τοῦ στρατοπέδου τῶν Κεφαλλήνων. Τοῦτο προεκάλεσε δυσαρέστους ἐξηγήσεις μεταξὺ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ καὶ τῶν ἐτέρων ἀρχηγῶν τῶν Κεφαλλήνων, οἵτινες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατηρήσωσι τὸν στρατόν, ὅστις κατηρτίσθη διὰ τοσούτων μόχθων, διὰ θυσιῶν καὶ κινδύνων.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τῶν Λαλαίων ἐκστρατεία. Εἶνε δὲ ὁμολογούμενον ὅτι ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Κεφαλλήνων συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Λαλαίων. Οἱ Λαλαῖοι οἱ τρομερώτεροι τῆς Πελοποννήσου Τοῦρκοι περιεπλανῶντο ἀνὰ τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου, ἐφόνευον, ἠχμαλώτιζον καὶ ἔκαιον πόλεις καὶ χωρία· στρατόπεδον ἑλληνικὸν οὐδέποτε εἶχε κατ' αὐτῶν σχηματισθῇ καὶ οἱ κάτοικοι τῶν ὁμόρων ἐπαρχιῶν κατέφυγον πρὸς σωτηρίαν των εἰς τὰς πλησιεστέρας Ἰονίους Νήσους. Τὸ Κεφαλλήνιον σῶμα διὰ τῆς τάξεως, τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς ἀνδρείας του ἐνεψύχωσε τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀπομεινάντας κατοίκους, καὶ ἡ εἰς Μποδίνην πρώτη μάχη ἀπέδειξε εἰς τοὺς Λαλαίους, ὅτι ἡ ἀνδρεία δὲν ἦτο κτῆμα μόνον αὐτῶν. Μετὰ τὰς μάχας εἰς τὴν Πεδιάδα τοῦ Λάλα καὶ μετὰ τὰς ἐφόδους κατὰ τῶν ὀχυρωμάτων εἰς Ποῦσι, οἱ Λαλαῖοι ἠττήθησαν καίτοι ἐνισχυθέντες ὑπὸ ἐπικουριῶν καὶ ὑπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Ἰουσοῦφ Πασᾶ, καὶ ὑπεχρεώθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς Πάτρας. Τούτου δὲ γενομένου ἐπανῆλθον οἱ κάτοικοι τῶν ὁμόρων ἐπαρχιῶν εἰς τὰς ἐστίαις των, συνεισωματώθησαν καὶ ἐνίσχυσαν τὰ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πο-

λιορχούμενα μέρη. Εἰς δὲ τὰς κατὰ τῶν Λαλαίων μάχας οἱ Κεφαλλῆνες ἐν γένει ἐπολέμησαν μετὰ ἀνδρείας καὶ γενναιότητος, προτιμώντες τὸν θάνατον ἢ τὴν ὀπισθοχώρῃσιν καὶ συνεπῶς τὸν μῶμον τῆς φιλτάτης αὐτῶν πατρίδος. Ἡ εὐγνωμοσύνη ὅθεν ὀφείλεται εἰς τοὺς γενναίους ἐκείνους μαχητὰς ἄνευ διακρίσεως, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς συντελέσαντας πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐκστρατείας καὶ συνδραμόντας ὕλικῶς ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως αὐτῆς.

Ἡ δὲ Ἀγγλικὴ Προστασία ἵνα περιστελῇ πᾶν ἕτερον τῶν Κεφαλλήνων κίνημα καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν Τούρκων, ἐξέδωκεν, Ἀρμοστοῦ ἔντος τοῦ Μαιτλάνδ, τὴν 18 Ἰουνίου 1821 τὴν ἐπομένην προκήρυξιν.

Β. ΘΕΟΤΟΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ἐκ μέρους τῆς Α. Γ. τοῦ Προέδρου καὶ τῶν Ἐκλαμπροτάτων Γερουσιαστῶν τῶν ἡνωμένων Κρατῶν τῶν Ἰονίων νήσων κτλ.

Ἐπειδὴ προκύπτει εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Κρατῶν τούτων, ὅτι διάφορα ἄτομα, ὑπήκοοι Ἰόνιοι ἐτόλμυσαν διὰ μιᾶς προκηρύξεως Α' Ἰουνίου 1821, (τῆς ὁποίας τὸ πρωτότυπον ὑπάρχει ἀνὰ χεῖρας τῆς Κυβερνήσεως) νὰ διακηρυχθῶσιν ἀρχηγοὶ καὶ ὁδηγοὶ τῶν Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων καὶ ταῦτοχρόνως ἐκτελεσται τῶν διαταγῶν ἐνὸς προσώπου ξένου, καὶ ὑπὸ τοιοῦτου ψευδοῦς καὶ ἐγκληματικοῦ χαρακτῆρος, τεθέντες ἐπὶ ἀνδρῶν ὡσαύτως ὑπηκόων Ἰονίων, προέθεντο νὰ λάβωσι μέρος ἐνεργητικὸν εἰς τὸν τῆς Πελοποννήσου πόλεμον, κατὰ τοῦ κοινοῦ δικαίου τῶν Ἑθνῶν καὶ ἐπὶ **προδοτικῇ** παραβάσει τῆς περὶ οὐδετερότητος πράξεως τῆς Κυβερνήσεως τῶν Κρατῶν τούτων, ἥτις δὲν ἔχει πόλεμον οὐδὲ αὐτὴν, οὐδὲ ὁ Σεπτὸς Ἡγεμὼν ὅστις τὴν προστατεύει μετ' οὐδενὸς τῶν ἀλληλομαχοῦντων μερῶν εἰς τὴν ρηθεῖσαν Χερσόνη-

σον, οὕτω ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχὴ τῶν Κρατῶν τούτων διακηρύττει διὰ τῆς παρούσης, ὅτι ἂν οἱ ρηθέντες ἀρχηγοί, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θέλουσι κάτωθεν σημειωθῇ δὲν ἤθελον ἀπασυρθῇ τοῦ **ἄξιοκατακρίτου** ἐπιχειρήματός των μετὰ 15 ἡμέρας ἀπὸ τῆς σήμερον (ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς νήσους **ἵνα δικάσθωσιν**), οὔτοι θέλουσιν ἐννοεῖσθαι **αἰωνίως** ἐξορισμένοι τοῦ Ἰονίου ἐδάφους, **τὰ κτήματά των θέλουσι δημευθῇ**, καὶ ἐν οἰαδήποτε ἐποχῇ ἤθελον πέσει ὑπὸ τὴν δύναμιν τῆς Κυβερνήσεως, θέλουν ἐφαρμοσθῇ ἐπ' αὐτῶν οἱ περὶ τῶν **κεφαλαίων** ἐξορίζοντες ἀναφορικοὶ νόμοι. Ἡ κυβέρνησις εἶνε πεπεισμένη ὅτι αἱ ρηθεῖσαι διατάξεις εἶνε ἱκαναὶ νὰ χαράξωσι τὴν γραμμὴν τῆς διαγωγῆς παντὸς ἄλλου ὑπηκόου, ὅστις ἤθελεν ἀποπειραθῇ νὰ μιμηθῇ τὸ αὐθαίρετον καὶ ἐπίμεμπτον παράδειγμα τῶν μνησθέντων ἀτόμων.

Ἰδοὺ καὶ ἡ σημείωσις τῶν ὀνομάτων.

<i>Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς</i>	<i>Εὐάγγελος Παῦς</i>
<i>Γεράσιμος Παῦς</i>	<i>Διονύσιος Ρεμπρικὸς</i>
<i>Ἀνδρέας Μεταξᾶς</i>	<i>Παναγιώτης Στρούζας</i>
	<i>Μιχαὴλ Κοντουφᾶς</i>
	(γραμματεὺς καὶ διερμηνεὺς).

Ἡ παροῦσα θέλει τυπωθῇ εἰς ἀμφοτέρους τὰς γλώσσας Ἑλληνικὴν καὶ Ἰταλικὴν καὶ δημοσιευθῇ πρὸς **παγκόσμιον γνῶσιν**.

Κέρκυρα 18 Ἰουλίου 1821.

Ἐπιταγῇ τῆς Γερουσίας
SIDNEY G. OSBORNE

Γραμματεὺς τῆς Γερουσίας ἐν τῷ Γεν. Τμήματι.

(Ἐπίσημος Ἰόνιος Ἐφημερὶς ἀριθμ. 186 Ἰούλιος 1821).

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο τῆς ἀποκηρύξεως ἀναγράφον πρῶτον τὸ ὄνομα τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, καθ' οὗ καὶ μόνου ἐπραγματοποιήθη ἡ δήμευσις τῆς περιουσίας, κατα-

δεικνύει ότι ὁ Ἀρμοστής Μαιτλάνδ ἠθέλησε νὰ τιμωρήσῃ τὴν οἰκογένειαν τούτου, ἄνευ τῆς πρωτοβουλίας καὶ τῶν θυσιῶν τῆς ὁποίας ἴσως οὐδέποτε ἠθελε πραγματοποιηθῇ ἢ κατὰ τῶν Λαλαίων ἐκστρατεία.

Ἐν τούτοις εἰς Ἀστρος εἶχον συναθροισθῇ οἱ πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντη αὐταδέλφου τοῦ Ἀλεξάνδρου Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ὑπερτάτης Ἀρχῆς τῆς Ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν. Ἐκεῖ μετέβη καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, ἐνθα συνδιελέχθη μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος. Ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Γερμανὸς καὶ ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης τὸν προέτρεψαν νὰ συσσωματώσῃ ἐκ νέου τοὺς Κεφαλλήνας καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Πατρῶν. Μεταβὰς ὅθεν ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς εἰς Ἐσποτὸν πρὸς ἐκπλήρωσιν ἱεροῦ καθήκοντος, παρέλαβε τοὺς πληρωθέντας Κεφαλλήνας καὶ μετέφερεν αὐτοὺς εἰς Καλάμας, ὅπου εὖρον περιποίησιν καὶ χειρουργικὴν συνδρομήν. Μετὰ ταῦτα συγκεντρώσας νέον σῶμα ἐκ διακοσίων Κεφαλλήνων καὶ τινων Ζακυνθίων, λαβὼν δὲ καὶ τὰ δύο ὀρειχάλκινα κανόνια, κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου 1821 ἐστρατοπέδευσε εἰς Σαραβάλι, ἐνθα ἦλθε καὶ ὁ Γεράσιμος Β. Φωκᾶς. Ὁ δὲ Ἀνδρέας Μεταξᾶς μετὰ τὰς ἐν Ἀλάφ μάχας καὶ τὴν νοσηλείαν του ἠκολούθησε τοῦ λοιποῦ τὸ πολιτικὸν στάδιον.

Εἰς Πάτρας καὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει αὐτῶν ἦσαν ὠχυρομένοι οἱ ἐγχώριοι Τούρκοι, ὁ Ἰουσούφ Πασᾶς μετὰ τῶν Ἀλβανῶν καὶ Λαλαίων, πέριξ δὲ τῶν Πατρῶν ἐστρατοπέδευον μετὰ τῶν ὀπαδῶν των ὁ Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης, οἱ Πετμεζαῖοι, ὁ Γεώργιος Σισίνης καὶ ἄλλοι δευτερεύοντες ὀπλαρχηγοί.

οὕτως ἐπολιορκούντο αἱ Πάτραι διὰ ξηρᾶς, ἀλλὰ δι' ἑλλειψιν πλοίων ἢ θάλασσα ἦν ἐλευθέρα.

Ὑπερμεσοῦντος τοῦ Ἰουλίου ὁ Ἰουσούφ Πασᾶς πανστρατιᾷ προσέβαλε τὴν θέσιν Σαραβάλι, ἐνθα ἦτο ἐστρατοπεδευμένον τὸ σῶμα τῶν Κεφαλλήνων, ἀλλὰ δραμόντων καὶ τῶν Πελοποννησιακῶν στρατευμάτων καὶ γενικῆς γενομένης τῆς μάχης, οἱ Τούρκοι ὑπεχώρησαν καὶ κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μέχρι τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν. Εἰς τὴν μάχην ταύτην διαρκέσασαν περὶ τὰς τέσσαρας ὥρας γενναίως ἐπολέμησαν οἱ τε Κεφαλλῆνες καὶ Ζακύνθιοι, ἐξ ὧν ἑνδεκα ἐφονεύθησαν καὶ δεκατρεῖς ἐπληγώθησαν, ἐκ τῶν Πελοποννησίων ἔπεσον ἐπὶ τοῦ πεδίου πλείότεροι, αἱ δὲ τῶν Τούρκων ἀπώλειαι ἦσαν πολὺ ἀνώτεραι.

Ἐν τούτοις κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου ὁ Θεόδωρος Γρίβας ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος μεταβὰς εἰς Πάτρας πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκεῖ στρατευμάτων καὶ συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Παναγιώτου Καρατσᾶ ἀρχηγοῦ τῶν Πατρίων, ἀπεφάσισαν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν νὰ ἐπιτεθῶσι διὰ νυκτὸς κατὰ τῶν ἐν Γηροκομείῳ Τούρκων, ἀλλ' ἀποκρουσθέντες ὑπὸ τῶν πολεμίων ὑπεχώρησαν, ὅπως δὲ παρακωλύσῃ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ὑπεχρεώθησαν νὰ κλεισθῶσι μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς μαχητῶν εἰς τοῦ Χουσεήναγα τὸν *Λινόν*. Πανταχόθεν ἔδραμον τότε οἱ ἀρχηγοὶ μετὰ τῶν ἐτέρων ἑλληνικῶν σωμάτων πρὸς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων, ἐν οἷς καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μετὰ τῶν Κεφαλλήνων, συγκροτηθείσης δὲ γενικῆς μάχης κατὰ τὴν πρωτὰν πέριξ τοῦ Γηροκομείου, οἱ εἰς τὸν *Λινόν* τοῦ Χουσεήναγα κεκλεισμένοι ὑπὸ τὸν Γρίβαν καὶ Καρατσᾶν ἠλευθερώθησαν, οἱ δὲ Τούρκοι περιορίσθησαν ἐντὸς τοῦ καταληφθέντος Γηροκομείου καὶ τὸ ἐπικουρικὸν σῶμα αὐτῶν ἀπεσύρθη εἰς Πάτρας.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην μάχην ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἔνεκα τῆς ἀφορήτου θερμότητος τοῦ ἡλίου κατελήφθη ὑπὸ δξυτάτου πυρετοῦ, διατελὼν δὲ ἡμιθανὴς ἐντὸς καλύβης, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἱατροῦ διαγνώσαντος τύφον, μετέφερον αὐτὸν εἰς Μεσολόγγιον. Τὸ δὲ σῶμα τῶν Κεφαλλήνων ἔμεινε ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Γερασίου Φωκᾶ, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ διελύθη καὶ τοῦτο.

Εἰς Μεσολόγγιον τυχαίως εὐρίσκετο ὁ Ἰωάννης Κωλέττης, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν θεραπείαν ὑποβληθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μετ' ὀλίγον ἀνέλαβε, καὶ ἐκεῖθεν μεταβαίνων εἰς Κάλαμον Ἰθάκης πρὸς ἀλλαγὴν ἀέρος, ἐπυροβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων στρατιωτῶν, συνεπῶς ἀπῆλθεν εἰς Ἀστακόν, καὶ μετὰ πολλὰ παθήματα ἐπανῆλθεν εἰς Μεσολόγγιον ἔνθα παρέσχε ὑπηρεσίας ὠφελίμους εἰς τι θαλάσσιον κίνημα, εὐοδοθέντος τῇ συνδρομῇ πολλῶν Κεφαλλήνων οἵτινες εἶχον διετελέσει ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του.

Κατὰ τὴν ἐν Μεσολογγίῳ διαμονὴν του ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐνήργει νὰ στρατολογήσῃ νέον σῶμα μαχητῶν, συνεκέντρωσε δὲ περὶ τοὺς 150 Κεφαλλήνας οὓς ἔταξεν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γερασίου Φωκᾶ, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔλαβε χρηματικὴν συνδρομὴν παρὰ τῆς Γερουσίας τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος· τὸ σῶμα τοῦτο εἶτα μετέβη εἰς Ἀγγραφα. Ἐν τούτοις ἀφίκετο εἰς Μεσολόγγιον ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ἀμφότεροι δὲ μετέβησαν εἰς Κόρινθον προσκληθέντες παρὰ τῆς ἐκείσε ἐδρευούσης Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος συσταθείσης μετὰ τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ Συνέλευσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς διορίζεται ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ὁ δὲ Ἀνδρέας Μεταξᾶς ὑπουργὸς τῆς Ἀστυνομίας. — Ἡ εἰς τὸ Αἰγαῖον ἀποστολὴ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ ὡς Ἀρμοστοῦ. — Τὰ ἐν Σαντορίνῃ συμβάντα. — Διχόνοιαι μεταξὺ Πελοποννησιακῆς Γερουσίας καὶ Διοικήσεως. — Τριμελὴς ἐπιτροπὴ πέμψασα πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην. — Ἀποπεράτωσις τῆς εἰς τὸ Αἰγαῖον ἐντολῆς τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ. — Ἡ εἰς Βερόννην ἀποστολὴ τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ. — Ἀπονομὴ τοῦ βαθμοῦ τοῦ στρατηγοῦ εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν. — Ἡ μετὰ τοῦ Ἀμילτων συνέντευξις τῆς τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς. — Ἡ ἐν Ἀστρει Β' ἐθνικὴ Συνέλευσις. — Ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς μέλος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ. — Στρατιωτικὸν σῶμα ὑπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν. — Οἱ Σουλῶται εἰς Κεφαλληνίαν. — Ἐπιστολὴ Μάρκου Βότσαρη πρὸς Μαρῖνον Μεταξᾶν.

Ἡ ἐν Κορίνθῳ Διοίκησις ἀποτελεῖτο ὑπὸ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ σώματος, πρόεδρος τοῦ ὁποίου ἦτο ὁ Μαυροκορδάτος, ἀντιπρόεδρος ὁ Κανακάρης, μέλη δὲ ὁ Ἰωάννης Ὀρλάνδος ἐξ Ὑδρας, ὁ Ἀναγνώστης Δηλιγιάννης καὶ ὁ Ἰωάννης Λογοθέτης, ὑπὸ ἑπτὰ ὑπουργῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος, πρόεδρος τοῦ ὁποίου ἦτο ὁ Ὑψηλάντης καὶ Ἀντιπρόεδρος ὁ Σωτήριος Χαραλάμης.

Περὶ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου ἀφίκοντο εἰς Κόρινθον ὁ τε Ἀνδρέας καὶ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, οὓς εὐμενῶς ἐδέχθησαν τὰ μέλη τῆς Διοικήσεως, ὁ δὲ πρόεδρος Μαυροκορδάτος μετὰ τοὺς συνήθεις ἐπαίνους διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις των ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι διορισθεὶς ἤδη νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, θέλει παραλάβει τὸ ἐν Ἀγράφοις σῶμα τῶν Κεφαλλήνων ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, ἐπρότεινε

δ' αὐτοῖς νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν συσταθεῖσαν προσωρινὴν Διοίκησιν. Οἱ Μεταξᾶ καίτοι ἐννοήσαντες ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος δὲν ἐπεθύμει τὴν ἐν τῇ Δυτικῇ Ἑλλάδι παρουσίαν αὐτῶν ἕνεκα τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ σκοπῶν, οὐχ ἤττον πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλων, ἀπεφάσισαν νὰ παραδεχθῶσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰς προτάσεις τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, καὶ οὕτως αὐθιμερὸν διωρίσθησαν ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ὁ δὲ Ἀνδρέας ὑπουργὸς τῆς Ἀστυνομίας. Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἔκαμε τὰς δεούσας παρατηρήσεις πρὸς τὸ Ἐκτελεστικόν, καθότι ὁ διορισμὸς του εἰς τὸν κλάδον ἐκεῖνον δὲν ἰδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ ἐν αἷς περιστάσεσι διετελεῖ ὁ τόπος. Ὁ Πρόεδρος συμφωνήσας μετ' αὐτοῦ προσέθηκεν ὅτι μέχρις οὗ διοργανωθῇ ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ Στερεά, ὧφειλεν ὅπως γίνῃ χρήσιμος τῇ Πατρίδι νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ὅπως διοργανίσῃ αὐτάς καὶ ζητήσῃ χρηματικὰς συνεισφορὰς πρὸς συντήρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου.

Σπουδαιοτάτη ἦτο ἡ ἐντολὴ αὕτη ἣν ἀπεδέξατο ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, συντάξας δὲ καὶ διοικητικὸν ὄργανισμὸν, ὃν μετὰ τὴν ἐπεκύρωσιν ὑπὸ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἐνετάλη νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Βουλευτικοῦ ὡς ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἵνα γίνῃ νόμος τοῦ Κράτους. Διωρίσθησαν ἐπίσης Ἀρμοσταί, ὁ Βενιαμὶν Λέσβιος ἱερεὺς, ὁ ἐξ Ὑδρας Νικόλαος Οἰκονόμου καὶ ὁ ἐκ Σπετσῶν Βασίλειος Γκίνης ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν νήσων ἐκείνων¹.

Μεταβάντες κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου 1822 οἱ Ἀρμοσταὶ εἰς τὸ Αἶγαϊον, προέβησαν ἀμέσως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς των. Ἐν ἐκάστη νήσῳ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς προσεκάλει πάντας τοὺς πολίτας καὶ τὸν κλῆρον εἰς συνέλευσιν, ἀνέπτυσε τὸν σκοπὸν τῆς ἐπαναστάσεως, ἐλάλει

¹ Ὅρα ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας. Τομ. Α'. σελ. 348.

κατὰ τῆς τυραννικῆς Κυβερνήσεως τῶν Τούρκων, ἐπεδείκνυε τὰ ἀγαθὰ τῆς Ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς Ἐθνικότητος, ἐπομένως ὅτι πάντες ὀφείλουσιν ὑποταγὴν καὶ σέβας εἰς τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησιν ἣς οἱ Ἀρμοσταὶ ἦσαν οἱ ἀντιπρόσωποι εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Μετὰ τὰς προσφωνήσεις ταύτας ὑψοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ σημαία διὰ ζητωκραυγῶν καὶ κανονοβολισμῶν, ἐγκαθιδρύετο ὁ παρὰ τῆς Διοικήσεως Ἐπαρχος, ἐψάλλετο δοξολογία καὶ ἐτοιχοκολλῶντο ἐν τῇ πόλει αἱ προκηρύξεις τῆς Διοικήσεως.

Ἀρίστη ἦτο ἡ ἐντύπωσις καὶ μέγας ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐν ἐκάστη νήσῳ κατὰ τὴν πρώτην ταύτην πράξιν τῶν Ἀρμοστῶν, μεθ' ἣν προσεκαλοῦντο οἱ Πρόκριτοι καὶ οἱ Δημογέροντες πρὸς οὓς ἐκοινοποιεῖτο ἡ ἀνάγκη τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς καὶ ἡ εἰσπραξὶς τῆς ἀτομικῆς συνεισφορᾶς ἐξ ἐνὸς γροσίου παρ' ἐκάστου πολίτου, καὶ τοῦτο πρὸς συντήρησιν τοῦ Ἐθνικοῦ στόλου. Ἐφιλοτιμήθησαν ἐπομένως οἱ Πρόκριτοι καὶ οἱ Δημογέροντες καὶ ἀμέσως ἤρχισαν τὴν συνεισφοράν. Οἱ καθολικοὶ ὁμῶς νησιῶται οὐ μόνον δὲν ἐχορήγησαν συνεισφοράν, ἀλλ' ἀντενήργουν μυστικῶς κατὰ τῶν μέτρων τῶν Ἀρμοστῶν.

Μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Ἐπαρχοῦ, ἐσχηματίσθησαν αἱ Δημογερονταὶ δι' ἐκλογῆς τοῦ λαοῦ, παρηγγέλθη δὲ ὁ Ἐπαρχος νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως περὶ τῆς εἰσπραξέως τῆς δεκάτης. Κατ' αὐτὸν ἐν γένει τὸν τρόπον ἐξετέλεσαν οἱ Ἀρμοσταὶ τὴν ἐντολήν, ἣν εἶχον λάβει παρὰ τῆς Διοικήσεως, εἰς τὰς νήσους Νάξον, Πάρον, Σίφνον, Μῆλον, Κέα, Τήνον, Σέριφον, Μύκωνον, Ἄνδρον, Θήραν καὶ ἄλλας μικρὰς νήσους.

Ἐν τούτοις οἱ Τούρκοι ὑπὸ τὸν Δράμαλιν εἶχον εἰσβάλει εἰς Πελοπόννησον καὶ ἀφοῦ ἐκυρίευσαν τὴν Ἀκροκόρινθον, προέβησαν μέχρι τῆς Ἀργολίδος καὶ διεπραγματεύοντο τὴν

παράδοσιν τῶν φρουρίων τοῦ Ναυπλίου, ἡ δὲ Διοίκησις διασωθεῖτα ἐπὶ πολεμικοῦ πλοίου ἔμενεν εἰς τοὺς ἐν Λέρνῃ Μύλους. Οἱ Ἀρμοσταὶ ἦσαν εἰς Σαντορίνην ὅτε διεδόθη ἡ ἀπαίσιος φήμη ὅτι ἐκυριεύθη ἅπασα ἡ Πελοπόννησος, καταληφθέντες δὲ ὑπὸ φόβου ὅτε Βασίλειος Γκίνης καὶ Νικόλαος Οἰκονόμου μετέβησαν εἰς Ὑδραν λαβόντες μετ' αὐτῶν καὶ ὅσα χρήματα εἶχον συλλέξει ἐκ τῶν συνεισφορῶν, ἔμεινε δὲ εἰς Σαντορίνην ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς καὶ ὁ Βενιαμὴν Λέσβιος πρὸς διοργανισμὸν τῆς νήσου.

Ἀλλὰ πλησιάσαντος εἰς Σαντορίνην τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, οἱ Σαντοριναῖοι πτοηθέντες κατεβίβασαν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ ἀνεπέτασαν τὴν τῆς Ἱερουσαλήμ μὴ συμφωνοῦντες εἰς τὴν ὕψωσιν τῆς Ὀθωμανικῆς. Ταῦτα μετὰ λύπης παρατηρήσαντος τοῦ Μεταξᾶ καὶ ἀποφασίσαντος νὰ ἀναχωρήσῃ, οἱ Σαντοριναῖοι οὐ μόνον δὲν τῷ ἐχορήγησαν μέσον πρὸς ἀναχώρησιν, ἀλλὰ καὶ συνέλαβον αὐτὸν καὶ ἀπέκλεισαν εἰς τὴν Σχολὴν τῆς κωμοπόλεως Ἐπάνω Μεριά. Ἐν τούτοις ἐξ ἐπιστολῆς γεγγραμμένης ἀπὸ Μερεβίγλι, φερούσης τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐκεῖ Προκρίτων καὶ διευθυνομένης πρὸς Λογοθέτην τινὰ Πρόκριτον τῆς νήσου καὶ περιελθούσης εἰς χεῖρας τοῦ Μεταξᾶ, ἔμαθεν οὗτος ὅτι οἱ πρόκριτοι ἐσκόπουν νὰ παραδώσωσιν αὐτὸν εἰς τὸν ναύαρχον τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου ὅπως σωθῇ ἡ πατρίς των.

Εὐτυχῶς τὸ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ πολεμικὸν πλοῖον διοικούμενον ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου Κεφαλλῆνος Διονυσίου Μπερερῆ καὶ ἔχον τεσσαράκοντα ἐπιλέκτους ναύτας Κεφαλλῆνας, ἐξ Ἀμοργοῦ ἐρχόμενον κατέπλευσεν εἰς Σαντορίνην. Οἱ Σαντοριναῖοι δὲν ἐπέτρεψαν εἰμὴ εἰς μόνον τὸν πλοίαρχον νὰ ἀποβιβασθῇ καὶ ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὴν Σχολήν, ἐνθα ἐνεχείρησε τῷ Ἀρμοστῇ

Μεταξᾶ ἐπίσημα ἐγγράφα. Ὁ Μεταξᾶς τότε εἶπε τῷ Μπερερῇ ἰδίᾳ καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ.

— «Μὲ συνέλαβον καὶ μὲ φυλάττουσιν, ὅπως μὲ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους, πράξετε ὅ,τι δυνήθητε νὰ μὲ σώσητε».

Μεταβὰς ὁμέσως ὁ Μπερερῆς εἰς τὸ πλοῖον μετ' οὐ πολὺ ἐξῆλθε μετὰ τῶν τεσσαράκοντα Κεφαλλήνων, οἵτινες διευθυνθέντες εἰς τὴν Σχολὴν παρέλαβον τὸν Μεταξᾶν, καὶ ἐπιβιβάσθέντες μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον ἐξέπλευσαν. Οἱ δὲ Σαντοριναῖοι καταληφθέντες ὑπὸ πανικοῦ φόβου, οὐδὲ νὰ πυροβολήσωσι κατ' αὐτῶν ἐτόλμησαν. Οὕτως ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐσώθη ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτου προδοσίας τῶν Σαντοριναίων, βεβαίως δὲ παραδιδόμενος τοῖς Τούρκοις ἠθελεν ὑποστῆ σκληρὸν θάνατον¹.

Ἐκ Σαντορίνης ὁ Μεταξᾶς μετέβη εἰς τοὺς ἐν Λέρνῃ Μύλους ἐνθα ἔδρευεν ἡ Διοίκησις, ἐκεῖ ἐπληροφορήθη τὰ συμβάντα, καὶ τὴν ἐν Δερβενακίοις μάχην, ἐν ᾗ εἶχε καταστραφῇ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στρατοῦ τοῦ Δράμαλη, καὶ τὰς ἀναφύεσας διχονοίας ἀφ' ἐνὸς μεταξὺ τῶν ὀπληρχηγῶν καὶ προκρίτων τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐξ ἄλλου τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας συνδεδεμένης μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῆς Διοικήσεως. Ὡς ἐκ τούτου ἐξελέχθη τριμελὴς ἐπιτροπὴ ὑπὸ τοῦ Χρυσοσπάθη, Σ. Παπαλεξοπούλου καὶ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ ἐντολὴν λαβοῦσα νὰ μεταβῇ παρὰ τῷ Κολοκοτρώνη καὶ καταπέισῃ αὐτὸν νὰ συνδιαλλαχθῇ μετὰ τῆς Διοικήσεως. Ἀλλ' εἰς μάτῃν ἐγένετο τὸ διάβημα τοῦτο, διότι ὁ Κολοκοτρώνης δὲν κατεπείσθη καὶ ἀνέβαλε τὸ ζήτημα μέχρι τῆς συγκροτήσεως νέας Συνελεύσεως.

Ὁ Τουρκικὸς στόλος ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ

¹ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, Ἱστορικὰ Ἀπομνημονεύματα σελ. 82.

ὑπείλκει τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, ἐπεβάλλετο δὲ ἡ ἐξοδος τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν τούτου ἀπαιτοῦντο χρήματα. Αἱ Κοινότητες Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν Διοίκησιν ὑπεδείκνυσαν τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν ὡς τὸν μόνον δυνάμενον νὰ ἐνεργήσῃ τὴν εἰσπραξίν τῆς δεκάτης καὶ τῶν συνεισφορῶν. Ὁ Μεταξᾶς ἀπειποιήθη ἕνεκα τῶν ἐν Σαντορίνῃ συμβάντων, ἀλλὰ μετὰ θερμὰς παρακλήσεις τῆς Διοικήσεως καὶ ἀναλογιζόμενος τὰς δεινὰς περιστάσεις ἐν αἷς διετελεῖ ἡ πατρίς, ἐδέξασθαι νὰ συναινέσῃ.

Ἡ δευτέρα αὕτη ἐντολὴ ἀφόρα εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ, τὴν εἰσπραξίν τῆς δεκάτης καὶ τῶν συνεισφορῶν. Πρὸς ταχεῖαν δὲ ἐκπεραίωσιν τῆς ἐντολῆς τῶν οἱ Ἀρμοσταὶ διένειμον τὴν ἐργασίαν, καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς καὶ Β. Γκίνης μετέβησαν εἰς Σίφνον, Σέριφον καὶ τὰς παρακειμένας νήσους, οἱ δὲ ἑτεροὶ δύο εἰς Πάρον. Καὶ ἐν Σέριφῳ ἰδόντες οἱ κάτοικοι πλησιάζοντα τὸν Τουρκικὸν στόλον ἕνεκα τῆς νηνεμίας, καὶ δειλιάσαντες διεννοήθησαν νὰ παραδώσωσι τὸν Μεταξᾶν εἰς τοὺς Τούρκους πρὸς σωτηρίαν τῶν. Ἀλλ' εἰδοποιηθεὶς ἐγκαίρως ὁ Μεταξᾶς συνεκέντρωσε σῶμα ὀπλοφόρων ἐκ τῆς φρουρᾶς τοῦ καὶ τοῦ πληρώματος τοῦ ὑπὸ τὴν ὁδήγίαν τοῦ πολεμικοῦ πλοίου πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν Τούρκων. Μετὰ τοῦ σώματος δὲ τούτου ἠνώθησαν καὶ πολλοὶ ἐνθουσιώδεις νέοι Σέριφιοι, καὶ οὕτω καταλαβόντες ὑψώματά τινα παρὰ τὴν παραλίαν, ἀνέμενον τὴν προσβολὴν τοῦ στόλου. Ὄντως Τουρκικὸν πλοῖον ἐλλιμενισθὲν εἰς τὴν νήσον ἀπέστειλε λέμβον εἰς τὴν ξηράν· ἀποβιβάσθέντων δὲ τινων Τούρκων καὶ πυροβοληθέντων παρὰ τῶν Ἑλλήνων ναυτῶν καὶ στρατιωτῶν, ἐπεβιβάσθησαν αὐθωρεὶ εἰς τὴν λέμβον τῶν καὶ ἀπέπλευσαν.

Ἐκ Σέριφου μετέβη ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς εἰς Κύθον, Κέα καὶ εἶτα εἰς Τήνον, ἐνθα ἦσαν καὶ οἱ ἑτεροὶ Ἀρμοσταί. Μαθὼν δὲ ἐκεῖ ὅτι Ἀνδριὸς τις καλούμενος Μπαλῆς, ἐλεηλάτει τὴν νήσον καὶ ἐπέζεε τοὺς κατοίκους, μετέβη κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου εἰς Ἀνδρον. Πληροφορηθεὶς ὁ Μπαλῆς περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀρμοστοῦ, ἦλθε δῆθεν πρὸς ἐντευξίν του ἡγούμενος ἑκατὸν ἀνδρῶν, μεθ' ὧν ὡς ἔλεγε, προὔτιθετο νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Κάρυστον. Ἀλλ' ἕνεκα τῶν αὐστηρῶν μέτρων ἃ κατ' αὐτοῦ ἔλαβεν ὁ Μεταξᾶς οἱ πλεῖστοι τῶν ὁπαδῶν τοῦ Μπαλῆ τὸν ἐγκατέλιπον, μείνας δὲ μόνον μετὰ δέκα κατέφυγεν εἰς Τήνον, ἐνθα μεταβὰς ὁ Μεταξᾶς τὸν συνέλαβε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν Διοίκησιν. Οἱ Ἀνδριοὶ εὐγνωμονοῦντες διότι ἀπηλλάγησαν τῆς μάστιγος ταύτης, ἔσπευσαν καὶ ἐπλήρωσαν τὴν δεκάτην. Μετέβη εἶτα ὁ Μεταξᾶς εἰς Σάμμον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μῆλον ὑποστὰς κατὰ τὸν πλοῦν τριμερὰν τριχυμίαν, ὡς ἐκ θαύματος δὲ ἐσώθη διὰ τῆς ἀξιότητος τῶν Ὑδραίων ναυτῶν. Εἰς Μῆλον ἐναυλόχει ὁ ναύαρχος De Rigny μετὰ τριῶν πολεμικῶν πλοίων, ὅστις μαθὼν ὅτι ἀφίκετο ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος, ἐφ' ἧς ἔτυχε λαμπρὰς ὑποδοχῆς. Διοργανίσας καὶ τὴν νήσον ταύτην καὶ εἰσπράξας τὴν δεκάτην κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου 1823 μετέβη ὁ Μεταξᾶς εἰς Ὑδραν, καὶ ἀποπερατώνσας πολλὰς ὑποθέσεις μετὰ τῆς Κοινότητος τῆς νήσου ἀπῆλθεν εἰς Ἑρμιόνην, ἐνθα ἐδρευνε ἡ Κεντρικὴ Διοίκησις καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης.

Ἐν Ἑρμιόνη ἡ Διοίκησις διὰ Προβουλευμάτος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ καὶ Βουλευτικοῦ ἀπένευμεν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν τὸν βαθυὸν τοῦ Στρατηγοῦ διὰ τὰς στρα-

τιωτικὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας καὶ ἐκδουλεύσεις εἰς Λάλα, εἰς Πάτρας καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα.

Ἴδου καὶ τὰ σχετικὰ περὶ τούτου δημόσια ἔγγραφα :

Ἀριθ. 2633

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς τὸν Ἐκλαμπρότατον Πρόεδρον τοῦ Βουλευτικοῦ.

Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐκ Κεφαλληνίας ἐξ ἀρχῆς τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου αὐθορμήτως ὀδηγῶν σῶμα στρατιωτικὸν Κεφαλλήνων, ἐξεστράτευσεν εἰς Πελοπόννησον καὶ **πολλὰ δαπανήσας**, μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἐν **Λάλα** ἐχθρῶν καὶ τὴν εἰς Πάτρας ἐπιστροφὴν τοῦ Γιουσούφ-Πασᾶ, καὶ εἰς Πάτρας ὡσαύτως **ἐπολέμησε** κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Μετὰ δὲ εἰς Δυτικὴν στερεὰν Ἑλλάδα **ἡγωνίσθη οὐχ ἥττον**, καὶ ἀγκαλὰ νὰ **ῥῆναι Μινίστρος**, δὲν ἔπαυσεν ὁμῶς νὰ **εἶνε πρόθυμος**, χρείας τυχούσης νὰ **ἐπαναλάβῃ τὴν ρομφαίαν**. Ἐπὶ τούτοις πᾶσι κρίνει εὐλογον τὸ Ἐκτελεστικὸν σῶμα νὰ προβιβάσῃ αὐτὸν εἰς τὸν βαθμὸν τῆς στρατηγίας, καὶ διαπυνθάνεται τὴν κατὰ τοῦτο γνῶμην τοῦ Βουλευτικοῦ.

Ἐν Ἑρμιόνη τῇ 28 Ἰανουαρίου 1823.

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Μινίστρος τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων

Θ. ΝΕΓΡΗΣ.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Ἰω. Ὀρλάνδος.

Ἀριθ. 173.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ
πρὸς τὸν Ἐκλαμπρότατον Πρόεδρον τοῦ Ἐκτελεστικοῦ.

Ἀνεγνώσθη τὸ προβούλευμα τοῦ ἐκτελεστικοῦ ὑπ' ἀριθ. 2633 καὶ ἡμέραν 28 τοῦ παρόντος μηνός· κατὰ τὴν παράστασιν λοιπὸν τὴν ὁποίαν ἐμπεριέχει **περὶ τῶν δουλεύσεων** τοῦ κ. Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, συμφώνως μὲ τὸ Ἐκτελεστικὸν **ἐγκρίνει τὸν ἄνδρα ἄξιον** καὶ τὸ Βουλευτικόν¹.

Ἐν Ἑρμιόνη τὴν 28 Ἰανουαρίου 1823.

Ἐντιπρόεδρος τῆς Βουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ν. ΜΠΟΥΔΟΥΡΗΣ

Ὁ πρῶτος γραμματεὺς τοῦ Βουλευτικοῦ
Ι. Σκανδαλίδης.

Συγκροτηθείσης τῆς διπλωματικῆς Συνόδου εἰς Βερώνην τῆς Ἰταλίας ἐνθα συνήχθησαν οἱ σύμμαχοι ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν Ὀκτώβριον 1822, ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις ἀπέστειλε Πρεσβείαν συγκειμένην ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ, τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ καὶ τοῦ Γεωργίου Μαυρομιχάλη κομίζουσας ἐπιστολάς πρὸς τοὺς ἐκεῖ Μονάρχας καὶ πρὸς τὸν Πίον Ζ', δι' ὧν ἐπεκαλοῦντο τὴν ἀντιληψιν τῶν Χριστιανικῶν Δυνάμεων ὑπὲρ τῆς κινδυνεύουσας Ἑλλάδος. Καὶ ἡ μὲν τοῦ Πάπα Κυβέρνησις ἐδέξατο ἐν Ἀγκῶνι τοὺς Πρεσβευτὰς μετὰ πολλῆς εὐγενείας, ἀλλ' οἱ ἡγεμόνες φοβούμενοι τὴν τῶν κειμένων συντάραξιν δὲν ἠθέλησαν νὰ δεχθῶσι τὴν Πρεσβείαν καὶ

¹ Ὅρα σελ. 124 καὶ 328 τῶν Ἀρχείων τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας.

ἡρνήθησαν πᾶσαν ἀντίληψιν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἔργου, ἐμπαταίωσαν πρὸς τούτοις καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος συμπαιθείας τοῦ Πάπα.

Συγκληθείσης ἐν τούτοις τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως εἰς Ἄστρος μεσοῦντος τοῦ Μαρτίου 1823 προσωρμίσθη ἐφ' ἑνὸς δικρότου ὁ Ἀμιλτων, ναύαρχος τοῦ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει Ἀγγλικοῦ στόλου προσεκάλεσε δὲ τὸν Θεόδωρον Νέγρην εἰς συνέντευξιν. Ἡ Διοίκησις δὲν ἐπέτρεψεν αὐτῷ μόνῳ νὰ δεχθῇ τὴν πρόσκλησιν, ὡς Ἀγγλοφρονούντι, ἀλλ' ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως μετὰ τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ ἐξέλεξεν ἐπὶ τούτῳ τριμελῆ Ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τῶν Θεοδώρου Νέγρη, Κωνσταντίνου Μεταξᾶ καὶ τοῦ ἐκ Σπετσῶν Καρακατσάνη ὅπως ἡ μετὰ τοῦ Ἀμιλτων συνέντευξις λάβῃ ἐπίσημον χαρακτῆρα.

Ὅθεν εἰς μεμονωμένον τι παράλιον τοῦ Ἀστρους ἐγένετο ἡ συνέντευξις αὕτη. Ὁ Ἀμιλτων ὠμίλησε πρῶτος περὶ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τῶν ἀπείρων δυσκολιῶν πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς ἀπέναντι τῆς δυσμενείας τῶν μεγάλων δυνάμεων καὶ τῶν μέσων τῆς Τουρκίας. Παρέστησεν αὐτοῖς τὴν ἀθλιότητα τῶν πραγμάτων πηγάζουσιν ἐκ τῆς διχονοίας καὶ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἡλαττοῦντο αἱ μικραὶ δυνάμεις των καὶ ὅτι ἐλλείπουσιν αὐτοῖς τὰ χρηματικὰ μέσα πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου. Προσέθηκε δὲ ὅτι ἡ πολιτικὴ πορεία τῶν ὀπλοαρχηγῶν ἦτο ἀντεθνικὴ, σκοπούντων ν' ἀντικαταστήσωσιν οὗτοι τοὺς Ὀθωμανοὺς. Ἐπρότεινεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ὅτι ἡδύνατο νὰ μεσολαβήσῃ παρὰ τῷ Ἀρμοστῇ τῆς Ἐπτανήσου οὗτος δὲ διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας παρὰ τῷ Σουλτάνῳ, ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ παῦσις τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ ἡ σύστασις ἐνὸς Πριγκιπάτου ὡς τὰ τῆς Μολδαβίας καὶ Βλαχίας. Πολλὰ

δὲ εἶπε πρὸς ὑποστήριξιν τῆς προτάσεώς του ταύτης.

Μετὰ τὴν ἐμιλίαν τοῦ Ἀμιλτων, σιωποῦντος τοῦ Νέγρη, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς καὶ εἶπε περίπου τὰ ἐξῆς:

Ἡ πάλιν, ἣν ἐπεχείρησεν ἡ Ἑλλάς εἶναι ἄνισος, ἀλλ' ὁ Ὑψιστος καὶ ἡ φιλανθρωπία τῶν Χριστιανικῶν Δυνάμεων οὐδέποτε θέλουν ἐπιτρέψει νὰ παραταθῇ ὁ καταστρεπτικὸς οὗτος ἀγών. Αἱ μεταξὺ τῶν ὀπλοαρχηγῶν διχόνοιαι καταπαύουσιν ἅμα παρουσιασθῇ κίνδυνός τις, ὡς ἐσχάτως συνέβη ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλη, καθ' ἣν οἱ διαφωνοῦντες ὀπλοαρχηγοὶ συνεννοηθέντες ἀμέσως ἐπολέμησαν κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος εἶναι δυσχερεστάτη, ὡς εἵπατε, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν ὑμετέραν πρότασιν δὲν δύναται ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐκφράσῃ γνώμην. Ἄν ἡ Ἐπανάστασις ἐπιτύχῃ, ἡ ἀποκατάστασις τοῦ τόπου τούτου ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων. Ἐπιτρέψατε ὅμως νὰ παρατηρήσω ὑμῖν, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν δύνανται νὰ ζητήσωσι τὴν μεσολάβησιν τοῦ Ἀρμοστοῦ ἢ τοῦ Πρέσβεως, οὐδὲ αὐτῆς τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς ἀνεπισήμου ταύτης συνεντεύξεως. Ἡ πρότασις αὕτη ἀντιβαίνει εἰς ὅσα προκηρύττουσιν οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν των, ὅπως δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις ἐνασχοληθῇ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, δεόν νὰ γίνῃ ἐγγράφος διακοίνωσις πρὸς δικαιολόγησιν, ὅτι ἡ Ἑλλάς προτρέπεται ὑπὸ κραταιᾶς Δυνάμεως οἷα ἡ Ἀγγλία. Δύνασθε λοιπόν, ἂν εὐαρεστεῖσθε νὰ ἐκθέσῃτε ἐγγράφως πρὸς τὴν Διοίκησιν ὅσα ἀνακοινώσατε ἡμῖν προφορικῶς.

Ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης ταραχθεὶς ὁ Ἀμιλτων προσέθηκεν ὅτι δὲν ἦτο ἐντεταλμένος νὰ κάμῃ τοιαύτην πρότασιν ἀλλ' ὡς φίλος τῆς Ἑλλάδος ἔδωκε τὴν συμβουλὴν

ταύτην, ἥτις ἂν ἐγένετο δεκτὴ, ἡδύνατο νὰ μεσιτεύσῃ ἂν ἡ Διοίκησις ἤθελε τῷ δώσει εἰδικὴν ἐντολήν.

Ἡ πρὸς τὸν Ἀμιλτων ἀπάντησις τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ εὐηρέστησε τὴν Διοίκησιν, τοὺς βουλευτὰς καὶ αὐτὸν τὸν λαόν, ὅστις εἶχε συρρεύσει εἰς Ἄστρος ἕνεκα τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Ἡ ἐν Ἀστρεὶ Συνέλευσις ἀπαρτίζετο ἐκ δύο πολεμίων μερίδων ἡ μὲν διεκρήρυττε ἀρχὰς δημοτικὰς καὶ διευθύνετο ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη μεθ' οὗ ἦσαν συνδεδεμένοι ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ Ράγκος καὶ οἱ Γερουσιασταὶ τῆς Πελοποννήσου, ἡ δὲ πρεσβεύουσα ἀρχὰς μᾶλλον συντηρητικὰς ὠδηγεῖτο ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Διοικήσεως καὶ τῶν πλείστων προϋχόντων τῆς Πελοποννήσου, ἐν οἷς ὁ Ζαΐμης, Λόντος, Νοταρᾶς, Γιατράκος καὶ ἕτεροι ὅπλαρχηγοί. Εὐτυχῶς διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν οὐδετέρων οἱ διαφωνοῦντες συνεβιάσθησαν καὶ ἀπεφάσισαν· Ἀὖν Νὰ γίνωσι δεκτοὶ ἀναξετάστως οἱ Πληρεξούσιοι ἀμφοτέρων τῶν μερίδων. — Βὸν Νὰ διορισθῇ ἑπταμελὴς Ἐπιτροπὴ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος τῆς Ἐπιδαύρου. Καὶ Γὸν ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος νὰ γίνῃ ἐξίσου ἐκ τῶν διαφορομένων μερῶν.

Ἦρξατο ἡ Συνέλευσις τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τῇ 29 Μαρτίου 1823, Πρόεδρος ἐξελέχθη ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης, Ἀντιπρόεδρος ὁ Ἐπίσκοπος Βρεσθένης Θεοδώρητος καὶ Ἀρχιγραμματεὺς ὁ Θεόδωρος Νέγρης. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς παρίστατο ὡς πληρεξούσιος τῶν ὅπλων τῆς Πελοποννήσου, ἔλαβε μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Συνελεύσεως καὶ δὴ ἐξελέχθη μέλος τῆς ἑννεαμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ἥς μέλος ἦν καὶ ὁ Θεόδωρος Νέγρης, ἐχούσης ἐντολὴν νὰ ἀναθεωρήσῃ τὸν ὀργανικὸν νόμον τῆς Ἐπιδαύρου. Ἐξελέχθη ὡσαύτως μέλος τῆς δεκαμελοῦς Ἐπιτροπῆς

μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου, πρὸς σύνταξιν τοῦ Διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Κράτους. Τὴν 18 Ἀπριλίου περατώσασα ἡ Συνέλευσις τὰς ἐργασίας αὐτῆς διελύθη ἀφοῦ ὥρισεν ἔδραν τῆς Διοικήσεως τὴν Τρίπολιν.

Συνέστη μετὰ ταῦτα τὸ Ἐκτελεστικὸν σῶμα Πρόεδρος τοῦ ὁποίου διωρίσθη ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης, μέλη δὲ ὁ Κολοκοτρώνης, Ζαΐμης, Σωτήριος Χαραλάμπης καὶ Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ὅστις κατὰ τὰ τέλη τῆς Συνελεύσεως εἶχεν ἐπιστρέψει ἐξ Ἀγκῶνος. Γραμματεὺς δὲ τῆς Ἐπικρατείας διωρίσθη ὁ Μαυροκορδάτος.

Εἰς τὴν συσταθεῖσαν Διοίκησιν ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ μέρος προθέμενος νὰ καταρτίσῃ νέον σῶμα ἐκ Κεφαλλήνων καὶ νὰ ἐκστρατεύσῃ. Μεταβὰς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ εἰς Ναύπλιον ἐστρατολόγησε περὶ τοὺς πεντακοσίους ἄνδρας, ἐν οἷς τριακόσιους Κεφαλλῆνας, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐκ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν Νήσων, ἡγούμενος δὲ τοῦ σώματος τούτου μετέβη εἰς Τρίπολιν, ἵνα λάβῃ τὰς διαταγὰς τῆς Διοικήσεως καὶ ζητήσῃ πολεμοφόδια. Ἡ Διοίκησις εὐγνωμονοῦσα ὠνόμασε τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν Ἀρχηγὸν τῶν Κεφαλλήνων καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ στρατοπεδεύσῃ παρὰ τὰς Πάτρας, ὅπου καὶ ἄλλα σῶματα εὐρίσκοντο πολιορκοῦντα τοὺς πολεμίους. Μεσοῦντος τοῦ Μαΐου ἐστρατοπεδεύευσεν εἰς Ριῶλον καὶ Ἀλῆ Τσελεπῇ, ἐκεῖ δὲ πλησίον εἶχε στρατοπεδεύσει καὶ ὁ Σισίνης μετὰ τῶν ἐκ Γαστουνῆς καὶ Πατρῶν στρατευμάτων¹.

Κατὰ τοῦ ἡρωικοῦ Σουλίου ὅπερ πρῶτον εἶχε ἐπαναστατήσῃ κατὰ τοῦ Σουλτάνου, τοῦ ὑψώσαντος τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον 1820, εἶχεν ἐκστρατεύσει ὁ Χουρσίτ Πασᾶς, οἱ δὲ ἀτρόμητοι Σουλιῶται προβλέποντες τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, ἀπέστειλαν μὲν τὸν

¹ Ἀπομνημονεύματα Κωνστ. Μεταξᾶ σελ. 109 ἐπ.

Μάρκον Μπότσαρην ζητούντες ταχεῖαν βοήθειαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καταλαβόντες δὲ τὰς ὀχυράς θέσεις τοῦ Σουλίου καὶ δὴ τὴν Κιάφαν, ἐξηκολούθουν τὸν πόλεμον, καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὡς ἀληθεῖς ἥρωίδες συνεπολέμουν οὕτως ὥστε ἠνάγκασαν τοὺς ἐχθροὺς νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν. Ὁ Χουρσίτ Πασᾶς σφόδρα ἀγανακτῶν ἀπῆλθεν εἰς Λάρισσαν, ἀφῆσας ἐκεῖ τὸν Ὁμέρ Βριώνην. Οὗτος διὰ τῆς μακρᾶς καὶ δεινῆς πολιορκίας, ἐστενοχώρησε διὰ τῆς πείνης καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τοὺς Σουλιώτας καὶ ἠνάγκασεν αὐτοὺς κατὰ Σεπτέμβριον 1822 νὰ συνομολογήσωσι συνθήκην μετὰ τοῦ Ὁμέρ Βριώνη, δι' ἧς κατέλιπον οὗτοι τὸ Σούλι καὶ ἀπῆλθον ὀπλισμένοι μετὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν εἰς Κεφαλληνίαν τῇ συνεναίσει τοῦ Ἀγγλου Ἀρμοστοῦ Ἀδαμ. Ἀφίχθόντες δὲ οἱ Σουλιῶται εἰς Κεφαλληνίαν ὑπεβλήθησαν εἰς κάθαρσιν. Τινὲς ἐξ αὐτῶν μετέβησαν εἰς Κέρκυραν καὶ ἄλλοι εἰς Μεσολόγγιον διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, Μαρίνου καὶ Ἰωάννου. Ἴδου δὲ καὶ ἡ περὶ τῶν Σουλιωτῶν ἐπιστολὴ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη πρὸς τὸν Μαρίνον Ν. Μεταξᾶν, πρὸς ὃν ἔγραψεν καὶ ὁ Μαυροκορδάτος.

Ἐξοχώτατε Ἀδελφέντα.

« Ὁ ἐκλαμπρότατος Πρίγγιψ (Μαυροκορδάτος) σᾶς » γράφει ἰδιαιτέρως περὶ τῶν αὐτόσε συμπατριωτῶν » μου, γράφων δὲ καὶ γὰρ σᾶς ὁμολογῶ ἐν πρώτοις ἀ- » πείρους τὰς χάριτας διὰ τὰς μεγάλας φιλοφροσύνας, » ὅπου πρὸς αὐτοὺς ἐδείξατε ἀπὸ φυσικῆς σας κάλο- » καγαθίαν καὶ φιλογένειαν, καὶ σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι ἐπειδὴ » ἡ φιλάνθρωπος Διοίκησις τῆς Ἑπτανήσου συγκα- » τένευσε καὶ ἔδωσε τὴν ἄδειαν νὰ εὐγώσιν οἱ συμ- » πατριῶτα μου, ἰδοὺ ὅπου στέλλω τὸν ἐπιφέροντα μὲ

» γράμματα πρὸς αὐτοὺς διὰ νὰ εὐγώσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ » ὡς οὐκ ἄδηνον εἰς τὴν ἐξοχώτητά σας, ὀλιγωροῦ- » σιν ἀπὸ τὰ πρὸς τὸ ζῆν χρήζοντα, σᾶς παρακαλῶ » ὡς ἡ ἐκλαμπρότης του σᾶς γράφει, κατὰ τὸ δευτέρῳ, » ὅπου ὁ ἄνθρωπός μου σᾶς παρουσιάσῃ, νὰ προμη- » θεύσητε εἰς αὐτούς, καὶ εἰς τὰς φαρμακείας τῶν ἀνα- » λόγως τὰ πρὸς χρεῖαν. Διὰ δὲ ταύτας τὰς χάριτας, » ἡμεῖς μὲν θέλει σᾶς κηρυττόμεθα διὰ παντός ὑπό- » χρεοὶ, ἡ δὲ Πατρίς ὀφείλει νὰ σᾶς ἀνταποδώσῃ δε- » καπλασίῳς ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι.

Τῇ 13 Ἰανουαρίου 1823, Καλόβιζ Κερασέβου.

» Τῆς ἐξοχώτητός σας δοῦλος ταπεινός
» Μάρκο Μπότσαρις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'

Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς Γενικὸς Ἐπαρχὸς τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος. — Τὸ Μεσολόγγιον. — Διχόνοια τῶν ὀπλαρχηγῶν. — Ἡ εἰς Κερασσίδεα καλύβια συγκάσεις αὐτῶν. — Αἱ ἐν Κρυονέρι καὶ Γαλατᾷ συμπλοκαί. — Ἡ ἐν Καρπενησίῳ μάχη καὶ θάνατος Μάρκου Μπότσαρη. — Μάχη εἰς Καλιακούδαν. — Τὸ Αἰτωλικόν. — Πολιορκία αὐτοῦ παρὰ τοῦ Σκόδρα καὶ Ὁμέρ Βριώνη. — Ἐπίσκεψις τοῦ Clifford εἰς Μεσολόγγιον. — Συνδρομαὶ ἐκ Κεφαλληνίας. — Ὁ Μπαῖρων εἰς Μεσολόγγιον. — Σχίσμα μεταξὺ Ἐκτελεστικοῦ καὶ Βουλευτικοῦ καὶ δεινὰ συνέπειαι. — Διαλυθείσης τῆς πολιορκίας ὁ Μεταξᾶς μεταβαίνει εἰς Πελοπόννησον.

Πληροφορηθεῖσα ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις ὅτι μεγάλη ἐκστρατεία προπαρασκευάζεται κατὰ τοῦ Μεσολογγίου, ἀρχηγούντος τοῦ Μουσταῆ Πασᾶ τῆς Σκόδρας, κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐκτιμῶσα αὕτη τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ προφυγίου ἐκείνου τῆς Ἑθνικῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ διώρισεν αὐτὸν Γενικὸν Ἐπαρχον τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος μετὰ πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς παναρχίας. Λαβὼν τὴν εἶδησιν ταύτην ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὁ Μεταξᾶς μεσοῦντος τοῦ Ἰουνίου 1823 μετέβη ἀμέσως εἰς Μεσολόγγιον, μετὰ τοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ στρατιωτικοῦ σώματος, διελθὼν μετὰ μεγίστου κινδύνου διὰ μέσου τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου ὅστις ἐπολιόρκει τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἡ ἄφιξις τοῦ Μεταξᾶ ἔχειρετίσθη παρὰ πάντων ἐνθουσιωδῶς, πολιτικοὶ δὲ καὶ στρατιωτικοὶ παντὶ σθένει ἀπέδειξαν αὐτῷ τὴν εὐαρέσκειάν των¹.

¹ Ὅρα καὶ Ἱστορίαν Σ. Τρικούπη. Ἀπομνημονεύματα Κωνστ. Μεταξᾶ σελ. 112 ἐπ.

Ἐπεταὶ ἐπιστολὴ τοῦ Α. Μαυροκορδάτου πρὸς τὸν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀδελφὸν τοῦ Κωνστ. Μεταξᾶ Μαρίνον, σὺν ἄλλοις ἀγγέλλουσα αὐτῷ καὶ τὸν ἐν λόγῳ διορισμόν.

A Monsieur Marin Comte Metaxas à Céphalonie

Monsieur

Je viens de recevoir la lettre que vous m'avez fait l'honneur de m'adresser en date du 21 du mois passé. Je vous remercie de tout ce que vous avez fait soit relativement à l'objet dont M. Levidi était chargé, soit pour le capitaine Zigouri, qui ne s'est pas cependant comporté ici d'une manière tout-à-fait satisfaisante.

Vous aurez appris tout ce qui regarde le renouvellement de la 2ème période de notre Gouvernement Provisoire, tout ce que j'ai à vous dire pour le moment, c'est que nous sommes obligés de continuer la guerre defensivement jusqu'à ce que nous ayons les moyens d'agir offensivement, que le Corps exécutif va se mettre à la tête de l'armée, et que nous tacherons de profiter des fautes de nos ennemis, qui paraissent cependant plus sages qu'ils ne l'étaient l'année passée.

Mr votre frère est nommé Gouverneur de l'Acarnanie et de l'Etolie, avec des pouvoirs assez étendus sur tout ce qui regarde les affaires de la Grèce Occidentale. Il est déjà à Gastouni et il ne tardera pas de passer à Missolonghi. Le corps des Cephallènes s'est augmenté, il compte 550 hommes sous les armes.

Donnez moi souvent de vos nouvelles, et agréez l'expression de la haute considération avec la quelle j'ai l'honneur d'être

Votre dévoué ami et serviteur

A. MAVROCORBATOS

Tripolitza le 15/27 Juin 1823.

Τὸ Μεσολόγγιον εἶναι πόλις εἰσοθαλάσσιος, ἀπέναντι αὐτῆς ἐκτείνεται λιμνοθάλασσα ἐξήκοντα περίπου μιλίων περιφερείας, εἰς τὰ ὕδατα τῆς ὁποίας ἀβαθῆ ὄντα, δὲν πλέουσιν εἰμὴ μόνον τὰ καλούμενα μονόξυλα, δι' αὐλάκων δὲ ἐν οἷς τὰ ὕδατα εἰσὶ βαθύτερα συγκοινωνεῖ διὰ τροπιδόφορων πλοίων μετὰ τῆς ἔξω τοῦ λιμένος θαλάσσης ἀπεχούσης ἑξ μιλία τῆς πόλεως. Ἐντὸς τῆς λιμνοθαλάσσης εἰσὶ διεσπαρμένα νησίδια, ὧν τὸ μεγαλειότερον καλεῖται Βασιλάδι. Πρὸς βορρᾶν ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ἀρακύνθου ἀπέχει τὸ Μεσολόγγιον πέντε μιλία, πρὸς νότον ἐκτείνεται πεδιάς, ἐν ᾗ δύο ὥρας μακρὰν κεῖνται τὰ χωρία Μποχώρι καὶ Γαλατᾶ, πρὸς Ἀνατολὰς ἐξακολουθεῖ ἡ αὐτὴ πεδιάς μέχρι τοῦ λόφου Σκαλί, ὅθεν διέρχεται δι' ἐλωδῶν χωρῶν ἢ εἰς τὸ Αἰτωλικὸν καὶ Βραχώρι ἄγουσα ὁδός. Ἡ πόλις ἦτο περικυκλωμένη ὑπὸ τάφρου συγκοινωνούσης μὲ τὴν λίμνην ἧς τὰ ὕδατα εἰσέρχονται ἐν αὐτῇ. Ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς τάφρου ὑψοῦτο ἀτελὲς τεῖχος, ἐφ' οὗ ἦσαν τὰ κανονοστάσια. Περὶ τὰς ἑξ χιλιάδας κατοίκων ἠρίθμει τότε τὸ Μεσολόγγιον, κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀλιέων καὶ ναυτῶν, μαχίμων δὲ περὶ τοὺς χιλίους ἄνδρας.

Ἀθλία ἦτο ἐν γένει ἡ κατάστασις τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἕνεκα τῆς διαιρέσεως τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ τῶν κατοίκων, τὸ δὲ Μεσολόγγιον ἐκινδύνευε ν' ἄλωθῃ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς φρονήσεως τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ ταχέως ἐπῆλθεν ἡ τάξις καὶ ἡ συμφιλίωσις τῶν ὀπλαρχηγῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ συγκέντρωσις τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων. Συνεννοηθεὶς δὲ μετὰ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, μεθ' οὗ εἶχε λάβει κατ' ἰδίαν ἐξηγήσεις τινὰς ἐπὶ τῶν διατρεχόντων, κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου προσεκάλεσεν ὁ Μεταξᾶς εἰς Κερασσίδα καὶ Καλύβια τοὺς ὀπλαρχηγούς τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, καὶ

τινας τῶν προκρίτων, πέριξ δὲ ἐκεῖ συνηθροίσθησαν περὶ τοὺς δισχιλίους ὀπλοφόρους.

Συνελθόντων τῶν ὀπλαρχηγῶν ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων, ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς ὁ Μεταξᾶς τὸν διορισμὸν του, εἰπὼν αὐτοῖς συνάμα ὅτι ἕνεκα τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου τῆς πατρίδος τῶν ἦλθε νὰ συναγωνισθῇ μετ' αὐτῶν. Ὁ Ἴσκος, ὁ τῶν ὀπλαρχηγῶν διασημότερος, λαβὼν τὸν λόγον ἐν ὀνόματι τῶν συναδέλφων του εἶπεν ὅτι μετὰ μεγάλης εὐαρεσχείας ἔμαθον τὸν διορισμὸν του καὶ ὅτι διὰ τῆς γνωστῆς φρονήσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ αὐτοῦ θέλει τοὺς ὀδηγήσῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός των.

Μετὰ ταῦτα ἐξέφρασε τὰ κατὰ τῆς διοικήσεως παράπονα, διότι ἔδωκε τὴν ἀρχηγίαν τῷ Μάρκῳ Βότσαρη, ὅτι κακῶς ἐπραξὲ νὰ προικοδοτήσῃ τοὺς Σουλιώτας μὲ τὸ Ζαπάντι, τὸ ὁποῖον κατέκτησαν διὰ τοῦ αἱματός των τὰ σώματα τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἕτερα παράπονα ἐξέφρασαν κατὰ τῶν Σουλιωτῶν τινὲς τῶν ὀπλαρχηγῶν.

Ὁ Μεταξᾶς ἀπήντησεν εἰς ταῦτα, ὅτι ἂν ἡ Διοίκησις προεβίβασε εἰς στρατηγὸν τὸν Μάρκον Βότσαρη δὲν διώρισεν αὐτὸν ἀρχηγόν, διότι ἀρχηγὸς διευθύνων στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα εἶχε διορισθῇ αὐτὸς ὁ Μεταξᾶς, ἐπομένως πάντες οἱ ὀπλαρχεῖς καὶ αὐτὸς ὁ Βότσαρης ὤφειλεν νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς διαταγὰς του. Ἀναγνόντος δὲ αὐτοῖς τὰς ὁδηγίας τῆς Διοικήσεως κατεπίσθησαν καὶ ὁμοφώνως πάντες ἀπήντησαν ὅτι τὸν παραδέχονται καὶ τὸν ἀναγνωρίζουσιν ὡς τοιοῦτον. Περὶ Ζαπαντιοῦ εἶπεν, ὅτι οὔτε ἡ χώρα ἐκείνη οὔτε ἡ Δυτικὴ Ἑλλάς τὸ παράπαν ἦτο ἐλευθέρα, διότι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς τύχας τοῦ πολέμου. Ἄν δὲ ἡ Διοίκησις παρεχώρησε τὸ Ζαπάντι τοῖς Σουλιώταις, τοῦτο ἐπραξὲ πρὸς παρηγορίαν των, ἵνα συνοικισθῶσιν, ἀφοῦ ἀπώλεσαν τὴν πατρίδα των. Καὶ

πολλά ἄλλα εἶπεν τοῖς ὀπλαρχηγοῖς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, οὓς ἐπὶ τέλους κατέπεισε νὰ συνεννοηθῶσι μετὰ τῶν Σουλιωτῶν ἵνα ἐκστρατεύσωσι πάντες ἐν ὁμονοίᾳ κατὰ τῶν Τούρκων. Καὶ οὕτως ἐληξεν ἡ πρώτη αὕτη συνέντευξις.

Κατ' ἰδίαν δὲ προσκαλέσας ὁ Μεταξᾶς τὸν Ἴσκον καὶ Ἰωάννην Ράγκον παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ καταπείσωσι τὸν Θεόδωρον Γρίβαν νὰ ἀποσυρθῇ εἰς Πελοπόννησον, διότι ἕνεκα τῆς ἀρχηγίας τοῦ Εἰρημέρου, ὁ Γρίβας εἶχε φονεύσει τρεῖς ἀδελφοὺς Χασαπαίους, ὁ δὲ Τσόγκας εἶχε συνδράμει αὐτοὺς μετὰ τῶν ὑπὸ τὸν Μάρκον Βότσαρην ἀνδρῶν, καὶ ἀπέκλεισε τὸν Γρίβαν ἐντὸς πύργου τινος εἰς Δραγαμέστο, ἀλλ' οὗτος καλέσας εἰς βοήθειάν του τὸν Τσαβέλλαν ἐσώθη. Τούτων ἕνεκα ὁ τε Βότσαρς καὶ ὁ Τσόγκας κατέλαβον τὸ Μεσολόγγιον καὶ ἐπέμενον νὰ μὴ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῶν Τούρκων, ἡ ὅταν ὁ Γρίβας ἤθελεν ἐξωσθῇ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν δευτέραν συνδιάλεξιν εἰς Κερασοβίτικα Καλύβια, παρόντων ὅλων τῶν ὀπλαρχηγῶν, παρουσιασθεὶς ὁ ὁ Γρίβας εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Τσόγκας καὶ ὁ Βότσαρς τὸν ἐχθρεύονται, ζητεῖ τὴν ἄδειαν νὰ ἀπέλθῃ εἰς Πελοπόννησον, καὶ οὕτως εἰρηνικῶς ἐτελείωσεν καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο. Γενομένης εἴτα σκέψεως περὶ τοποθετήσεως τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων, προέτρεψεν ὁ Μεταξᾶς τὸν Ἴσκον καὶ Ράγκον νὰ στρατοπεδεύσωσι κατὰ τὸ Μακρυνόρος, τοὺς λοιποὺς ὀπλαρχηγοὺς ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς Καρπενῆσι, καὶ τὸν Μακρῆν νὰ μένῃ εἰς τὸν Ζυγὸν μέχρι οὗ συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Τσόγκα καὶ τῶν Σουλιωτῶν. Ὁ Κωνστ. Μεταξᾶς διεκπεραιώσας οὕτως τὰ πράγματα κατ' εὐχὴν, καὶ συμφιλίωσας τοὺς ὀπλαρχηγοὺς ἀπεφασίσθη παρ' ἀπάντων ὅπως ἡ θέσις ἐκείνη ἐν ᾗ ἐγένοντο αἱ συνεν-

τεύξεις ὀνομασθῇ «Μεταξᾶ» ἥτις καὶ συνοικίσθη καὶ φέρεται μέχρι σήμερον τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μάρκος Βότσαρς προσκαλέσας πάντας τοὺς Σουλιώτας ἀρχηγούς, ἀξιωματικούς καὶ στρατιώτας ἐν τῇ αὐλῇ μεγάλῃς τινος οἰκίας ἐλάλησεν αὐτοῖς Ἀλβανιστί, οἱ δὲ λόγοι αὐτοῦ ἦσαν πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ καὶ » πατριωτισμοῦ, καὶ ἐν τέλει ἔσχισε τὸ τῆς στρατηγίας δί- » πλωμα εἰπὼν ὅτι ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης πρέπει νὰ » δοξάζεται καὶ τιμᾶται ὁ γενναίτερος». Καὶ οὕτω συμφιλιωθέντων πάντων τῶν ὀπλαρχηγῶν ἐγένετο ἡ κατὰ τῶν Ὁθωμανῶν ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ μὲν Μάρκος Βότσαρς διὰ τοῦ ἐν Καρπενησίῳ ἡρωϊσμοῦ ἀπέκτισε τὴν ἀθανασίαν, ἡ δὲ Ἑλλὰς τὰς συμπαθείας τῆς Εὐρώπης.

Ἐν τούτοις ὁ Ναύαρχος τοῦ Τουρκικοῦ στόλου Τοπάλ Πασᾶς πρὸς ἀντιπερισπασμὸν ἀπεβίβασεν περὶ τοὺς τριακοσίους ἄνδρας εἰς Κρυονέρι. Παραλαβόντος τότε τοῦ Μεταξᾶ τὴν φρουράν του καὶ συναντήσαντος τοὺς Τούρκους ἐγένετο συμπλοκὴ καθ' ἣν ἀπέκρουσεν αὐτοὺς, οἱ δὲ Τούρκοι ἡττηθέντες εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖά των κακῶς ἔχοντες. Τρεῖς ἐφονεύθησαν καὶ ἑνδεκα ἐπληρώθησαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ἐφονεύθη δὲ καὶ ὁ τοῦ Μεταξᾶ ἵππος.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Τοπάλ πασᾶς ἀπεβίβασεν περὶ τοὺς ἑξακοσίους Τούρκους, οἵτινες διηρέθησαν εἰς δύο σώματα. ὧν τὸ μὲν διευθύνθη εἰς Μποχώρι, τὸ δὲ ἕτερον εἰς Γαλατᾶ. Ἦγειτο καὶ ὁ Μεταξᾶς τριακοσίων ἀνδρῶν, οὓς καταλλήλως ἐτοποθέτησε, τὸν μὲν Τσάτσον μεθ' ἑκατὸν εἰς Μποχώρι, τὸν δὲ Σπύρον Βαλσαμάκην μετὰ πεντήκοντα εἰς Γαλατᾶν, καὶ ὁ Μεταξᾶς μεθ' ἑκατὸν πεντήκοντα εἰς Ντεκέ. Ὅρμήσας ἐν τούτοις ὁ Τσάτσος κατὰ τῶν ἐν Μποχωρίῳ Τούρκων ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν, προχωρήσαντος δὲ καὶ τοῦ ἑτέρου σώματος αὐτῶν πρὸς τὸν Γαλατᾶν, ὥρμησε

κατ' αὐτῶν ὁ Βαλσαμάκης, δραμῶν δὲ καὶ ὁ Μεταξᾶς προσέβαλε τοὺς πολεμίους ἐκ τῆς πλευρᾶς. Συγκροτηθείσης δὲ μάχης ὁπισθοδρόμησαν οἱ Τούρκοι, οὓς κατεδίωξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς παραλίας, ἔνθα κανονοβολούντων τῶν Τουρκικῶν πλοίων ἠδυνήθησαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰς λέμβους τῶν. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ διαρκεσάσῃ τρεῖς ὥρας, ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησαν ὀκτὼ καὶ τρεῖς ἐπληρώθησαν ἐκ δὲ τῶν Τούρκων περὶ τοὺς 95 ἐν οἷς καὶ ὁ θετὸς υἱὸς τοῦ Τοπάλ Πασᾶ.

Ὁ Πασᾶς τῆς Σκόδρας εἶχεν ἀφικθῆ παρὰ τὰ Ἀγραφα, καὶ ἡ προφυλακὴ ἐκ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ ἱππέων ὑπὸ τὸν Τσελελεντήμπεην εἶχε στρατοπεδεύσει περὶ τὸ Καρπενῆσι. Ὁ Μάρκος Βότσαρης συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν ἀπεφάσισε νὰ προσβάλῃ αὐτὴν διὰ νυκτὸς ἐκ δύο μερῶν, αὐτὸς μὲν μετὰ τῶν Σουλιωτῶν ἐκ τοῦ πεδίου, οἱ δὲ Αἰτωλοὶ καὶ Ἀκαρναῆνες καὶ τινες ἄλλοι Σουλιῶται ἐκ τῶν παρακειμένων ὑψωμάτων.

Τὴν 9 Αὐγούστου δύο ὥρας πρὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας, περὶ τοὺς τετρακοσίους Σουλιώτας ὑπὸ τὸν Μάρκον Βότσαρην, εἰσῆλθον ἀβλαβῶς εἰς τὸ Τουρκικὸν στρατόπεδον. Οἱ Σκοδρινοὶ καταληφθέντες ἐν τῷ ὕπνῳ καὶ ἐκπλεγέντες, ἔρριψαν τὰ ὅπλα καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ἄν δὲ κατήρχοντο τότε ἐκ τῶν ὑψωμάτων καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Ἕλληνες, ἡ καταστροφὴ τῶν πολεμίων ἤθελεν ἀποβῆ ὁλοσχερής. Δυστυχῶς ὅμως προσῆλθε μόνος ὁ Κίττος Τσαβέλλας μετ' εὐαρίθμων μαχητῶν. Οὐχ' ἦττον οἱ Σουλιῶται ἐξέβαλον τοὺς Σκοδρινούς ἐκ τῶν χαρακωμάτων, πλὴν μιᾶς μάνδρας, ἐν ᾗ εἰσῆλθεν ὁ Τσελελεντήμπεης. Ὁ Βότσαρης καίτοι ἐπληρώθη ἐλαφρῶς εἰς τὴν πλευράν, συλλέγει ὑπὲρ τοὺς διακοσίους περὶ αὐτὸν καὶ ὁρμᾷ κατὰ τῶν ἐν τῇ μάνδρᾳ Τούρκων. Διατάσσει τοὺς στρατιώτας του νὰ

πυροβολήσωσιν, ὅπως ἐκ τοῦ ἀντιπυροβολισμοῦ τῶν Τούρκων ἐννοήσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, καὶ τοῦτο ὅπως εἰσπῇ δῆλῃ δι' ἐφόδου μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐντὸς τῆς μάνδρας. Ἀλλὰ κατὰ τὸν πυροβολισμὸν τῶν Τούρκων βληθεὶς ὑπὸ σφαίρας εἰς τὸ μέτωπον ἔπεσε νεκρός. Οἱ συναγωνισταὶ αὐτοῦ ἀπαγαγόντες τότε τὸ σῶμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀπῆλθον. Ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης συγχύσεως μὴ εἰδοποιηθεὶς ὁ Τσαβέλλας, ἐξηκολούθει μαχόμενος, ὅτε ὁ Τσελελεντήμπεης διατάσσει τοὺς ἱππεῖς νὰ διέλθωσι γέφυράν τινα καὶ προσβάλωσι κατὰ τὰ νῶτα τὸ σῶμα τοῦ Τσαβέλλας, ἀλλ' ὁ Ἰωάννης Τσαούσης ἀξιωματικὸς τοῦ Βότσαρη δραμῶν μετὰ τινων στρατιωτῶν κατέλαβε τὴν γέφυραν καὶ ἠνάγκασε τοὺς ἱππεῖς νὰ ὁπισθοδρομήσωσιν. Ἐν τοσοῦτῳ μαθὼν ὁ Τσαβέλλας τὸν θάνατον τοῦ Μάρκου ἐνοῦται μετὰ τοῦ Τσαούση καὶ ὑποχωρεῖ ἐν τάξει.

Οἱ Ἕλληνες ἀπώλεσαν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ περὶ τοὺς 60 καὶ περὶ τοὺς 40 ἐπληρώθησαν, οἱ δὲ πολέμιοι περὶ τοὺς χιλίους. Συναπῆγαγον οἱ Ἕλληνες πλουσιώτατα καὶ πολυάριθμα λάφυρα. ὅπλα, πολεμεφόδια, ἀποσκευάς, ἵππους καὶ ἡμιόνους καὶ τέσσαρας σημαίας.

Τὴν πρωτὴν τῆς 10 Αὐγούστου ἐκόμισαν εἰς Μεσολόγιον τὸν νεκρὸν τοῦ Βότσαρη, τοῦ μεγάλου τούτου προμάχου τῆς Ἑλλάδος, ὃν ἐδέχθη εἰς τὰς ἀγκάλας του ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς καὶ διέταξε τὰ τῆς κηδείας του.

Ἐν τούτοις ὁ Πασᾶς τῆς Σκόδρας ἠνώθη μετὰ τοῦ Τσελελεντήμπεη εἰς Καρπενῆσι, ὃ δὲ Ὁμέρ Βριώνης εἰσῆρχετο ἐκ τοῦ Μακρυνόρους. Ὁ Τσαβέλλας μετὰ τῶν λοιπῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος κατέλαβε τὴν θέσιν Καλιακουδαν παρὰ τὸ Καρπενήσιον, ἔνθα συνεκεντρώθησαν καὶ καλῶς ὠχυρώθησαν περὶ τοὺς δισχιλίους Ἕλληνας.

Εἰς τὸν Σαδὴμαν μετὰ διακοσίων ἀνδρῶν ἐνεπιστεύθησαν οἱ ὀπαρχοὶ τὴν πῦλᾶξιν δυσπρόσιτον τινας στενοὺς πρὸς διακώλυσιν τῆς διόδου τῶν Τούρκων. Ἦρις ὠρμηγὲν ὁ Σκοδράς Πασὰς πανστρατιὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ γενναίως ἀπεκρούσθη, κατόνοησας ὅτι ἐν δὲν ἤδυνάτο νὰ κυριεύσῃ τὴν θέσιν ἐκείνην, ὁ ἀρχηγὸς τῶν πολεμίων διέφθιρε διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων τοὺς φυλάσσοντας τὸ στενόν, καὶ δει τὴν ἐπιούσαν ὠρμηγὲν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐνῷ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπεκρούετο, αἰφνὶς παρουσκίζονται ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων εἰς τὰ ῥῶτα τῶν μαχησμένων Ἑλλήνων οἱ διὰ τοῦ στενοῦ εἰσέλθοντες Τούρκοι. Ἡ καταστροφή τότε τῶν Ἑλλήνων ἐκτεθειμένων μετὰ τοῦ διότητος πυρὸς ἦτο ἀφευκτός, ὡς ἐκ τοῦτου ὀρμηγῶντες ἐν μέσῳ τῶν ἐκπλάγντων πολεμίων καὶ ἀνοίξαντες διόδον ἔφυγον. Ἦρσαν δὲ περὶ τοὺς διακοσίους, ἐν οἷς καὶ οἱ ὀπαρχοὶ τοῦ Σαδὴμαν καὶ Νικόλαος Κομποτάδωνος.

Μετὰ τὴν ἐν Καλαμακοῦδᾳ μάχην μεσοῦντος τοῦ Σαδὴμαν οὗ Ὁμάρ Βριώνης ἦν ὡθῇ μετὰ τοῦ Πασὰ τῆς Σκοδράς, ἐστρατοπεδεύσαν δὲ εἰς Παλαιόκαστρον ἐν τῇ στερεῇ ἀριστερόθεν τοῦ Αἰτωλικοῦ, ἀλλ' οἱ δύο Πασάδες δὲν προσέβαλον τὸ Μεσοπόليون διότι ἦτο καλὸς ὠχυρωμένος. Συνεννοηθεὶς δὲ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξὰς μετὰ τῶν ὀπαρχῶν ἐνίσχυσε τὸ Μεσοπόليون διὰ διασχίλων ἀνδρῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκων, Κώσταν Βόσκων, Μακρῶν καὶ Τσαβέλλων, τῶν ἐτέρων ὀπαρχῶν κατὰ λᾶδόντων ἐπὶ καίρους τινὰς θέσεις περὶ τοῦ Μεσοπολίου. Μετὰ τὰ μέτρα ταῦτα ὁ Μεταξὰς κατέβητο εἰς προμηθεύσαν τροφῶν, πολυτεφεδίων καὶ κυρίως μολύνδου, τοῦ ὁποίου ἦτο μετὰ γάλην ἐλαφίς, πρὸς τοῦτοις εἶχε ῥαδίει εἰς τοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀδελφοὺς τοῦ διὰ χρηματικὴν συνδρομὴν, διότι ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις εἶχε λησμονήσει ὅτι τὸ προπύργιον

ἐκείνο τῆς Ἑλλάδος ἐστρεφεῖτο παντὸς μέσου καὶ ἐκινδύνευε νὰ ἀλῶθῃ.

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας προσωρμίσθη ἐκτὸς τοῦ Μεσοπολίου ἀγγλικοὶ δίκροτοι, τοῦ ὁποίου κυβερνήτης ἦτο ὁ Μοίραρχος Κάλφορτ, ὅστις ἐντολὴν εἶχε νὰ ἀπαυτῇσιν παρὰ τοῦ Γενικοῦ Ἐπαρχοῦ τὴν πληρωμὴν ὁκτώ χιλιάδων διστάλων πρὸς ἀποζημιώσιν κατασχρήσεων, ἃς εἶχον διαπράξει πλοῖα τινὰ ἐκ Μεσοπολίου εἰς πλοῖα τῶν Τούρκων. Δι' ἐπιστολῆς τοῦ ἀνηγείλας ταῦτα ὁ Κάλφορτ, συνκόν, ἀμα δὲ διὰ τοῦ κομιστοῦ αὐτῆς ὑπαξιωματικοῦ Ἀγγλου, ἐξήγγισεν τὴν ἄδειαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Μεσοπόليون, συσκεφθεὶς ὁ Μεταξὰς μετὰ τῶν ὀπαρχῶν ἐχορήγησε ταύτην. Μετ' οὗ πολὺ ἀπεβίβασθη εἰς τὴν παραλίαν ὁ Κάλφορτ μετὰ τοῦ ὑποπλοιάρχου καὶ ἐτέρου τινος Ἀγγλου ἀνευστολή. Τοὺς Ἀγγλους ὑπεδέχθη ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξὰς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ μετὰ τῆς δεύσης φιλοφροσύνης, ζήτησάντων δὲ νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ ὀχυρώματα τοῦ Μεσοπολίου συνωδύευσεν αὐτοὺς. Ἦδον οἱ Ἀγγλοι ἐν τάξει τὰ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων ἱστάμενα στρατιωτικὰ σήματα, οἱ δὲ ὀπαρχοὶ ὑπεδέχοντο αὐτοὺς διὰ στρατιωτικῆς παρατάξεως, εἶδον οἱ Ἀγγλοι τὰ ὀχυρώματα καὶ τὰ κανονιστάσια, τὰ πάντα δὲ ἐτοίμα πρὸς μάχην καὶ ἐξεπλάγησαν διὰ τὰς πολεμικὰς προπαρασκευὰς τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἐπικραταύσαν τάξιν καὶ πειθαρχίαν, καὶ ἀπεκρίσαν ἀρίστως ἐντυπώσεις.

Ἐπιστρέψας ὁ Μεταξὰς μετὰ τῶν Ἀγγλῶν εἰς τὸν οἶκόν του ἀνέφερεν εἰς τὸν Κάλφορτ περὶ τῆς αἰτουμένης ἀποζημιώσεως, ὅτι τοιοῦτον εἶδος ὑποθέσεως ὡφείλον νὰ γίνωνται εἰς τὴν Διοίκησιν, αὐτὸς δὲ μετ' ἀγαθότητος ἀπήντησεν ὅτι πολὺ δυσάρεστον εἶναι εἰς τοιαύτας δυσχερεῖς περιστάσεις τὸν ἠνωχλῆσαι, καὶ τὸν παρεκκλῆσαι νὰ καμῇ.

σύντομόν τινα ἀπάντησιν. Οἱ τοῦ φιλέλληρος Κλίφορτ εὐγενεῖς τρόποι ἐνεθάρρυναν ἐπὶ τοσοῦτον τὸν Μεταξᾶν ὥστε κατ' ἰδίαν τῷ ἐνεπιστεύθη καὶ ὠμολόγησεν ὅτι εἶχον ἔλλειψιν μολύβδου, αὐτὸς δὲ ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὸ Μεσολόγγιον διὰ τῆς συνδρομῆς του. Ἐξεπλάγη εἰς ἄκρον ὁ Κλίφορτ μαθὼν ταῦτα, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ ἐν τῷ δικρότῳ μολυβδὸς ἀνῆκεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ὁ δὲ Μεταξᾶς διὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἐτοιμότητος ἀπήντησεν ὅτι ὅσον ἤθελε ἀφαιρέσῃ ἠδύνατο νὰ τὸν ἀναπληρώσῃ ἄλλα-χοῦ, ἡ δὲ Κυβέρνησις του δὲν ἤθελε βεβαίως καταδικάσει αὐτόν, ἐνῷ ὁ ἀρχηγὸς τῶν πολιορκουμένων χριστιανῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν του. Λίαν ἐπιχαρίτως ἀπήντησε τότε ὁ Κλίφορτ, λαβὼν δὲ τὴν ἐγγράφον ἀπάντησιν ἀνεχώρησε μετὰ τῶν ἐτέρων Ἀγγλῶν.

Περὶλυπος καὶ ἐναγωνίως ἀνέμενεν ὁ Μεταξᾶς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πρὸς τὸν Κλίφορτ διαδήματός του, ὅτε αἰφνης εἶδε λέμβον καὶ Ἀγγλους ναύτας ἀποβιβάζοντας ἐπὶ τῆς παραλίας περὶ τὰς 1500 ὀκάδας μολύβδου, συνάμα δὲ κυβώτιον πλήρες φιαλῶν Εὐρωπαϊκῶν οἶνων, εἰς δὲ ὑπαξιωματικὸς ἐνεχείρισεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοῦ Κλίφορτ, δι' ἧς ἀνήγγειλε τὴν ἀποστολὴν τοῦ οἶνου, μὴ μνημονευούσης ποσῶς περὶ μολύβδου. Ὁ δὲ Μεταξᾶς ἀπήντησε πρὸς τὸν γενναῖον φιλέλληνα ὡς ἔδει, ἐκφράσας τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην του.

Οἱ Τούρκοι ἐν τούτοις ἐγείραντες κανονοστάσια ἀπέναντι τοῦ Αἰτωλικοῦ ἤρχισαν νὰ κανονοβολῶσι καὶ βομβολῶσι νυχθημερὸν τὴν πόλιν ταύτην.

Τὸ Αἰτωλικὸν εἶναι νησιδίων ἰσοθάλασσον κείμενον ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Μεσολογγίου, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἐξετείνετο ἡ ὁμω-νύμος πόλις, ἣτις εἶχε τότε δισχιλίων κατοίκων πληθυσμόν, πρὸς Ἀνατολὰς καὶ Δυσμὰς ἀπέχει τῆς ξηρᾶς περὶ

τὸ ἥμισυ μίλιον, πρὸς Ἀρκτον ἀπέχει πολὺ, καὶ πρὸς Νότον συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς βαθείας θαλάσσης δι' αὐλακος, ἀπέχει δὲ περὶ τὰ ἑπτὰ μίλια ἀπὸ τοῦ Μεσολογγίου. Ὁ Γενικὸς Ἐπαρχος ἐφρόντισεν ἐγκαίρως ὅπως διὰ τῆς ἐπιστάσεως τοῦ μηχανικοῦ Κοκίνῃ, ἐγερθῶσι κανονοστάσια εἰς καταλλήλους θέσεις, ἐν αἷς ἐτέθησαν ἑξ κανόνια, καὶ οὕτως οἱ πυροβολισταί, ἐν οἷς διεκρίνετο ὁ Κεφαλλὴν Μαρτίνος Λυκιαρδόπουλος, ἐκανονοβολοῦν ἀδιακόπως τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον. Ἐγειράντων δὲ τῶν Τούρκων κανονοστασίων εἰς τινα θέσιν, ἵνα διακόψωσι τὴν μεταξὺ Αἰτωλικοῦ καὶ Μεσολογγίου συγκοινωνίαν, διὰ νυχτὸς ὁ μηχανικὸς ἤγειρεν ἕτερον κανονοστάσιον ἐπὶ νησιδίου τινός, ἐξ οὗ ὁ ἐπιτυχὴς κανονοβολισμὸς ἠνάγκασε τοὺς Τούρκους νὰ ἐγκαταλείψωσιν τὸ νέον κανονοστάσιόν των.

Ἀλλὰ διαρκούσης τῆς πολιορκίας ἐτεκταίνετο σκευωρία παρὰ τοῦ Βαρνακιώτου ὀπλαρχηγοῦ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ὅστις εὗρίσκετο εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πασᾶ τῆς Σκόδρας. Συνεννοηθεὶς οὗτος μετὰ δύο ὑπαξιωματικῶν ἀνῆκόντων εἰς τὸ σῶμα τοῦ Μακρῆ, τῇ ἀγνοίᾳ τούτου διεννοοῦντο νὰ φονεύσωσι τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὸς καὶ οἱ ὁπαδοί των νὰ ἀφήσωσι τοὺς Τούρκους νὰ κυριεύσωσι τὸ Αἰτωλικόν. Τῆς προδοσίας ταύτης ἐπεσε θῦμα εἰς τῶν ἀνδρείων μαχητῶν, ὁ Κεφαλλὴν Διονύσιος Φωκᾶς, ὃν εἶχε διορίσει ὁ Γενικὸς Ἐπαρχος τοποτηρητὴν αὐτοῦ ἐν Αἰτωλικῷ. Εἰς τῶν προδοσάντων ὑπαξιωματικῶν ἀντιπυροβοληθεὶς ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ μετὰ τινος ἡμέρας ἀπεβίωσε, τὸν ἕτερον δὲ μετὰ τῶν ὁπαδῶν του ἀπέστειλεν ὁ Μακρῆς εἰς τὰ ἐκτὸς τοῦ Μεσολογγίου στρατεύματα.

Ἐν τούτοις διάφοροι ἀψιμαχίαι ἐλάμβανον χώραν περίξ τοῦ Μεσολογγίου, καθ' ἃς οἱ Τούρκοι ὑπέστησαν οὐ μικρὰς

βλάβας καὶ κυρίως εἰς Σκαλί, ὅπου ὁ Τσαβέλλας μετὰ τριακοσίων ἐπιλέκτων στρατιωτῶν προσέβαλε σῶμα ἱππέων καὶ πεζῶν Τούρκων, γενομένης δὲ συμπλοκῆς πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν, ἕτεροι ἔπεσον ἐντὸς τοῦ ἔλους, καὶ οἱ λοιποὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ἀφέντες ἐπὶ τοῦ πεδίου πολλὰ λάφυρα. Ὁ κανονοβολισμὸς ὅμως κατὰ τοῦ Αἰτωλικοῦ ἐξηκολούθει μανιωδῶς, ἐφονεύθη δὲ καὶ ὁ ἀνδρεῖος ἀρχιπυροβολιστῆς Λυκιαρδόπουλος ἐκ τεμαχίου βόμβας. Μετὰ ταῦτα ὁ Βαρνακιώτης ἐγκατέλιπε τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ἐξ οὗ ἐννόησαν οἱ Ἕλληνες ὅτι προσεχῆς ἦτο καὶ ἡ λύσις τῆς πολιορκίας.

Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς εἰργάσθη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας τοῦ Αἰτωλικοῦ προκινδυνεύων εἰς τὰς δεινότερας θέσεις, ἔσχε δὲ τὴν τιμὴν νὰ διευθύνῃ τὴν ἡρωϊκὴν ὑπεράσπισιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὑπεχρέωσεν ἐπὶ τέλους τοὺς δύο Πασάδες μετὰ δίμηνον πολιορκίαν, νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν κατησχυμένοι μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ στρατοῦ των.

Διαρκούσης τῆς πολιορκίας οἱ μὲν φιλογενέστατοι ἀδελφοὶ Κοριαλένια ἀπέστειλαν ἐκ Κεφαλληνίας εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν τριάκοντα χιλιάδας ὀκάδας Ἀμερικανικοῦ ἀλεύρου, οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Μαρῖνος, Ἰωάννης καὶ Ρόκος συνέδραμον τὸ Μεσολόγγιον διὰ 2,500 Ἰσπανικῶν ταλλήρων ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας, ποσὸν ὅπερ ἐχρησίμευσε διὰ τὰς κατεπειγούσας ἀπαιτήσεις τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ στρατιωτῶν.

Ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον ἐν τῇ Δυτικῇ Ἑλλάδι, σπουδαῖα συμβάντα διεδραματίζοντο ἐν Πελοποννήσῳ. Διαφωναίαι ἀνεφύησαν μετὰξὺ Βουλευτικοῦ καὶ Ἐκτελεστικοῦ, τὰ μέλη δὲ τούτου ἐπίσης ἐδιχονόουν. Ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης, ὁ Χαραλάμης καὶ μετ' αὐτῶν

ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ἐφαίνοντο στενῶς συνδεδεμένοι, ὁ δὲ Ζαΐμης, Ἀνδρέας Λόντος καὶ Μαυροκορδάτος εἶχον ἐνωθῆ μετὰ τῶν Ὑδραίων καὶ Σπετσιωτῶν. Ἐκτραγείσης δὲ βραδύτερον εἰς Ἀκοβαν ρήξεως μετὰξὺ τῶν οἰκογενειῶν Πλαπούτα καὶ Δηλιγιάννη, καὶ μεταβάντος ἐκεῖσε τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ πρὸς καθυσύχασιν ἀνευ τῆς συναινέσεως τοῦ Βουλευτικοῦ, προέβη τοῦτο εἰς τὴν παῦσίν του καὶ ἀντικατάστασιν αὐτοῦ διὰ τοῦ Ἰωάννου Κωλέττου. Ἀλλὰ τὰ ἕτερα μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ οὔτε τοῦτον ἐδέχθησαν, οὔτε τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν ἐθεώρησαν ἐκπτωτον. Τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα ἐμφυλίους σπαραγμούς. Ἐν τούτοις ὁ πρόφην γραμματεὺς τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Μαυροκορδάτος ἐγένετο πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ, ἐπέτυχε δὲ διὰ ραδιουργίας τὴν ἐν Μεσολογγίῳ ἀποστολὴν του, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνεμένετο ἐκ Κεφαλληνίας ὁ Μπάϋρων.

Αἰφνης ἀφίκετο εἰς Μεσολόγγιον ὁ Μαυροκορδάτος, εὐτυχῶς δὲ ὀκτῶ ἡμέρας μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας. Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς θεωρῶν τότε τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ τετελεσμένην, ἀπεφάτισε νὰ ἀναχωρήσῃ, καὶ δὴ ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τὸν Μαυροκορδάτον, ἀλλὰ παρέμεινεν ἡμέρας τινὰς ἕνεκα τῆς ἀφίξεως τοῦ Μπάϋρων. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς του ὁ Λόρδος ἀπέστειλε πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Μεταξᾶ τὸν Συνταγματάρχην Stanhope, τὸν ἐπεσκέφθη πρὸς τούτοις καὶ ὁ Κόμης Gamba. Ὅτε δὲ μετέβη καὶ ὁ Μεταξᾶς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Μπάϋρων, ὑπεδέχθη αὐτὸν λίαν εὐμενῶς καὶ τὸν περιποιήθη, καὶ ἐπήνεσε τὴν κατὰ τὴν πολιορκίαν διαγωγὴν του, ἐξέφρασε δὲ συνάμα αὐτῷ τὴν λύπην του, μαθόντος παρὰ τοῦ Μαυροκορδάτου ὅτι προϋτίθετο νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἐνῷ ταῦτα ἐλέγοντο παρέστη καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, πολλὰ δὲ ἐλέχθησαν τότε περὶ τῶν μελλόντων σχεδίων, ὥς πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ στρατοῦ,

καὶ κυρίως ὅπως ἀφαιρεθῇ ἡ τῶν ὀπλαρχηγῶν ἐξουσία ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, καὶ ἐν γένει περὶ τακτικῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐρωτήσαντος τοῦ Λόρδου τὸν Μεταξᾶν περὶ τῆς γνώμης του, ἀπήντησεν οὗτος ὅτι τὸ σχέδιον τοῦ Μαυροκορδάτου ἦτο ἄριστον, ἀλλ' ὅτι οὔτε αἱ περιστάσεις ἦσαν κατάλληλοι πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, οὔτε ὁ ὕλικός καὶ ἀρμόδιος καιρὸς ἐπέστη ἕνεκα τοῦ πολέμου. Διαφωνοῦντος ὅμως τοῦ Μαυροκορδάτου, ὁ Μπαῖρων ἠρώτησε τὸν Μεταξᾶν τί δύναται νὰ γίνῃ πρὸς ὠφέλειαν τῆς Ἑλλάδος. Οὗτος δὲ ἀπήντησεν, ὅτι ἐπειδὴ εἰς Μεσολόγγιον συνηθροίσθησαν περὶ τοὺς τετρακισχιλίους Ἕλληνας, οἵτινες εἶναι ἐνθουσιασμένοι ὑπὲρ αὐτοῦ, δεόν ὅπως ὠφεληθῶσι τῆς περιστάσεως ταύτης καὶ παρέξωσιν εἰς τὸν τόπον πραγματικὴν ἐκδούλευσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ Δυτικῇ Ἑλλάδι οὐδὲν φρούριον κέκτηνται οἱ Ἕλληνες ἢ τὰ ὀχυρώματα τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ἡ Ναύπακτος στερεῖται τροφῶν, ἡ δὲ φρουρὰ αὐτῆς ἦναι ἀργυρώνητος, ὥς ἐκ τούτου εὐκόλως τὸ φρούριον ἠδύνατο νὰ κυριευθῇ. Πρὸς ἐπίτευξιν τούτου, ὁ Λόρδος μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου διὰ τῶν πλοίων ἤθελον διαπεραιωθῇ εἰς Ναύπακτον, ὁ δὲ Μεταξᾶς μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων ἤθελον ἐκστρατεύσει διὰ ξηρᾶς, ἡ δύναμις αὕτη ἤθελε δειλιάσει τοὺς πολεμίους, οἱ δὲ Ἕλληνες μετὰ θάρρους ἤθελον κυριεύσει τὸ φρούριον.

Μετὰ προσοχῆς ἤκουσεν ὁ Μπαῖρων τὰ ὑπὸ τοῦ Μεταξᾶ προτεινόμενα, ἀλλ' ὁ Μαυροκορδάτος ἀπέκρουσε ταῦτα προτάσεων ἀπείρους ἐναντιότητας. Ἐν τέλει ὁ Μεταξᾶς διακόψας τὴν συζήτησιν εἶπεν εἰς τὸν Μπαῖρων ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν ἐσκεμμένως ν' ἀποφασίσῃ. Πληροφορηθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Μεταξᾶς ὅτι ἡ γνώμη, ἣν ἔδωκε περὶ Ναυπάκτου δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή, μετέβη

κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου 1824 εἰς Πελοπόννησον.

Ὁ Μπαῖρων προσβληθεὶς ὑπὸ ρευματικοῦ πυρετοῦ, καὶ ἀρνηθεὶς νὰ φλεβοτομηθῇ ἀπεβίωσε τὴν 7 Ἀπριλίου 1824.

Ἡ βαθεῖα λύπη ἣν ἠσθάνθη ἕνεκα τῆς ἀποτυχίας τῶν μετὰ τοῦ Μπυροκορδάτου σχεδίων του, καὶ ἡ εἰς μάτην κατανάλωσις μεγάλης ποσότητος χρημάτων ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος ἐπετάχυνον τὸν θάνατόν του, βεβαίως δὲ μετεμελήθη μὴ ἀποδεχθεὶς τὰς γνώμας τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'

Ἐμφύλιοι ἔριδες καὶ στάσεις ἐν Πελοποννήσῳ. — Αἱ δύο Ἀρχαί. — Ἐκστρατεῖαι κατὰ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Ἰβραήμη καὶ Κιου-
ταχῆ. — Στρατιωτικὸν σῶμα ὑπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν
καὶ Εὐαγγέλην Πανᾶν. — Ὁ Ἰβραήμης ἀπειλεῖ τὸ Ναύπλιον. —
Μέτρα τῆς Διοικήσεως. — Ἀποστολὴ Κωνστ. Μεταξᾶ εἰς τὸ
Αἰγαῖον πρὸς στρατολογίαν. — Ἡ ἐν Ἐπιδαύρῳ Γ'. Γενικὴ
Συνέλευσις καὶ ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ. — Ἡ πρὸς τὴν φρου-
ρὰν τοῦ Μεσολαγγίου ἀποστολὴ τοῦ Κωνστ. Μεταξᾶ. — Τὰ κατὰ
τῆς ἐκστρατείας ληφθέντα μέτρα. — Ἡ ἐν Τροιζήνι Ἐθνικὴ
Συνέλευσις. — Ἐκλογὴ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου ὡς Κυβερ-
νήτου τῆς Ἑλλάδος. — Ὁ Κωνστ. Μεταξᾶς ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπι-
τελείου τοῦ Ἀρχιστρατήγου Τσούρτζ. — Ἡ ἐν Πύλῳ ναυμαχία.

Ἀτυχῶς διετέλουν ἐρίζοντες καὶ ἀντιπράττοντες πρὸς
ἀλλήλους οἱ ἐν Ἑλλάδι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοί. Ἡ
διχόνοια εἰσεχώρησε μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Διοικήσεως
καὶ τῶν βουλευτῶν, τούτων δὲ οἱ πλεῖστοι κατέφυγον εἰς
Κρανίδιον καὶ ἐξέλεξαν νέον Ἐκτελεστικόν, τοῦ ὁποίου
Πρόεδρος διωρίσθη ὁ Γ. Κουντουριώτης, μέλη δὲ ὁ Ἀνα-
γνώστης Σπηλιωτόπουλος, Νικόλαος Λόντος, Ἰωάννης
Κωλέττης καὶ Μπότσης, προσεκάλεσαν δὲ τὰς ἐπαρχίας,
ὅπως προβῶσιν εἰς νέας ἐκλογὰς βουλευτῶν. Μετὰ τῆς
Διοικήσεως ταύτης ἠνώθησαν ὁ Νοταρᾶς, Α. Λόντος καὶ
Γιατράκος.

Τὸ παλαιὸν Ἐκτελεστικὸν μετέβη εἰς Τρίπολιν καὶ συ-
νέκειτο ὑπὸ τοῦ Προέδρου Πέτρου Μαυρομιχάλη, Σωτη-
ρίου Χαραλάμπους, Θ. Κολοκοτρώνη καὶ Ἀνδρέου Με-
ταξᾶ, ὁ δὲ Ζαΐμης ἠνώθη μετὰ τῶν ἐν Κρανιδίῳ. Διηρέ-

θησαν μεταξὺ τῶν καὶ οἱ ἐπικρατοῦντες, ὁ δὲ Κολοκοτρώνης
κατεῖχε τὸ Ναύπλιον, ὅπερ ἐφρούρει ὁ υἱὸς τοῦ Πάνου. Οὕ-
τως ὑπῆρχον δύο Ἀρχαί πολέμια ἀλλήλαις, ἡ ἰσχυρο-
τέρα ὅμως αὐτῶν ἦν ἡ ἐν Κρανιδίῳ, ἥτις εἶχεν εἰς τὴν
διάθεσίν της καὶ τὰ χρήματα τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1824 συ-
νομολογηθέντος δανείου, ἅτινα ἀφειδῶς ἐδαπανῶντο εἰς ἐφ'
ἂ μὴ δεῖ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Γεώργιον Κουντουριώτην.
Ἐνισχυθέντες δὲ οἱ ἐν Κρανιδίῳ διὰ πολυαριθμῶν δυνά-
μεων ἐξεστράτευσαν καὶ κατέλαβον πρῶτον τὸ Ἄργος καὶ
ἐπολιόρκησαν τὸ Ναύπλιον, μετὰ ταῦτα ἡγουμένου τοῦ
Ζαΐμη προσέβαλον τοὺς ἐν Τρίπολει, ὅπου ἔδρευε τὸ ἐκτε-
λεστικόν, μετὰ τινὰς δὲ ἀναιμάκτους ἀκροβολισμοὺς ὁ Κο-
λοκοτρώνης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἀπεχώρησαν εἰς τὰς ἐπαρ-
χίας τῶν πρὸς στρατολογίαν, οὕτω δὲ διελύθη ἡ ἐν Τρι-
πόλει Διοίκησις.

Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς δι' ἐκθέσεώς του παρέστησε
πρὸς τὸ ἐν Τρίπολει Ἐκτελεστικὸν ὡς νομιμώτερον, τὰ ἐν
τῇ Δυτικῇ Ἑλλάδι συμβάντα, καὶ ἔλαβεν παρὰ τούτου
ἔγγραφον ἐκφράζον τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους διὰ τὰς
ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίας καὶ ἀγωνίας του, μετέβη εἴτα εἰς Ὑδραν
ἀποφασίσας νὰ μὴν ἀναμιχθῇ εἰς τοὺς ἐμφυλίους σπαραγ-
μοὺς ἐν οἷς διετέλει τότε ἡ Πατρίς.

Ὁ δὲ Ἀνδρέας Μεταξᾶς μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐν Τρι-
πόλει Διοικήσεως μεταβάς εἰς Ναύπλιον παρὰ τῷ Πάνῳ
Κολοκοτρώνη, ὅστις κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρὸς του παρ-
έδωκε τὸ φρούριον εἰς τὴν Διοίκησιν, καὶ δυσαρεστηθεὶς
ἐνεκα τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἀπεσύρθη
εἰς Λεωνίδιον ἔνθα διέμεινεν ἰδιωτεύων ἐπὶ πολλοὺς μῆνας.

Ἐν τούτοις ὁ Κολοκοτρώνης καὶ οἱ Δηλιγιάνναι συνεν-
νοηθέντες μετὰ τοῦ Ζαΐμη καὶ Λόντου δυσαρεστημένων
κατὰ τῆς ὑπὸ τὸν Γ. Κουντουριώτην Διοικήσεως, προσέβα-

λον τοὺς ἐν Τριπόλει. Ἡ ἐν Ναυπλίου Διοίκησις συναγαγοῦσα ἱκανὰς δυνάμεις ὑπὸ τοὺς ὀπλαρχηγοὺς Χατοῦ Χρίστον καὶ Βάσον Δουβουνιώτην ἐπεμψε ταύτας κατὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, συγκροτηθείσης δὲ μάχης εἰς Τρίκορφα, ἐφανεύθη ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης, οὕτω δὲ διελύθη τὸ στρατόπεδον. Ὁ δὲ γέρων Κολοκοτρώνης καταβληθεὶς ἐκ τῆς λύπης ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ του καὶ πρὸς παῦσιν τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ἐλθὼν εἰς Ναύπλιον μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ ὀπλαρχηγῶν ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν Διοίκησιν, ἣτις ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Ὑδραν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1825 ἐγένοντο δύο φοβεραὶ ἐκστρατεῖαι τῶν Τούρκων κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἡ τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τοῦ τολμηροῦ καὶ αἰμοβόρου θετοῦ υἱοῦ του Ἰβραήμη, ὅστις ἀπεβιδάσθη εἰς Μεθώνην μεσοῦντος τοῦ Φεβρουαρίου, καὶ ἡ τοῦ Ρεσίτ πασᾶ ἢ Κιουταχῆ, ὅστις περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἀπριλίου σκηνώσας ἐν ταῖς ὑπωρείαις τοῦ Ζυγοῦ ἐπολιόρκει τὸ Μεσολόγγιον. Καίπερ συνειδυῖα ἡ ὑπὸ τὸν Κουντουριώτην Διοίκησις ὅτι ὑπὸ πανωλεθρίας ἀπειλεῖτο ἡ Πελοπόννησος, ἀντὶ νὰ προσκαλέσῃ τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν καθειργμένους τότε ἐν Ὑδρᾷ καὶ δυναμένους νὰ ἐξεύρωσι τρόπους πρὸς ἀποσόβησιν τῶν κινδύνων, τοῦναντίον ἀνέθηκε τὸ ἔργον τοῦ πολέμου εἰς τὸν δρεγόμενον τῆς στρατηγίας Γεώργιον Κουντουριώτην, ἄνδρα τελείως ἀδαῆ τῶν πολεμικῶν καὶ ἀδέξιον, ὅστις ταλαιπωρηθεὶς ἐκ τῆς ἀσυνέτου πορείας καὶ τῶν μόχθων, ἐγκατέλιπε τὴν ἀρχηγίαν καὶ τὰ κοινὰ εἰς σύγχυσιν καὶ ἀπελπισίαν, ἀναθέσας τὴν διεύθυνσιν εἰς τὸν Δημήτριον Σκούρτην, ἔμπειρον μὲν ναυτικὸν ἄπειρον δὲ τοῦ κατὰ γῆν πολέμου.

Ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς συγκεείμενος ἐκ τετρακισχιλίων ἀνδρῶν παρετάχθη ἐν ἡμικυκλίῳ εἰς τὸ παρὰ τὰ Μέθανα

κείμενον Κρεμμύδι, δεξιόθεν ὁ Καραϊσκάκης καὶ ὁ Τσαβέλλας, ἀριστερόθεν ὁ Κώστας Μπότζαρης καὶ Τσάμης Καρατάσος. Ὁ Ἰβραήμης διατάξας τότε τοὺς Αἰγυπτίους νὰ προσβάλωσι διὰ τῆς λόγχης καὶ διὰ τοῦ ἵππικοῦ παρέλυσαν τὸ κέντρον ὅπερ διώκει ὁ Σκούρτης, καὶ μετὰ μικρὸν ἔτρεψαν εἰς φυγὴν πάντας ἐκπεπληγμένους διὰ τὸν συμπαγῆ τρόπον τοῦ πολεμεῖν. Οἱ Ἕλληνες κακίζοντες τὴν ἀμάθειαν τοῦ στρατηγοῦ, κατέλιπον τὴν Πελοπόννησον γογγύζοντες καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ὁ δὲ Ἰβραήμης ἔσπευσε νὰ κυριεύσῃ τὰ φρούρια τῆς Πύλου καὶ τοῦ Ναυαρίνου. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων φρουρίων κεῖται τὸ κρημνώμεν νησιδίων Σφακτηρία ὅπερ κατέλαβον ὀκτακόσιοι Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον, Ἀναγνωσταρᾶν. Σαχτούρην, Τσαμαδὸν καὶ τὸν φιλέλληνα Ἰταλὸν Σάντα Ρόζαν, ἀλλ' ὁ Χουσεῖν ἀποβιδάσας χιλιάδας τινὰς Ἀράβων, προσέβαλε τοὺς Ἕλληνας οἵτινες κατὰ τὴν φοβερὸν ἐκείνον ἀγῶνα ἀνδρείως πολεμήσαντες, τριακόσιοι πεντήκοντα εὖρον ἐνδοξὸν θάνατον, ἐν οἷς ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Τσαμαδὸς καὶ ὁ Σάντα Ρόζας, ἄλλοι δὲ ἐξωγρήθησαν καὶ ἕτεροι ἐν οἷς ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Σαχτούρης ἐσώθησαν εἰς τὰ προσορμοῦντα ἐλληνικὰ πλοῖα.

Ἀποτυχούσης τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κουντουριώτου καὶ τοῦ Μεσολογγίου στενωῶς πολιορκουμένου ὑπὸ τοῦ Κιουταχῆ, οἱ κίνδυνοι ὑπεχρέωσαν τὴν Διοίκησιν νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, ἐν ᾧ ὁ λαὸς τῆς Πελοποννήσου ἐπεζήτει ὡς μόνον ἱκανὸν νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὸν Ἰβραήμην. Ἐλθὼν δὲ εἰς Ναύπλιον ὁ Κολοκοτρώνης ἀνηγορεύθη αὐθις Γενικὸς Ἀρχηγὸς τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῆς Διοικήσεως, εἴτα δὲ μετέβη εἰς τὰς ἐπαρχίας πρὸς στρατολογίαν.

Ἐν τούτοις ὁ Παπᾶ Φλέσσας μετὰ τοῦ Παναγιώτου Κεφάλα, ὑπερμεσοῦντος τοῦ Μαΐου, ἀφοῦ κατέλαβε τὴν

θεῖν Μανιάκι, κατὰ τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον μετὰ ἐξακοσίων ἀνδρῶν, προσέβαλε καὶ αὐτοὺς ὁ Ἰσραήμης ἡγούμενος διασχίσαντες πεζῶν καὶ ἵππεων. Ἡ μάχη ἐγένετο γομωτάτη, καθ' ἣν πάντες οἱ Ἑλλήνες ἀνδρείως μάχόμενοι ἔπεσαν, ἐν οἷς καὶ ὁ ἥρωας Παπα Φαέσσας.

Τῇ προσκλήσει τοῦ Κουντουριώτου, ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς εἶχε γράψαι εἰς Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν πρὸς προμήθειαν τροφῶν, μέρος δὲ αὐτῶν ἔφερον εἰς Ἀλγί Τελετή πρὸς χρῆσιν τῶν πέριξ ἐστρατοπεδευμένων ὀπαρχῶν. διὰ δὲ τοῦς λοιποὺς ἐγένετο ἀποθήκη εἰς Κυλλήνην, ὅθεν ἐστάλησαν εἰς Μεσολόγιον. Συνενοήθη δὲ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μετὰ τῶν Ἑβραίων κατ' ἐργασίαν στρατιωτικὸν σῶμα ἐκ διακοσίων πεντήκοντα Κεφαλληνῶν, μεθ' οὗ μεσούτος τοῦ Μαΐου κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Διοικήσεως, ἐτοποθετήθησαν εἰς Ριῶλον παρὰ τὰς Πάτρας, συνεννοούντο δὲ καὶ μετὰ τῶν Πελοποννησίων ὀπαρχῶν.

Ὁ Κοκοροτῶνης ἐνισχυθεὶς διὰ τῆς προσελευσέως πολλῶν Ἑλλήνων ὑπ' αὐτόν, ἐτάχθη ἐπὶ τῶν μεταξὺ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ Παμίσου ὑψιμάτων, ἐκείσε ἔσπευσαν ὁ Κ. Δηλινιάνης καὶ ὁ Πιατράκος, γενναίως δὲ ἡμύνοντο κατὰ τοῦ Ἰσραήμ. Ἀλλὰ παρηγομένης τοῦ τελευταίου κατέλιπε τὴν ὀχυρὰν θέσιν καὶ κατέστη εὐχέ-ρης ἢ καταδήφης τῆς πρὸς τὴν Ἰπρίον ὁδόν, ἣν ταχέως διήλθεν ὁ Ἰσραήμης καὶ ἀφίκετο εἰς τὴν πυρπολουμένην Ἰπρίον, ἐν ᾗ ἔθεσε τὸ πῦρ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς κατὰ διατάγην τοῦ Ψηλάντου, ὁ δὲ Ἰσραήμης ἀφικόμενος, ἔθεσε τὸ πῦρ καὶ ἐστρατοπεδεύσεν ἐν τῇ πόλει.

Ἐκ Τριπόλεως ὁ Ἰσραήμης διεμβύθη εἰς Ἄργος καὶ Ναυπλίου συνεπάλυν πανταχοῦ τὴν καταστροφὴν, τὴν λεηλασίαν καὶ τὴν ἀχιμασίαν. Εἰς Ναυπλίον εἶχον κα-ταφύγει τότε περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας ψυχῶν, ἐνθα

ἦλθε καὶ ὁ Πανδᾶς μετὰ τῶν Κεφαλληνῶν. Μεγίστη ἦτο μάχησιν καὶ τῆς δυσπιστίας μετὰ τῶν πρωτεύοντων προσώπων.

Αἱ ἡμέραι ἐκτείναν ἦσαν ἡμέραι ἡρώικης ἀνταπαρνήσεως καὶ τῶν υπερτάων εἰς τὴν παρὰ θυσίαν· οἱ δὲ τότε τῶν κοινῶν προϊστάμενοι εἰσὶν ἐπαινῶν καὶ ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἄξιοι. διότι ἐμερίμνων τινι τρόπῳ νὰ ἐξαφαισῶσι τὴν παρὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἧς ἀπῆλθον διὰ τοῦ ἡρωισμοῦ τῶν Ἑλλήνων. Πρὸς σωτηρίαν τοῦ Ναυπλίου τὸ Βουλαιτικὸν καὶ τὸ Ἑκτελεστικὸν προσεκαλέσαν πρῶτον τὸν Ψηλάντην καὶ ἀνέθεσαν αὐτῷ τὴν ὑπερδυσχελεῖαν ἐν Ἀέρῃ Μύλων, παραλαβὼν δὲ αὐτός τὸν Μακρυγιάννην καὶ 400 ἐπιλέκτους ἀνδρας ἀπηλθεν εἰς Μύλους. Τὴν ἀσφαλείαν τῆς πόλεως Ναυπλίου ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν, τὴν δὲ φύρησιν τοῦ Παλαμηδίου παρ-έδωκαν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν, εἰπόντες αὐτοῖς ὅτι εἰς ἄλλους δὲν ἠδύναντο νὰ ἐμπιστευθῶσι τὰ δύο τελευταία ἄσπαρα τὰ ὅποια ἀπέμεινον εἰς τοὺς Ἑλλήνας. Οὕτως ὁ μὲν Ἀνδρέας Μεταξᾶς ἀνέλαβε τὴν ὑπερδυσχελεῖαν τῆς πόλεως μετὰ τοῦ Παλαμῆ, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μετὰ τῶν Κεφαλληνῶν εἰς Παλαμηδίου καὶ μετὰ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ροδίου τακτικῶν. Πρὸς τοὺς οὗτοις ὁ Δημήτριος Ζαχτοῦρης διωρίσθη προερχόμενος τοῦ θαλασσοπύργου.

Μεσούντος τοῦ Ἰουλίου ἀφίκετο ὁ Ἰσραήμης καὶ προσέβαλε τοὺς Μύλους, ἀλλὰ γενναίως ἀπεκρούσθη, ἐπαγγέθη ὁ Μακρυγιάννης καὶ οἱ τὰ ἔσχατα κινδυνεύοντες Ἑλλη-νες ριψάντες χαίρει τὰ πυροβόλα βπλατῶν καὶ ἐφοδακῆ-σαντες ὥρμησαν ὡς λέοντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἀποτυ-χὼν ὁ Ἰσραήμης ἀπισθοδρόμησε κατ' ἐχθρὸν, καὶ ἐμ-

πρήσας τὸ Ἄργος ἐπανῆλθεν εἰς Τρίπολιν. Προφυλακὴ δὲ ἐξ ἱππέων προχωρήσασα μέχρι τοῦ πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Ναυπλίου χωρίου Ἄρια, ἐκανονοβολήθη ἐκ τοῦ Παλαμηδίου.

Ἡ Διοίκησις ἐννοήσασα καλῶς ὅτι ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Ἰβραήμη ὠφείλετο εἰς τὸν τακτικὸν αὐτοῦ στρατόν, καὶ ὅτι ἄνευ τακτικῶν δυνάμεων δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποκρούσῃ αὐτόν, ἀπεφάσισεν ἵνα τὸν ὑπάρχοντα ἤδη στρατὸν ὀργανίσῃ καὶ θέσῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ τότε διατρίβοντος ἐν Ἑλλάδι Γάλλου συνταγματάρχου Φαβιέρου, νὰ ἀναθέσῃ δὲ εἰς εὐὺπολήπτους ἄνδρας τὴν νεοσυλλεξίαν ὅπως ἐκ ταύτης σχηματίσθῃ τακτικὸς στρατός. Ὁ Ζαΐμης καὶ Κολοκοτρώνης ἀνέλαβον τὴν ἐντολὴν ταύτην διὰ τὴν Πελοπόννησον, ὁ Γούρας καὶ ὁ Νάκος διὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς διὰ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

Περιελθὼν ὁ Μεταξᾶς τὰς πλείστας τῶν νήσων προσεχάλει τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν πρὸς ὃν ὠμίλει περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συστάσεως τακτικοῦ στρατοῦ, τῇ προτροπῇ καὶ αὐτῶν τῶν φίλων Δυνάμεων ὡς τῆς Γαλλίας, ἥτις ἀπέστειλε καὶ ἄξιον στρατηγὸν ἵνα ὀργανίσῃ αὐτόν. Προσπάθει παντὶ σθένει νὰ πείσῃ τοὺς γέροντας, τοὺς δὲ νέους νὰ ἐνθουσιάσῃ ὅπως ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον ἐνῶ ἤθελον τύχει βαθμῶν καὶ τιμῶν, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς φίλης πατρίδος τῶν, ἤθελον ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς κόλπους τῶν οἰκογενειῶν τῶν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐνήργησεν ὁ Μεταξᾶς τὴν νεοσυλλεξίαν εἰς τὰς νήσους Νάξον, Πάρον, Σίφνον, Σέριφον, Κέα, Κύθον, Σύρον, Τήνον, Ἄνδρον καὶ ἑτέρας μικρὰς νήσους, κατέταξε δὲ περὶ τοὺς χιλίους νεοσυλλέκτους, οὓς ὁ Φαβιέρους βραδύτερον ἐγύμνασεν ἐν τῷ τακτικῷ.

Ἐν μέσῳ τοιούτων κινδύνων διατελοῦντος τοῦ ἔθνους ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ συγκληθῇ ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις πρὸς

ἐξεύρεσιν τρόπου πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἔθνους. Προσκληθέντες λοιπὸν οἱ Πληρεξούσιοι τῶν Ἐπαρχιῶν συνῆλθον εἰς Ἐπίδαυρον, ἐνθα συνεκροτήθη ἡ Γ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἥτις δέκα μόνον ἡμέρας συνεδριάσασα ἀπὸ τῆς 6 μέχρι τῆς 16 Ἀπριλίου ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Πανούτσου Νοταρᾶ, ἐξελέξε ἐνδεκαμελὴ Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν ἧς ἀνεδείχθη Πρόεδρος ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, μέλη δὲ ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης, Ἀναγνώστης Δηλιγιάννης, Γεώργιος Σισίνης, Ἀνδρέας Ἴσκος, Παναγιώτης Δημητρακόπουλος, Δημήτριος Τσαμαδός, Ἀναγνώστης Μοναρχίδης, Ἀνδρέας Χατσῆ, Ἀναργύρου, Σπυρίδων Τρικούπης καὶ Ἰωάννης Βλάχος. Ἐξέλεξε πρὸς τούτοις ἡ Συνέλευσις καὶ ἑτέραν δεκατριμελὴ Ἐπιτροπὴν εἰς ἣν ἀνέθηκε τὴν διεξαγωγὴν τῶν διαπραγματεύσεων περὶ συμβιβασμοῦ μεταξὺ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Τουρκίας, συνεννοουμένης ἐπὶ τούτῳ μετὰ τῆς Διοικητικῆς. Μετὰ ταῦτα ἡ Συνέλευσις διελύθη ἕνεκα τῆς ἐπεληθούσης ἐκπλήξεως καὶ συμφορᾶς ὡς ἐκ τῆς πτώσεως τοῦ Μεσολογγίου.

Ἡ τοῦ ἡρωικοῦ Μεσολογγίου πολιορκία διήρκεσεν ἐπὶ ἐν ἔτος. Ἀπὸ τὸν Μάιον μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου 1825 ἐπολιορκήθη ὑπὸ μόνου τοῦ Κιουταχῆ, ἔκτοτε δὲ μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1826 ὁ ἀγὼν διεξήχθη διὰ τῆς κοινῆς συμπράξεως τοῦ Κιουταχῆ καὶ τοῦ Ἰβραήμη. Μετὰ δὲ τὴν ἐκπόρθησιν καὶ καταστροφὴν τῆς πόλεως, τὴν νύκτα τῆς 10 Ἀπριλίου ἐγένετο ἡ ἐνδοξὸς ἐκείνη ἐξοδὸς παρὰ τῶν ἀπαρμιλλῶν τῆς ἐλευθερίας προμάχων, ἐξ ὧν περὶ τοὺς 1300 ἐσώθησαν εἰς Ἀμφισσαν δεινοτάτας ὑποστάντας δοκιμασίας.

Μετὰ τῶν διασωθέντων ἀνδρῶν τῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου ἐνωθέντες καὶ οἱ ἐκτὸς τῆς πόλεως ταύτης ἀποσταλέντες πρὸς ἐπικουρίαν ἔπνεον ἐκδίκησιν κατὰ τῆς Δι-

οικήσεως, ἣν ἐμέμφοντο ὅτι ἀμελήσασα αὕτη νὰ ἐπισιτίσῃ τὸ Μεσολόγγιον ἐπὶ ἤλθεν ἡ καταστροφή. Συνελθὼν ὁ στρατὸς οὗτος ἐν Περαιῶν ἡπείλῃ τὸ Ναύπλιον διὰ σφαγῆς καὶ λεηλασίας, ἡρίθμει δὲ περὶ τοὺς δισχιλίους ἄνδρας. Προσκαλέσασα τότε ἡ Διοικητικὴ ἐπιτροπὴ τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν, παρεκάλεσεν αὐτὸν ὡς γνωστὸν καὶ φίλον τῶν ὀπλαρχηγῶν ἐκείνων ἀπὸ τοῦ 1823 νὰ μεταβῇ παρ' αὐτοῖς καὶ τοὺς καταπέσῃ νὰ μετριάσωσι τὰς ἀπαιτήσεις των, καὶ πρὸ πάντων νὰ μὴ παρεκτραπῶσιν εἰς βιαιοπραγίας ὅπερ ἤθελεν συνεπάγῃ τὴν γενικὴν παραλυσίαν. Ἡ ἐντολὴ αὕτη, ἣν ἀνέλαβεν ὁ Μεταξᾶς, ἦτο δυσχερὲς στάτη καὶ δὴ ἀφοῦ μετέβη εἰς Περαιῶν καὶ ἔγραψε πρὸς τοὺς ὀπλαρχηγούς τῆς ἡρωϊκῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου, τῷ ἀπήντησαν οὗτοι ὅτι δέχονται τὸν Μεταξᾶν ὡς φίλον καὶ πατριώτην, οὐχὶ ὡς ἀντιπρόσωπον τῆς Διοικήσεως. Συνελθόντων τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ στρατιωτῶν εἰς τὸ ὑπαιθρον ἤρξατο ὁμιλῶν πρῶτον ὁ Μεταξᾶς περὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων των ἐξαίρων τὴν καρτερίαν καὶ τὴν γενναίαν ἀπόφασίν των, ἣτις διήγειρε τὰς συμπαθείας ἀπάσης τῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐδικαιολόγησε δὲ τὰ παράπονά των κατὰ τῆς πρώτης Διοικήσεως, ἣτις παραμελήσασα τὸ προπύργιον ἐκεῖνο τῆς Ἑλλάδος, τὸ Μεσολόγγιον ἐθυσίασε τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ἡρωϊκῶς μαχομένους, προσέθηκε δὲ ὅτι ἡ συγκροτηθεῖσα Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐξέλεξε νέαν Διοίκησιν, ἣτις θέλει προθύμως σπεύσει νὰ ἐπιφέρῃ ἀνακούφισιν εἰς τὰ δεινὰ των κατὰ τὰς χρηματικὰς αὐτῆς δυνάμεις. Ὡφείλον δὲ πάντες νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν Διοίκησιν, ἄλλως θὰ ἐπῆρχετο ἀναρχία καὶ ἡ Φρουρὰ τοῦ Μεσολογγίου, ἣτις διὰ τοῦ ἡρωισμοῦ της εἴλκυσε τὸν σεβασμὸν τῶν Εὐρωπαίων ἤθελεν ἀπωλέσει τὴν ἤδη κτηθεῖσαν ὑπόληψιν ἐὰν ἐγένετο ἡ αἰτία τῆς ἀναρχίας. Προσέ-

θηκε καὶ ἄλλα, ἅτινα συνεκίνησαν τοὺς ἥρωας ἐκείνους, ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν ὁποίων διέλαμψε τὸ αἶσθημα τοῦ ἀγνοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ παρεδέχθησαν τὰς προτάσεις τῆς Διοικήσεως, τὴν δὲ ἐπιούσαν ἀνεχώρησαν πάντες εἰς Ναύπλιον ἡγουμένου τοῦ Κωνσταντῖνου Μεταξᾶ. Οὕτως εἰς μὲν τὸ προάστειον κατώκησαν οἱ στρατιῶται, ἐντὸς δὲ τῆς πόλεως οἱ ὀπλαρχηγοί, οὓς παρέλαβον οἱ πρόκριτοι εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν οἰκίας.

Ἡ Διοικητικὴ ἐπιτροπὴ εὐαρεστηθεῖσα διὰ τὸ αἶσιον καὶ λαμπρὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς τοῦ Μεταξᾶ συνεννόηθη μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν, ἐχορήγησε αὐτοῖς χρηματικόν τι ποσὸν ἐπὶ τῆς μισθοδοσίας τῶν στρατιωτῶν, γενομένων δὲ ἐράνων μετὰ προθυμίας συνέδραμον πάντες, καὶ οὕτω φθίνοντος τοῦ Μαΐου τοῦ στρατοῦ τούτου καλῶς ἐφοδιασθέντος ἐξεστράτευσεν μέρος αὐτοῦ εἰς Πελοπόννησον κατὰ τοῦ Ἰβραήμη, καὶ ἕτερον μέρος κατὰ τοῦ Κιουταχῆ, ὅστις μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ἡπείλῃ τὴν Ἀττικὴν.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἕτερον κακὸν προσετέθη εἰς τὰ δεινὰ τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πειρατεία, ἣτις δὲν ἐσέβετο οὐδεμίαν σημαίαν καὶ κυρίως τὴν Αὐστριακὴν. Τούτου ἕνεκα ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις ἀπέστειλεν εἰς τὸ Αἰγαῖον ναυτικὴν Μοῖραν ὑπὸ τὸν Παουλούτην. Ὁ Μοίραρχος οὗτος συνελάμβανε πλοῖα Ἑλληνικά, πόλεις ἐμυδροβόλει, τοὺς κατοίκους ἐπίεζε πρὸς συλλογὴν χρημάτων, καὶ ἐτέρας βιαιοπραγίας ἐπραττεν ἰδίως ἐν Τήνῳ καὶ Μυκῶνι.

Ἡ Διοίκησις διώρισε τότε τριμελῆ Ἐπιτροπὴν εἰς τὸ Αἰγαῖον, ἥς τὴν Προεδρείαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν, μέλη δὲ αὐτῆς τὸν ἐξ Ὑδρας Μιχαὴλ Τσαμαδόν, ἀπεποιηθέντα ἕνεκα τῆς υἱείας του, καὶ τὸν ἐκ Σί-

φνου Χρυσόγελον άνίκανον διά τοιαύτην ύπηρεσίαν, ως έκ έκ τούτου τὸ βάρος καί τήν εὐθύνην τῆς ἀποστολῆς ταύτης ἀνεδέχθη μόνος ὁ Μεταξᾶς. Προσωρμισθεὶς εἰς Σύρον ὁ Παουλούτσῆς ἦλθεν εἰς ἐξηγήσεις μετὰ τοῦ Μεταξᾶ, ὃν εἶχε γνωρίσει ἐν ἔτει 1815 ἐν Ἰταλίᾳ, μαθὼν δὲ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις εἶχε διορίσει αὐτὸν πρὸς καταδίωξιν τῆς πειρατείας τῷ ὑπεσχέθη ὅτι οὐδὲν πλέον ἤθελεν ἐπιχειρήσει κατ' αὐτῆς, καὶ ὅτι θέλει παρουσιασθῇ εἰς τὴν Διοίκησιν μετὰ τῆς ἐκ Σμύρνης ἐπιστροφῆς του. Ἄλλ' ἀθετήσας τὰς ὑποσχέσεις του προσωρμίσθη τὴν νύκτα εἰς Νάξον, ἐνθα ἀπεβίβασε στρατὸν καὶ κανονοβολήσας τὴν πόλιν τῇ προτροπῇ τῶν Καθολικῶν, ὑπεχρέωσε τοὺς κατοίκους νὰ δώσωσιν αὐτῷ χρηματικόν τι ποσόν. Προσωρμισθεὶς εἶτα ὁ Παουλούτσῆς εἰς Κύθον προέθετο καὶ ἐκεῖ τὰ αὐτὰ νὰ διαπράξῃ, ἀλλ' ἐγκαίρως ἀπέστειλεν ὁ Μεταξᾶς στρατὸν μετ' ἐμπείρου ἀξιωματικοῦ, γενναίως δὲ ἀπεκρούσθησαν οἱ περὶ τοὺς ἑκατὸν Αὐστριακοὺς, οἵτινες εἶχον ἀποδιδασθῇ καὶ κακῶς ἔχοντες κατέφυγον εἰς τὸ πλοῖόν των.

Περιελθὼν τὰς νήσους ὁ Μεταξᾶς ἐπὶ πολεμικοῦ πλοίου συνέλαβε πειρατικά τινα πλοιάρια ἅτινα ἔκαυσε, τοὺς δὲ ἀρχηγοὺς τῶν πειρατῶν καὶ τινὰς τῶν ὁπαδῶν των ἀπέστειλε δεσμίους εἰς τὴν ἐν Ναυπλίῳ Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν ἵνα τιμωρηθῶσιν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ οἱ πειραταὶ ἀμνηστευθέντες παρ' αὐτῆς ἐπανῆλθον εἰς τὰς νήσους. Τοιαύτη ἦτο τότε ἡ ἐλεεινότης τῶν πραγμάτων! Κατορθώσας ὅθεν ὁ Μεταξᾶς μετὰ πολλὰς δυσχερείας καὶ κινδύνους νὰ καταστρέψῃ τὴν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πειρατείαν, καὶ ἀποκατασταθείσης τῆς τάξεως ἐν ταῖς νήσοις, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ μετέβη εἰς Ναύπλιον περὶ τὰ τέλη τοῦ 1826.

Εἰς Ναύπλιον διέτριβον πολλοὶ Κεφαλλῆνες μετὰ τοῦ

Ἀνδρέου Μεταξᾶ μεθ' οὗ συνεσχέθη ὁ Κωνσταντῖνος, καβαλλόντες χρήματα συνεκέντρωσαν στρατιωτικὸν σῶμα ἐκ Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων, ὅπερ κατάρτισθὲν ἔθεσαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Κεφαλλῆνος Δανιὴλ Πανᾶ καὶ τοῦ Ζακυνθίου Διονυσίου Πέτα. Τὸ σῶμα τοῦτο ἐξεστράτευσεν ὑπὸ τὸν Κολοκοτρῶνην εἰς Πελοπόννησον, εἶτα δὲ εἰς Ὠρωπὸν καὶ Ἀθήνας ἐνθα ἠρίστευσεν.

Ἀθλίας οὔσης τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1827 ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπεχρέωθη νὰ συγκαλέσῃ τοὺς πληρεξουσίους τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ διακοπείσης Γ'. Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἥτις ἐπὶ τέλους μετὰ πολλὰς λογομαχίας περὶ τοῦ μέρους ἐν ᾧ ἔμελλον νὰ συνέλθωσιν οἱ πληρεξούσιοι, συνεκροτήθη εἰς Τροιζῆνα τῇ 19 Μαρτίου 1827. Εἰς τὴν Συνέλευσιν ταύτην παρεκάθησε ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς ὡς πληρεξούσιος τῶν ὅπλων τῆς Πελοποννήσου καὶ εἰργάσθη μετὰ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Καποδιστρίου.

Λαβοῦσα ὑπ' ὅψιν ἡ Συνέλευσις αὕτη τὸ Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου καὶ Ἀστρους ἐψήφισε νέον Πολίτευμα. Καθόρῳσα δὲ τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνατεθῇ ἡ Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἰς ἄνδρα ἄξιον καὶ πεπειραμένον, ἐξέλεξε τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν ὀνομάσασα αὐτὸν Κυβερνήτην ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη, ἀνέδειξεν εἶτα τὸν Κόχραν ὡς στόλαρχον τῶν ἐν Ἑλλάδι ναυτικῶν δυνάμεων, τὸν δὲ Τσοῦρτς ἀρχιστράτηγον τῶν κατὰ ξηρὰν δυνάμεων. Ἐσύστησε συνάμα καὶ τριμελῆ ἐπιτροπὴν κληθεῖσαν Ἀντικυβερνητικὴν, συγκαϊμένην ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Μαυρομιχάλη, Ἰωάννου Νάκου καὶ Ἰωάννου Μιλαήτου, ἐντολὴν ἔχουσαν νὰ διοικῇ τὸν τόπον μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Κυβερνήτου. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως, κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου ὁ Κόχραν καὶ ὁ Τσοῦρτς ἀνέλαβον ἀμέσως τὰ καθήκοντά των.

Τῇ προσκλήσει τοῦ Ἀρχιστρατήγου ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπιτελείου αὐτοῦ, οὗ μέλη ἦσαν οἱ Κώστας Μπότσαρης, Ρόδιος, Κωνστ. Βλαχόπουλος καὶ ὁ Χρυσόσπαθης, διετέλουν δὲ τότε περὶ τοὺς δισχιλίους ἄνδρας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Τσοῦρτζ. Καὶ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἀποχρώντως ὠφέλησε τὴν πατριδα ὁ Μεταξᾶς.

Ἐν τούτοις ὁ Γρίβας ἐλθὼν εἰς ρῆξιν μετὰ τῆς Ἀντικυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ Παλαμηδίου ἐκανονοβολεῖ τὸ Ναύπλιον καὶ τὸν Θαλασσόπυργον, ἔνθα εἶχε καταφύγει ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐλεηλάτει δὲ καὶ τὰ πέριξ χωρία τῆς Ἀργολίδος. Μεταβὰς τότε εἰς Ναύπλιον ὁ ἀρχιστράτηγος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατευμάτων, συνετέλεσεν ὅπως περισταλῇ ὁ Γρίβας καὶ προσδιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν σιτηρεσίων τῶν ὑπὸ τὸν Γρίβαν καὶ τοὺς ἑτέρους ὀπλαρχηγούς στρατιωτῶν, τὰ ὅποια ὤφειλε νὰ διανέμῃ ἡ Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ. Συνέπραξε δὲ ὁ Μεταξᾶς μετὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου πρὸς συμβιβασμὸν τῶν ἄλλων ὑπαρχουσῶν διαφορῶν. Ἀποκατασταθείσης οὕτω τῆς τάξεως, ἐγένετο σκέψις περὶ συστάσεως στρατοπέδου, ἀλλ' ἕνεκα ἐλλείψεως τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων, ἡ Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ μετὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου παρεκάλεσε τὸν Μεταξᾶν νὰ μεταβῇ εἰς Πόρον παρὰ τῷ Ἐυδῆκ, καὶ χρώμενος παντὸς μέσου ἐπιτύχῃ τὴν χορήγησιν τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων.

Ὁ Ἐυδῆκ μετὰ τοῦ Κόμητος Πόρου ἀντεπροσώπευον τὰς φιλελληνικὰς ἐταιρίας τῆς Εὐρώπης, καὶ εἰς χεῖράς των εὐρίσκοντο αἱ ἀποστελλόμεναι χρηματικαὶ συνεισφοραί, τροφαὶ καὶ πᾶσαι αἱ συνδρομαί, ἀλλὰ κακῶς διενέμοντο καὶ ἐγένετο ἄσκοπος σπατάλη. Ὁ δὲ Ἐυδῆκ ἐμέμφετο τῆς Ἀντικυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς. τῶν Ἑλλήνων

ἐν γένει καὶ αὐτοῦ τοῦ Τσοῦρτζ, ἐν ἀπεκάλει ἀνάξιον. Μεταβὰς εἰς Πόρον ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς καὶ πληροφορηθεὶς ταῦτα, ἐδέησε κατ' ἀρχὰς νὰ περιποιηθῇ τὸν Ἐυδῆκ καὶ διὰ στρατηγήματος ἐπέτυχε τὴν χορήγησιν τροφῶν καὶ χρημάτων, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ τῆς ἐντολῆς του εἶπεν αὐτῷ τὰ δέοντα διὰ τὰς ἀδίκους μομφὰς του.

Μετ' εὐφημιῶν ὑπεδέχθησαν τὸν Μεταξᾶν εἰς τὸ ἐν Κεγχρεαῖς στρατόπεδον ὁ Τσοῦρτζ καὶ πάντες οἱ ὀπλαρχηγοί, μαθόντες δὲ καὶ οἱ στρατιῶται τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του ἡ χαρὰ διεχύθη εἰς πάντας τοὺς δισχιλίους ἐκεῖσε ἄνδρας. Εἰς Κεγχρεὰς προσῆλθεν ὁ Κόχραν ἐπὶ τοῦ ἐλληνικοῦ δικρότου ἡ «Ἑλλάς» καὶ ὁ Ἀστυγὲς ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου ἡ «Καρτερία», συμβουλίου δὲ γενομένου ἀπεφασίσθη τὰ μὲν πλοῖα νὰ εἰσπλεύσωσιν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὁ δὲ Τσοῦρτζ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Στερεὰν μετὰ τῶν στρατευμάτων. Ἀσθενήσας δυστυχῶς ὁ Κωνστ. Μεταξᾶς δὲν ἠδυνήθη νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ἀρχιστράτηγον, ἐκεῖθεν δὲ μετέβη εἰς Αἴγιναν, ἔνθα εἶχεν ἀποσυρθῇ ἡ Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ βιασθεῖσα ἐκ τῶν πιέσεων τοῦ Γρίβα, συνῆλθον δὲ εἰς Αἴγιναν καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος πρόκριτοι ἀναμένοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυβερνήτου.

Ἐν ταιαύτῃ καταστάσει διετέλει ἡ Ἑλλάς, ὅτε τὴν 8 Ὀκτωβρίου ἐγένετο ἡ ἐν Πύλῳ περίφημος ναυμαχία, καθ' ἣν οἱ ἐνωθέντες συμμαχικοὶ στόλοι, ὁ τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τὸν ναύαρχον Κωδριγκτῶν, ὁ τῆς Γαλλίας ὑπὸ τὸν Δερινὺ καὶ ὁ τῆς Ρωσίας ὑπὸ τὸν Ἀηδὴν κατέστρεψαν τὸν Τουρκοαιγυπτιακὸν στόλον. Ἄμα τῇ ἀγγελίᾳ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου οἱ Ἕλληνες ἐσκίρτησαν ἐκ χαρᾶς καὶ ἐνεπλήσθησαν σωτηρίων ἐλπίδων, καθότι ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ μέλλοντι ἐξησφαλίσθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'

Ἀφίξεις τοῦ Καποδιστρίου. — Νέα Κυβέρνησις. — Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς Ἐκτακτος Ἐπίτροπος εἰς Κυκλάδας. — Ἡ ἐν Ἀργεὶ Δ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις. — Ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς Ἐκτακτος Ἐπίτροπος εἰς Πελοπόννησον καὶ Γερουσιαστής. — Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς Ἐκτακτος Ἐπίτροπος εἰς Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα. — Διαπραγματεύσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν Μπέηδων περὶ ὁροθεσίας. — Ἀνταρσία Τσάμη Καρατάσου. — Φόνος τοῦ Κυβερνήτου. — Τριμελὴς Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ. — Ἡ ἐν Ἀργεὶ Ε' Ἐθνικὴ Συνέλευσις. — Ἐκστρατεία Κριεζώτου κατὰ τῆς Ἀμφίσσης. — Ἐμφύλιος πόλεμος. — Ἀναχώρησις τοῦ Λύγουστίνου. — Ἑπταμελὴς Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ. — Ἡ ἐν Προνοίᾳ Συνέλευσις.

Ἐπιβαίνων τοῦ ἀγγλικοῦ διχρότου Warspite, συνοδευόμενος ὑπὸ γαλλικοῦ καὶ ρωσικοῦ πλοίου τῇ 7 Ἰανουαρίου 1828 ἀφίκετο εἰς Ναύπλιον ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ὅπου πάντες πολιτικοὶ τε καὶ στρατιωτικοὶ καὶ ὁ κλῆρος ὑπεδέξαντο αὐτὸν χαίροντες καὶ εὐφημοῦντες, καὶ αὐτοὶ οἱ στασιάζοντες Γρίβας καὶ Φωτομάρας προσελθόντες, παρέδωκαν τὰ φρούρια καὶ ὑπετάγησαν. Τῇ 11 μετέβη ὁ Κυβερνήτης εἰς Ἀἴγινα, ἐνθα ἐδραζε ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ, ἐνθουσιωδῶς δὲ καὶ μετ' ἀγαλλιάσεως πάντες ὑπεδέχθησαν αὐτόν. Μετὰ μικρὸν ὀρκισθεὶς ὁ Καποδίστριας ἀνέλαβε τὰς ἡνίας τῆς Κυβερνήσεως, ἀναλογιζόμενος δὲ ὅτι κράτος διατελοῦν ἐν ταιαύτῃ ἀστασίᾳ καὶ παραλυσίᾳ δὲν ἠδύνατο νὰ διοικηθῇ διὰ τοῦ ἐν Τροιζίνι συντάγματος, συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν βουλευτῶν ἐκήρυξε τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς, ἀνετέθη δὲ ἅπασα ἡ ἐξουσία εἰς τὸν Κυβερνήτην μέχρι τῆς συγκαλέσεως Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς ἐσύστησεν ὁ Κυβερνήτης τὸ Πανελλήνιον, εἶδος συμβουλίου τοῦ Κράτους, συγκείμενον ἐξ 27 μελῶν καὶ διήρπεν τοῦτο εἰς τρία τμήματα, τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, Ἐσωτερικῶν καὶ Στρατιωτικῶν. Πρόεδροι δὲ τῶν τμημάτων τούτων διωρίσθησαν ὁ Γ. Κουντουριώτης, ὁ Α. Ζαΐμης καὶ ὁ Π. Μαυρομιχάλης. Ὁργάνισε τὰ ἄτακτα στρατεύματα εἰς χιλιαρχίας, προσδιορίσας συνάμα τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ σιτηρέσια τῶν χιλιάρχων, ἀξιοματικῶν καὶ στρατιωτῶν. Διώρισε στρατάρχην τὸν Ὑψηλάντην καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ συνεννοηται μετὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Τσούρτε, καὶ τὸν Ἀνδρέαν Μιαούλην Ναύαρχον. Ἐσύστησε πρὸς τούτοις καὶ Γενικὸν Φροντιστήριον μέλη τοῦ ὁποίου ἦσαν ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς καὶ ὁ Κ. Ζωγράφος, ὅτινες ἦσαν μέλη τοῦ Πανελληνίου καὶ ἐντολὴν εἶχον τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ναυτικοῦ, τοῦ Στρατοῦ καὶ τὴν προμήθειαν τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων. Προέβη μετὰ ταῦτα ὁ Κυβερνήτης εἰς τὸν Διοικητικὸν ὀργανισμόν, δι' οὗ διηρέθη ἡ Πελοπόννησος εἰς ἑπτὰ τμήματα, αἱ δὲ Νῆσοι εἰς ἑξ. Περὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος οὐδὲν μέτρον ἐλήφθη ὡς κατεχομένης εἰσέτι ὑπὸ τῶν Τούρκων. Διώρισε δὲ ἐκτάκτους Ἐπιτρόπους εἰς ἕκαστον τμήμα.

Ἐκτιμῶν ὁ Κυβερνήτης τὴν ἀξίαν καὶ τὰς πολυσημάντους ὑπηρεσίας ἃς προσήνεγκεν ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς εἰς τὸ ἔθνος, διώρισε αὐτὸν Ἐκτακτον Ἐπίτροπον τῶν Βορείων Κυκλάδων, ἧτις ἦτο ἡ σημαντικωτέρα ἐν ταῖς Νήσοις Ἐπιτροπεία, περιελάμβανε δὲ τὰς νήσους Σῦρον, Μύκωνον, Τήνον, Ἀνδρον, Κέα, Κύθον καὶ Σέριφον. Ἀποδεχθεὶς τὰ καθήκοντα τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου ὁ Μεταξᾶς διωργάνισε τὰς ὑπὸ τὴν διοίκησίν του νήσους, συνωδὰ ταῖς ὁδηγίαις τῆς Κυβερνήσεως, ἐπανεφέρε τὰ τά-

ξιν και ἐνεθάρρυνε τὸ ἐμπόριον εἰς Σῦρον, ἥτις ἦτο ἡ πρωτεύουσα τῶν νήσων, ἔκτοτε δὲ χρονολογεῖται ἡ ἐν Σύρῳ ἀκμὴ τοῦ ἐμπορίου. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ κατὰ τοῦ Κυβερνήτου ἀντιπολίτευσις ἐκρατύνετο, ἐνῷ διὰ παρακλήσεως αὐτοῦ ἡ στρατιὰ τῶν Γάλλων ὑπὸ τὸν σαρατηγὸν Μαιζὼν εἶχεν ἀποβιβάσθῃ εἰς Νεόκαστρον καὶ ἐξῶσε τὸν Ἰβραήμην, ἐνῷ ἀπηλλάχθη τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἡ Δυτικὴ Ἑλλάς καὶ εἶχεν ἀνακτηθῇ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἀνατολικῆς, ἐνῷ τὰ πάντα αἰσίως ἔβαινον, καὶ ταῦτα ὠφείλοντο εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ Κυβερνήτου, οὐχ ἥττον οἱ ἀντιπολιτευόμενοι παρενέβαλον δυσχερείας εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Εἰς Σῦρον ἔνθα εἶχον συσσωρευθῇ περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας ψυχῶν προσεπάθησαν νὰ διεγείρωσι τὸν λαὸν πρὸς ἀνατροπὴν τῶν καθεστώτων, ἀλλὰ διὰ τῆς λήψεως τῶν συνετῶν μέτρων τοῦ Κωνστ. Μεταξᾶ ἀπέτυχον. Ἐν τέλει ἕνεκα τῶν σφαλμάτων καὶ αὐτῆς τῆς Κυβερνήσεως ὑπεχρεώθη ὁ Μεταξᾶς νὰ παραιτηθῇ μετὰ παρέλευσιν δὲ τεσσάρων μηνῶν ἀπὸ τῆς παραιτήσεώς του τὸν Μάρτιον τοῦ 1829 ἦλθεν ὁ διάδοχός του καὶ ἀνέλαβε τὴν ὑπηρεσίαν.

Ἐν τούτοις συνεκροτήθη ἐν Ἀργεὶ ἡ Δ' Ἐθνικὴ συνέλευσις καὶ τῇ 11 Ἰουλίου ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν τῆς, τότε τὸ πρῶτον εἶδον οἱ Ἕλληνες τὸν ἀρχηγὸν τῆς Κυβερνήσεως δίδοντα λόγον τῶν πράξεών του, περὶ τῆς δαπάνης καὶ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως καὶ ἐν γένει περὶ παντὸς ἀφορῶντος τὴν Κυβερνήσιν του. Ἡ Συνέλευσις ἐνέκρινεν ἀπάσας τὰς πράξεις τοῦ Κυβερνήτου, μετὰ ταῦτα δὲ προέβη εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Γεωργίου Σισίνη καὶ ἐψήφισε δεκατρία ψηφίσματα. Διὰ τοῦ Β' ψηφίσματος ἀντεκατέστησε τὸ ὑπάρχον *Πανελλήνιον* διὰ Γερουσίας ἐξ 27 με-

λῶν, ἐξ ὧν 21 ἐξέλεγεν ἐκ τριπλοῦ καταλόγου ὑποβαλλομένου αὐτῷ ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως, τὰ δ' ἄλλα ἐξ διώριζε κατ' ἰδίαν προαίρεσιν, ἐκανόνιζε δὲ καὶ τὰ καθήκοντα τῆς Γερουσίας μετὰ τῶν τοῦ Κυβερνήτου. Διὰ τοῦ Ε' ἐκάνονισε τὰς εἰς ναυτικὰς νήσους ὀφειλομένας ἀποζημιώσεις, τὰς εἰς τὴν φρουρὰν τοῦ Μεσολογγίου, εἰς τὰ στρατιωτικὰ σώματα τῆς πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς, εἰς τοὺς πολίτας καὶ τὰς κοινότητας τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦ Θ' ὥρισε τὴν μισθοδοσίαν τοῦ Κυβερνήτου εἰς 180,000 δραχ. κατ' ἔτος, ἀλλ' ὁ Κυβερνήτης οὐ μόνον δὲν ἐδέχθη τὴν προσφορὰν, ἀλλ' ἀφιέρωσε καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν εἰς τὸ Ἔθνος.

Εἰς τὴν Συνέλευσιν ταύτην ἐξελέχθη πληρεξούσιος τῶν ὄπλων τῆς Πελοποννήσου ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, ὅστις διὰ τῶν γνώσεών του προσήνεγκεν οὐ μικρὰς ὑπηρεσίας. — Τὴν 10 Αὐγούστου ἐκήρυξεν ὁ Κυβερνήτης τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνελεύσεως ἐν μέσῳ τῶν εὐφημιῶν τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ τοῦ παρισταμένου πλήθους.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Συνελεύσεως ὁ Κυβερνήτης διώρισε τὸν μὲν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν ἑκτακτον ἐπίτροπον τῆς Πελοποννήσου καὶ βραδύτερον Γερουσιαστήν, τὸν δὲ Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν ἑκτακτον Ἐπίτροπον καὶ Πληρεξούσιον αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι.

Δυσχερεστάτη καὶ λίαν ἐμπιστευτικὴ ἦτο ἡ ἐντολὴ αὕτη κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ὅτε οἰκτρὰ ἦτο ἡ κατάστασις τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων, αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων εἶχον πυρποληθῇ καὶ ἦσαν ἔρημοι, οἱ κάτοικοι εἶχον καταφύγει εἰς τὰ ὄρεινά μέρη, τὰ ὑπὸ τὸν στρατάρχην Ὑψηλάντην ἄτακτα στρατεύματα περιεφέροντο τῇδε κακεῖσε καὶ ἐν τέλει εἶχεν ἀναφανῇ νέα μάστιξ ἡ ληστεία. Ὁ Κυβερνήτης περιέβαλε τὸν Κωνστ. Μεταξᾶν δι' ἀπολύτου καὶ

πλήρους πληρεξουσιότητος, ὅπως διοργανίσῃ τὰς ἐπαρχίας ἐκείνας καταλληλότερον, καθότι εἶχε πεποιθήσιν εἰς τὴν φρόνησιν, τὴν ἱκανότητα καὶ τὸν πατριωτισμὸν αὐτοῦ.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς συνέκειτο τότε ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν, Φθιώτιδος, Φωκίδος, Παρνασσίδος, Δωρίδος, Λοκρίδος, Λεβαδείας, Μεγαρίδος καὶ Βοιωτίας. Προέβη δὲ ὁ Μεταξᾶς εἰς τὸν ὀργανισμὸν τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων καὶ εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῆς δαπάνης τοῦ γραφείου του, τῆς μισθοδοσίας τῶν Δημογεροντιῶν καὶ τῶν Ἐπαρχιακῶν ὑπαλλήλων, ἡ ποσότης δὲ αὕτη ἀνῆρχετο μόνον εἰς 1200 τάλληρα κατὰ μῆνα, ἥτοι περὶ τὰς 6,500 δραχμάς, καθότι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἡγωνίζοντο ἵνα δοξάσωσι καὶ ἀναστήσωσι τὴν Ἑλλάδα οὐχὶ δὲ νὰ τὴν ἀτιμάσωσι καὶ ὑποχρεώσωσιν αὐτὴν εἰς πτώχευσιν.

Οὕτως αἱ χῶραι ἐκεῖναι, αἵτινες εἶχον καταστροφὴν ἐκ τοῦ πολέμου ταχέως διοργανίσθησαν, ἐξ ἐρειπίων ἀνηγέρθησαν πόλεις, συνεστήθησαν σχολεῖα, ἀνεπτύχθη ἡ γεωργία, ἐξέλιπεν ἡ ληστεία αὐστηρῶς καταδιωχθεῖσα, ἐν τέλει διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως, τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς κανονικῆς διοικήσεως αἱ ἐπαρχίαι ἀρκούντως ἐξεπολιτίσθησαν.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐγένοντο αἱ πρῶται ἐπίσημοι διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν Μπέηδων ὡς Τουρκικῶν ἀρχῶν τῶν ὁμόρων ἐπαρχιῶν, καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Κυβερνήτου περὶ τῆς ὁροθεσίας μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. Ὁ Μεταξᾶς διὰ τῆς γνωστῆς αὐτοῦ συνέσεως διεύθυνε τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας, αἵτινες ἔληξαν ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατῴρθωσε νὰ συμπεριληφθῶσι καὶ ἕτεραι ἐπαρχίαι ἐντὸς τῶν Ἑλληνικῶν ὁρίων, ἀλλὰ δυστυχῶς ἕνεκα τοῦ συμβάντος θανάτου τοῦ Καποδιστρίου αἱ διαπραγμα-

τεύσεις διεκόπησαν. Βραδύτερον δὲ ἡ ἐκ Βαυαρῶν Ἀντιβουλία διὰ τοῦ ἀργυρίου παρέδωκε τοῖς Ὀθωμανοῖς τὰς ἐπαρχίας ἐκείνας, αἵτινες εἶχον ἀναγνωρισθῇ ὡς ἀνήκουσαι τῇ Ἑλλάδι καὶ τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνες εἶχον ποτίσει διὰ τοῦ αἵματός των.

Οἱ τὸν Κυβερνήτην ἀντιπολιτευόμενοι μετὰ τινος ἀποπείρας ἀνταρσίας εἰς Πελοπόννησον, ἀποτυχόντες, συνῆλθον πάντες ἐν Ὑδρᾷ ἵνα συνενηνοθῶσι μετὰ τῶν Κουντουριωτῶν. Διέμενον τότε εἰς Ὑδραν ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Ζαΐμης, ὁ Λόντος, ὁ Ζωγράφος, ὁ Κλωνάρης καὶ τινες Πελοποννησῖοι καὶ ἐξέδιδον τὴν ἐφημερίδα «Ἀπόλλωνα», ἣτις ἦτο αὐτόχροημα λίβελλος πλήρης ψεύδεων κατὰ τοῦ Κυβερνήτου. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των προέτρεψαν τὸν Τσάμην Καρατάσον, ἵνα ἀναπετάσῃ τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι. Πράγματι ὁ Καρατάσος μεταβὰς εἰς Μεγαρίδα διήγειρε κατὰ τοῦ Κυβερνήτου τὸν λαὸν καὶ τὸν στρατόν, οὗ ἡγούμενος εἰσῆλθεν εἰς τὰς τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος ἐπαρχίας, προφασίζόμενος ὅτι ζητεῖ δῆθεν Σύνταγμα, ἀλλὰ πράγματι ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐξώσῃ τὸν Κυβερνήτην. Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἔλαβε σύντονα μέτρα, συλλέξας πλῆθος πολιτῶν καὶ ἡγούμενος αὐτῶν ἠνώθη μετὰ τῶν ὑπὸ τὸν Ρούκην καὶ Ράγκον ταγμάτων, πάντες δ' ὁμοῦ ἀντεπεξῆλθον κατὰ τῶν ἀνταρτῶν. Γενομένης δὲ συγχρούσεως μετὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Καρατάσον στρατοῦ, ὑπεχρεώθη οὗτος νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν, καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς χωρίον Λιβανάτες, ἐνθα πολιορκηθεὶς ἐδραπέτευσε διὰ νυκτός, εὔρε δὲ ἄσυλον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Μαμούρη, παρ' οὗ ἀφέθη ἐλεύθερος καὶ ἐσώθη μακρὰν τῶν ἐλληνικῶν ὁρίων.

Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου εἰσέβαλεν ἐκ νέου ὁ Καρατάσος εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ἡγούμενος 350

όπλοφόρων, ὧν οἱ πλεῖστοι ἦσαν λησταί, καὶ διευθύνθη εἰς Ἀμφισσαν σκοπῶν νὰ συλλάβῃ τὸν ἑκτακτον Ἐπίτροπον Μεταξᾶν, καὶ ἀποκαταστήσῃ τὴν πόλιν ἐκείνην κέντρον τῆς ἀνταρσίας. Ἐκστρατεύσας ὅθεν ὁ Μεταξᾶς μετὰ τῶν ταγματάρχων Ρούκη καὶ Ράγκου ἐπολιόρκησε τὸν Καρατάσον ὁχυρωθέντα ἐπὶ τοῦ ὄρους Κουδούνα, νύκτωρ δὲ γενομένης ἐφόδου, ἐτράπη εἰς φυγὴν καὶ διὰ τῶν δασῶν καὶ ὁρέων μετέβη εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου καὶ ἐκεῖθεν ἀπέπλευσεν εἰς Ὑδραν.

Οἱ ἐν Ὑδρᾷ καλούμενοι *Συνταγματικοί*, ὅπως παρὰ λύσωσι τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἰδίως τὸν στρατόν, ἐνήργουν διὰ παντὸς ἀθεμίτου μέσου. Οὕτως οἱ πράκτορες αὐτῶν διαφθείραντες τὸν πλοίαρχον Ὑδραϊκοῦ πλοίου, ἐν ᾧ ἔμενε ὁ ταμίας μὲ τὰ χρήματα πρὸς πληρωμὴν τῆς τριμηνίας τῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι στρατευμάτων, ἤρπασαν τὰ χρήματα καὶ ἔφερον αὐτὰ εἰς Ὑδραν. Ὁ Κυβερνήτης μαθὼν ταῦτα ἀπέστειλε νέαν ποσότητα χρημάτων καὶ παρεκάλεσε τὸν ἑκτακτον Ἐπίτροπον νὰ ἀναλάβῃ τὴν πληρωμὴν τῶν μισθῶν τῶν ταγμάτων πρὸς πρόληψιν ἀταξιῶν, μὴ ἐπαρκέσαντος δὲ τοῦ ἀποσταλέντος ποσοῦ, ὁ Μεταξᾶς ὑπεχρεώθη νὰ συνάψῃ ἐπ' ὀνόματί του δάνειον ἐκ τεσσάρων χιλιάδων ταλλήρων, ποσὸν ὅπερ ἐπλήρωσεν εἴτα ἐξ ἰδίων του, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις οὐδέποτε ἀπέζημίωσεν αὐτόν.

Ὁ ἐν Ὑδρᾷ λαὸς ἐδυσανασχέτει ἔνεκα τῆς ἀπομονώσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀπελπισθέντες προσεπάθουν παντὶ σθένει ὅπως ὁ ἑξοχος ἐκεῖνος ἀνὴρ ὁ τὴν Ἑλλάδα κυβερνῶν διὰ παντὸς μέσου ἐκλείψῃ. Ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης ἔνεκα τῶν ἐν Λακωνίᾳ στασιαστικῶν κινήματων, ἅτινα εἶχε διαπράξει ἐν γνώσει τῶν ἐν Ὑδρᾷ, διετέλει ὑπὸ κρά-

τησιν, οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ Γεώργιος καὶ Κωνσταντῖνος ἦσαν ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, συνεπεία πολλῶν κατ' αὐτῶν κατηγοριῶν. Συνεννοηθέντες οὗτοι μετὰ τοῦ πολιτάρχου Κακλαμάνου καὶ δύο στρατιωτῶν του, τὴν Κυριακὴν 27 Σεπτεμβρίου 1831 ἐφόνευσαν τὸν Κυβερνήτην ὅτε οὗτος εἰσῆρχετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος, καὶ ὁ μὲν Γεώργιος ἐτραυματίσεν αὐτόν εἰς τὴν κοιλίαν διὰ ξίφους, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἐπυροβόλησεν κατ' αὐτοῦ διὰ πιστολίου. Τὸν Κωνσταντῖνον αὐθαρρὲς ἐφόνευσεν ὁ λαός, τὸν δὲ Γεώργιον συλληφθέντα καὶ καταδικασθέντα εἰς θάνατον ἐτουφέκισαν.

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Κυβερνήτου ἡ Γερουσία ἐξελέξατο τριμελῆ προσωρινὴν Κυβέρνησιν, συγκειμένην ἐκ τοῦ Προέδρου αὐτῆς ἀδελφοῦ τοῦ Κυβερνήτου Αὐγουστίνου Καποδιστρίου, τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ Ἰωάννου Κωλέττου. Ἡ Κυβέρνησις αὕτη προσεκάλεσε τὸν λαὸν τῶν Ἐπαρχιῶν ἵνα προβῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν Πληρεξουσίων πρὸς συγκρότησιν Ἐθνικῆς Συνελεύσεως. Ἀλλ' οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τὸν Κυβερνήτην περιτρέχοντες τὰς ἐπαρχίας ὑπέθαλπον τὰ πάθη καὶ τὴν ἀναρχίαν, συνεπῶς ἤρξατο ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ἡ δὲ κατάστασις τῆς δυσμοίρου Ἑλλάδος ἦτο οἰκτροτάτη.

Ἐν Ἀργεὶ συνήλθεν ἡ Δ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐν ἀρχῇ τοῦ Δεκεμβρίου 1831, ἐκεῖ μετέβη καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ὡς πληρεξούσιος τῶν ὅπλων τῆς Πελοποννήσου τῇ προσκλήσει τοῦ Αὐγουστίνου. Εἰς Ἀργὸς συνεκεντρώθη στρατὸς ὑπὸ τοὺς ὀπλαρχηγούς τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τὸν Κολοκοτρώνη καὶ ἄλλους. Μετέβη δὲ καὶ ὁ Αὐγουστῖνος μετὰ τοῦ ἱππικοῦ καὶ τινων ἐκ τῶν ὁργανισθέντων ταγμάτων. Συνήλθον πλεῖστοι πληρεξούσιοι, διότι ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις

ἐγένετο διττὴ ἐκλογὴ Κυβερνητικῶν καὶ Συνταγματικῶν πληρεξουσίων. Τοῦτο ἐγένετο αἰτία ρήξεως, καὶ τὴν παραμονὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως ἤρχισεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἀπατήσας δὲ ὁ Κωλέττης τὸν Αὐγουστῖνον ἀπεσύρθη μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ ὀπλαρχηγῶν καὶ μετ' εὐαρίθμου στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰς Περαιχώραν, ἐνθα οἱ ἀποβληθέντες Συνταγματικοὶ Πληρεξούσιοι συνεκρότησαν νέαν Κυβέρνησιν, ὁ δὲ Κωλέττης συνεπῶς ἀνεδείχθη ἀρχηγὸς αὐτῶν. Οὕτως ἐν Ἑλλάδι ἤρχον δύο Κυβερνήσεις, ἡ μὲν ὑπὸ τὸν Αὐγουστῖνον καὶ Κολοκοτρώνην ἐν Ναυπλίῳ, ἐνθα μεταβάσα καὶ ἡ Ἑθνικὴ Συνέλευσις ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν τῆς καὶ διὰ ψηφίσματος ἀνεκήρυξε Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Αὐγουστῖνον Καποδίστριαν, ἡ δὲ ὑπὸ τὸν Κωλέττην ἐν Περαιχώρα.

Κατ' ἐκείνας τὰς περιστάσεις ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ μετάβασις εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, οὗτος ἐν ἀρχῇ ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὴν ἐντολήν, διότι ὀρθῶς ἐφρόνει ὅτι ἡ παρουσία του ἤθελε ἔτι μᾶλλον ἐρεθίσει τὰ πολιτικά πάθη, ἀλλ' ὑπεχρεώθη νὰ συναινέσῃ πιεζόμενος ὑπὸ τοῦ Αὐγουστίνου, τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, οἵτινες καίτοι ὑπεσχέθησαν ἐν ἀνάγκῃ ἐνόπλιως νὰ τὸν συνδράμωσι, τούναντίον τὸν ἐγκατέλιπον εἰς τὴν τύχην του.

Ὁ Κριεζώτης στρατοπεδεύσας εἰς Χρυσὸν εἰσῆλθεν εἰς Ἀμφισσαν, ἔδραν τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου μετὰ πεντακοσίων στρατιωτῶν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς τοποθετήσας τὸν στρατὸν ὑπὸ τὸν ὀπλαρχηγὸν Παπᾶ Κώσταν εἰς τὰς πέριξ τοῦ φρουρίου οἰκίας, εἰσῆλθεν εἰς τὸ φρούριον μετὰ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ φρουρᾶς. Ἐνῷ δὲ ταῦτα συνέβαινον ἤρξατο ἐντὸς τῆς πόλεως ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Εἰς βοήθειαν τοῦ Κριεζώτου προσῆλθον οἱ ὀπλαρχηγοὶ Τσόγ-

κας, Διοβουνιώτης, οἱ ἀδελφοὶ Μπότσαρη, ὁ Βελέντσας, ὁ Κοντογιάννης καὶ ὁ Κλήμακας, οἵτινες ἤγοῦντο δισχιλίων ἀνδρῶν. Πρὸς βοήθειαν δὲ τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου ἔσπευσαν οἱ Ἀθανάσιος Βαλτινὸς μετὰ 250 στρατιωτῶν, καὶ ὁ Μαιούρης μετ' ἑκατόν, ὅστις καταλαβὼν τὴν Μοῆν τοῦ Προφήτου Ἡλίου, ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχουσαν τοῦ Χρυσοῦ, καὶ προσβαλὼν τὸν Διοβουνιώτην, ἐζώγησεν αὐτὸν μετὰ 150 στρατιωτῶν, οὓς ἀπέλυσεν ἐπὶ λόγῳ τιμῆς ὅτι δὲν ἤθελον ἀναμιχθῇ τοῦ λοιποῦ εἰς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Διελθὼν δὲ τότε τὰ ἐλληνικὰ ὄρια ἀφίκετο εἰς Ἀμφισσαν καὶ ὁ φιλότιμος ὀπλαρχηγὸς Μπαλατσὸς μετὰ τριακοσίων ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὅστις ἀμέσως συνεννόηθη μετὰ τοῦ Μεταξᾶ, καὶ ἐνωθεὶς εἶτα μετὰ τοῦ Παπᾶ Κώστα προσέβαλε μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδρείων στρατιωτῶν του τὸν Κριεζώτην, μετὰ πεισματώδῃ δὲ μάχῃ οὗτος ἐπληρώθη καὶ ἡττήθη, οἱ δὲ στρατιῶταί του ἐξῆλθον κατησχυμένοι ἐκ τῆς Ἀμφισσης.

Ὁ Κριεζώτης ἡττημένος ὢν, ἀνάνδρως προστηνέχθη πρὸς τὸν Μεταξᾶν καὶ πρῶτον προεκήρυξεν ὅτι δίδει ὡς ἀμοιβὴν 30 χιλιάδας γρόσια εἰς τὸν παραδώσοντα αὐτὸν ζῶντα, καὶ 15 χιλιάδας διὰ τὴν κεφαλὴν του. Πρὸς τοῦτοις ἐπέμψε στρατιώτας, ὅπως συλλάβωσι τὴν ἐν Γαλαξειδίῳ σύζυγόν του καὶ τὰ δύο ἐν σπαργάνοις τέκνα του, ἐν οἷς καὶ ὁ γράφων τὴν ἱστορικὴν ταύτην μελέτην, σκοπεύων βεβαίως νὰ φονεύσῃ ταῦτα ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς Ἀμφισσης. Ἀλλ' οἱ φιλότιμοι Γαλαξειδιῶται διαρρήδην ἠρνήθησαν νὰ παραδώσωσι τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτοῖς οἰκογένειαν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς μαθὼν ταῦτα ἔγραψε τῷ Κριεζώτῃ ὅτι ἀνὴρ γενναῖος ὡς αὐτός, οὐδέποτε ὤφειλε νὰ καταφύγῃ εἰς τοιαύτας ταπεινάς καὶ βδελυράς πράξεις, ζωγρῶν γυναίκας καὶ βρέφη, τὰ ὅποια ἐὰν ἤθελον παρουσιασθῇ αὐτῷ, ἤθελε προτιμήσῃ τὸν θάνατόν των, ἢ νὰ δια-

πράξη προδοσίαν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του.

Μετὰ τὰ θλιβερά ταῦτα συμβάντα, ἅτινα παρετάθησαν μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1831, μὴ λαμβάνων ὁ Μεταξᾶς τὰς ἐκ Ναυπλίου ὑποσχεθείσας ἐπικουρίας καὶ ἀπειπισθεὶς πλέον, ἀπεχαιρέτισε τοὺς ὀπλαρχηγούς καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ναύπλιον. Ἐν τούτοις ὁ Μαμούρης καὶ ὁ Μπαλατσὸς συνεκρούσθησαν αὐθις μετὰ τοῦ Κριεζώτου, ὅστις παρὰ τὰ συμπεφωνημένα διέμενε εἰσέτι εἰς Ἀμφισσαν, κατισχύσαντες δὲ ὑπεχρέωσαν αὐτὸν νὰ παραδεχθῇ ἐξευτελιστικὸν συμβιβασμόν, καὶ οὕτως ἔληξεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος.

Χειρίστην ἐντύπωσιν εἶχε πρεξενήσει ὁ διορισμὸς τοῦ Αὐγουστίνου, ὡς Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Κυβερνητικούς, γνωστῆς οὐσης τῆς ἀνικανότητος τοῦ ἀνδρός. Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος συνεννοήθη μετὰ τοῦ Κωλέττου καὶ ἀμφότεροι ἡγούμενοι τῶν ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος στρατευμάτων εἰσέβαλλον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς Πελοπόννησον καὶ διευθύνοντο πρὸς τὸ Ναύπλιον, ὃ δὲ Αὐγουστίνος μαθὼν ταῦτα καὶ φοβηθεὶς, παρέλαβε τὸ πτώμα τοῦ Κυβερνήτου καὶ ἐξέπλευσε τὴν 27 Μαρτίου 1832 εἰς Κέρκυραν, ἐγκαταλιπὼν τοὺς Κυβερνητικούς εἰς τὴν διακρίσιν καὶ τὸ ἔλεος τῶν Συνταγματικῶν.

Μετὰ ταῦτα συνελθοῦσα ἡ Γερουσία ἐξελέξατο Ἑπταμελῆ Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν συγκειμένην ὑπὸ τοῦ Γ. Κουντουριώτου Προέδρου, Α. Ζαΐμη, Δ. Πλαποῦτα, Ἀνδρέου Μεταξᾶ, Δ. Ὑψηλάντου, Ι. Κωλέττου καὶ Κ. Μπότσαρη, ἅλλ' ἕνεκα τῆς ἀταξίας καὶ τῆς ἀναρχίας, ἐκλιπούσης πλέον καὶ αὐτῆς τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας, ἡ Ἐπιτροπὴ ὑπεχρέωθη νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τῶν Πρέσβεων, οἵτινες διέταξαν τὸν ἐν τοῖς πλοίοις στρατὸν νὰ καταλάβῃ τὸ Παλαμήδιον, ἐνθα ὑφώθησαν αἱ τρεῖς σημαῖαι ἡ τῆς Γαλλίας, Ρωσίας καὶ Ἀγγλίας, 1500 δὲ Γάλλοι

ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Courbet ἐστρατοπέδευσαν εἰς Ἄργος.

Συγκροτηθεῖσα τὴν 14 Ἰουλίου ἡ ἐν Προνοίᾳ συνέλευσις ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Νοταρᾶ, ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν της καὶ διὰ ψηφίσματος αὐτῆς ἀνεγνώρισεν ἐπισήμως καὶ ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, ἅλλ' ἐπειδὴ αἱ πράξεις αὐτῆς δὲν συνεφώνουν πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Κυβερνήσεως, τῇ εἰσηγήσει καὶ τῶν πρέσβεων καὶ δι' ἐνεργειῶν τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰσελθόντες ἐν τῇ Συνελεύσει οἱ στρατιῶται ἐν πλήρει συνεδριάσει, δι' ἀπειλῶν ἔξωσαν τοὺς Πληρεξουσίους καὶ οὕτω τὴν 31 Ἰουλίου ἡ Συνέλευσις διελύθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

"Ελευσις τοῦ "Οθωνος. — "Η "Αντιβασιλεία. — Φυγάδευσις ἐξ "Ελλάδος τῶν κομματάρχων. — "Αμνηστία τῶν ἐξορίστων ὑπὸ τῆς "Αγγλοῦνίου Κυβερνήσεως. — "Η ἐξ "Ελλάδος ἀναχώρησις τοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ. — "Η Γ'. Σεπτεμβρίου 1845. — Τὸ ἐπὶ "Οθωνος πολιτικὸν στάδιον τοῦ "Ανδρέου Μεταξᾶ. — Θάνατος αὐτοῦ. — "Ο Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐπὶ "Οθωνος. — Θάνατος αὐτοῦ. — "Απομνημονεύματα αὐτοῦ ἐκ τῆς "Ελληνικῆς "Επαναστάσεως τοῦ 1821.

Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Λεοπόλδου αἱ τρεῖς Προστάτιδες Δυνάμεις σκεφθεῖσαι περὶ μέλλοντος "Ηγεμόνος τῆς "Ελλάδος, ὑπέγραψαν ἐν Λονδίῳ τὴν 25 "Απριλίου 1832 Συνθήκην, δι' ἧς ἐπρότεινον τὸ στέμμα τῆς "Ελλάδος πρὸς τὸν "Οθωνα δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου, ἐκήρυξαν συνάμα τὴν "Ελλάδα Βασιλεῖον καὶ τὸν "Οθωνα Βασιλέα. "Η Πύλη ὡσαύτως ἀνεγνώρισε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς "Ελλάδος καὶ τὰ νέα ὅρια αὐτῆς. "Επειδὴ δὲ ὁ "Οθων ἦτο ἀνηλὶξ, διώρισεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ "Αντιβασιλείαν ἐκ τριῶν Βαυαρῶν, τοῦ Κόμητός "Αρμενσπεργ, τοῦ Μάουρερ καὶ τοῦ "Ευδέκ, ἵνα διαχειρίζωνται τὴν "Αρχὴν μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος τοῦ Βασιλέως.

Τὴν 25 "Ιανουαρίου 1833 ἀφίκετο εἰς Ναύπλιον ὁ "Οθων, ἔνθα μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ εὐφημιῶν οἱ "Ελληνες ὑπεδέξαντο αὐτόν. Πρῶτος δὲ ὁ Κολοκοτρώνης ἔτεινε τὴν χεῖρα εἰς τὸν Βασιλέα, ὅτε ἐκ τῆς λέμβου ἀπεβιβάσθη ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Μετ' αὐτοῦ ἀφίκοντο καὶ 3,500 Βαυairoi στρατιῶται.

"Ο Βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος εἶχεν ἀναλάβει

τὴν ὑπόσχεσιν ἀπέναντι τῶν Προστατίδων Δυνάμεων, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ "Οθων ἐμελλε νὰ κυβερνήσῃ τὴν "Ελλάδα συνταγματικῶς, δυστυχῶς ὅμως ἄλλως ἐγένετο, ἀποκρουσθείσης τῆς πρὸς σύγκλησιν "Εθνικῆς Συνελεύσεως γνώμης, συνεκεντρώθησαν ἐν ταῖς χερσὶ τῆς "Αντιβασιλείας ἀπασαὶ αἱ ἐξουσίαι. "Εν τούτοις προκατηλειμμένη ἡ "Αντιβασιλεία κατὰ τῶν φίλων τοῦ Κυβερνήτου, κατεδίωξεν ἀμειλίχτως αὐτούς· τὸ ἀσύνητον τοῦτο μέτρον τῶν "Αντιβασιλέων ἐζημίωσε σπουδαίως τὴν χώραν, διότι τὰ πάθη ἐξήφθησαν καὶ ἤρξατο ἡ πολιτικὴ διαφθορά, ὁ δὲ τόπος κακῶς διοικεῖτο διὰ νόμων καὶ ὀργανισμῶν ἀκαταλλήλων διὰ τὸ ἀρτισύστατον "Εθνος ἡμῶν. "Εν τέλει καὶ τὸ δάνειον ὅπερ κατ' ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως ἔδει νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐμφύχωσιν τῆς γεωργίας καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ "Εθνους, κατεσπαταλήθη ὑπ' αὐτῆς τῆς "Αντιβασιλείας.

Τὸ παρὰ τῆς "Αντιβασιλείας πρῶτον σχηματισθὲν ὑπουργεῖον ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον, παρέδωκε τὴν Διοίκησιν τοῦ Κράτους τοῖς Φαναριώταις, οἱ δ' ἀγωνιστὰι καὶ οἱ διακεκριμένοι "Ελληνες, οἱ τὴν περιουσίαν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος θυσιάσαντες ὅλως παρηγκωνίσθησαν. Οὕτως ἡ "Αντιβασιλεία προέβη εἰς τὴν φυλάκισιν πολλῶν ὀπληρχηγῶν, ἐν οἷς τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Δ. Πλαπούτα, καθ' ὧν ἐσχευώρησε πολύκροτον ποινικὴν δίκην δῆθεν ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καὶ κατεδίκασεν εἰς θάνατον, τοὺς δὲ μειοψηφήσαντας δικαστὰς Πολυζωῖδην καὶ Τερτσέτην, ὁ Μάουρερ ἀποτόμως ἀπέλυσε τῆς ὑπηρεσίας. "Αλλὰ φοβηθεῖσα ἡ "Αντιβασιλεία τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τῶν "Ελλήνων μετέβαλε τὴν ποινὴν εἰς εἰκοσαετῆ δεσμά, ἐπὶ δὲ τῆς ἐνηλικιότητος τοῦ "Οθωνος ἀπενεμήθη τοῖς ἐνδόξοις Στρατηγοῖς πλήρης χάρις.

Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἐπρόκειτο νὰ κατηγο-

ρηθῇ καὶ φυλακισθῇ παρὰ τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ ἰδίως παρὰ τοῦ Ἐυδὲκ τοῦ ἄλλοτε ἀντιπροσώπου τῶν Φιλελληνικῶν Ἑταιριῶν ἐν Πόρῳ, ἀλλ' ἐγκαίρως ἀνεχώρησεν εἰς Κεφαλληνίαν. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἐποχὴν ἡ Ἰόνιος Κυβέρνησις ἐδημοσίευσεν πράξιν ἀμνηστείας, δι' ἧς ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Ἰονίους, τοὺς λαβόντας μέρος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν νὰ ἐπανακάμψωσιν ἐλευθέρως εἰς τὴν πατρίδα των, χορηγοῦσα αὐτοῖς τὰ πολιτικά των δικαιώματα. Ὅθεν μετὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν ἐξορίαν κατὰ Μάιον 1835 ἐπανῆλθεν ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του, καὶ ἔλαβε κατοχὴν τῶν παρὰ τῆς Ἰονικῆς Κυβερνήσεως δημευθέντων κτημάτων του, δὲν ἐχορηγήθη δ' αὐτῷ ἡ ἐλαχίστη ἀποζημίωσις διὰ τὰ παρ' αὐτῆς πωληθέντα κτήματά του καὶ διὰ τὰ εἰσοδήματα, ἅτινα ἐπὶ δεκατετραετίαν εἰσέπραξε ἐξ αὐτῶν ἡ Κυβέρνησις, ἐνῷ κατ' αὐτοῦ μόνου ἐκ τῶν ἐξορίστων ἐξετελέσθη ἡ δήμευσις.

Ἡ πράξις τῆς ἀμνηστείας τῆς ὑπ' ἀριθ. 5 τοῦ Δ' Κοινοβουλίου εἶχεν ὡς ἐξῆς:

«(2 Μαΐου 1833) Πρὸς κατάργησιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 40 » πράξεως τοῦ Α' Κοινοβουλίου, καὶ πρὸς χορήγησιν » ἀμνηστείας εἰς τοὺς ἐξορίστους διὰ τῆς ἀπὸ 18 Ἰουλίου 1821 προκηρύξεως τῆς Γερουσίας.

» Κατόπιν σημειώσεως τῆς Α. Ε. τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τῆς Α. Υ. τοῦ » Προέδρου, καὶ τῆς ἐκλαμπροτάτης Ἰονίου Γερουσίας, » σὺν τῇ γνώμῃ καὶ συναινέσει τῆς εὐγενεστάτης Νομοθετικῆς Συνελεύσεως . . . ἀπεφασίσθησαν καὶ διετάχθησαν τὰ ἐξῆς:

» Ἄρθρον 1. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 40 πράξις τοῦ Α' Κοινοβουλίου τῆς 2 Ἀπριλίου 1822 καταργεῖται.

» Ἄρθρον 2. Οἱ καλούμενοι Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς, » Γ. Φωκῆς, Ἀνδρέας Μεταξᾶς, Εὐαγγέλης Πανᾶς, » Διονύσιος Σεμπρικός, Παναγιώτης Στρούζας καὶ » Μιχαὴλ Κουτουφᾶς, ἥδη ἐξόριστοι διὰ προκηρύξεως » τῆς Γερουσίας τῇ 18 Ἰουλίου 1821, ἀποκαθίστανται » εἰς ἡν κατάστασιν διετέλουν πρότερον.

» Ἄρθρον 3. Δύνανται οὗτοι νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τοῦ » Ἰονίου ἐδάφους εἰς ὃ ἀνήκουσι, καὶ νὰ **νέμονται** » **τὰς δημευθείσας αὐτῶν ἰδιοκτησίας**, ἐκτὸς ἐὰν » ἡ Κυβέρνησις δὲν διέθεσεν ἥδη ταύτας διὰ πωλήσεως ἢ ἄλλως ὑπὲρ ἰδιωτῶν.

» Ἄρθρον τελευταῖον. Ἡ παρούσα πράξις, ἥτις θέλει τυπωθῇ εἰς γλῶσσαν ἑλληνικὴν καὶ ἰταλικὴν » καὶ δημοσιευθῇ πρὸς παγκόσμιον γνῶσιν, θέλει εἶσθαι διὰ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἄτομα, ὁ τίτλος τοῦ » διαβατηρίου των, καὶ τῶν ἄνω ρηθέντων πολιτικῶν » αὐτῶν δικαιωμάτων.»

Ἡ τῆς Ἀντιβασιλείας φατριαστικὴ διοίκησις ἐξήγειρε τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν, συνεπῶς συνέβησαν πολλαὶ στάσεις. Ἡ Μεσσηνία, ἡ Ἀρκαδία, ἡ Μάνη, ὑψώσαν τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, τὸ δὲ πλεῖστον μέρος τοῦ Βαυαρικοῦ στρατοῦ τοῦ ἀποσταλέντος πρὸς καταστολὴν τῆς Ἐπαναστάσεως, κατεστράφη ἐν ταῖς στενοπορίαις τοῦ Ταυγέτου, ὑπεχρεώθη δὲ ἡ Ἀντιβασιλεῖα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Μανιατῶν.

Διαφωνούντων μετὰ ταῦτα τῶν μελῶν τῆς Ἀντιβασιλείας, ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος διώρισε νέα μέλη αὐτῆς, τὸν Κόβελ καὶ τὸν Γράινερ, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐνεργοῦντο κατὰ τὴν ἀποκλειστικὴν βούλησιν τοῦ Ἀρμενσπέργ, οὐδεμία δὲ βελτίωσις ἐπῆλθεν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς χώρας.

Τῇ 18 Ἰουνίου 1835 ἐνηλικιωθεὶς ὁ Ὅθων ἀνέλαβε

τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος, τὸν δὲ Ἀρμενσπέργ διώρισεν Ἀρχικαγκελάριον, ἵνα ὑποσκάψῃ βαθύτερον τὰ θεμέλια τοῦ θρόνου του. Κατὰ τὸ ἐπιδὼν δὲ ἔτος 1836 ἐνυμφεύθη ὁ Ὅθων τὴν θυγατέρα τοῦ Μεγάλου Δουκὸς τοῦ Ὀλδεμβούργου Ἀμαλίαν, μεθ' ἧς ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1837.

Ἄμα τῇ ἐνηλικιότητι τοῦ Βασιλέως ὁ Ἀρμενσπέργ φοβούμενος τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὡς ἀρχηγοὶ τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ἀπεφάσισε τὴν ἐξ Ἑλλάδος ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν δι' ἐντίμου ἐξορίας, διορίζων δὴθεν αὐτοὺς εἰς μὴ ἀναγκαίας Πρεσβείας. Οὕτω τὸν μὲν Ἰωάννην Κωλέττην ἀπολαύοντα τῶν συμπαθειῶν τῆς Γαλλίας ἀπέστειλεν εἰς Παρίσιους, τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον εὐνοούμενον παρὰ τῆς Ἀγγλίας εἰς Μόναχον, τὸν δὲ Ἀνδρέαν Μεταξᾶν ἀνήκοντα εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Ρωσσίας καὶ ἀρχηγὸν τοῦ Ναπικοῦ κόμματος ἐν Ἑλλάδι, διώρισε εἰς Ἰσπανίαν μὲ ἐκτακτὸν δὴθεν ἀποστολήν, ἥτις ἦτο ὅλως γελοία, διότι τὰ κράτη τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου οὐδεμίαν σχέσιν πολιτικὴν ἢ ἐμπορικὴν ἔσχον ποτὲ μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Διαμείνας δὲ ἐκεῖσε ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς περὶ τὰ τέσσαρα ἔτη, ἀνακληθεὶς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν ἔτει 1840.

Ἐν ἔτει 1841 διωρίσθη ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν πρωθυπουργοῦντος τοῦ Μαυροκορδάτου, ἀλλὰ διαφωνήσας πρὸς αὐτὸν παρητήθη μετὰ ἓνα μῆνα, καὶ ἐτάχθη εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἐκτοτε δὲ ἀποδεχθεὶς τὴν θέσιν τοῦ Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις τὸ μῖσος κατὰ τῆς ἀπολύτου Μοναρχίας ηὔξανεν, οἱ Ἕλληνες ἀπῆλθον ἐπιμόνως τοὺς ἐλευθέρους συνταγματικοὺς θεσμούς, οὓς ἡ Βασιλεῖα ἀπὸ τῆς ἐγκα-

ταστάσεως αὐτῆς εἶχεν ὑποσχεθῇ, ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἀνέβαλε τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διακαῶν πόθων τοῦ ἔθνους, καὶ δὲν ἤγγνεί ποσῶς νὰ μεταβάλλῃ πολιτικὴν.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν συνεφώνησαν νὰ ἐκδιάσωσι τὸν Ὅθωνα νὰ παραδεχθῇ αὐτὰς διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐξεγέρσεως τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ. Τὸ σχέδιον τῆς ἐξεγέρσεως ταύτης ὀργανίσθη καὶ ἐξετελέσθη παρὰ τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, Ἀνδρέου Λόντου, Κωνσταντίνου Ζωγράφου καὶ Ρήγα Παλαμῆδου. Οἱ Συνταγματάρχαι Δημήτριος Καλλέργης καὶ Σπυρο-Μήλιος ἀνέλαβον νὰ κατηχήσωσι τὸν στρατὸν καὶ ὁδηγήσωσιν αὐτὸν ὑπὸ τὰ Ἀνάκτορα. Καὶ οὕτω τὴν νύκτα τῆς 3 Σεπτεμβρίου ἐγένετο ἀναίμακτος ἡ Μεταπολίτευσις. Ὁ Βασιλεὺς ἐνδοὺς εἰς τοὺς πόθους τοῦ ἔθνους, ἐπείσθη νὰ παραδεχθῇ τὸ Σύνταγμα καὶ τὴν σύγκλησιν Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἐξέλεξε δὲ Πρωθυπουργὸν τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν, ὅστις ἀνέλαβε τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, συνυπουργοὺς δὲ τὸν Συνταγματάρχην Ἀνδρέαν Λόντον ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, τὸν Κωνσταντῖνον Κανάρην ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, τὸν Ρήγαν Παλαμῆδην ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, τὸν Δρόσον Μανσόλαν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, τὸν Λέοντα Μελᾶν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, καὶ τὸν Μιχαὴλ Σχινᾶν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ἀποβλέψας τότε ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς εἰς τὸ τοῦ ἔθνους συμφέρον, ἔσπευσε νὰ μετακαλέσῃ τοὺς μακρὰν τῆς Ἑλλάδος διατρίβοντας ἐτέρους πολιτικοὺς ἀνδρας, Ἰωάννην Κωλέττην καὶ Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, οἵτινες κατ' ἀπαίτησιν τοῦ Μεταξᾶ, πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ κύρος τοῦ ὑπουργείου του ἐν ταῖς χαλεπαῖς ἐκείναις ἡμέραις τὴν 25 Ὀκτωβρίου 1843, διωρίσθησαν ὑπουργοὶ ἄνευ χαρτοφυλακείου, εἶχον δὲ ψῆφον εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν τῆς τῇ 8 Νοεμβρίου 1843, Πρόεδρος αὐτῆς ἐξελέγη ὁ Πανοῦτσος Νοταρᾶς, Ἀντιπρόεδροι δὲ ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Α. Μεταξᾶς, ὁ Κωλέττης καὶ ὁ Α. Λόντος. Ὁ δὲ Μεταξᾶς παρίστατο ἐν τῇ Συνελεύσει ὡς Πληρεξούσιος Ἀττικῆς.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου 1844 παρητήθη ὁ Μεταξᾶς καὶ ὁ Σχινᾶς, συνεπεία τῶν συζητήσεων καὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως εἰς τὸ περὶ ἰσοβιότητος καὶ δεκαετίας ζήτημα τῶν Γερουσιαστῶν, τοῦ μὲν Μεταξᾶ ὑποστηρίζαντος τὴν δεκαετίαν, τοῦ δὲ Μαυροκορδάτου καὶ Κωλέττου τὴν ἰσοβιότητα. Τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ ὑπουργείου τῆς Γ' Σεπτεμβρίου ἔμειναν ὑπὸ τὴν προσωρινὴν προεδρείαν τοῦ Λόντου μέχρι τῆς 30 Μαρτίου, ὅτε διωρίσθη νέον συνταγματικὸν ὑπουργεῖον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μαυροκορδάτου ἀναλαβόντος τὰ ὑπουργεῖα τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν, τοῦ Ἀνδρέου Λόντου τῶν Ἑσωτερικῶν, τοῦ Σπυρίδωνος Τρικούπη τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν, τοῦ Π. Ροδίου τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ Α. Χ. Λόντου τῆς Δικαιοσύνης.

Τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο ἐνήργησε τὰς πρώτας βουλευτικὰς ἐκλογάς, καθ' ἃς ἐγένοντο ἐπεμβάσεις καὶ παρανομίαι ὅπως ἀποκλεισθῶσι τινὲς τῶν φίλων τοῦ Κωλέττου καὶ Μεταξᾶ, οἵτινες ταχθέντες εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, συνέπραττον εἰς τὴν πτώσιν τοῦ πρώτου τούτου συνταγματικοῦ ὑπουργείου, ὅπερ μετ' οὐ πολὺ ἔπεσε δι' ὀχλαγωγίας προπαρασκευασθείσης ἐν τοῖς ἀνακτόροις.

Τὸν Μαυροκορδάτον διεδέχθη ὁ Κωλέττης, ὅστις ἐκυβέρνησε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου 1844 μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ συμβάντος τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1847. Πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ὑπουργείου του ὁ Κωλέττης ἐζήτησε τὴν σύμπραξιν τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, ἀναλαβόντος τούτου τὸ

ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν· διωρίσθησαν πρὸς τούτοις ὁ μὲν Τσαβέλλας ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, ὁ δὲ Κανάρης ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν καὶ ὁ Ζ. Βάλλης τῆς Δικαιοσύνης, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ὑπουργεῖα διευθύνοντο παρὰ τοῦ Κωλέττου. Διαφωνήσας ὁμως ὁ Μεταξᾶς μετὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ παρητήθη, καὶ διατελὼν βουλευτῆς Ἀττικῆς ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ταχθεὶς αὖθις εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν.

Ἐν τούτοις ἐπειδὴ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς διετελεῖ ἀρχηγὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι Ρωσοφρόνων καὶ ἀπήλαυε μεγάλῃς δημοτικότητος, ὁ Ὅθων ἀπένειμεν αὐτῷ πάσας τὰς τιμὰς. Καὶ πρῶτον ἐπροβίβασεν αὐτὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτήρος, ἐν ἔτει δὲ 1850 ἀπονείμας αὐτῷ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀντιστρατήγου, τὸν ἀπέστειλε Πρεσβευτὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα διέμεινε μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1854 διακοπῆς τῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας σχέσεων. Ὡς Πρεσβευτῆς ἐτήρησεν ἀδιάπτωτον τὸ ἠθικὸν τῆς Κυβερνήσεως γόητρον, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος τὴν τιμὴν ἄσπιλον. Ὑπηρετήσε μετὰ πατριωτισμοῦ τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα, καὶ διὰ τῆς ἀξιοπρεποῦς καὶ εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς του εἴλκυσε ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος τὰς συμπαθείας τῶν ἐν Τουρκίᾳ ὁμογενῶν.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἶχε κηρυχθῇ ὁ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ρωσίας πόλεμος, ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία καὶ ἐπὶ τέλους αὐτὸ τὸ Πεδεμόντιον τῆς Ἰταλίας, ἔδραμον εἰς βοήθειαν τοῦ Σουλτάνου. Ταῦτοχρόνως ἐξεργάγη τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα κατὰ τῆς Τουρκίας ἐν ταῖς ὁμόροις τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχίαις, ὅπερ ὡς ἐκ τῆς κακῆς διευθύνσεως ἀπέτυχε, καὶ ἐγένετο αἴτιον τῆς ἐν Πειραιεὶ Γαλλικῆς κατοχῆς. Ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος, ἡ ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ ἐπανάστασις, καὶ αἱ κατὰ καιροὺς στάσεις, αἵτινες συνέβαινον εἰς διαφό-

ρους ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκλόνισαν οὐκ ὀλίγον τὸν θρόνον τοῦ Ὅθωνος καὶ ἐκτοτε ἡ Βασιλεία αὐτοῦ ἤρχισε σπουδαίως νὰ παρακμάζῃ.

Ὅτε δὲ ἐν ἔτει 1859 ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος τοῦ Πεδε-
μοντίου καὶ τῆς συμμάχου αὐτοῦ Γαλλίας κατὰ τῆς Αὐ-
στρίας, ἀποφασίσαντος τοῦ Ναπολέοντος Γ' μετὰ τοῦ Βί-
κτωρος Ἐμμανουὴλ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἰταλίας, συνε-
ταράχθη ὡς εἰκὸς καὶ ἡ Ἑλλάς. Ὁ Ὅθων σκεπτόμενος νὰ
μεταρρυθμίσῃ τὴν Κυβέρνησιν του ἀναλόγως τῶν ἐξαιρε-
τικῶν ἐκείνων περιστάσεων, καὶ πεποιθὼς εἰς τὰ πατριω-
τικὰ αἰσθήματα τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, ἐκάλεσεν αὐτὸν ὅπως
σχηματίσῃ Ὑπουργεῖον, ἀλλὰ μετὰ τινὰς ἀκάρπους προσ-
παθείας, φρονῶν ὅτι δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ ἐπιτυχῇ
συνδυασμὸν Κυβερνήσεως καταλλήλου, κατέθεσε τὴν δο-
θεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν· τοῦτο ἐπροξένησε τῷ κοινῷ μεγάλην
δυσარέσκειαν, καθότι πάντες ἠτένιζον πρὸς τὸν Μεταξᾶν,
καὶ ἤλπιζον ὅτι δι' αὐτοῦ ἤθελεν ἱκανοποιηθῇ ἡ εὐχὴ τοῦ
Ἔθνους ὑπὲρ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος.

Ἀτυχῶς ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς εἶχε προσβληθῇ πρὸ ἐτῶν
ὑπὸ ὀργανικοῦ νοσήματος τῆς καρδίας, καθ' οὗ ἡ ἐπιστήμη
εἶχεν ἐξαντλήσει πᾶν μέσον, καταβληθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς λύ-
πης ἦν ἡσθάνθη ἐκ τοῦ προώρου θανάτου τοῦ προσφιλοῦς
αὐτῷ υἱοῦ Πέτρου, διακεκριμένου νομομαθοῦς καὶ ἀρίστου
Ἐφέτου ἐν Ἀθήναις, καὶ μὴ δυνηθεὶς πλέον νὰ ἀνθέξῃ,
ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις τὴν 8 Σεπτεμβρίου 1860 ἑβδομη-
κοντούτης, ἅτε γεννηθεὶς ἐν ἔτει 1790. Ἡ κηδεὶα αὐτοῦ
ἐγένετο δι' ὅλης τῆς ὀφειλομένης εἰς τὴν μνήμην του τι-
μῆς. Λαὸς καὶ Κυβέρνησις ἐδειξαν προθυμίαν ἀξιέπαινον,
καὶ ἐμαρτύρησαν τὸν σεβασμὸν αὐτῶν προκειμένου νὰ κη-
δεύσωσιν ἓνα ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἀγωνιστῶν, καὶ
τὸν πολιτικὸν ἀρχηγὸν μεγάλου κόμματος, τὸν τιμήσαντα

συνάμα καὶ τὴν Κεφαλληνίαν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα.

Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἀπαγορευθεὶς ἔνεκα τῆς κα-
ταδιώξεως ἣν ὑπέστη παρὰ τῶν πολιτικῶν ἐχθρῶν του, ἐξ
ᾧ οἱ μὲν ἀπροκαλύπτως, οἱ δὲ ὑποκώφως ἐνήργουν τὴν
παραγκώνισιν του, διέμενε τοῦ λοιποῦ εἰς Κεφαλληνίαν
πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων του καὶ συντήρησιν τῆς πο-
λυαριθμοῦ οἰκογενείας του, ἀναδειχθεὶς πρότυπον οἰκογενει-
άρχου. Διήγεν οὕτω βίον ὅλως ιδιωτικόν, ἔχων τὴν συνεί-
δησιν καθαρὰν ὅτι ἀγωνισθεὶς ἐντίμως καὶ μετ' αὐταπαρ-
νήσεως ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, ἐπραξεν εἰλικρινῶς τὸ καθήκον
του, ἀδιαφορῶν ἂν ἡ τότε Βασιλεία ἔνεκα ραδιουργιῶν δὲν
ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐγκαίρως πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος του,
ἡ δὲ μετέσχεν τῶν ἐξαιρετικῶν τιμῶν ὡς ἕτεροι συναγω-
νισταὶ του παρασχόντες πολὺ ἥσσονας ὑπηρεσίας καὶ θυ-
σίας εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα.

Ἄλλ' ἐν ἔτει 1843 ὁ Βασιλεὺς Ὅθων ἀναμνησθεὶς ὅτι
καὶ ὁ Μεταξᾶς οὗτος ὑπάρχει ἔτι ζῶν! διώρισεν αὐτὸν Σύμ-
βουλον τῆς Ἐπικρατείας, ἀλλὰ διὰ τοῦ νέου Πολιτεύμα-
τος τοῦ θεσμοῦ ἐκείνου καταργηθέντος, ὁ διορισμὸς ἐμαται-
ώθη πρὶν κἂν ἐκτελεσθῇ. Ἀπενεμήθη εἴτα τῷ Κωνσταν-
τίνῳ Μεταξᾶ ὁ βαθμὸς τοῦ Συνταγματάρχου διὰ τὰς ἐπὶ
τοῦ Ἀγῶνος στρατιωτικὰς ἐκδουλεύσεις του, ἀλλ' ἀδικη-
θεὶς δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ βαθμοῦ τούτου, ἅτε
πολλῶν, (ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ διατελεσάντων ἐν τῷ
ἀγῶνι) λαβόντων βαθμοὺς ἀνωτέρους ἐπὶ τῆς Βασιλείας.
Ἐπὶ τέλους ὁ Ὅθων ἀποδίδων ὑστάτην δικαιοσύνην, διώ-
ρισε τὸν Κωνσταντῖνον Μεταξᾶν περὶ τὴν δύσιν τῆς βασι-
λείας του, ἐν ἔτει 1861 μέλος τῆς Γερουσίας. Ὁ Κων-
σταντῖνος Μεταξᾶς καὶ ὡς Γερουσιαστὴς ἀπεδείχθη οἷος
καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ διετέλεσε, πατριώτης σώφρων καὶ
ἀνεξάρτητος. Καταργηθείσης τῆς Γερουσίας ἀπεσύρθη εἰς

τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ ἡσχολήθη κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου εἰς τὴν συγγραφὴν τῶν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ἀπομνημονευμάτων.

Πάσχων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀγῶνος ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ὑπὸ χρονίου νοσήματος βασανίζοντος αὐτόν, οὐχ ἥττον ἀντεῖχεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἕνεκα τῆς ἰσχυρᾶς κράσεώς του. Γεννηθεὶς ἐν ἔτει 1793 ἐτελεύτησε τὴν 5 Ὀκτωβρίου 1870, εὐτυχήσας πρὸ τοῦ θανάτου του νὰ ἴδῃ τὴν πολυπόθητον ἑνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς ἦτο εἰς τῶν ἐπιφανῶν ἐκείνων πατριωτῶν μεγάλου νοῦς καὶ καρδίας, ἥτις ἐπαλλεν ἐξ ἐνθέρμου πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτος· τὸ πᾶν ἐθυσίασεν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔθνους, ἐτίμησε τὸ ὄνομα τῶν προγόνων του, καὶ κατέλιπεν ἀγαθὴν καὶ ἐπίζηλον μνήμην τοῖς ἐπτά υἱοῖς αὐτοῦ.

Μνημονεύσαντες ἀνωτέρω τὰ ἀφορῶντα τοὺς δύο ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τῆς τῶν Κεφαλλήνων ἐκστρατείας εἰς Πελοπόννησον ἐν ἔτει 1821, καὶ τὸν θάνατον αὐτῶν, ὀφειλομεν χάριν τῆς ἀδεκάστου ἱστορίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πρὸς ἐπαινον καὶ τιμὴν τῆς πρώτης Βασιλείας καὶ τῶν τότε πανισχυρῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος, ν' ἀναφέρωμεν ὅτι οἱ δύο ἕτεροι ἀρχηγοὶ Εὐαγγέλης Πανᾶς καὶ Γεράσιμος Β. Φωκᾶς μετὰ τοσαύτας ὕλικας θυσίας καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας, ἐγκατελείφθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἡθικῆς καὶ ὕλικῆς ἀμοιβῆς, ἄνευ περιθάλψεως τῶν οἰκογενειῶν των, ἄνευ βαθμοῦ, ἄνευ τιμῶν, καὶ οὕτως ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ, καταρῶμενοι τὴν τύχην των, ἀπεβίωσεν ὁ μὲν Εὐαγγέλης Πανᾶς εἰς Ναύπλιον ἐν ἔτει 1825, ὁ δὲ Γερ. Φωκᾶς εἰς Ἀθήνας ἐν μέσῳ στερήσεων καὶ πλήρους ἀπογοητεύσεως.

Ὡς δὲ ἐρήθη ἐν τῷ οἰκείῳ κεφαλαίῳ ὁ Ἀναστάσιος Φω-

κᾶς εἶχε προσφέρει δωρεὰν τὸ πλοῖόν του ἐξοπλισμένον πρὸς μεταφορὰν τῶν μαχητῶν ἐκ Κεφαλληνίας εἰς Πελοπόννησον, τὸ πλοῖον δὲ τοῦτο ἐπυρπολήθη ἐν Γαλαξειδίῳ ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὅτε οὗτοι προσέβαλον τὸν στολίσκον τῶν Γαλαξειδιοτῶν. Ἐν τούτοις καὶ ὁ Φωκᾶς οὗτος οὐδεμίαν ἀμοιβήν, ἥ ἐνδειξιν τιμῆς ἔλαβε διὰ τὰς ἐν τῷ ἀγῶνι θυσίας αὐτοῦ, ἀπεβίωσε δὲ ἐν Σύρῳ πενέστατος, ὥς πλεῖστοι ἕτεροι Κεφαλλῆνες καίτοι διακριθέντες ἐπ' ἀνδρείᾳ εἰς πολλὰς μάχας.

Ὁ ἀναγνώστης βεβαίως ἐν τῇ ἱστορικῇ ταύτῃ ἀφηγήσει ἐσημείωσε καὶ ἀνεγνώρισε τὸν ἐξοχὸν νοῦν τοῦ Μαρτίνου Ν. Μεταξᾶ, τὴν παιδείαν, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς περιφανεῖς αὐτοῦ ὑπηρεσίας ἀπὸ τοῦ 1819 μέχρι τῆς Ἑθνικῆς ἀποκαταστάσεως, ἃς παρέσχε τῇ μεγάλῃ πατρίδι καὶ τῇ Ἑπτανήσῳ, καὶ τὰς ὁποίας ἐπιμαρτυροῦσι τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τὰ παρατεθέντα ἐν τοῖς σχετικοῖς κεφαλαίοις.

Ὁμολογουμένως δὲ ἡ ἐν γένει πολιτικὴ δράσις τοῦ Μαρτίνου Μεταξᾶ ἐκ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ἀποδεικνύεται ἐφάμιλλος πρὸς τὴν τοῦ μεγάλου πολίτου Ἰωάννου Καποδιστορίου, μεθ' οὗ συνεφοίτησεν ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Ἰταλίας καὶ φιλικώτατα συνειργάσθη ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ Ρωσο-Τούρκων, καὶ ἐπὶ τῆς αὐτονόμου Ἰονίου Πολιτείας. Καὶ ἐν τούτοις ὁ μεγάλτιμος οὗτος πολίτης ἂν καὶ ἐπέζησε μέχρι τοῦ 1857, οὐδεμίαν ἡθικὴν καὶ ἀμοιβήν ἥ ἐνδειξιν τιμῆς ἔλαβε παρὰ τῆς πρώτης Βασιλείας, ἴσως διότι ἦτο ἀδελφὸς τοῦ ἐπὶ μακρὸν χρόνον παραγκωνισθέντος Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, ἐνῷ παρὰ ξένων Ἑθνῶν ἔτυχε, ὥς ἐρήθη, ἐξαιρετικῶν τιμῶν καὶ ἐκοσμήθη δι' ἀνωτάτων παρασῆμων.

Τὰ ἐν ἔτει 1878 παρ' ἡμῶν δημοσιευθέντα ἱστορικὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ πατρὸς ἡμῶν Κωνσταντίνου Με-

ταξά, ἐξ ὧν ἠρύσθημεν τὰ περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος ἀναφερόμενα, εἰσὶν ἀφελῶς μὲν συντεταγμένα, ἀλλ' ἐμπνέουσι τὸν γενναϊόφρονα πατριωτισμὸν, δικαίως δὲ ἐξετιμήθησαν ὡς προῖόν ἐίλικρινους ἀληθείας καὶ ἀμεροληψίας. Ἔσχον τῆς τιμῆς δύο μεταφράσεων, Ἰταλιστὶ μὲν παρὰ τοῦ πεπαιδευμένου φιλέλληρος Ἰταλοῦ τοῦ ἐκ Λούκκης δικηγόρου *Βικεντίου Γκρόττα*, ὅστις ἰδίαις δαπάναις ἐξέδωκε τὴν Ἰταλικὴν μετάφρασιν¹. Γαλλιστὶ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπίσης εὐπαιδευτοῦ Γάλλου φιλέλληρος καὶ καθηγητοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν Μασσαλίᾳ *Ἰουλίου Βλανκάρδ*². Τὰς μεταφράσεις ταύτας κρίνομεν ὡς εὐτυχῇ περιστάσιν, διότι χάριν ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων φιλελλήνων, λαμπραὶ σελίδες τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος ἐγένοντο γνωσταὶ καὶ ἐν Εὐρώπῃ, καὶ παρήγαγον ἀγαθὰς καὶ λίαν ὠφελίμους ἐντυπώσεις ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Ἰστορήσαντες τὰς κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ τὰς μετ' αὐτὴν προσενεχθείσας μεγάλας ἐκδουλεύσεις καὶ θυσίας παρὰ τῶν δύο ἐπιφανῶν προσώπων τῆς οἰκογενείας *Μεταξᾶ* Ἀνδρέου καὶ Κωνσταντίνου, μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν Ἑπτανήσῃ συμβάντων, καὶ τῆς εἰς ταῦτα συμμετοχῆς τῶν ἐτέρων μελῶν τῆς Οἰκογενείας μέχρι τῆς Ἐνώσεως.

¹ Memorie Storiche sulla Rivoluzione Ellenica di Constantino Metaxas, tradotte dal Greco, dall'avvocato Vincenzo Grotta. Lucca 1882.

² Souvenirs de la guerre de l'indépendance de la Grèce par Constantin Métaxas, traduits du grec par le professeur Jules Blancard. Paris, 1887.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

Ἡ ἐν ἔτει 1848 Γαλλικὴ Ἐπανάστασις. — Τὰ ἐν Ἑπτανήσῃ κόμματα. — Ἐπαναστατικὰ κινήματα ἐν Κεφαλληνίᾳ. — Οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Σταῦρος Μεταξᾶς. — Τὸ Θ' Ἰόνιον Κοινοβούλιον καὶ ἡ διάλυσις αὐτοῦ. — Τὸ Γ' Κοινοβούλιον. — Οἱ ἐκ τῆς οἰκογενείας Μεταξᾶ ἐκλεχθέντες βουλευταὶ ἐπὶ προστασίας. — Τὸ ΙΑ' Κοινοβούλιον καὶ τὰ περὶ ἀποικισμοῦ Κερκύρας. — Ὁ Γλάδστων ἑκτακτος Ἀρμοστής ἐν Ἑπτανήσῃ. — Τὸ ΙΑ' Κοινοβούλιον ἀπορρίπτει τὰς μεταρρυθμίσεις. — Τὸ ΙΒ' Κοινοβούλιον.

Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1848 ἐπανάστασις τῆς Γαλλίας ἐπέφερε τὸν μέγαν τῆς Εὐρώπης κλονισμόν, ἐξ οὗ πολλοὶ ἐταράχθησαν λαοί, καὶ ὑπεχρέωσαν τοὺς Ἡγεμόνας αὐτῶν νὰ μεταβάλλωσι πολιτικὴν καὶ χορηγήσωσιν αὐτοῖς συνταγματικὰς ἐλευθερίας, συνεπεῖα ἐπιμόνων ἀγώνων εἴτε διὰ τοῦ τύπου, εἴτε διὰ τῶν ὅπλων. Ὁ πολιτικὸς οὗτος τῆς Εὐρώπης κλονισμὸς καὶ ἡ παρὰ τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Γαλλίας διακήρυξις περὶ τῆς καταργήσεως τῶν Συνθηκῶν τοῦ 1815, συνεκίνησαν καὶ τὴν Ἐπτανήσον, ἥτις ἀπῆρτησε τὴν πλήρη ἀνάκτησιν τῶν πολιτικῶν αὐτῆς δικαιωμάτων καὶ προεκάλεσεν τὴν ὑπὸ τῆς Προστατίδος Δυνάμεως πολιτικὴν μεταβολήν, δι' ἧς εἰσῆλθη ἡ ἐλευθερωτέρα τῶν βουλευτῶν ἐκλογὴ καὶ ἡ ἐλευθεροτυπία.

Διὰ τῶν νέων τούτων θεσμῶν ἐπῆλθε καὶ νέα τροπὴ εἰς τὸ δημόσιον πνεῦμα, καὶ ἀνεφύησαν ἀντίθετοι πολιτικαὶ ἐνέργειαι· ἡ *Μεταρρυθμιστικὴ*, ἥτις ἐπεδίωκεν εὐρυτέρας παρὰ τῆς Προστασίας συνταγματικὰς ἐλευθερίας καὶ ἐγγυήσεις· ἡ *Ριζοσπαστικὴ*, ἥτις ἀπῆτει τὴν ἄμεσον

παῦσιν τῆς Προστασίας καὶ τὴν ἐνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος· καὶ ἡ Ἀντιδραστική, ἣτις ὑπεστήριζε τὴν ἀμετάκλητον τήρησιν τοῦ καθεστώτος. Οὕτω λοιπὸν οἱ Ἑπτανήσιοι διηρέθησαν εἰς τρία ἀντίθετα κόμματα, ἅτινα ἀπὸ τοῦ 1848 ἠγωνίζοντο πρὸς ἄλληλα μέχρι τοῦ 1864, ὅτε ἐπαυσεὶν ἡ Προστασία.

Ἄπασα ἡ Ἑπτάνησος ἦτο ἀνάστατος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἡ δὲ Κεφαλληνία ὑπῆρξεν ἡ ἔδρα τοῦ ἀγῶνος καὶ ἡ ἐστία τῆς ἰδέας ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως. Ὁ Ἥλιος Ζερβὸς διὰ τῆς ἐφημερίδος «ὁ Φιλελεύθερος» καὶ ὁ Ἰωσήφ Μομφερράτος διὰ τῆς «Ἀναγεννήσεως» διετήρουν ἀκμαῖον τὸν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα, διήγειρον τὸν πατριωτισμόν, ἐστηλίτευον πᾶσαν κατάχρησιν καὶ ὑπέθαλπον τὴν ἀνατροπὴν τῆς Προστασίας, συνεπῶς ἐγένετο ὁ ἀπηνέστερος καταδιωγμὸς κατὰ τοῦ ριζοσπαστικοῦ τύπου. Ἀμφότεροι οἱ ἄνδρες οὗτοι διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσίωσίν των ὑπέστησαν πολλὰ δεινὰ, φυλακίσαις, διωγμοὺς καὶ ἐπὶ τέλους ἐξορίαν πολυετῇ ἐπὶ τῶν ξηροσκοπέλων τῶν Κυθήρων καὶ Ὁθωνῶν.

Ἄλλ' ὁ κατὰ τῆς προστασίας ἀγὼν ὅσημέραι ἐλάμβανε μείζονας διαστάσεις, καὶ ἐν γένει τὰ πνεύματα διετέλουν εἰς μέγαν ἐρεθισμόν. Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1848 ἐλαβε χώραν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ πρῶτον ἐπεισόδιον τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν κατὰ τὴν λειτανείαν τοῦ Ἐπιταφίου, ὅτε διήρχετο αὕτη καὶ ἴστατο ἀπέναντι τοῦ οἴκου τοῦ Ἀγγλοῦ Τοποτηρητοῦ Δέβερτωι, ἵνα ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐκφωνήσῃ τὴν συνήθη δέησιν ὑπὲρ τῆς Βασιλείσεως τῆς Ἀγγλίας, ἀγανακτῶν ὁ λαὸς προσέβαλε τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ἀρπάσας δὲ τὸν Ἐπιτάφιον ἐκόμισεν αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος κραυγάζων, «Ζήτω ἡ Ἑλλάς», «Ζήτω ἡ ἐνωσις». Κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην

τῇ διαταγῇ τοῦ Τοποτηρητοῦ συνελήφθησαν καὶ ἐφυλακίσθησαν περὶ τοὺς τριάκοντα, ὧν πλεῖστοι ἀνῆκον εἰς διαφόρους κλάδους τῆς οἰκογενείας τῶν Μεταξᾶ, ἐν οἷς καὶ ὁ Σταῦρος Μεταξᾶς φοιτητῆς τῆς ἱατρικῆς ἄρτι ἐπανελθὼν ἐξ Ἀθηνῶν. Μετὰ τινὰς ἡμέρας τοὺς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπεφυλάκισαν καὶ ἄλλους περιώρισαν εἰς διάφορα ἀπόκεντρα χωρία τῆς Νήσου, μετὰξὺ αὐτῶν καὶ τὸν Σταῦρον Μεταξᾶν εἰς τὸ χωρίον Σκηνεά τῆς Ἀνωγῆς, φρουρούμενον ὑπὸ τεσσάρων χωροφυλάκων.

Ὁ καταδιωγμὸς καὶ ἡ πίεσις τῆς Προστασίας οὐδεμίαν ἐπέφερεν μεταβολὴν εἰς τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα τῶν Κεφαλλήνων καθότι, ἐνῶ ἅπασα ἡ Εὐρώπη ἐκλονίζετο ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἐθνικοτήτων, ἤθελεν εἶσθαι ἐγκλημα διὰ τοὺς Κεφαλλήνας, οἵτινες ἐπὶ παντὸς ἐθνικοῦ κινήματος ἔσχον τὴν πρωτοβουλίαν, νὰ σιγήσωσιν ἢ νὰ μεταβάλλωσι τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν φρόνημα. Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς κατὰ τῆς Προστασίας ἀντιπολιτεύσεως Ἥλιος Ζερβός, Γεράσιμος Λιβιδᾶς, Ἰωσήφ Μομφερράτος, Ἰωάννης Τ. Καπελέτος, Γεώργιος Ι. Μεταξᾶς ἀδελφὸς τοῦ Σταύρου ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Λισσαίων, ὁ Νικόλαος Φωκᾶς Θεοδωράτος, ἀνεψιὸς τοῦ ἀγωνιστοῦ πλοίαρχου, καὶ ἄλλοι δευτερεύοντες ἐνήργουν δραστηρίως, οἱ δὲ χωρικοὶ ἀνυπομόνως περιέμενον τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐμελλον νὰ δράξωσι τὰ ὄπλα. Ἀλλὰ τινὲς τῶν ἀρχηγῶν, φοβούμενοι τὴν ἀποτυχίαν, συνεβούλευον τὴν ἀναβολὴν τοῦ κινήματος. Ἐπὶ τέλους τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1848 ὁ Γεώργιος Μεταξᾶς μετὰ τινῶν ἄλλων, ὑποχρεωθέντες ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ πιέσεων τῶν πλείστων, ἐλαβον τὴν ἀρχηγίαν τριακοσίων χωρικῶν καὶ παρετάχθησαν εἰς μάχην ἐπὶ τῆς γεφύρας, τῆς ἀπέναντι ὁδοῦ καὶ τῆς προκυμαίας. Ἀγγλοὶ στρατιῶται καὶ χωροφύλακες προσέβαλον αὐτοὺς καὶ σφοδρὸς πυροβολισμὸς ἤρξατο, ἐφο-

νεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν περὶ τοὺς δώδεκα, ἀλλ' ἰδόντες οἱ ἐπαναστάται ὅτι νέα ἐπικουρία ἀφίκετο ἐξ Ἀγγλῶν στρατιωτῶν κατ' αὐτῶν, ὑπεχώρησαν.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Σταῦρος Μεταξᾶς, Ἰωάννης Τ. Καπελέτος καὶ Θεόδωρος Τ. Πρόντσας ἡγούμενοι 350 χωρικῶν εἰσῆλθον εἰς Ληξούριον, καὶ ἐγένοντο κύριοι τῆς πόλεως ἀναιμάκτως, ὑποχρεώσαντες τοὺς ἐκεῖ χωροφύλακας νὰ καταφύγωσιν ἐντὸς τῶν Δικαστηρίων· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἐκ Ζακύνθου καταπλέον ἀτμόπλοιον διετάχθη νὰ κανονοβολήσῃ τοὺς ἐν Ληξουρίῳ ἐπαναστάτας καὶ δι' ἀντλίων νὰ τοὺς καύσῃ διὰ ζέοντος ὕδατος, ὅπερ καὶ ἐξετέλεσεν. Οἱ χωρικοὶ τότε ἐγκαταλιπόντες τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν μετέβησαν εἰς διάφορα χωρία, ἐνθα μετὰ πάντες οἱ Ἀγγλοὶ κατεδίωξαν αὐτούς, ἀλλ' οὐδένα τῶν ἀρχηγῶν ἥδυνήθησαν νὰ συλλάβωσιν. Ἡ δὲ Ἀγγλικὴ Προστασία προέτεινε δέκα χιλιάδας φράγκων ἀμοιβὴν εἰς ὃν τινὰ ἤθελε ζωγήσῃ ἢ φονεύσῃ τινὰ τῶν ἀρχηγῶν, ἀλλ' εἰς μάτην, διότι οἱ Κεφαλλῆνες οὐδένα ἐπρόδωσαν ἢ ἐφόνευσαν. Μετὰ ταῦτα οἱ ἀδελφοὶ Μεταξᾶ ἀνεχώρησαν νύκτωρ ἐπὶ πλοιαρίων καὶ κατέφυγον εἰς τὰ ἐλληνικὰ παράλια. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πιεζομένη τότε παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀγγλοῦ Πρέσβειος, περιώρισε τοὺς ἀδελφοὺς Μεταξᾶ εἰς Ναύπλιον. Ἐπὶ τέλους τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον τῆς Δικαιοσύνης κατεδίκασε πολιτικῶς τοὺς ἀποδράντας ἀδελφοὺς Μεταξᾶ καὶ τὸν Θ. Τ. Πρόντσαν εἰς θάνατον παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Προστασίας, ἥτις ἐπέμενε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ληστρικὸν τὸ ὅλως ἐθνικὸν ἐκεῖνο κίνημα τῶν Κεφαλλήνων.

Ὁ Σταῦρος Μεταξᾶς ἐξ Ἑλλάδος ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα κατέφυγεν εἰς Γαλλίαν, μεταβάς δὲ εἰς Παρίσιους ἐσπούδασε

τὴν Ἰατρικὴν. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν τοῦ ἀποκατέστη εἰς Μασσαλίαν, ἐνθα διακρίνεται ὡς εἰς τῶν διαπρεπεστέρων ὀφθαλμολόγων τῆς Γαλλίας. Συνδεθεὶς βραδύτερον διὰ στενῶν φιλικῶν σχέσεων μετὰ τοῦ διασῆμου πολιτικοῦ ἀνδρὸς τῆς Γαλλίας Γαμβέττα, πολλὰς κατέβαλε προσπάθειάς ὁ Μεταξᾶς ὅπως πείσῃ αὐτὸν νὰ λάβῃ ἐνεργητικὸν μέρος ὑπὲρ τῆς προσαρτήσεως τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἂν ἄλλως ἤθελον τότε πολιτευθῇ οἱ ἡμέτεροι περίδοξοι πολιτικοί, ὁλόκληρος ἡ Ἡπειρος ἤθελε προσαρτηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μετὰ τὴν ἐνοπλον ταύτην διαμαρτυρίαν τῶν Κεφαλλήνων κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας ἡ Ὑψηλὴ Ἀστυνομία ἐξηκολούθει τὴν ἀπηνῆ καταδίωξιν τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Ριζοσπαστικοῦ κόμματος, καὶ δὴ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1849 συνέλαβε καὶ ἐξόρισε εἰς Παξοὺς τὸν Γεράσιμον Λιβαδᾶν καὶ Ἡλίαν Ζερβὸν συντάκτην τοῦ «Φιλελευθέρου» ἄνευ δίκης καὶ ἀπολογίας.

Περατώσαντος τοῦ Σήτωνος τὴν πενταετὴ Ἀρμοστείαν, διεδέχθη αὐτὸν ὁ Οὐάρδος κατὰ Μάιον 1849, ὅστις μετὰ τὴν ἐν ταῖς νήσοις περιοδείαν του, κατὰ Ἰούλιον ἀνεκάλεσεν ἐκ τῆς ἐξορίας τὸν Γεράσιμον Λιβαδᾶν καὶ Ἡλίαν Ζερβόν, ἡμνήστευσε πρὸς τοῦτοις καὶ τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατούμενους διὰ τὴν στάσιν τοῦ 1848.

Ἀλλὰ τὸν Αὐγούστον 1849 ἐξερράγη νέα στάσις, ἣν ὡς πιθανολογεῖται, ὑπέθαλψε κατ' ἀρχὰς ἡ Ὑψηλὴ Ἀστυνομία ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ στασιάσῃ ἡ νῆσος καὶ ἀποδειχθῇ δῆθεν ὅτι οἱ Ἑπτανήσιοι εἶναι ἀνάξιοι ἐλευθεριῶν καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας χορηγηθεῖσων μεταρρυθμίσεων. Ὑπεκινήθησαν ὅθεν παρ' ἀφανῶν ἀρχηγῶν οἱ χωρικοὶ τοῦ Ἑλίου, τῆς Σκάλας καὶ Βαλτῶν καὶ περὶ τοὺς διακροσίους ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Θεοδώρου Βλά-

νεύθησαν καὶ ἐπληρώθησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν περὶ τοὺς δώδεκα, ἀλλ' ἰδόντες οἱ ἐπαναστάται ὅτι νέα ἐπικουρία ἀφίκετο ἐξ Ἀγγλων στρατιωτῶν κατ' αὐτῶν, ὑπεχώρησαν.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Σταῦρος Μεταξᾶς, Ἰωάννης Τ. Καπελέτος καὶ Θεόδωρος Τ. Πρόντσας ἡγούμενοι 350 χωρικῶν εἰσῆλθον εἰς Ληξούριον, καὶ ἐγένοντο κύριοι τῆς πόλεως ἀναιμάκτως, ὑποχρεώσαντες τοὺς ἐκεῖ χωροφύλακας νὰ καταφύγωσιν ἐντὸς τῶν Δικαστηρίων· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἐκ Ζακύνθου καταπλέον ἀτμόπλοιον διετάχθη νὰ κανονοβολήσῃ τοὺς ἐν Ληξουρίῳ ἐπαναστάτας καὶ δι' ἀντλίων νὰ τοὺς καύσῃ διὰ ζέοντος ὕδατος, ὅπερ καὶ ἐξετέλεσεν. Οἱ χωρικοὶ τότε ἐγκαταλιπόντες τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν μετέβησαν εἰς διάφορα χωρία, ἐνθα μεταβάντες οἱ Ἀγγλοὶ κατεδίωξαν αὐτούς, ἀλλ' οὐδένα τῶν ἀρχηγῶν ἥδυνήθησαν νὰ συλλάβωσιν. Ἡ δὲ Ἀγγλικὴ Προστασία προέτεινε δέκα χιλιάδας φράγκων ἀμοιβὴν εἰς ὃν τινὰ ἤθελε ζωγρήσῃ ἢ φονεύσῃ τινὰ τῶν ἀρχηγῶν, ἀλλ' εἰς μάτην, διότι οἱ Κεφαλλῆνες οὐδένα ἐπρόδωσαν ἢ ἐφόνευσαν. Μετὰ ταῦτα οἱ ἀδελφοὶ Μεταξᾶ ἀνεχώρησαν νύκτωρ ἐπὶ πλοιαρίων καὶ κατέφυγον εἰς τὰ ἑλληνικὰ παράλια. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πιεζομένη τότε παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀγγλοῦ Πρέσβειος, περιώρισε τοὺς ἀδελφοὺς Μεταξᾶ εἰς Ναύπλιον. Ἐπὶ τέλους τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον τῆς Δικαιοσύνης κατεδίκασε πολιτικῶς τοὺς ἀποδράντας ἀδελφοὺς Μεταξᾶ καὶ τὸν Θ. Τ. Πρόντσαν εἰς θάνατον παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Προστασίας, ἥτις ἐπέμενε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ληστρικὸν τὸ ὅλως ἐθνικὸν ἐκεῖνο κίνημα τῶν Κεφαλλήνων.

Ὁ Σταῦρος Μεταξᾶς ἐξ Ἑλλάδος ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα κατέφυγεν εἰς Γαλλίαν, μεταβὰς δὲ εἰς Παρίσιους ἐσπούδασε

τὴν Ἰατρικὴν. Μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν τοῦ ἀποκατέστη εἰς Μασσαλίαν, ἐνθα διακρίνεται ὡς εἰς τῶν διαπρεπεστέρων ὀφθαλμολόγων τῆς Γαλλίας. Συνδεθεὶς βραδύτερον διὰ στενῶν φιλικῶν σχέσεων μετὰ τοῦ διασήμεου πολιτικοῦ ἀνδρὸς τῆς Γαλλίας Γαμβέττα, πολλὰς κατέβαλε προσπάθειας ὁ Μεταξᾶς ὅπως πείσῃ αὐτὸν νὰ λάβῃ ἐνεργητικὸν μέρος ὑπὲρ τῆς προσαρτήσεως τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἂν ἄλλως ἤθελον τότε πολιτευθῇ οἱ ἡμέτεροι περίδοξοι πολιτικοί, ὁλόκληρος ἡ Ἡπειρος ἤθελε προσαρτηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μετὰ τὴν ἐνοπλον ταύτην διαμαρτυρίαν τῶν Κεφαλλήνων κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας ἡ Ὑψηλὴ Ἀστυνομία ἐξηκολούθει τὴν ἀπηνῆ καταδίωξιν τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Ριζοσπαστικοῦ κόμματος, καὶ δὴ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1849 συνέλαβε καὶ ἐξόρισε εἰς Παξοὺς τὸν Γεράσιμον Λιβαννὸν καὶ Ἡλίαν Ζερβὸν συντάκτην τοῦ «Φιλελευθέρου» ἀνευ δίκης καὶ ἀπολογίας.

Περατώσαντος τοῦ Σήτωνος τὴν πενταετῇ Ἀρμοστείαν, διεδέχθη αὐτὸν ὁ Οὐάρδος κατὰ Μάιον 1849, ὅστις μετὰ τὴν ἐν ταῖς νήσοις περιοδείαν του, κατὰ Ἰούλιον ἀνεκάλεσεν ἐκ τῆς ἐξορίας τὸν Γεράσιμον Λιβαννὸν καὶ Ἡλίαν Ζερβόν, ἡμνήστευσε πρὸς τούτοις καὶ τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατούμενους διὰ τὴν στάσιν τοῦ 1848.

Ἀλλὰ τὸν Αὐγούστον 1849 ἐξεργάγη νέα στάσις, ἣν ὡς πιθανολογεῖται, ὑπέθαλψε κατ' ἀρχὰς ἡ Ὑψηλὴ Ἀστυνομία ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ στασιάσῃ ἡ νῆσος καὶ ἀποδειχθῇ ὅτι οἱ Ἑπτανήσιοι εἶναι ἀνάξιοι ἐλευθεριῶν καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας χορηγηθεισῶν μεταρρυθμίσεων. Ὑπεκινήθησαν ὅθεν παρ' ἀφανῶν ἀρχηγῶν οἱ χωρικοὶ τοῦ Ἑλίου, τῆς Σκάλας καὶ Βαλτῶν καὶ περὶ τοὺς διαχοσίρους ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Θεοδώρου Βλάχ-

χου καὶ ἱερέως Γρηγορίου Νοδάρου, οἵτινες ἀφοῦ ἔκαυσαν τὰς οἰκίας διαφόρων εὐπόρων κτηματιῶν καὶ ἐφόνευσαν τὸν ἐντιμον καὶ φιλήσυχον πολίτην Νικόλαον Μεταξᾶν Τσαν-νᾶτον, συνδραμόντα διὰ χρημάτων τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς τέσσαρας αὐτοῦ ὑπηρέτας, ἐπυρπολήσαν τὴν οἰκίαν του καὶ ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἔριψαν τὸ πτώμα του. Προέβησαν εἴτα εἰς ἄλλας βιαιοπραγίας, ἠχμαλώτισαν τὸν γαμβρὸν τοῦ ρηθέντος Μεταξᾶ Δημήτριον Λοβέρδον Τσουγανᾶτον, ἐζητήθησαν δὲ μεγάλα λύτρα πρὸς ἀπόλυσίν του.

Σπεύσαντος ἐκ Κερκύρας τοῦ Ἀρμοστοῦ Οὐάρδου ἐλήφθησαν αὐστηρὰ μέτρα πρὸς καταστολὴν τῆς στάσεως. Ἀγγλικὸς στρατὸς κατέλαβε τὴν Σκάλαν, ὅθεν οἱ στασιασταὶ μετέβησαν εἰς τὰ χωρία Εἰκοσιμίας καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῶν ὁρέων ἀφίχθησαν εἰς Βαλσαμάτα καὶ Φραγκᾶτα, προσκαλεσάντων δὲ τῶν ἀρχηγῶν τῶν στασιαστῶν τοὺς χωρικοὺς ἐκείνους νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν στάσιν καὶ εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀργοστολίου προσβολήν, οὗτοι ἀπεποιήθησαν. Καταλαβόντες ἐν τούτοις τὴν Μοῆν τοῦ Ἀγ. Γερασίμου οἱ Ἀγγλοὶ ἐφόνευσαν δύο χωρικοὺς. Μετὰ ταῦτα συγκρούσεως γενομένης κατὰ τὴν νύκτα μεταξὺ στασιαστῶν καὶ Ἀγγλων στρατιωτῶν, συνέλαβον οὗτοι ἐννέα στασιαστάς. Εἶχε δὲ συνάμα κηρυχθῆ ὁ στρατιωτικὸς νόμος εἰς τοὺς Δήμους Πρόννων καὶ Ἐλιοῦ, καὶ ἡ Κυβέρνησις εἶχε προκηρύξει ἀμοιβὴν ἐκ χιλίων ταλλήρων πρὸς τοὺς ζωγρῶντας ἢ φονεύσοντας τοὺς Θ. Βλάχον καὶ Γρηγόριον Νοδάρον.

Ἐκ δὲ τῶν πινάκων τοῦ στρατοδικείου προκύπτει ὅτι εἴκοσι καὶ εἰς ἀπηγχονίσθησαν, δώδεκα ἐμαστιγώθησαν, εἴκοσι καὶ εἰς ἐξωρίσθησαν, καὶ τριάκοντα τέσσαρες ἐφυλακίσθησαν. Ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν παθόντων εἶναι πολὺ ἀνώτερος καὶ πολλὰ τὰ δεινοπαθήματά των. Φρίκην δὲ ἐμ-

ποιοῦσιν αἱ σκληραὶ καὶ βάρβαροι ποιναί, ἃς ἐπέβαλον τότε τὰ διοικητικὰ καὶ στρατιωτικὰ ὄργανα τῆς πεπολιτισμένης Μεγάλης Βρετανίας!

Ἐπὶ τῆς τρομοκρατίας ταύτης τῶν στρατοδικείων καὶ τῆς αὐστηρότητος τῶν ποινῶν, συνελήφθησαν καὶ οἱ συντάκται τοῦ «Φιλελευθέρου» καὶ τῆς «Ἀναγεννήσεως», Ἡλίας Ζερβὸς καὶ Ἰωσήφ Μομφερράτος καὶ τὸν μὲν Ζερβὸν ἐξώρισεν ἡ Ὑψυλὴ Ἀστυνομία εἰς Κύθηρα, τὸν δὲ Μομφερράτον εἰς Ὁθωνούς.

Ἐν τούτοις ἡ Ἡ' Ἰόνιος Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία ἐνέκριναν τὰ παρὰ τοῦ Οὐάρδου πεπραγμένα· ἀλλ' αἱ Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἐσχολίασαν καὶ ἐκατηγόρησαν τὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ συμβάντα, ἐν δὲ τῇ Ἀγγλικῇ Κοινοβουλίᾳ ἐμέμφθησαν τοῦ Οὐάρδου οὐ μόνον ἐπὶ παραβάσει τῶν Ἰονίων νόμων, ἀλλὰ ὥς ἐκθέσαντός καὶ τὴν τιμὴν τῆς φιλελευθέρου καὶ συνταγματικῆς Ἀγγλίας διὰ τῶν ἀπανθρώπων μαστιγώσεων, ἐξοριῶν καὶ λοιπῶν σκληρῶν ποινῶν. Ἡ δὲ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις παραδόξως ἐπεδοκίμασε τὰς πράξεις του καὶ ἀπένειμε αὐτῷ τὸν Μεγαλόσταυρον τῶν Ἀγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου.

Ἐν ἔτει 1850 νέα πολιτικὴ μεταβολὴ ἐπεφάνη διὰ τὸν λαὸν τῆς Ἑπτανήσου, ὅστις μετὰ τριάκοντα δύο ἐτῶν τυραννίαν συνησθάνθη ἀνακούφισίν τινα τῶν δεινῶν αὐτοῦ. Ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας· ἕκαστον δὲ τῶν τριῶν πολιτικῶν κομμάτων προσεπάθει νὰ ἀναδείξῃ ἀντιπροσώπους ἐκ τῶν ὁπαδῶν καὶ ὁμοφρόνων του, ὀλίγιστοι ἦσαν οἱ ἐκλεχθέντες ἀφοσιωμένοι τῇ Ἀγγλικῇ Προστασίᾳ, ὁ δὲ λαὸς διὰ τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ ψήφου κατεδίκασε τὸ Κυβερνητικὸν σύστημα, ὅπερ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐτυράννει καὶ ἐπέζεε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐλευθέρους πολίτας.

Τῇ 10 Μαρτίου 1850 συνήλθον ἐν Κερκύρα οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπτανήσου, ἐν οἷς διεκρίνοντο οἱ διασημότεροι ἄνδρες ἐπὶ πατριωτισμῷ καὶ πολιτικῇ συνέσει. Ἡ Κεφαλῆνία ἐξέλεξεν ἐξ ῥιζοσπάστας τοὺς Ἡ. Ζερβόν, Ἰ. Μομφορράτον, Ἰ. Τυπάλδον Καπελέτον, Γεράσιμον Λιβαδάν, Γεώργιον Τυπάλδον Ἰακωβάτον καὶ Στ. Πυλαρινόν, καὶ τέσσαρας φίλους τῆς Προστασίας τὸν Δ. Καροῦσον, Κωνσταντῖνον Ν. Ἀννινον, Ν. Βαλιέρην καὶ Ἀντ. Δαλλαπόρταν. Πρόεδρος τῆς Γερουσίας διωρίσθη ὁ ἐκ Ζακύνθου Κόμης Δημήτριος Σολωμός, καὶ Πρόεδρος τῆς Θ'. Βουλῆς ἐξελέχθη ὡσαύτως ὁ ἐκ Ζακύνθου Κόμης Κανδιάνος Ρώμας, ὁ καὶ ἀρχηγὸς τῶν μεταρρυθμιστῶν.

Ὁ ἐναρκτήριος λόγος τοῦ Ἀρμοστοῦ δυσηρέστησε τὴν Βουλὴν, καθόσον δι' αὐτοῦ διεκήρυξεν ὅτι ὀφείλουσιν οἱ Βουλευταὶ νὰ σεβασθῶσι τὰ διὰ τοῦ Συνταγματικοῦ χάρτου κεκτημένα δικαιώματα τῆς Προστασίας· ἐνῷ τούναντίον πάντες ἠλπίζον ὅτι θέλουσι γίνεαι *ριζικαὶ μεταρρυθμίσεις*, ὑπὲρ ὧν ὁ τύπος καὶ ὁ λαὸς ἠγωνίζοντο. Τούτου ἐνεκεν ἡ Βουλὴ ἐν τῇ ἀπαντήσῃ αὐτῆς πρὸς τὸν λόγον τοῦ Ἀρμοστοῦ, ἐνῷ ἀφ' ἐνὸς ἐξέφραζε τὴν χαρὰν, μεθ' ἧς παρεδέχετο τὰ περὶ πρακτικῶν ἀντικειμένων παρὰ τῆς Κυβερνήσεως προτεινόμενα, ἐξ ἄλλου πικρῶς κατεδίκαζε τὴν παρελθούσαν πορείαν τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας καὶ τῆς Ἰονικῆς Κυβερνήσεως. Ἐκ τούτου ὀργισθεὶς ὁ Ἀρμοστής, παρὰ τὰ εἰθισμένα, προσῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἔδωκε μακρὰν ἀνταπάντησιν πλήρη σοφισμάτων, δι' ὧν προσεδάλετο τὸ ἔθνικόν φρόνημα, ἡ πορεία τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς καὶ ἡ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πολιτικὴ καὶ ἠθικὴ κατάσταση. Ἡ Βουλὴ ἀξιοπρεπῶς φερομένη οὐδεμίαν πρὸς τὸν Ἀρμοστὴν ἔδωκεν ἀπάντησιν, ἀναλογιζομένη καὶ πρεσβεύουσα ὅτι μόνον ἡ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔνωσις τῆς

Ἐπτανήσου, ἡδύνατο νὰ θεραπεύσῃ τὰ δεινὰ τοῦ λαοῦ. Οἱ νέοι Γερουσιασταὶ ἐκ τῆς Βουλῆς λησθέντες καὶ παρὰ τοῦ λαοῦ ἐκλεχθέντες, ἐνεκα τῶν πατριωτικῶν αἰσθημάτων των, ἀτυχῶς συνεφώνησαν μετὰ τῆς Ἀγγλοῖονίου Καμαρίλλας. Συνεπῶς δεινὸς ἤρξατο ἀγὼν μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ Γερουσίας, ἣτις ἀπέρριπτε συστηματικῶς καὶ φατριαστικῶς πᾶν μέτρον, ἢ νομοσχέδιον ψηφιζόμενον ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ ἀφορῶν εἰς τὴν δημοσίαν ἐν γένει διαχείρισιν. Ἀπέρριψεν ὡσαύτως καὶ τὸ νομοσχέδιον περὶ καθιερώσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώττης ἐν τῷ Κράτει!

Θορυβῶδεις ἐγένοντο συζητήσεις μετὰ τῶν ῥιζοσπαστῶν καὶ μεταρρυθμιστῶν, ἐπὶ τέλους δὲ ἐπιληφθεῖσα ἡ Βουλὴ τοῦ μισθολογίου περιώρισε τὰ ἑκτακτὰ ἐξοδα, ἡλάττωσε τὰς πλουσίας ἐπιχορηγήσεις τοῦ Προέδρου τῆς Γερουσίας, τῶν Ἐπαρχῶν, καὶ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους, καὶ ἡῤῃξε τοὺς μισθοὺς τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων καὶ τῶν Δημοτικῶν Συμβούλων. Μὴ δυναμένης δὲ τῆς Γερουσίας νὰ ἀποκρούσῃ ταῦτα, διότι κατὰ τὸ Σύνταγμα τὸ μισθολόγιον ἦτο ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς Βουλῆς, πρὸ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ συνόλου τοῦ νόμου, ὁ Ἀρμοστής ἄνευ λόγου διὰ διαγγέλματος διέκοψε ἐπὶ τρεῖς μῆνας τὰς ἐργασίας τῆς Βουλῆς.

Συνεκλήθη ἡ Βουλὴ τὴν 2 Δεκεμβρίου 1850, ὁ ἐναρκτήριος λόγος τοῦ Ἀρμοστοῦ ἦτο μετριοπαθής, δι' αὐτοῦ προέτρεπε Βουλὴν καὶ Γερουσίαν εἰς ἀμοιβαίαν παραχωρήσεις, ὅπως ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Συντάγματος, ἐν ὁμοφροσύνῃ βελτιώσωσι τὴν κατάστασιν τοῦ Ἰονίου λαοῦ. Συνέστησε δὲ τῇ Βουλῇ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς πρακτικὰς βελτιώσεις καὶ νὰ μὴ εἰσαγάγῃ ματαίᾳ τροπολογίας εἰς τὸ Σύνταγμα. Σπουδαῖαι συζητήσεις ἐγένοντο ἐὰν ἡ Γερουσία δικαιούται νὰ ψηφίσῃ νόμους ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς,

καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέρριψε πάσας τὰς κυβερνητικὰς πράξεις τῆς Γερουσίας καὶ ἀπέστειλε αὐτῇ τὸ καταρτισθὲν μισθολόγιον.

Τὸ αἶσθημα τῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου εἶχε σπουδαίως ἐνισχυθῇ, καὶ κατέστη ἡ γενικὴ εὐχὴ καὶ ἐπιθυμία· ὁ λαὸς ἐνθουσιωδῶς ἀνέμενε τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ Βουλὴ ἐμελλε νὰ ψηφίσῃ τὴν Ἑνωσιν. Ὁ δὲ Ἀρμοστὴς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔλαβον τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως διὰ διαγγέλματος διακοπῶσιν αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἤθελε γίνεαι τοιαύτη πρότασις.

Ἐν μιᾷ τῶν συνεδριάσεων ἣτις ἦτο καὶ ἡ τελευταία, λαβὼν τὸν λόγον ὁ Ι. Τυπάλδος Καπελέτος ἐπρότεινε τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος Ἑνωσιν τῆς Ἑπτανήσου, μόλις δὲ ἤρξατο ἀναγινώσκων τὸ ψήφισμα, ὁ γραμματεὺς τοῦ Ἀρμοστοῦ Λ. Φλαμπουριάδης ἐνεχείρισε πρὸς τὸ Πρόεδρον τῆς Βουλῆς Ρώμαν διάγγελμα τοῦ Ἀρμοστοῦ, δι' οὗ διεκόπτοντο αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς ἐπὶ ἐξ μῆνας. Τὸ ψήφισμα τοῦτο ἔφερε τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐξ ριζοσπαστῶν Βουλευτῶν ἐκ Κεφαλληνίας, τοῦ ἐκ Κερκύρας Χριστοδοῦλου Ποφάντη τῶν ἐκ Ζακύνθου Ν. καὶ Φ. Δομενεγίνων καὶ Ἀγγέλου Δεσύλλα, καὶ τοῦ ἐξ Ἰθάκης Τηλεμάχου Παῖζη.

Διαλυθείσης τῆς Θ'. Βουλῆς διετάχθησαν αἱ ἐκλογαὶ τοῦ Ι'. Κοινοβουλίου. Ἡ κατὰ τὰς ἐκλογὰς ταύτας ἐπέμβασις τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ὑποψηφίων τῆς καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς καταδίωξις τῶν ἀντιπολιτευομένων ὑπῆρξε σκανδαλωδεστάτη. Εἰς Κεφαλληνίαν ἐγένετο λυσσώδης ἀγὼν μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ ἀντιπολιτεύσεως, ἐπέτυχον δὲ πάντες οἱ ὑποψήφιοι τῆς Προστασίας.

Μεταξὺ τῶν ἐπιτυχόντων βουλευτῶν ἦτο καὶ ὁ Κων-

σταντῖνος Μεταξᾶς Εὐσταθιάδης, υἱὸς τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐπὶ τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας. Σπουδάζας οὗτος ἐν Ἰταλίᾳ τὰ νομικὰ ἀνεδείχθη εἰς τῶν διαπρεπῶν δικηγόρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διετέλεσε ἐπὶ τινὰ καιρὸν καὶ Εἰσαγγελεὺς ἐν Ζακύνθῳ.

Ἐν τῷ Ε'. Κοινοβουλίῳ ἐξελέχθη ὡσαύτως βουλευτῆς ὁ ἀδελφὸς τοῦ ρηθέντος Μαρκαντώνιος Μεταξᾶς, ὅστις καίτοι προϋτάθη παρὰ τοῦ τότε Προκαταρκτικοῦ Συμβουλίου ἐν τῷ διττῷ καταλόγῳ ὡς φίλος τῆς Προστασίας, ἐκηρύχθη φιλοτίμως ἀντιπολιτευόμενος. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξελέγη καὶ ὁ Μαρίνος Μεταξᾶς Λισαῖος ἐν τῷ Ζ' Κοινοβουλίῳ καὶ ὁ ἕτερος υἱὸς τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ, Νικόλαος Μεταξᾶς Εὐσταθιάδης ἐν τῷ Η' Κοινοβουλίῳ. Ἐν δὲ τῷ Ι' Κοινοβουλίῳ ἐξελέχθη ἐπίσης Βουλευτῆς ὁ Γεώργιος Σ. Μεταξᾶς ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Ἀγγελάτων. Καὶ οὗτοι εἰσὶν ἐκλεγέντες καὶ διατελέσαντες Βουλευταὶ ἐκ τῆς Οἰκογενείας τῶν Μεταξᾶ ἐν τοῖς Ἰονίοις Κοινοβουλίοις.

Καταρτισθείσης τῆς νέας Κυβερνήσεως Πρόεδρος τῆς Γερουσίας διωρίσθη ὁ Κανδιάνος Ρώμας, Γερουσιασταὶ δὲ ὁ Κωνσταντῖνος Μεταξᾶς Εὐσταθιάδης, ὁ Ἀλ. Δαμασκηνός, ὁ Δ. Φραγκόπουλος, ὁ Σπ. Βαλαωρίτης καὶ ὁ Β. Ζαβός. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς ὁ Π. Βράϊλας. Μεσοῦντος τοῦ Φεβρουαρίου 1851 ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν τῆς ἡ Βουλῆς, ἥς ἡ πλειοψηφία ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμίσεων. Καίτοι δὲ αἱ ἐκλογαὶ ἦσαν προσβεβλημέναι, συνεκροτήθη ἡ Βουλὴ ἀνευ νομίμου ἐξελέγξεως, καὶ παρὰ τὰς διαμαρτυρήσεις τῆς μειονοψηφίας.

Ὁ Ἀρμοστὴς ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ λόγῳ αὐτοῦ ὑπέσχετο σπουδαίας καὶ ὠφελίμους μεταρρυθμίσεις, αἵτινες ἐν γένει ἐγγυῶντο δῆθεν τὰς ἐλευθερίας τῆς Ἑπτανήσου, ἀλλὰ πράγματι διετεθεῖτο τὸ αὐτὸ ἀπεριόριστον τῶν δικαιωμά-

των τῆς Προστασίας, καὶ ἡ αὐθαίρετος ἐξουσία τοῦ Ἀρμοστοῦ ἐξασκουμένη καὶ ἀναγνωριζομένη ὑπὸ Βουλῆς ἐλευθέρως ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἐννοήσαντες καλῶς τὴν δολιότητα τῶν νέων μεταρρυθμίσεων, παρενέβαλον δυσκολίας εἰς τὴν σύνταξιν τῆς πρὸς τὸν Ἀρμοστήν ἀπαντήσεως, συνεφώνησαν δὲ μετ' αὐτῶν καὶ πολλοὶ τῶν μεταρρυθμιστῶν, οὕτως ὥστε ἡ τῆς Κυβερνήσεως πλειονοψηφία ἀπωλέσθη, ὁ δὲ Ἀρμοστής δυσανασχετῶν διὰ τὴν βραδύτητα ταύτην τῆς ἀπαντήσεως, κατέφυγεν αὐθις εἰς τὸ ἡρωικὸν φάρμακον τῆς διακοπῆς τῶν συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς ἐπὶ ἑξ μῆνας.

Συγκληθείσης εἴτα τῆς Βουλῆς τὴν 31 Μαΐου 1852, ὁ Ἀρμοστής διὰ διαγγέλματος ἐσύστησε τὴν παραδοχὴν τῶν μεταρρυθμίσεων, αἵτινες μετὰ πολλὰς θορυβώδεις συζητήσεις ἀπερρίφθησαν. Ἠγέρθη πρὸς τούτοις κατὰ τῶν μεταρρυθμίσεων ὁ λαός, ὁ τύπος, καὶ πάντες οἱ εὖ φρονοῦντες, θεωροῦντες αὐτὰς ὡς ἐπιβούλους καὶ καταστρεφούσας τὰ δικαιώματα τῶν Ἑπτανησίων καὶ τὴν προσωπικὴν ἀσφάλειαν τῶν πολιτῶν. Οὕτως ἐν τῷ Ι' Κοινοβουλίῳ δὲν ἐγένετο πλέον λόγος περὶ μεταρρυθμίσεων.

Ἐν ἔτει 1855 ὁ Ἀρμοστής Ἰωάννης Ὑοῦγγ διεδέχθη τὸν Οὐάρδον, παρὰ τούτου διετάχθησαν καὶ ἐνηργήθησαν αἱ ἐκλογαὶ τοῦ ΙΑ' Κοινοβουλίου. Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐκλογικὴ πάλη δὲν ἐγένετο, καθότι οἱ τῆς Κυβερνήσεως ὑποψήφιοι δὲν ἔσχον ἀντιπάλους. Μεταξὺ τῶν βουλευτῶν τῆς Ζακύνθου ἐξελέγη καὶ ὁ διαπρεπὴς δικηγόρος Διονύσιος Μεταξᾶς Σαντορίνης, ὅστις ὡς ἐρήθη, ἀνήκει εἰς τὸν ἐν Κεφαλληνίᾳ κλάδον τῶν Μεταξᾶ Δόρων.

Τῷ 1857 ἐσχηματίσθη ἡ Κυβέρνησις, καὶ Πρόεδρος μὲν τῆς Γερουσίας ἐγένετο ὁ Ἀλ. Δαμασκηνός, Γερουσιαστὰὶ δὲ ὁ Σπ. Βέγιας Βούλγαρης Κερκύρας, Δημήτριος Καροῦ-

σος Κεφαλληνίας, Δ. Σολομὸς Ζακύνθου, Σπ. Βαλαωρίτης Λευκάδος καὶ Ο. Μαχαιριώτης Κυθήρων, Πρόεδρος δὲ τῆς Βουλῆς ἐξελέγη ὁ ἐκ Ζακύνθου Δ. Φλαμπουριάρης.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ Γενικὸς Εἰσαγγελεὺς Δ. Κουρκουμέλης ἐν τινὶ ὑπομνήματι αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀρμοστήν καὶ τὴν Γερουσίαν, παριστάνων τὴν πρὸοδὸν τοῦ ἔθνικοῦ ρροϊήματος ἐν ταῖς μεσημβριναῖς νήσοις, αἵτινες ἔνεκα τούτου δὲν ἠδύναντο νὰ κυβερνηθῶσι, προέτεινε ὅπως ἡ Μεγάλη Βρετανία παραιτήσῃ τὰς πέντε ταύτας νήσους ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ διατηρήσῃ ὡς ἀποικιακὸν κτῆμα τὴν Κέρκυραν μετὰ τῶν Παξῶν. Τὴν ἔκθεσιν τοῦ Κουρκουμέλη διεβίβασε ὁ Ἀρμοστής Ὑοῦγγ πρὸς τὸν ἐν Λονδίνῳ ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν. Συνεπεία τούτων καὶ ἀναφορὰ πολιτῶν ὑπὲρ τοῦ χωρισμοῦ Κερκύρας καὶ Παξῶν ἐκ τῶν λοιπῶν νήσων ἐκυκλοφόρει ἐν τοῖς προαστείαις. Γενόμενα ταῦτα γνωστὰ ἐν τῇ Βουλῇ, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 20 Ἰουνίου 1857, διήγειρον τὴν ἀγανάκτησιν πάντων τῶν Βουλευτῶν καὶ ἰδίως τῶν Κερκυραίων, οἵτινες διεμαρτυρήθησαν καὶ κατεχώρισαν εἰς τὰ Πρακτικὰ τοὺς ἐξῆς λόγους τοῦ Κωνστ. Λομβάρδου. Ἡ ΙΑ'. Βουλὴ παμφηφεί διακηρύττει, ὅτι « *Μόνη* » ἐπιθυμία καὶ θέλησις αὐτῆς εἶναι ἡ *παῦσις τῆς* » Προστασίας, καὶ ἡ ἐνωσις τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς » ἐλευθέρως Ἑλλάδος. *Ὅτι τοῦτο ἕκαστος τῶν ἀντι-* » *προσώπων εἶναι ἔτοιμος νὰ υπογράψῃ, οὐχὶ ἀπλῶς* » *διὰ τῆς μελάνης, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ τοῦ αἵματός του.* » *Ὅτι ὁ ξενισμὸς οὐδέποτε θέλει εὔρει ἐν Ἑπτανήσῳ* » *ὑποστήριξιν καὶ ὅτι ἡ βία, μόνη ἡ βία, δύναται νὰ* » *μᾶς διακρατήσῃ εἰς τὴν τωρινὴν πολιτικὴν μας* » *κατάστασιν* ».

Ὁ Ἀρμοστής Ὑοῦγγ προέτρεπεν αὐθις τὸ Ὑπουργεῖον

τῆς Μεγάλης Βρεττανίας νὰ παραδεχθῇ τὴν ἀποικισμὸν Κερκύρας, καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν λοιπῶν νήσων μετὰ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ Κουρκουμέλη προτεινόμενα· ἀλλὰ τὸ Ἀγγλικὸν ὑπουργεῖον εἶχε ἀποφασίσει τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ ἀποστολὴν τοῦ διασήμεου πολιτικοῦ ἀνδρὸς Γλάδστωνος πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων, καὶ πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν καταλληλοτέρων μέσων πρὸς συμβιβασμὸν τῶν Ἑπτανησίων μετὰ τῆς Προστάτιδος Δυνάμεως. Ἐν τούτοις τὸ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Λαβουσέρ ἔγγραφον τοῦ Ὑούγγ περὶ ἀποικισμοῦ Κερκύρας, εἶχε δημοσιευθῇ ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς ἐφημερίσιν. Ἐκ τούτου ὀργισθεὶς ὁ Ἀρμοστής, (διότι ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη τὸ ἔγγραφον, ὅπερ διήγειρε τὴν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τῆς χώρας καὶ ἐξαιρέτως τῶν Κερκυραίων), παρητήθη καὶ διωρίσθη ὁ Γλάδστων ἐκτακτὸς Ἀρμοστής εἰς τὴν Ἑπτανήσον.

Τὴν 12 Νοεμβρίου 1858 ἀφίκετο ὁ Γλάδστων εἰς Κέρκυραν καὶ τὴν ἐπιούσαν προσῆλθεν εἰς τὴν Γερουσίαν, ἔνθα ἀνεγνώσθη τὸ περὶ ἀποστολῆς αὐτοῦ ἔγγραφον τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας. Λαβὼν εἶτα τὸν λόγον Ἰταλιστὴ ἀνέπτυξε τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, τούτέστι νὰ ἐξετάσῃ τίνι τρόπῳ ἡ Μεγάλη Βρεττανία δύναται εὐλικρινῶς καὶ εὐόρκως νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ ἑαυτῆς καθήκοντα πρὸς τοὺς Ἰονίους, ἀποφεύγων οἰονδήποτε ζήτημα δυνάμενον νὰ διαταράξῃ τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις, ἃς καθιέρωσεν ἡ συμφωνία τοσούτῳ μεγάλων Κρατῶν, μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῶν Ἰονίων Νήσων.

Ἐλθὼν ὁ Γλάδστων εἰς συνεντεύξεις μετὰ τῶν διασημοτέρων προσώπων ἐν Κερκύρᾳ, παρ' ὧν ἐν γένει ἤκουσεν ὅτι ὁ λαὸς ἐπιθυμεῖ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν, ἀπῆντα ὅτι ἐκτιμᾷ καὶ ἐπαινεῖ τὸ Ἐθνικὸν τῆς Ἑπτανή-

σου αἰσθημα, ἀλλ' ὅτι ἡ Μ. Βρεττανία προτίθεται μόνον νὰ χορηγήσῃ ριζικὰς μεταρρυθμίσεις.

Μετὰ ταῦτα ὁ Γλάδστων μετέβη εἰς τὰς ἄλλας νήσους. Εἰς Κεφαλληνίαν οἱ ριζοσπάσται καὶ ἀφοσιωμένοι εἰς τὴν Προστασίαν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, πᾶσαι αἱ Ἀρχαὶ καὶ αὐτοὶ οἱ Βουλευταὶ ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως καὶ κατὰ τῶν μεταρρυθμίσεων. Τὰ αὐτὰ συνέβησαν καὶ εἰς Ζάκυνθον. Εἰς μάτην δὲ συνεδούλευσεν ὁ Γλάδστων ὅτι ἡ παραδοχὴ τῶν μεταρρυθμίσεων δὲν ἤθελε συνεπάγῃ νέον τι κώλυμα ἢ δεσμὸν τοῖς Ἰονίοις, ἀλλ' ἀπλῶς σεβασμὸν πρὸς τὴν συνθήκην τῶν Παρισίων. Ἐκ Ζακύνθου μετέβη ὁ Γλάδστων εἰς Ἀθήνας καὶ ἐκεῖθεν ἐπέστρεψε κατ' εὐθείαν εἰς Κέρκυραν.

Συνελθούσης τῆς ΙΑ'. Βουλῆς εἰς ἑκτακτον Σύνοδον τὴν 13 Ἰανουαρίου 1859, οἱ Βουλευταὶ ὑπέβαλον παράστασιν, δι' ἧς διεκήρυττον ὁμοφώνως ὅτι ἡ ὁμόθυμος θέλησις τοῦ Ἰονίου Λαοῦ εἶναι καὶ ἔσεται ἡ Ἐνωσις ἀπάσης τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἀρμοστής Γλάδστων τηλεγραφικῶς κοινοποιήσας πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν Ὑπουργεῖον τὴν παράστασιν τῆς Βουλῆς, καὶ λαβὼν τὴν ἀπάντησιν, ἐπαρουσιάσθη τὴν 5 Φεβρουαρίου ἐνώπιον αὐτῆς, ἀνεκοίνωσεν, ὅτι ἡ Βασίλισσα δὲν ἐννοεῖ νὰ παραιτηθῇ τῆς Προστασίας, οὐδὲ δύναται νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν αἴτησιν τῆς Βουλῆς εἰς τὰς Δυνάμεις. Μετὰ ταῦτα διὰ διεξοδικωτάτου λόγου ἐξέθηκε τὰς μεταρρυθμίσεις, ὧν αἱ κυριώτεραι βάσεις ἦσαν, ὑπεύθυνον Ὑπουργεῖον — Γερουσία — Βουλὴ — Ἀρμοστής θέτων ἀπλῶς τὸ θεθεώρηται εἰς τοὺς νόμους.

Μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἡ Βουλὴ ἀπέρριψε τὰς μεταρρυθμίσεις, ὁ δὲ Γλάδστων ἐκφράσας ἐπὶ τούτῳ τὴν λύπην αὐτοῦ, ἐκήρυξε τὴν λῆξιν τῆς Ἐκτάκτου Συνόδου τοῦ ΙΑ' Κοινοβουλίου.

Τὸν Γλάδστωνα διεδέχθη ὁ Ἀρμοστής Στόρξ, τὴν δὲ 1 Μαρτίου 1859 συνήλθεν ἡ ΙΑ'. Βουλὴ εἰς τακτικὴν Σύνοδον, καθ' ἣν οὐδὲν ἄξιον λόγου συνέβη. Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι βουλευταί, κύριοι τοῦ πεδίου, ἀπέρριπτον πᾶσαν τῆς Προστασίας πρότασιν, ὃ δὲ Ἀρμοστής Στόρξ ἐπέστρεψε πᾶν ἔγγραφον ἀφορῶν τὴν Ἑνωσιν. Καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ συνταγματικὴ Περίοδος τοῦ ΙΑ'. Κοινοβουλίου.

Αἱ ἐκλογαὶ τοῦ ΙΒ'. Κοινοβουλίου ἐγένοντο ἐλευθέρως καὶ ἄνευ ἐπεμβάσεων τῆς Κυβερνήσεως, ὥς ἐκ τούτου οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκλεχθέντων Βουλευτῶν ἦσαν ἀντιπολιτευόμενοι. Ἡ Κεφαλληνία ἐξέλεξε τοὺς ἡγέτας τῶν ριζοσπαστῶν Ἡλίαν Ζερβόν, Γεράσιμον Λιβαδάν καὶ Ἰωσήφ Μομφερράτον καὶ ἑτέρους ἀνεξαρτήτους καὶ ἀκεραίου χαρακτῆρος ἄνδρας, ἐν οἷς καὶ τὸν Ἀναστάσιον Καίσαρος Μεταξάν. Πρόεδρος τῆς Γερουσίας διωρίσθη ὁ Κόμης Δημήτριος Καροῦσος, εἷς τῶν ἱκανωτέρων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑπτανήσου καὶ Γερουσιαστὴς ὁ Κωνσταντῖνος Ν. Ἀννίνος Κεφαλληνίας, Ἀλ. Δαμασκηνὸς Κερκύρας, Γ. Μεσσαλᾶς Ζακύνθου, Γ. Καλκάνης Λευκάδος καὶ Χ. Μουρίκης τῶν μικρῶν νήσων. Ἡ Βουλὴ δὲ ἐξέλεξε παμφηρεῖ Πρόεδρον μὲν τὸν Ζερβόν, Ἀντιπρόεδρον δὲ τὸν Μομφερράτον. Ἡ Σύνοδος τῆς Βουλῆς ὑπῆρξε θορυβωδεστάτη, ὃ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Γερουσίας ἀπεπειράθη νὰ εἰσαγάγῃ διὰ τῆς λέξεως *Βελτιώσεις*, διαφόρους τροπολογίας πρὸς περιορισμὸν τῶν ἐξουσιῶν τῆς Προστασίας καὶ συναδούσας πρὸς τοὺς τύπους αὐτονόμου Κυβερνήσεως, ἀλλ' εἰς μάτην. Μάταιαι ἀπέβησαν ἐπίσης αἱ προσπάθειαι τοῦ Προέδρου Ἡλία Ζερβοῦ καὶ τοῦ Ἰωσήφ Μομφερράτου πρὸς ἀναστολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ ζητήματος τῆς Ἑνώσεως. Οἱ ριζοσπᾶσται οὐδεμίαν βελτίωσιν ἢ Κυβερνητικὴν τροπολογίαν παρεδέχοντο θεωροῦντες ταύτην ὡς κώλυμα πρὸς ἐπι-

τευξιν τοῦ Ἐθνικοῦ σκοποῦ, ἀλλ' ἐπέμενον ἀναλογιζόμενοι ὅτι διὰ τῆς παραλυσίας τῆς Διοικήσεως ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἤθελεν ὑποχρεωθῇ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς νήσους.

Περὶ τὰ τέλη τῆς Α' Συνόδου ἡ ΙΒ' Βουλὴ συνέταξε *παράστασιν* πρὸς τὴν Βασιλισσαν Βικτωρίαν, δι' ἧς διεβιβάζετο ἐκθεσις ἀπευθυνομένη πρὸς τοὺς Ἡγεμόνας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, Γαλλίας, Ρωσίας, Αὐστρίας, Πρωσίας καὶ Ἰταλίας, καὶ ἀποφαινομένη περὶ τῆς Ἑνώσεως τοῦ Ἰονίου Κράτους μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἀρμοστής ὅμως διὰ διαγγέλματός του ἐπέστρεψε τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἰς τὴν Βουλὴν, ἀποποιηθεὶς νὰ ὑποβάλλῃ ταῦτα εἰς τὴν Ἀνασσαν, καθότι αὕτη διεδήλωσε κατὰ τὸ ἔτος 1859, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀπευθύνῃ ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ οὐδεμίαν αἴτησιν πρὸς ὑποστήριξιν τοιούτου ζητήματος.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ Βουλὴ κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς συνεδρίαν τῇ 14 Μαΐου 1862, ἀπηύθυνε εἰς τὴν Βασιλισσαν *νέαν Παράστασιν*, οἰοεὶ διαμαρτύρησιν κατὰ τοῦ Ἀρμοστοῦ τοῦ μὴ δεχθέντος τὰ ρηθέντα ἔγγραφα τῆς Βουλῆς, ἅτινα ἐψήφισεν ἐν τῷ κυριαρχικῷ αὐτῆς δικαιώματι περὶ τῆς Ἐθνικῆς τοῦ λαοῦ ἀποκαταστάσεως, ἀπεδείκνυε δὲ δι' αὐτῆς ὅτι προφανῶς παρεβίαζε τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος. Καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ πρώτη καὶ μόνη τῆς Βουλῆς ταύτης Σύνοδος. Τὰ δὲ Πρακτικὰ αὐτῆς εἰσὶν ἄξια μελέτης, διότι πλεῖστοι βουλευταὶ ἀνεδείχθησαν ρήτορες, καὶ αἱ ἀγορεύσεις των περιποιῶσι τιμὴν εἰς τὴν Ἰόνιον Ἀντιπροσωπείαν.

Οὐχ ἥττον καὶ αὐτὸς ὁ Γλάδστων μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποστόλης του, συνεβούλευσε τῇ Ἀγγλικῇ Κυβερνήσει νὰ παραιτηθῇ τῆς Προστασίας, καὶ δὴ ἀπεφασίσθη ἔκτοτε ἡ Ἑνωσις ἀνεμένετο δὲ ἡ κατάλληλος πρὸς τοῦτο περίστασις, ἥτις μετ' οὐ πολὺ ἔμελλε νὰ παρουσιασθῇ παρὰ τὰς προσδοκίας πάντων ἐν αὐτῷ τῷ Ἑλληνικῷ Βασιλείῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

‘Η ἐν Ἀθήναις ἐπανόστασις τοῦ Ὀκτωβρίου 1862. — Ἐξώσις τοῦ Ὁθωνος. — ‘Η Β’ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὴ Συνέλευσις. — Ἐκλογὴ Ἀλφρέδου ὡς βασιλέως τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ μὴ παραδοχὴ αὐτοῦ. — Γεώργιος ἐκ Δανίας βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων. — Ἐνωσις τῆς Ἐπτανήσου.

Αἱ πλεῖσται τῶν στάσεων αἰτινες ἐγένοντο ἐν Ἑλλάδι μετὰ τὴν καθιέρωσιν τοῦ Συντάγματος, εἶχον ὡς λόγον τὰς ἐκλογικὰς ἐπεμβάσεις. Αἱ τῆς Βουλῆς πλειονοψηφαί ἐπετυγχάνοντο διὰ τῶν δολιεύσεων καὶ παρανομιῶν τῆς Κυβερνήσεως· οὕτως ὁ Ὁθων προσεπάθει νὰ μηδενίσῃ τὸ Σύνταγμα, καὶ νὰ διορίσῃ ἐκάστοτε ὡς Ὑπουργοὺς οὐχὶ τοὺς ἐκ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ ἔθνους ὑποδεικνυομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς ἰδίας αὐτοῦ θελήσεως. Καὶ οἱ ἄνδρες μὲν οὗτοι ἦσαν φιλοπάτρως καὶ ἐνεπνέοντο ὑπὸ τῶν ἀγαθοτέρων προθέσεων, ἔφερον καὶ ἐνδοξα ὀνόματα, οἷος ὁ Κανάρης, ὁ Κουντουριώτης, ὁ Κριεζῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Μιαούλη. Ἀλλ’ οὗτοι εἶχον μόνον τὸν τίτλον τοῦ Πρωθυπουργοῦ, διότι οὔτε τοὺς συν-υπουργοὺς αὐτῶν ἐξέλεγον, οὔτε τὴν πολιτικὴν ἱκανότητα καὶ τὴν πείραν ἐκέκτηντο, ἵνα διευθύνωσι τὸ Κράτος· ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Ὁθων παρέδιδε κατὰ τύπους αὐτοῖς τὴν ἐξουσίαν, αὐτὸς δὲ κατ’ οὐσίαν ἐκυβέρνηα. Ἐνεκα τούτου ἡγέρθη βαθμηδὸν ἡ γενικὴ ἀγανάκτησις, καὶ ἐσχηματίσθη ἰσχυρὰ ἀντιπολίτευσις κατὰ τῆς δυναστείας.

Ὁ Ὁθων ἐπέτυχε μὲν νὰ καταστείλῃ ἅπαντα τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἔρευσε ἀδελφικὸν αἷμα ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἐν Κύνῳ καὶ ἡ κατὰστασις τῆς χώρας ἦτο ἐκρυθμός. Ἐπελθούσης δὲ ὑπουργικῆς κρίσεως,

τὸ ὑπὸ τὸν Α. Μιαούλην ὑπουργεῖον παρητήθη, ὁ δὲ Βασιλεὺς προσεκάλεσε τὸν Κ. Κανάρην· ἀλλ’ ὁ ὑπουργικὸς συνδυασμὸς ὃν ὑπέβαλε, μὴ ἀνταποκρινόμενος εἰς τὰς περιστάσεις τῆς Πατρίδος, δὲν ἐγένετο δεκτός, συνεπῶς ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς ἐντολῆς. Καλέσας εἶτα ὁ Βασιλεὺς τὸν ἀντιστράτηγον Ἰωάννην Κολοκοτρώνην, ἐσχηματίσε τὸ τελευταῖον Ὑπουργεῖον τὴν 26 Μαΐου 1862, ὡς ἐξῆς· Κολοκοτρώνης Πρωθυπουργὸς καὶ ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, Ν. Θεοχάρης τῶν Ἐξωτερικῶν, Ε. Ἡλιόπουλος τῆς Δικαιοσύνης, Δ. Χατσίσκος τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, Δ. Λεβίδης τῶν Οἰκονομικῶν, Σπυρομήλιος τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Ν. Μέξης τῶν Ναυτικῶν. Βραδύτερον δὲ διωρίσθη ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ Ν. Δραγούμης, καὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὁ Π. Γ. Βάρβογλης. Τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο ἔλαβε ῥητὴν ἐντολὴν παρὰ τοῦ Βασιλέως νὰ ὑποβάλλῃ αὐτῷ ὅσον τάχιον τὸ περὶ Ἐθνοφυλακῆς Νομοσχέδιον, ὡς καὶ Νομοσχέδιον ἐξασφαλίζον τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος τῶν πολιτῶν.

Συγκληθείσης τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας εἰς ἑξακτον σύνοδον, ἐτροποποιήθη ὁ περὶ βουλευτικῶν ἐκλογῶν Νόμος, ἐψηφίσθη ὁ τῆς Ἐθνοφυλακῆς ὑπ’ ἀμφοτέρων τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων καὶ προσεχῶς ἐμελλε αὕτη νὰ διοργανωθῇ.

Διὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης μεταβολῆς κατευνάσθη ἐπ’ ὀλίγον ὁ ἐσωτερικὸς σάλος, καὶ ἡ νέα Κυβέρνησις ἤρξατο νὰ ἐργάζεται καὶ αὖθις ὑπὲρ τῆς μεγάλης ιδέας. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Βασιλεὺς ἐπεμψεν εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν διαφόρους ἀποστολοὺς ἵνα πείσωσι τοὺς εὐπόρους Ἑλληνας νὰ συνδράμωσι διὰ χρημάτων, ἀλλ’ οὗτοι δὲν ἐπέισθησαν. Ὁ Γαριβάλδης ὑπεσχέθη νὰ συμπράξῃ τότε μόνον, ὅταν μεταξὺ Ὁθωνος καὶ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐπέλθῃ πλήρης ὁμό-

νοια. Ὁ δὲ Ἀγγλος Πρεσβευτὴς ἐν Ἀθήναις παντὶ σθένει προσεπάθησε ὅπως ἀποτύχη πᾶσα μεταξὺ Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων συνεννόησις.

Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἐδυσανασχέτουν καὶ ἐζήτουν ἡγέτην τῆς μελετωμένης ἐπαναστάσεως, ὡς κατάλληλος πρὸς τοῦτο ὑπεδείχθη ὁ ἐξ Ὑδρας Δημήτριος Γ. Βούλγαρης Γερουσιαστής, ὅστις συνεννοήθη μετὰ τοῦ ἐκ Πατρῶν Βενιζέλου Ρούφου καὶ τοῦ στρατηγοῦ Θεοδώρου Γρίβα, καὶ οὕτως ἐγένοντο Ἡγέται, περίξ δ' αὐτῶν συνεσπειρώθησαν πάντες οἱ τὸν Ὄθωνα ἀντιπολιτευόμενοι.

Τὰ τῆς συνωμοσίας προώδευον καὶ ἐν γνώσει τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς πεποιθὼς ὅτι ὁ λαὸς δὲν ἀνεμινύετο εἰς ταῦτα, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ περιοδεῖαν ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα. Ἀπέπλευσαν ὅθεν ἐκ Πειραιῶς οἱ Βασιλεῖς μετὰ τῆς συνοδείας αὐτῶν τὴν 2 Ὀκτωβρίου 1862 ἐπιβάντες ἐπὶ τοῦ ἀτμοδρόμωνος «Ἀμαλίας». Οἱ Βασιλεῖς ὑπεδέχοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐνθουσιωδῶς εἰς πλεῖστα παράλια μέρη, μετέβησαν εἰς Γύθειον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σπάρτην ἔφιπποι, διὰ δὲ τοῦ Ταυγέτου ἀφίκοντο εἰς Καλάμας, ἔνθα ὁ λαὸς συνωθεῖτο μετ' ἀκράτου ἐνθουσιασμοῦ περίξ τῶν Βασιλέων.

Ὁ Θεόδωρος Γρίβας ἐν τούτοις συνεννοημένος μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ἐπαναστατῶν, ἡγείρε πρῶτος τὴν ἐπανάστασιν ἐν Ἀκαρνανίᾳ τὴν 4 Ὀκτωβρίου, εἴτα δὲ ἐπανεστή τὸ Μεσολόγγιον καὶ μετ' οὐ πολὺ αἱ Πάτραι. Τὸ ὑπουργεῖον πληροφορηθὲν τὰ γενόμενα, ἀπέστειλεν ἀμέσως διὰ δύο ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας 700 ἄνδρας ὑπὸ τὸν φρούραρχον Ἀθηνῶν συνταγματάρχην Τρ. Λαζαρέτον, ὅστις διῆλθεν ἐκ Καλαμῶν ἵνα λάβῃ τὰς διαταγὰς τοῦ Βασιλέως. Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ στρατοῦ εἰς Πάτρας, κατὰ τὸν διάπλουν οἱ στρατιῶται ἐστασίασαν κατὰ

τοῦ Λαζαρέτου καὶ ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῆς ἐπαναστάσεως.

Τὸ Ὑπουργεῖον ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Βασιλέα ὄντα εἰς Λιμένιον πάντα ταῦτα, καὶ ὅτι ἐν τῇ πρωτευούσῃ ὥσαύτως διεκινδύνευε νὰ διαταραχθῇ ἡ τάξις, συνεπῶς ὁ Βασιλεὺς ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας.

Ἡ ἐπανάστασις ἤδη ἐπεκτείνετο εἰς Ἀκαρνανίαν, Ἀχαΐαν, Ἡλίδαν καὶ Κόρινθον, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐξαπέστειλε στρατιωτικὴν δύναμιν καὶ χρήματα πρὸς στρατολογίαν κατὰ τῶν ἐπαναστατῶν. Ἐν ὑπουργικῇ δὲ συμβουλίᾳ προταθείσης τῆς συλλήψεως τοῦ Δ. Βούλγαρη καὶ Θ. Ζαΐμη, ὁ Πρωθυπουργὸς ἀπέκρουσε ταύτην. Ἐλάβεν ἐπίσης ἡ Κυβέρνησις τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν Ἀνακτόρων καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης.

Κατὰ τὴν πρωίαν τῆς 10^{ης} Ὀκτωβρίου ἡ Κυβέρνησις διέταξε τὴν σύλληψιν πολλῶν πολιτῶν θεωρουμένων ὡς ὑπόπτων. Ὁ Δ. Βούλγαρης τότε ἐπείσθη ὀριστικῶς νὰ δεχθῇ τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ νὰ λάβῃ συνεπικουρον τὸν ταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ Δ. Παπαδιαμαντόπουλον, ὅστις κατηχήσας καὶ παρασκευάσας τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀξιωματικούς καὶ στρατιώτας, περὶ τὴν 9 Μ. Μ. ἔσυρε τὰ ὀρεινὰ πυροβόλα ἐξω τοῦ στρατῶνος, παρέταξεν εἰς γραμμὴν τοὺς στρατιώτας καὶ ἔδωκε τὸ σύνθημα. Τὸ δὲ πεδινὸν πυροβολικὸν εἶχεν ἤδη τάξει ἡ Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Σ. Πετμεζᾶν πρὸ τῶν ἀνακτόρων πρὸς φρούρησιν αὐτῶν.

Ἐν τῇ πόλει ἤκούοντο συχνοὶ πυροβολισμοί, τὴν δὲ 10 ὥραν Μ. Μ. ἔπαυσαν, καὶ γενικὴ ἐπεκράτει ἡσυχία. Ταυτοχρόνως ὁ Παπαδιαμαντόπουλος ἀπέσυρε τὰ πυροβόλα καὶ περιώρισε τοὺς στρατιώτας ἐντὸς τοῦ στρατῶνος. Σπεύσας δὲ ἐκεῖσε ὁ ὑπουργὸς Σπυρομήλιος συνοδευόμενος ὑπὸ πινων χωροφυλάκων, δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὸν στρατῶνα φοβούμενος μήπως συλληφθῇ, ἀλλ' ἔδωκε διαταγὰς τινάς.

Ἄλλὰ περὶ τὸ μεσονύκτιον οἱ Σκαπανεῖς ἀποπέμ-
πουσι τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Μάνον, ἐλευθερώνουσι τὸν ἐν τῷ
στρατῶνι αὐτῶν κρατούμενον ὑπολοχαγὸν Διαμαντίδην,
καὶ τίθενται ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀξιωματι-
κῶν Ἀγγελινίδου καὶ Βούρβαχη, ὁπλίζονται καὶ ἐξελθόν-
τες τοῦ στρατῶνος πυροβολοῦσι, ζητωκραυγάζοντες ὑπὲρ
τῆς ἐπαναστάσεως. Σπεύδουσι συνάμα οἱ νεαροὶ ἐπαναστά-
ται εἰς τὰς κρύπτας τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, παραλαμβά-
νουσι καὶ ὄσους καθ' ὁδὸν ἀπήντων πολίτας καὶ ὁδηγοῦσιν
αὐτοὺς εἰς τὸν στρατῶνα τοῦ πυροβολικοῦ, ἔνθα συνηθροί-
σθη ἅπας ὁ στρατὸς ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ Παπαδιαμαντοπού-
λου, ἐντὸς δὲ δύο ὥρῶν οἱ ἐπαναστάται γίνονται κύριοι
τῶν Ἀθηνῶν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως.

Ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ στρατῶνος τοῦ πυροβολικοῦ ὁ Ἐ-
παμεινώνδας Δεληγεώργης ἔγραψεν ἐπὶ πυροβόλου καὶ ἀνέ-
γνωσε ψήφισμα περὶ καταργήσεως τῆς Βασιλείας τοῦ Ὁ-
θωνος, περὶ συγκαλέσεως Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ περὶ
συστάσεως Προσωρινῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν Δ. Βούλγα-
ρην, Κ. Κανάρην καὶ Β. Ρούφον.

Ἀπόντος δὲ τοῦ Ρούφου εἰς Πάτρας, ὁ Βούλγαρης καὶ
ὁ Κανάρης μεταβάντες εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐσχημάτισαν
τὸ ὀκταμελὲς Ὑπουργεῖον ὡς ἐξῆς· Θ. Ζαΐμης ὑπουργὸς ἐπὶ
τῶν Ἑσωτερικῶν, Τ. Μαγγίνας ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, Α.
Κουμουνδοῦρος ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, Δ. Μαυρομιχάλης ἐπὶ
τῶν Στρατιωτικῶν, Α. Διαμαντόπουλος ἐπὶ τῶν Ἐξωτε-
ρικῶν, Δ. Καλλιφρονᾶς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, Ἐπ. Δεληγε-
ώργης ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ Β. Νικολόπουλος ἐπὶ
τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Οὕτως ἡ ἀντιπολίτευσις ἡ ἐκ τῆς μειονοφηφίας τοῦ
Ἑθνους πηγάσασα κατήργησε τὴν Βασιλείαν τοῦ Ὁθω-
νος, ὅπως συνέβη καὶ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1848, καὶ ὡς

συνήθως συμβαίνει ἐν ταῖς πολιτικαῖς μεταβολαῖς τῶν ἐλευ-
θέρων ἐθνῶν. Ἡ ἔξωσις τοῦ Ὁθωνος, ὡς ἀπεδείχθη, ἦτο
ἔργον φατριῶν τινῶν ὑπὸ φιλαρχικοῦ πνεύματος ἐλαυνομέ-
νων καὶ οὐχὶ αὐτοῦ τοῦ Ἑθνους.

Περὶ τὴν δειλὴν τῆς 11^{ης} Ὀκτωβρίου, ὅτε ἀφίκοντο οἱ
βασιλεῖς ἔξωθεν τοῦ Πειραιῶς, πρῶτος ἔσπευσεν εἰς προῦ-
πάντησιν αὐτῶν ὁ Γάλλος Ναύαρχος Τουσάρτ, καὶ εἶτα
πάντες οἱ Πρέσβεις, οἵτινες συνεβούλευσαν τὸν Βασιλέα νὰ
ἀναχωρήσῃ. Ὁθεν ὁ ἀτυχὴς Ὁθων διέταξε τὸν Κυβερνή-
την τοῦ ἀτμοδρόμονος Λ. Μπαλάσκαν νὰ μεθορμίσῃ εἰς
Σαλαμῖνα ἔνθα οἱ Βασιλεῖς διενυκτέρευσαν. Τὴν ἐπιού-
σαν 12 Ὀκτωβρίου ἐξέδωκεν ὁ βασιλεὺς προκήρυξιν, ἥτις
ὁμῶς ἐδημοσιεύθη μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰς Κέρκυραν, ἀκο-
λούθως ἐπιβιβάσθέντες οἱ βασιλεῖς ἐπὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ πλοίου
«Σκύλλα» ἀπεχαιρέτισαν διὰ παντὸς τὴν Ἑλλάδα.

Τὴν 10 Δεκεμβρίου 1862 ἐγένετο πανηγυρικῶς ἡ ἐναρξίς
τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἀλλὰ μὴ οὔσης ἀπαρτίας οὐδὲν
ἔπραξεν, μόλις δὲ τὴν 17 Ἰανουαρίου 1863 ἤρξατο τακτι-
κῶς τῶν ἐργασιῶν τῆς. Προέβη εἰς τὰς ἀρχαιρεσίας αὐτῆς
καὶ ἐξέλεξε Πρόεδρον τὸν Ζ. Βάλβην. Μετ' οὐ πολὺ δὲ
διηρέθησαν οἱ Πληρεξούσιοι εἰς τρία διακεκριμένα κόμματα,
τὸ τῶν *Πεδινῶν*, τοῦ ὁποίου ἡγέται ἀνεδείχθησαν ὁ Δη-
μήτριος Βούλγαρης καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας Δεληγεώργης, τὸ
τῶν *Ὀρεινῶν*, οὗ προεξείρχον ὁ Κ. Κανάρης, ὁ Δημήτριος
Γρίβας καὶ ὁ Ἀλ. Κουμουνδοῦρος καὶ ἡ ὁμὰς τῶν *Ἐκλε-
κτικῶν*, ἐν οἷς ὁ Θ. Ζαΐμης, ὁ Ζ. Βάλβης, ὁ Σπ. Τρικούπης,
καὶ ἄλλοι λογάδες ἄνδρες τῶν ὁποίων ἡ διαλλακτικὴ ἐπί-
δρασις ἐν κρίσιμοις στιγμαῖς ἀπέβη ὠφελιμωτάτη. Κατα-
θεσάσης δὲ τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐξουσίαν, ἡ
Συνέλευσις μετὰ πολλὰς συζητήσεις ἐψήφισε ὅτι ἡ τρι-
ανδρία θέλει ἐξακόλουθῇ διαχειριζομένη τὴν ἐκτελεστι-

κὴν ἐξουσίαν, μέχρις οὗ ἡ Συνέλευσις διαθέσῃ ἄλλως τὰ κατ' αὐτήν, ἡ δὲ Προεδρεία τῆς Κυβερνήσεως ἀπεφασίσθη ἵνα χωρῇ κατὰ δεκαήμεριαν διαδοχικῶς.

Σκεπτομένη ἡ Κυβέρνησις περὶ εὐρέσεως Βασιλέως καὶ συνειδυῖα, ὅτι εἰάν ἐξελέγετο Βασιλεὺς ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς δυναστείας, τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον σπουδαίως ἐνισχύετο, προσλαμβάνον τὴν Ἑπτάνησον, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Ἥπειρον, τὴν Κρήτην καὶ ἑτέρας χώρας, ὑπεκίνησε τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Ἀλφρέδου δουκὸς τοῦ Ἐδιμβούργου, δευτεροτόκου υἱοῦ τῆς Βασιλίσσης τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἄν δὲ τὸ πολιτικὸν τοῦτο σχέδιον ἐπραγματοποιεῖτο, βεβαίως ἡ Ἑλλάς ἤθελε γίνεαι κραταῖον Βασίλειον, ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτρέψωσιν ἡ τε Γαλλία καὶ ἡ Ρωσία τὴν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου ἀνάβασιν Ἀγγλοῦ ἡγεμονόπαιδος, διότι ἡ Συνθήκη τοῦ 1830 ἀπέκλειε τοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδος τὰ μέλη τῶν βασιλευόντων οἰκῶν τῶν Προστατῶν Δυνάμεων. Φοβουμένη δὲ ἡ Ἀγγλία μήπως ἡ Ἑλλάς ἤθελεν ἐκλέξει τὸν Ρῶσον πρίγκηπα Λεϊχτεμβέργ, ἔλαβε τὴν πρωτοβουλίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, καὶ ἐκοινοποίησε πρὸς τὰς ἑτέρας δύο συμμάχους Δυνάμεις τὰ τῆς Συνθήκης τοῦ 1830, καὶ ὑπέγραψαν τότε νέον πρωτόκολλον, δι' οὗ ἀπεκλείοντο ἀμφότεροι οἱ πρίγκηπες ἐκ τοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐπεμψεν ἑκτακτον ἀπεσταλμένον εἰς Ἀθήνας τὸν Ἑλλιοτ, ὅστις δι' ὑπομνήματος εἰς τὴν Προσωρινὴν Κυβέρνησιν, συνεβούλευσεν, «ὅπως ἡ Συνέλευσις τηρήσῃ τὴν Συνταγματικὴν Μοναρχίαν, ἀπέχῃ πάσης ἐπιδράσεως κατὰ τῶν ὁμόρων Κρατῶν, καὶ ἐκλέξῃ Βασιλέα μὴ ὑποκείμενον εἰς ἐξαιρέσιν, ἡ δὲ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα ἦτο εὐδιάθετος νὰ ἐνισχύσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Μοναρχίαν παραχωροῦσα τὴν Ἑπτάνησον, ὅπως

σχηματίσῃ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐν ἡνωμένον Κράτος».

Ἀλλὰ τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Ἀλφρέδου ἡσπάσθη ἐνθουσιωδῶς ὁ Ἑλληνικὸς λαός, καὶ παμψηφεί ἐξέλεξεν αὐτὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ δὲ Συνέλευσις τῆς 22 Ἰανουαρίου 1863 μετὰ τὴν ἐξέλεξιν τῶν βιβλίων τῆς ψηφοφορίας, ἐξαγαγοῦσα τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι, ἐπὶ 244,202 ψηφοφορησάντων, ὁ ἡγεμονόπαις Ἀλφρέδος ἔλαβε 230,016 ψήφους, διὰ ψηφίσματος ἐκήρυξε αὐτὸν Συνταγματικὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, ὅπερ παρεδέξαντο οἱ Πληρεξούσιοι δι' ἀνευφημιῶν καὶ ζητωκραυγῶν. Αὐθημερὸν δὲ ἐχαιρετίσθη ἡ ἀναγόρευσις τοῦ Ἀλφρέδου ἐν Ἀθήναις διὰ ἑκατὸν καὶ ἐνὸς κανονοβολισμοῦ, καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ ἦτο ἀπερίγραπτος.

Τοῦ περὶ ἀναγορεύσεως τοῦ Ἀλφρέδου ψηφίσματος διαβιβασθέντος παρὰ τοῦ ἐν Λονδίνῳ ἐπιτετραμμένου Χ. Τρικούπη εἰς τὴν Βασίλισσαν Βικτωρίαν, ὁ ὑπουργὸς Ρῶσσελ ἀπήντησεν «ὅτι ἡ Α. Μ. εἶναι ἡναγκασμένη ὑπὸ τῶν διπλωματικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Στέμματος αὐτῆς καὶ ὑπὸ ἄλλων σπουδαίων σκέψεων ν' ἀποποιηθῇ δι' ἑαυτὴν καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τὴν διακεκριμένην ταύτην τιμὴν καὶ ὅτι ἡ Α. Μ. καὶ ἅπανα ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια θέλουσι ἀναπολεῖ πάντοτε μετ' εὐχαριστήσεως καὶ υπερηφανείας τὴν αὐθόρμητον ψηφοφορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν οὖσαν συνάμα τόσῳ ἐντιμὸν διὰ τοὺς προσφέροντας τὸ στέμμα, καὶ τόσῳ εὐχάριστον διὰ τὴν Βασίλισσαν καὶ τὸν Βασιλόπαιδα Ἀλφρέδον πρὸς ὃν ἡ προσφορά ἐγένετο».

Καίτοι περιεμένετο ἡ ἀποποίησις τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, οὐχ ἦττον γενικὴ ἦτο ἡ δυσἀρέσκεια τοῦ λαοῦ, καὶ αὕτῃ ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις διετέλει εἰς δυσχερῆ θέσιν μαθοῦσα ὅτι, ἀπεποιήθη καὶ αὐτὸς ὁ παρὰ τῆς Ἀγγλίας προτεινόμενος Δουὲς τοῦ Κοβούργου Ἑρνέστος.

Ἄτυχως μετ' οὐ πολὺ ἐπῆλθε ρῆξις μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, καὶ τὴν 8 Φεβρουαρίου 1863 ὁ στρατὸς ἐστασίασε κατὰ τοῦ Βούλγαρη, ὃν ὑπώπτευεν ὅτι ἐσχόπει νὰ γίνῃ δικτάτωρ! Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπεκράτει ἀληθῆς τρομοκρατία ἐν Ἀθήναις, ἡ ὅψις τῆς πόλεως ἦτο ἀπαισία, τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα ἐκλείσθησαν, οἱ δὲ κάτοικοι περίφοβοι ἔμενον οἶκοι, καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς ἦτο ζοφώδης. Ἐν τοσούτῳ παραιτηθέντων τοῦ τε Κ. Κανάρη καὶ τοῦ Β. Ρούφου, ἡ Συνέλευσις κατέλυσε τὴν Προσωρινὴν Κυβέρνησιν καὶ ἀνέλαβε τὴν Ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἐξέλεξε δὲ παραχρῆμα ἐννεαμελῆ Ἐπιτροπὴν ἥτις μετὰ τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ, μετέβη πρὸς τοὺς λαβόντας τὰ ὅπλα κατὰ τῆς Πατρίδος στρατιώτας, καὶ διέταξεν αὐτοὺς νὰ καταθέσωσιν αὐτὰ ἐντὸς δύο ὥρῶν καὶ ὑποταχῶσιν εἰς τὴν Συνέλευσιν. Τὴν δὲ 11^{ην} Φεβρουαρίου ἀνέθεσε ἡ Συνέλευσις τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑπτὰ Ὑπουργοὺς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ὀγδόου Ὑπουργοῦ ἄνευ χαρτοφυλακίου, ἐκλεγομένους πάντας ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας καὶ δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας. Πρόεδρον δὲ τῆς νέας ταύτης Κυβερνήσεως ἐξέλεξε τὸν Ζ. Ι. Βάλβην.

Ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον ἐν Ἑλλάδι, ἡ Ἀγγλία προσεπάθει νὰ ἀνεύρῃ Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων ἐνεργοῦσα παρὰ ταῖς αὐλαῖς τῶν Βασιλικῶν οἰκογενειῶν ἄνευ ἀναμίξεως τινὸς τῆς Γαλλίας ἢ τῆς Ρωσίας. Τὸν Φεβρουάριον δὲ τοῦ 1863 εἰς τὴν ἐν Λονδίνῳ τελετὴν τοῦ γάμου τοῦ Πρίγκηπος τῆς Οὐαλίας μετὰ τῆς Ἀλεξάνδρας θυγατρὸς τοῦ Χριστιανοῦ Γολστέιν ἐπιδόξου διαδόχου τῆς Δανίας, παρευρίσκετο καὶ ὁ δευτερότοκος αὐτοῦ υἱός. Ὁ Λόρδος Ρῶσσελ συνδιαλεχθεὶς μετ' αὐτῶν, συνέλαβε τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ νέος πρίγκηψ ἦτο κατάλληλος Βασιλεὺς διὰ τοὺς Ἕλληνας. Γενομένων

ἔθεν διαπραγματεύσεων συνήνεσαν εἰς τοῦτο ὁ τε Ναπολέων Γ', ὁ Ἀλέξανδρος Β', καὶ ὁ τότε βασιλεὺς τῆς Δανίας Φριδερίκος Ζ', ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς παραχωρήσεως τῆς Ἐπτανήσου πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον.

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἑκτακτος ἀπεσταλμένος τῆς Ἀγγλίας Ἑλλιοτ, ἀνεκοίνωσεν ἐπισήμως πάντα ταῦτα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Τὴν δὲ 18^{ην} Μαρτίου, παραστὰς εἰς τὴν Συνέλευσιν ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργείου Ζ. Βάλβης ἀνήγγειλεν ὅτι, ὁ τῆς Δανίας Βασιλεὺς συγκατετέθη ὅπως ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ δεχθῇ τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος, συνεπῶς ἡ Συνέλευσις παροδέξατο ὁμοθυμαδὸν δι' ἀνευφημιῶν τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πρίγκηπος τῆς Δανίας Γεωργίου ὡς συνταγματικοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, συνταχθὲν δὲ αὐθωρεὶ τὸ ψήφισμα ἐγένετο δεκτὸν παμπηφεῖ. Συνάμα ἡ Συνέλευσις ἐξέλεξε τριμελῆ Ἐπιτροπὴν, ἵνα μεταβῇ εἰς Κοπενάγην καὶ προσφέρῃ τὸ Ἑλληνικὸν Στέμμα εἰς τὸν ἀναγορευθέντα Βασιλέα. Μέλη δ' αὐτῆς ἐξελέχθησαν ὁ Κ. Κανάρης, Θρ. Ζαΐτης καὶ Δ. Γρίβας.

Κοινοποιήσαντος εἴτα τοῦ Ἑλλιοτ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰ περὶ ἄρσεως τῆς Προστασίας ἀπὸ τὰς Ἰονίους Νήσους, ἡ Συνέλευσις ἐξέδωκε τὴν 20 Μαρτίου τὸ ἐξῆς ψήφισμα.

Ἡ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ Β' ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

ΨΗΦΙΖΕΙ

Ἐχουσα ὑπ' ὅψιν τὰ περὶ ἄρσεως τῆς Προστασίας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἐπὶ τῶν Ἰονίων Νήσων δηλωθέντα διὰ τοῦ Βασιλικοῦ λόγου ἐν ταῖς Βρεττανικαῖς Βουλαῖς ὑπὸ τῆς Σεπτῆς Ἀνάσσης τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ὡς καὶ τὰ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἀνακοινωθέντα πρὸς τὴν Προσωρινὴν Κυβέρνησιν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου τῆς

εὐεργέτιδος ταύτης Δυνάμεως. Διεργυνεύουσα μετὰ τὴν ἤδη γενομένην ἐκλογὴν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων τοὺς πόθους τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους — Ψηφίζει.

1. Εὐχὰς ἐγκαρδίου ἐκφράζει τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ὅπως ὅσον ἔνεστι τάχιον ἴδῃ τὴν ἀδελφὴν Ἑπτάνησον συννηωμένην μετὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὑπὸ τὸ Συνταγματικὸν Σκῆπτρον Γεωγίου τοῦ Α'. Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

2. Ὁμολογεῖ χάριτας πρὸς τὴν Μεγαλειοτάτην Ἀνασσαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας διὰ τὴν εὐμενῆ πρόθεσιν, ἣν ἐξεδήλωσε ἥδη ἐπὶ τοῦ διακαοῦς τοῦτου πόθου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

3. Εἰς τὴν Ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἀνατίθεται, ἥ ὅπου δεῖ ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ παρόντος ψηφίσματος.

Ἐνῷ ἡ τῆς Ἑπτανήσου προσάρτησις ἦτο πλέον γεγονός, ἐνῷ αἱ εὐεργέτιδες Δυνάμεις εἶχον ἀναγνωρίσει τὸν Γεώργιον Α' ὡς Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, ὃν ἡ Συνέλευσις εἶχεν ἤδη κηρύξει ἐνῆλικά, καὶ τὰ πάντα κατ' εὐχὴν ἔβαινον, οἱ ἡγέται τῶν ἐν τῇ Συνελεύσει κομμάτων ἦλθον εἰς ρῆξιν, καὶ στάσεις καὶ ἐμφύλιος πόλεμος ἔλαβον χώραν πρὸς ἀρπαγὴν τῆς ἐξουσίας καὶ τήρησιν αὐτῆς μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ Βασιλέως. Ἡμαύρωσαν οὕτως οἱ πολιτευόμενοι τὴν ἀναίμακτον γενομένην Ἐπανάστασιν, ἥ δὲ Ἱστορία ὀφείλει νὰ καταδικάσῃ καὶ ἀποδοκιμάσῃ τὰ γενόμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

Διάλυσις τοῦ ΙΒ' Κοινοβουλίου. — ΙΓ' Κοινοβούλιον καὶ ἐπιψήφισις τῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου. — Ἀφίξις τοῦ Βασιλέως Γεωργίου ἐν Ἑλλάδι. — Αἱ περὶ Ἑνώσεως Συμβάσεις, καὶ ἡ Σύμβασις περὶ παραδόσεως τῆς Ἑπτανήσου εἰς Ἑλλάδα. — Ὁ Θρασύβουλος Ζαΐμης ἐκτακτὸς ἀπεσταλμένος εἰς Ἑπτάνησον. — Ἀρσίς τῆς Προστασίας. — Περιοδεία τοῦ Βασιλέως ἐν Ἑπτανήσῳ. — Ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐκλογὴ τῶν Πληρεξουσίων. — Οἱ τῆς Ἑπτανήσου Πληρεξούσιοι ἐν τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει.

Μετὰ τὴν δῆλωσιν τῆς Βασιλίσσης τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐν τῷ ἀπολυτηρίῳ λόγῳ τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου περὶ ἄρσεως τῆς Προστασίας ἐξ Ἑπτανήσου, ἀπεφασίσθη ἐν ὑπουργικῇ Συμβουλίᾳ τῆς 11 Ἰουνίου 1863, παρούσης τῆς Βασιλίσσης, ἡ διάλυσις τοῦ ΙΒ'. Ἰονίου Κοινοβουλίου καὶ ἡ ἐκλογὴ νέων ἀντιπροσώπων πρὸς συγκρότησιν τοῦ ΙΓ' Κοινοβουλίου, καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιψήφισις τῆς Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Ἐπομένως ὁ Ἀρμοστής Στὸρξ ἐδημοσίευσεν τὴν περὶ διαλύσεως προκήρυξιν τῆς Βασιλίσσης τὴν 6 Αὐγούστου, συνάμα δὲ καὶ τὴν ἐκλογὴν νέων Βουλευτῶν.

Ὁ λαὸς τῆς Ἑπτανήσου ἀπεδέχθη μετ' ἀγαλλιάσεως τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνωσιν, αἱ ἐκλογαὶ ἐγένοντο ἐλευθέρως καὶ ἀνεπηρεάστως, καὶ ἐξέλεξεν ἐν γένει ὡς βουλευτὰς ἄνδρας ἐνθουσιώδεις ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως. Μεταξὺ τῶν Βουλευτῶν Κεφαλληνίας ἐξελέχθη καὶ εἰς τῶν ἀρχαίων ἡγετῶν τῶν ριζοσπαστῶν ὁ Γεράσιμος Λειβαδάς, καὶ ὁ Ἀναστάσιος Πέτρου Μεταξᾶς, περὶ οὗ ἤδη ἐγένετο λόγος, ἀδελφὸς τοῦ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Ἀγῶνι διαπρέφαντος Ἀνδρέου Μεταξᾶ.

Τῇ 17 Σεπτεμβρίου συνήλθεν ἡ Βουλὴ εἰς Κέρκυραν καὶ μετὰ τὴν ἐξελεγχίν τῶν ἐκλογῶν, ὁ Ἀρμοστὴς Στόρξ ἐκοινοποίησε τὸν σχηματισμὸν τῆς Γερουσίας. Καὶ πρόεδρον μὲν αὐτῆς διώρισε τὸν πρόεδρον τοῦ IB' Κοινοβουλίου Κόμητα Δημήτριον Καροῦσον, Γερουσιαστὰς δὲ τοὺς βουλευτὰς Ἀναστάσιον Γιαλλινᾶν Κερκύρας, Ἀναστάσιον Π. Μεταξᾶν Κεφαλληνίας, Κόμητα Γεώργιον Μεσσαλᾶν Ζακύνθου, Δημήτριον Κόνδαρην Λευκάδος καὶ Γεώργιον Πήλληχαν τῶν μικρῶν Νήσων. Ἡ δὲ Βουλὴ ἐξέλεξε Πρόεδρον αὐτῆς τὸν Στέφανον Παδοβᾶν καὶ Ἀντιπρόεδρον τὸν Δημήτριον Μηλιαρέσην.

Προσελθὼν εἴτα ὁ Ἀρμοστὴς εἰς τὴν Βουλὴν, ἐξεφώνησεν ἐναρκτήριον λόγον ἐν ᾧ ἀνέφερεν ὅτι ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος φιλίαν καὶ συμπάθειαν αὐτῆς, νὰ εὐρύνη τὰ ὅρια τῆς Ἐπικρατείας, καὶ νὰ παγιώσῃ τὴν ἰσχύν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ἐγνώστοποίησεν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Δυνάμεις ὅτι εἶναι ἐτοίμη νὰ ἄρῃ τὴν Προστασίαν, ἣν ἄχρι τοῦδε ἐξήσκει δυνάμει τῆς Συνθήκης τοῦ 1815 ἐπὶ τῆς Ἑπτανήσου. Ἐξῆρεν εἴτα τὸν σκοπὸν τῆς συγκαλέσεως τοῦ II' Κοινοβουλίου, ἵνα ἐκφράσῃ τοὺς πόθους τοῦ Ἰονίου λαοῦ ὡς πρὸς τὴν ἑνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Τὴν 23 Σεπτεμβρίου συνελθούσης τῆς Βουλῆς, ὁ Πρόεδρος Στέφανος Παδοβᾶς ἀνέγνω τὸ περὶ τῆς Ἑνώσεως ψήφισμα, ὅπερ ἡ Βουλὴ ἀπεδέξατο παμφηγεῖ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς συγκινήσεως λαοῦ καὶ βουλευτῶν, οἵτινες ἡσπάζοντο ἀλλήλους μετὰ δακρύων, καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας παρόντος ἐν τῇ συνεδριάσει ἐκείνῃ. Ἰδοὺ δὲ καὶ τὸ ψήφισμα.

« Ἡ Βουλὴ τῆς Ἑπτανήσου ἐκλεχθεῖσα συνεπέα προσ-

κλήσεως τῆς Προστάτιδος Δυνάμεως, καὶ συνελθοῦσα ὁριστικῶς ἀποφανθῇ περὶ τῆς Ἑθνικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἰονίου λαοῦ, πιστῶς δὲ ἐκδηλοῦσα τὸν διάπυρον πόθον καὶ τὴν ἀνέκαθεν σταθερὰν θέλησιν, καὶ συμφώνως πρὸς τὰς προηγηθείσας εὐχὰς καὶ διακηρύξεις τῶν ἐλευθέρων Ἰονίων Βουλῶν. — Ψηφίζει. — Αἱ νῆσοι Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Λευκάς, Ἰθάκη, Κύθηρα, Παξοὶ καὶ τὰ ἐξαρτήματα αὐτῶν ἐνοῦνται μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἐσχεῖ ἀποτελοῦσιν ἀναπόσπαστον αὐτοῦ μέρος ἐν μιᾷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Πολιτείᾳ, ὑπὸ τὸ Συνταγματικὸν Σκῆπτρον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου Α' καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ».

« Ἐγένετο ἐν τῇ Βουλευτηρίῳ τῇ 28 Σεπτεμβρίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 1863».

Μετὰ ταῦτα ἡ Βουλὴ ἐξέλεξεν Ἐπιτροπὴν, ἥτις μεταβᾶσα παρὰ τῷ Ἀρμοστῇ μετὰ τοῦ Προέδρου, ἐξεφώνησεν τὴν πρὸς τὸν ἐναρκτήριον λόγον αὐτοῦ ἀπάντησιν τῆς Βουλῆς, συνάμα δὲ ἐνεχείρισεν αὐτῷ καὶ τὸ περὶ Ἑνώσεως ψήφισμα. Ὁ Ἀρμοστὴς διεβεβαίωσε τὴν Ἐπιτροπὴν, ὅτι θέλει διαδιβάσει ἀμέσως τὸ ψήφισμα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἀνάσσης τῆς Μεγάλης Βρετανίας, καὶ διὰ διαγγέλματος θέλει ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν Βουλὴν τοὺς ὅρους πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἤδη ἀποφασισθείσης Ἑνώσεως. Ἐπὶ τῶν ὁρῶν τούτων ἐγένοντο πολλαὶ συσκέψεις καὶ συζητήσεις, μεθ' ἧς ἡ Βουλὴ ἐτροποποίησεν αὐτοὺς, ἀλλ' ὁ Ἀρμοστὴς ἡρνήθη νὰ παραδεχθῇ τὸν περὶ διατηρήσεως τῶν φρουρίων ὅρον, εἰπὼν ὅτι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν δικαιούται ν' ἀναμιχθῇ ἡ Βουλὴ, διότι εἶνε δικαίωμα μόνον τῆς Προστάτιδος Ἀνάσσης. Ἡ δὲ Βουλὴ διεβίβασε παράστασιν πρὸς τὴν Βασίλισσαν, δι' ἧς εὐσεβάστως ἐξέφραζε τὴν λύπην αὐτῆς ὅτι τὸ περὶ φρουρίων ζήτημα διαφεύγει

δῆθεν τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἰονίων ἀρχῶν, (ἐνῶ διὰ τῆς ἐν Παρισίοις Συνθήκης, ἀνεγνωρίσθη ὅτι τὰ φρούρια ἀνήκουσιν ὡς κτήσεις εἰς τὸ Ἰόνιον Κράτος, μόνην δὲ τὴν κατοχὴν αὐτῶν εἶχεν ἡ Προστάτις Δύναμις), καὶ ὅτι συνεπῶς τὸ Ἰόνιον Κράτος πάντοτε κατέβαλεν ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ταμείου τὰς δαπάνας περὶ συντηρήσεως καὶ ἐκτάσεως αὐτῶν. Πέποιθεν ὅθεν ἡ Βουλὴ ὅτι τὰ περὶ φρουρίων δικαιώματα δὲν θέλουσι παραγνωρισθῇ ἢ παραβλαφθῇ.

Ὁ Ἀρμοστής ἀνεκοίνωσεν εἴτα εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι ἀπέστειλε τό τε ψήφισμα καὶ πάντα τὰ ἔγγραφα περὶ τῶν ὁρῶν, ὡς καὶ τὴν παράστασιν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ἡ δὲ Βασίλισσα ταχέως θέλει ἐνεργήσῃ, ὅπως συναφθῇ συνθήκη μεταξύ τῶν Δυνάμεων πρὸς ἄρσιν τῆς Προστασίας, καὶ ἑτέρα μετὰ τῆς Ἑλλάδος περὶ παραδόσεως τῆς Ἑπτανήσου. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀρμοστής διέκοψε τὰς ἐργασίας τῆς Βουλῆς ἐπὶ ἑξ ἡμέρας, παρὰ τὰς διαμαρτυρήσεις τῶν Βουλευτῶν κατὰ τῆς διακοπῆς ταύτης.

Ἐν τούτοις ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἀναχωρήσας ἐκ Κοπενάγης καὶ ἐπισκεφθεὶς ἐν Πέτροπολει τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας Ἀλέξανδρον Β', καὶ εἴτα ἐν Λονδίνῳ τὴν Βασίλισσαν Βικτωρίαν, ἐνθα τηλεγραφικῶς ἡγγέλθη αὐτῷ ἡ παρὰ τῆς Ἰονίου Βουλῆς ψηφισθεῖσα Ἑνωσις· μετέβη δὲ ἀμέσως καὶ εἰς Παρισίους πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ναπολέοντος Γ'. Ἐπιβιβάσθεις δὲ ἐν Τουλῶνι ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀτμοδρόμονος ἐξέπλευσεν εἰς Ἑλλάδα καὶ ἀφίχθη εἰς Πειραιᾶ τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1864, μετὰ τοῦ συμβούλου αὐτοῦ Κόμητος Σπόννεκ, συνοδευθεὶς καὶ ὑπὸ Ἀγγλικῶν καὶ Γαλλικῶν πολεμικοῦ πλοίου. Ἀπειρον πλῆθος λαοῦ ἐν Πειραιεὶ καὶ ἐν Ἀθήναις ὑπεδέχθη τὸν Βασιλέα σκιρτῶν ἐκ χαρᾶς. Ἐν Πειραιεὶ ὑπεδέχθη αὐτὸν Ἐπιτροπὴ τῆς Συνελεύσεως, ὁ δὲ Πρόεδρος αὐτῆς Α. Μωραϊτίνης διὰ καταλλήλου προσφω-

νήσεως ἐξέφρασε τὰ τοῦ ἔθνους αἰσθήματα καὶ τὰς πρὸς τὸν Βασιλέα ἐλπίδας του. Ἐδημοσιεύθη δὲ καὶ προκήρυξις τοῦ Βασιλέως ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ, ἥτις ἦτο λίαν συγκινητικὴ καὶ κατάλληλος.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Βασιλεὺς προσκαλέσας τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Μεταπολιτεύσεως Δ. Βούλγαρην, ἐνετείλατο αὐτῷ τὸν σχηματισμὸν τοῦ πρώτου ἐπὶ τῆς Βασιλείας του Ὑπουργείου, ὅπερ ἐπὶ τέσσαρας μόνον ἡμέρας διετεθήθη.

Συνεπεῖα τοῦ περὶ Ἑνώσεως ψηφίσματος τῆς Ἰονίου Βουλῆς, ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς τῆς Ἀγγλίας Ρῶσσελ προσεκάλεσε τὰς πέντε Δυνάμεις, τὰς ὑπογραψάσας τὴν ἐν Παρισίοις Συνθήκην τοῦ 1815 περὶ ἰδρύσεως τῆς Ἰονίου Πολιτείας, ἵνα συντάξωσι τὴν Συνθήκην περὶ ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Συγχρόνως δὲ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἀνήγγειλε ταῦτα τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει, ἵνα ἀποστείλῃ Πληρεξούσιον αὐτῆς εἰς Λονδίνον. Διωρίσθη ὅντως ὁ Χαρίλαος Τρικούπης, ἀλλ' ἡ Συνθήκη συνετάχθη τῇ 2/14 Νοεμβρίου 1863, πρὸ τῆς ἀφίξεως εἰς Λονδίνον τοῦ Πληρεξουσίου τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς Συνθήκης ταύτης ὑπερίσχυσαν αἱ ἀπαιτήσεις τῆς Αὐστρίας, τῆς αἰείποτε ἐχθρικῶς διακειμένης πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἥτις ἐναντιοῦτο ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν παραχώρησιν τῆς Ἑπτανήσου. Συνεπεῖα ὅθεν τῶν ἀξιώσεων τῆς Αὐστρίας, ἃς ὑπεστήριξαν ἡ τε Ρωσία καὶ Πρωσία, κατὰ τὸ 2^{ον} ἄρθρον τῆς Συνθήκης, αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι ἐκηρύττοντο εἰς διηνεκὴ οὐδετερότητα, καὶ ἐπομένως οὐδεμία ἐνοπλος δύναμις ναυτικὴ ἢ στρατιωτικὴ, ἡδύνατο νὰ συγκεντρωθῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ τῶν ὑδάτων τῶν εἰρημένων νήσων. Διὰ δὲ τοῦ 3^{ου} ἁρθρου, ὡς ἀναγκαία συνέπεια τῆς οὐδετερότητος, τὰ ἐν Κερκύρᾳ φρούρια ἤθελον κατεδαφισθῇ πρὸ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ Ἀγγλικοῦ

στρατοῦ. Διὰ τοῦ 4^{ου} ἄρθρου ἐπὶ τέλους, ἐξησφαλίζοντο τὰ προσωρινὰ προνόμια περὶ ναυτιλίας ὧν ἀπήλαυεν ἡ Αὐστρία ἐν ταῖς Νήσοις.

Γενικὴν ἀγανάκτησιν ἐπροξένησεν ἡ Συνθήκη αὕτη ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις, καθότι ἐθεωρήθη ὡς ἐξευτελισμὸς τῆς Ἐθνικῆς φιλοτιμίας, ὡς ἐκ τούτου ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Π. Δηληγιάννης ἔγραψεν εἰς τὸν Πληρεξούσιον Χ. Τρικούπην νὰ μὴ ὑπογράψῃ αὐτήν. Μετὰ πολλὰς δὲ διαπραγματεύσεις συνήλθον αὐθις ἐν Λονδίνῳ τὴν 13/25 Ἰανουαρίου 1864 οἱ Πληρεξούσιοι τῶν πέντε Δυνάμεων, καὶ συνέταξαν νέον πρωτόκολλον περὶ οὐδετερότητος τῶν Ἰονίων Νήσων, δι' οὗ ἐτροποποιεῖτο τὸ 2^{ον} ἄρθρον τῆς ἀπὸ 2/14 Νοεμβρίου 1863 Συνθήκης ὡς ἑξῆς. Ἀνὲν περιωρίζοντο πλέον αἱ ναυτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ δυνάμεις, ἅς ἡ Ἑλλάς θέλει διατηρεῖ εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους. Βνὲν ὅτι τὰ πλεονεκτήματα τῆς οὐδετερότητος ἐφαρμοσθήσονται μόνον εἰς τὰς νήσους Κερκύρας καὶ Παξῶν ὡς καὶ εἰς τὰ παραρτήματα αὐτῶν, τὴν δὲ οὐδετερότητα ταύτην ὑποχρεοῦτο νὰ τηρῇ τὸ καθ' ἑαυτὸν ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.

Διὰ δευτέρου δὲ Πρωτοκόλλου ὑπογραφέντος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, οἱ Πληρεξούσιοι τῶν πέντε Δυνάμεων ἐκανόνισαν τοὺς ἐν τῷ ἄρθρῳ 4^ῳ ὅρους τῆς ἀπὸ 2/14 Νοεμβρίου 1863 Συνθήκης, περὶ τῶν χορηγηθέντων πλεονεκτημάτων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἀλλοδαπῶν παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ὡς Προστάτιδος Δυνάμεως, ἅτινα ἄλλως τε δὲν ἦσαν διηνεκῇ, κατὰ τὴν λήξιν δὲ τῆς προθεσμίας αἱ συμβαλλόμεναι Δυνάμεις ἠδύναντο νὰ ἀνανεώσωσιν ἢ μεταρρυθμίσωσι τὰς συμβάσεις ταύτας συνεννοούμεναι μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Μετὰ ταῦτα κατὰ τὴν 17/29 Μαρτίου 1864, ἐν Λον-

δίνῳ συνελθόντων ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Πληρεξουσίων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας, ὁ τῆς Ἑλλάδος Πληρεξούσιος ἐδήλωσεν ὅτι ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος παρεδέξατο τὴν διάταξιν τοῦ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ψηφισματος, δι' οὗ οἱ νόμιμοι αὐτοῦ διάδοχοι, καὶ κληρονόμοι τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου ὀφείλουσι νὰ πρεσβεύωσι τὰ δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τούτῳ πρωτόκολλον, ὅπερ ὑπεγράφη παρὰ πάντων τῶν Πληρεξουσίων. Ἀκολούθως προέβησαν οἱ Πληρεξούσιοι εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Συνθήκης περὶ ἐνώσεως τῶν Ἰονίων Νήσων κατὰ τοὺς τροποποιηθέντας ὅρους τῆς ἀπὸ 2/14 Νοεμβρίου 1863 Συνθήκης τῶν πέντε Δυνάμεων. Ἐπὶ τέλους συνωμολογήθη καὶ ἡ Σύμβασις μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος περὶ συντάξεων καὶ ἀποζημιώσεων τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Ἰονίου Κράτους διατελεσάντων ὑπαλλήλων.

Οἱ Ἀγγλοὶ ἀφοπλίσαντες ἅπαντα τὰ φρούρια τῆς Ἑπτανήσου, τὰ πυροβόλα, ἀποσκευὰς καὶ πολεμεφόδια μετεκόμισαν εἰς Μελίτην. Προέβησαν εἴτα εἰς τὴν ὁλοσχερῇ κατεδάφισιν τῶν φρουρίων Βίδου καὶ Ἀβραάμ, τῶν ἐπάλξεων καὶ τῶν προμαχώνων τοῦ νέου φρουρίου. Γενικὴ ἦτο ἡ ἀγανάκτησις τοῦ Ἰονίου λαοῦ καὶ ἰδίως τῶν Κερκυραίων κατὰ τῆς βανδαλικῆς ταύτης πράξεως τῶν Ἀγγλων. Βοή καὶ κατάραι ἠκούοντο πανταχόθεν ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τῆς Ἀγγλίας ὁσάκις ἠσθάνοντο οἱ κάτοικοι τὸν κλοισμόν τοῦ ἐδάφους, καὶ τὸν ἰσχυρὸν κρότον τῶν καταπιπτόντων τειχῶν.

Κατὰ τὴν 7^{ην} Ἀπριλίου 1864 ἡ Βασίλισσα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας δυνάμει τοῦ Ἰονίου Συντάγματος διέλυσε τὸ ἸΓ' Κοινοβούλιον, καὶ αὕτη εἶναι ἡ τελευταία αὐτῆς προκήρυξις, ἣν ἐδημοσίευσεν ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἡ δὲ

Ἴόνιος Γερουσία συνεννοηθεῖσα μετὰ τοῦ Ἀρμοστοῦ Στὸρξ ἐξέδοτο θέσπισμα, δι' οὗ διετάσσεται ἡ σύγκλητος τῶν ἐκλογικῶν ἐπιτροπῶν, ἵνα συντάξωσι τοὺς καταλόγους τῶν ἐκλογέων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καθολικῆς ψήφου. Ἐν αὐτοῖς δὲ νὰ καταγραφῶσι ἄνευ διακρίσεως θρησκευματος ἅπαντες οἱ ἰθαγενεῖς Ἴόνιοι καὶ οἱ κατὰ τὰς Ἰονίους Νήσους πολιτογραφηθέντες ξένοι καὶ Πάργιοι, καὶ οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι οἱ ἔχοντες μόνιμον κατοικίαν ἐν ταῖς νήσοις. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἔλαβον οἱ συμπληρώσαντες τὸ 21^{ον} ἔτος, καὶ οἱ ἔχοντες ἰδιοκτησίαν τινά, ἢ οἰονδήποτε ἐπάγγελμα ἢ ἐπιτήδευμα.

Ἡ δὲ ἐν Ἀθήναις Συνέλευσις διὰ ψηφίσματος αὐτῆς τῆς 14^{ης} Ἀπριλίου 1864, ἀνέθηκε τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ νὰ κανονίσῃ διὰ Β. Διατάγματος τὰ περὶ τῶν ἐκλογῶν τῶν Πληρεξουσίων τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ τοῖς ἐπομένοις ὅροις.

1) Οἱ Πληρεξούσιοι θέλουσιν ἐκλεχθῇ διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας. 2) Ἡ ἐκλογή θέλει γίνεαι διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ὡς κανονίζεται αὕτη ὑπὸ τῶν ἄρθρων 23 καὶ ἐπομένων τοῦ ἐν ἰσχύει Ἰονίου ἐκλογικοῦ νόμου. 3) Οἱ ἀποσταλγόμενοι Πληρεξούσιοι θέλουσιν εἶσθαι διπλάσιοι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Βουλευτῶν τῆς II' Ἰονίου Βουλῆς. 4) Ἡ ἐξελέγξις τῶν ἐκλογῶν τῶν πληρεξουσίων θέλει γίνεαι παρ' αὐτῶν ἐν Ἀθήναις, ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Προέδρου τῆς Ἑθνικῆς Συνελεύσεως ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῆς.

Μετὰ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς ἐν ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὸ τῆς Συνελεύσεως ψήφισμα, διὰ Β. Διατάγματος ἐκανόνισε τὰ περὶ ἐκλογῆς τῶν Ἰονίων Πληρεξουσίων, καὶ δι' ἑτέρου Β. Διατάγματος διώρισε τὸν Θρασύβουλον Ζαΐμην ἑκτακτον ἀπεσταλμένον τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους, ἐκανονίζοντο δὲ καὶ τὰ καθή-

κοντα αὐτοῦ, συνάμα αἱ ἐνέργειαι διὰ τὰς μετὰ τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ διαπραγματεύσεις περὶ παραδόσεως τῆς χώρας.

Ὁ Θ. Ζαΐμης ἐνθουσιωδῶς ἐγένετο δεκτὸς ἐν ταῖς νήσοις. Εἰς Κέρκυραν ἐδέχθη αὐτὸν ὁ Ἀρμοστής ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ θρόνου τοῦ παλατίου Ἀγ. Μιχαὴλ καὶ Ἀγ. Γεωργίου, ἐνώπιον τῆς Γερουσίας καὶ τοῦ ἐπιτελείου του. Τὴν 16^{ην} Μαΐου 1864 ἐν τῇ αἰθούσῃ ὑπεγράφη παρὰ τοῦ Ἀρμοστοῦ καὶ τοῦ Ἑκτάκτου Ἀπεσταλμένου Θ. Ζαΐμη τὸ Πρωτόκολλον περὶ ἄρσεως τῆς Προστασίας, καὶ περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ ἐπισήμως ἡ Ἐνωσις, τηρηθησομένων τῶν κανόνων τῆς ἀβροφροσύνης πρὸς τὴν Εὐεργέτιδα Δύναμιν. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ὑπογραφὴν τοῦ Πρωτοκόλλου τούτου, ὁ Ἀρμοστής ἐδημοσίευσεν Προκήρυξιν ἐν ἣ διεκήρυξεν ὅτι, κατὰ τὴν 2 Ἰουνίου — 21 Μαΐου 1864 ἡ Προστασία τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείας ἐπὶ τῶν Ἰονίων Νήσων θέλει λήξει, καὶ ὅτι αὗται θέλουσιν ἀποτελέσει μέρος τῆς Συνταγματικῆς Μοναρχίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α'. Ἀπέτεινεν εἴτα ὁ Ἀρμοστής τοῖς παροῦσι προσφώνησιν ἐν εἴδει ἀποχαιρετισμοῦ, «ἐν ἣ ἐξῆρε τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις τοῦ Ἰονίου λαοῦ, τὰς προσπάθειάς τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς παγιώσεως τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν, ὡμολόγησεν ὅτι πιθανῶς νὰ ἐγένοντο λάθη ὑπ' αὐτῆς, ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἀχώριστα τῶν ἀνθρωπίνων, διότι οὐδεὶς ἀναμάρτητος, ἐξέφρασε τὴν ἐνθερμον ἐπιθυμίαν τῆς Βασιλείας ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις πρὸς ἐπίτευξιν τούτου θέλει πράξει πᾶν ὅ,τι παρ' αὐτῆς ἐξαρτᾶται. Ἐπὶ τέλους συνεβούλευσε πάντας, ὅπως χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, λησμονήσωσι τὰς μέχρι τοῦδε πολιτικὰς διαιρέσεις, καὶ

συνέστησε τὴν αὐστηράν ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ πιστὴν εἰς τὸν ἡμέτερον Βασιλέα».

Ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Γερουσίας ἀπήντησε καταλλήλως εἰς τὸν Ἀρμοστήν, εὐχαριστήσας αὐτὸν διὰ τὰς εὐμενεῖς καὶ φιλόφρονας ἐκφράσεις του, συνάμα δὲ διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα, μεθ' ὧν ἐκυβέρνησε τὰς νήσους, ἐξῆρε δὲ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἰονίου λαοῦ πρὸς τὴν Χαριτόβρυτον Ἀνασσαν, διότι αἱ Νῆσοι μετὰ μακροὺς αἰῶνας ἀνέκτησαν τὴν Ἐθνικὴν αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν.

Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν τὴν 21 Μαΐου ἐγένετο ἡ ἄρσις τῆς Προστασίας μεθ' ὅλων τῶν τύπων καὶ τελετῶν τῶν ἐν τῷ Πρωτοκόλλῳ ὁρισθέντων. Ἐγένετο ἡ καταβίβασις τῆς Ἀγγλικῆς σημαίας καὶ ἡ ὑψωσις τῆς Ἑλληνικῆς ἐν ἀπάσαις ταῖς Νήσοις, ἀνεχώρησεν ὁ Ἀγγλικὸς στρατὸς καὶ ἀπεβιβάσθη ὁ Ἑλληνικὸς ἐν μεγάλῃ συγκινήσει.

Ἐν Κερκύρᾳ ὁ Ἀρμοστὴς Στὸρξ ἀπεχαιρέτισε τὸν ἑκτακτον ἀπεσταλμένον Θ. Ζαῖμην ἐν τῷ Παλατίῳ καὶ πάντας τοὺς ἐν τέλει τοὺς παρευρεθέντας ἐκεῖ, οἵτινες συνώδευσαν αὐτὸν μέχρι τῆς τάφρου τῆς Ἀκροπόλεως, ἔνθα ἦσαν παρατεταγμένοι εἰς λόχος Ἀγγλων καὶ ἕτερος Ἑλλήνων πρὸς ἀπόδοσιν τῶν κεκανονισμένων τιμῶν. Μετὰ μικρὸν ἀφίκετο καὶ ὁ στρατηγὸς Ἀγγλος Ροβέρτος Κάρερτ κρατῶν τὴν καταβιβάσθεισαν ἐκ τοῦ Φρουρίου Ἀγγλικὴν σημαίαν καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς φρουρᾶς. Ὁ λαὸς τῆς Κερκύρας συρρεύσας ἐκεῖ παρίστα συγκινητικὸν θέαμα, ἀποχαιρετίζων τοὺς Ἀγγλοὺς οὓς μετὰ δακρύων ἠσπάζετο. Μετ' οὐ πολὺ ὁ Ἀρμοστὴς, ὁ Στρατηγὸς καὶ ἅπαντα ἡ Ἀγγλικὴ φρουρὰ ἐπεβιβάσθησαν ἐπὶ τοῦ δικρότου «Μαλδοροῦγ» καὶ ἐξέπλευσαν.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἀγγλων ἔσπευσεν ὁ Βασι-

λεὺς νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς νήσους, ἐπεβιβάσθεις δὲ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀτμοδρόμονος καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τριῶν πολεμικῶν πλοίων Γαλλίας, Ρωσίας καὶ Ἀγγλίας, ἐν οἷς ἐπέβαινον οἱ τρεῖς Πρόσθεις, ἐπλευσεν πρῶτον εἰς Κέρκυραν, ἔνθα λαμπρὰ τῷ ἐγένετο ὑποδοχὴ. Ὁ λαὸς ἐξεδήλωσε μετὰ συγκινήσεως τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους τῆς καρδίας του. Ὁ Ἐπαρχος Κουρκουμέλης διὰ βραχείας προσλαλιάς ἐχαιρέτισε τὸν Βασιλέα ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας, καὶ παρέδωκε αὐτῷ τὰς κλεῖς τῆς πόλεως. Μεταβάντα εἶτα εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ὑπεδέχθη αὐτὸν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθανάσιος καὶ προσεφώνησε διὰ καταλληλοτάτου λόγου. Μετὰ τὴν δοξολογίαν μετέβη ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸ Παλάτιον, πέριξ τοῦ ὁποίου συναθροισθεις ὁ λαὸς ἐξεδήλωσε δι' ἀνευφημιῶν τὴν χαρὰν του. Τὴν ἐσπέραν ἡ πόλις καὶ τὰ προάστεια ἐφωταγωγήθησαν, ἐκάησαν καὶ πυροτεχνήματα ἐξ Ἰταλίας κομισθέντα.

Ἡ Κεφαλληνία μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἀγγλων ἔμεινε ἄνευ φρουρᾶς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀλλ' ἄκρα ἡσυχία καὶ τάξις ἐπεκράτησεν. Πολιτοφυλακὴ ἐκ τῆς νεολαίας αὐθορμήτως καταρτισθεῖσα, ἐφρούρει τὴν πόλιν καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς. Ἀφιχθέντος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐνθουσιωδῶς ὑπεδέχθησαν αὐτὸν οἱ Κεφαλλῆνες, αὐθήμερον δὲ ὁ λαὸς δι' ἰδίας αὐτοῦ δαπάνης παρέθηκε γεῦμα ἐν τῷ Στρατῶνι, οὗ μετέσχεν ἅπαντα ἡ φρουρά. Τὰ περὶ ὑποδοχῆς τοῦ Βασιλέως ἀνέθηκε ὁ Ἐπαρχος Κωνσταντῖνος Ἰγγλέσης εἰς εἰδικὴν ἐκ διακεκριμένων προσώπων ἐπιτροπὴν, χορηγήσας αὐτῇ ἱκανὸν ποσὸν χρημάτων, συνέλλεξε καὶ αὕτη οὐκ ὀλίγα ἐξ ἐράνων, καὶ ἐφρόντισε περὶ τῆς διακοσμῆσεως τῆς πόλεως Ἀργοστολίου, καὶ παντὸς ἄλλου ἀφορῶντος τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Βασιλέως. Ὁ οἶκος τοῦ βαθυπλότου Μα-

ρίνου Γεντιλήνη ὠρίσθη ὡς Ἀνάκτορον καὶ πολυτελῶ. ἐκοσμήθη.

Ἀπεβιδάσθη ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ τῆς ὡραίας ἀποβάθρας κατὰ τὴν Πλατεῖαν τῶν Ὀπλῶν, κληθεῖσαν ἔκτοτε τῆς Ἑνώσεως, ἐνθα προσεφώνησεν αὐτῷ ὁ Ἐπαρχος Κ. Ἰγ-γλέσης καὶ παρέδωκε τῆς κλεῖς τῆς πόλεως. Ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ ἐκεῖ συρρέουστος λαοῦ ἦτο ἀπερίγραπτος καὶ συγκινητικὴ ἡ ἐκδήλωσις τῶν αἰσθημάτων του. Ἐν Λη-ξουρίῳ ὁ Βασιλεὺς ἔτυχε ὡσαύτως λαμπρᾶς δεξιώσεως, κατέλυσε δὲ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωάννου Γερουλάνου.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Βασιλέως ἐγένοντο αἱ προ-παρασκευαὶ τῶν Ἐκλογῶν, αἵτινες εἶχον ἤδη διαταχθῆ παρὰ τοῦ Ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου Θ. Ζαΐμη. Ἐγένοντο δὲ αἱ ἐκλογαὶ ἐν Ἐπτανήσῳ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ τάξει.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ λαὸς ἐλευθέρως καὶ ἀνεξαρτήτως ἐψήφισε κατὰ τὸ αἶσθημά του ὅπερ τότε ἦτο ἄγνόν· τὰ πάθη τοῦ κομματισμοῦ, καὶ ἡ διαφθορὰ δὲν εἶχον εἰσέτι ἐπηρεάσει τὸ δημόσιον πνεῦμα, ὥς ἐκ τούτου πανηγυρικῶς ἐγένετο ἡ ἐκλογή τῆς 25—28 Ἰουνίου διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας κατὰ τοὺς Ἰονίους νόμους. Οὕτω δὲ ἐξελέχθησαν οἱ εἴκοσι Πληρεξούσιοι, οἵτινες ἔμελλον νὰ ἀντιπροσωπεύσωσι τὴν Κεφαλληνίαν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Β' τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν. Ἡ αὐθόρμητος αὕτη ἐκλογή τοῦ λαοῦ ἐπέτυχε πληρέστατα, διότι μεταξὺ τῶν Πληρεξουσίων ἦσαν οἱ κορυφαῖοι τῶν Ριζοσπαστῶν καὶ ἕτεροι διακεκριμένοι πολῖται, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι εἶχον ἐργασθῆ ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως, ἐξελέχθησαν δὲ καὶ τρεῖς Πληρεξούσιοι ἀνήκοντες εἰς τὴν οἰκογένειαν Μεταξᾶ τὴν τοῦ μεγάλου Ἀγῶνος τοῦ 1821. Ἐξελέχθη πρὸς τούτοις ἐν Ζακύνθῳ καὶ ὁ Διονύσιος Μεταξᾶς Σαντορίνης. Ἰδοὺ δὲ τὰ ὀνόματα τῶν Πληρεξουσίων Κεφαλληνίας κατὰ τὴν τάξιν τῆς ψηφοφορίας.

Ἡλίας Ζερβὸς — Γεώργιος Ι. Κωζάκης — Γεώργιος Ι. Ἰακωβάτος — Ἰωσήφ Μομφερράτος — Νέστωρ Σολομὸς — Ἀντώνιος Βριώνης, — Νικόλαος Λούζης — Δημήτριος Μηλιαρέσης — Ἰωάννης Σ. Ἀννίνος — Νικόλαος Βαλσαμάκης — Νικόλαος Φωκᾶς Γεωργακάτος — Ἐπαμεινώνδας Κωνσταντίνου Μεταξᾶς — Σπυρίδων Ἀνδρέου Μεταξᾶς — Γεράσιμος Μαυρογιάννης — Χαράλαμπος Ι. Ἰακωβάτος — Βαπτιστῆς Σ. Ἀννίνος — Ἰωάννης Ι. Δοτοράτος Καπελέτος — Γεράσιμος Λειβαδᾶς — Ἀναστάσιος Πέτρου Μεταξᾶς — Σταματέλος Πυλαρινός.

Οἱ τῆς Ἐπτανήσου Πληρεξούσιοι συνήλθον ἐν Ζακύνθῳ ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου, ἐκεῖθεν δὲ ἐξέπλευσαν εἰς Ἀθήνας καὶ παρέστησαν τὴν 20 Ἰουλίου 1864 ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως. Ἡ ἐξέλεξις τῆς ἐκλογῆς ἐγένετο ὑπ' αὐτῶν καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἐπαμ. Δεληγεώργη συνωδᾷ τῷ ψηφίσματι τῆς Συνελεύσεως.

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἔλευσιν τῶν ἐξ Ἐπτανήσου Πληρεξουσίων ἐσχηματίσθη νέον Ὑπουργεῖον ὑπὸ τὸν Ναύαρχον Κ. Κανάρην. Ἐνεκα δὲ τῆς σκανδαλώδους ἐπεμβάσεως τοῦ Σπόννεκ ἐν τοῖς πράγμασι τῆς χώρας, ἀναγκασθέντος ἐπὶ τέλους νὰ φύγῃ ἐξ Ἑλλάδος, ἐπτά ἐκ τῶν Πληρεξουσίων Κεφαλληνίας, ὁ Γεράσιμος Λειβαδᾶς, οἱ ἀδελφοὶ Τυπάλδοι Ἰακωβάτοι, ὁ Ἰωσήφ Μομφερράτος, ὁ Ἰωάννης Ι. Δοτοράτος Καπελέτος, ὁ Νέστωρ Σολομὸς καὶ ὁ Ἐπαμ. Κ. Μεταξᾶς ἐτάχθησαν εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἧς ἡγέται ἦσαν ὁ Δημήτριος Βούλγαρης καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας Δεληγεώργης.

Εἰργάσθησαν καὶ οἱ τῆς Ἐπτανήσου Πληρεξούσιοι μετὰ τῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου συναδέλφων αὐτῶν πρὸς σύνταξιν τοῦ νέου Πολιτεύματος, ἐφ' οὗ αἱ θυελλώδεις συζητήσεις ἀρξάμεναι τὴν 29 Ἰουλίου, ἐληξαν τὴν 19 Ὀκτω-

βρίου δε καὶ ἐψηφίσθη τὸ σύνολον αὐτοῦ. Τὴν δὲ 16 Νοεμβρίου 1864 παρὰστὰς εἰς τὴν Συνέλευσιν ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, ὥρκισθη τὸν τοῦ Συντάγματος ὅρκον, εἰπὼν τὰς ἀξιωματικὰς λέξεις.

«Κύριοι Πληρεξούσιοι, πιστεύω ὅτι ἡ ἀκριβὴς καὶ πιστὴ ἐφαρμογὴ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων τοῦ Κράτους εἶναι ὑποχρέωσις τῶν τε ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων».

Ζητωγραφαὶ καὶ ἐνθουσιώδεις ἀνευφημίαι ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Συντάγματος πανταχόθεν ἐξεργάγησαν.

Μετὰ ταῦτα ὁ Πρόεδρος διέλυτε τὴν Συνέλευσιν.

Καὶ οὕτω συνετελέσθη ἡ Μεταπολίτευσις, διὰ νέου Βασιλέως, νέου πολιτεύματος, ἀλλὰ διὰ τῶν αὐτῶν πολιτευομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣΤ'

Ἐν ἔγγραφον τοῦ Μεσαιῶνος τοῦ ἔτους 1262 περὶ τῶν Μεταξᾶ καὶ Ἀννίνων. — Οἱ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις Μεταξᾶ.

Ὁ ἐν Βρεσλαβία Γερμανὸς καθηγητὴς Ἰωσήφ Πάρτε ἐν τῇ συγγραφῇ του Γεωγραφικὴ μονογραφία Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης, ἐξελληνισθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ τοῦ Γυμνασιάρχου Λ. Παπανδρέου, ἀναφέρει ὅτι ἐξ ἀρχαίου ἐγγράφου τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Ζακύνθου τοῦ ἔτους 1262, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Γερμανῶν συγγραφέων Fr. Miklosich καὶ Jos. Müller, ἐν τῷ ἐκδοθέντι παρ' αὐτῶν συγγράμματι «Acta et diplomata Graeca Medii Aevi», τὰ ὀνόματα Ἀννίνου καὶ Μεταξᾶ ἀπαντῶνται ἐν τῷ ρηθέντι ἐγγράφῳ ὥς τοπικαὶ τῆς Κεφαλληνίας ἐπωνυμίαι οἰκογενειῶν κατοικουσῶν ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν τῇ νήσῳ Κεφαλληνίας, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν προσώπων παρήχθησαν τὰ ὀνόματα διαφόρων τόπων καὶ χωρίων.

Ἀπεδείξαμεν ὅτι ἡ οἰκογένεια τῶν Μεταξᾶ ὑπῆρχε ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1081, ὡς ἀφηγεῖται Ἀννα ἡ Κομνηνὴ. Πολὺ πιθανὸν πρόσωπα τῆς οἰκογενείας ταύτης νὰ μετέβησαν ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν Σμύρνῃ, ἴσως καὶ τινα ἐξ αὐτῶν νὰ μετώκησαν καὶ εἰς Κεφαλληνίαν, ἀλλ' ἕνεκα τῶν ἐξανδραποδισμῶν, οὓς ὑπέστη ἡ Κεφαλληνία, τῶν αἰχμαλωτίσεων καὶ τῶν σφαγῶν πιθανῶς νὰ ἐξέλιπον. Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω ἐγγράφου, δὲν εἶναι γνωστὸν ἕτερον ἐπιμαρτυροῦν ταῦτα, οὐδὲ ὑπάρχει οἰκογενειακὴ τις παράδοσις ὅτι, ἐν Κεφαλληνίᾳ μετέβη ἑτέρα τις οἰκογένεια φέρουσα

τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, πρὸ τῆς ἐκεῖσε ἐν ἔτει 1453 ἐκ Κρήτης ἀφίξεως καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Μεταξᾶ.

Τοῦτο δέ, ὡς ἐρήθη ἐν τῷ Κεφαλαίῳ Δ', ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐν τῇ πόλει Χανιά τῆς Κρήτης ἐν ἔτει 1453 ἐπισήμου ἐγγράφου Protocollo — Messarie della città di Canea nel Regno di Candia — tradotto a carta 134 — anno 1453, — ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν εἰκοσιπέντε εὐγενῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέφυγον εἰς Κρήτην, μνημονεύονται καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ Μεταξᾶ, εἰς τῶν ὁποίων ὁ Μάρκος Ἀντώνιος μετέβη εἰς Κεφαλληνίαν. Ἐκ τῆς ἐποχῆς δ' ἐκείνης τοῦ ἔτους 1453, ἄρχεται τακτικῶς ἡ ἀπαρίθμησις τῶν γενεῶν, ἡ διάκρισις τῶν κλάδων, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα πάντων τῶν ἀπογόνων τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου. Οὕτως δὲ ἐσχηματίσθη τὸ *Γενεαλογικὸν δένδρον* (Albero Genealogico), ὃπερ κατέχουσι πολλαὶ οἰκογένειαι τῶν Μεταξᾶ. Ταῦτα εἶναι τρανωτάτη ἀπόδειξις ὅτι οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀπόγονοι τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Μεταξᾶ, οὐδὲν ἔχουσι τὸ κοινὸν μετὰ τῶν εὐαριθμῶν ἐν Ἑλλάδι, ἢ ἐν Σμύρνῃ φερόντων τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην.

* *

Ἐξιστορήσαντες τὰ περὶ τῶν Μεταξᾶ ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1864 ἔτους, ὑπολείπεται ἤδη νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τοὺς ἐκ τῆς οἰκογενείας Μεταξᾶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Μετὰ τὴν εὐδόωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, καταδικασθείσης τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἵνα διάγῃ ἐν εἰρήνῃ μετὰ τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους, ἔπαυσε πλέον

τὸ τῆς δόξης στάδιον διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ δὴ μετὰ τὴν ἐν Πέτρᾳ μάχην εἰς τὴν ἐνίκησεν ὁ Δ. Ὑψηλάντης τὴν 12^{ην} Σεπτεμβρίου 1829, ἔκτοτε οὐδέποτε πλέον παρετάχθη Ἑλληνικὸς στρατὸς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐν τῷ Ἑλληνικῷ στρατῷ ὑπηρετοῦσι τανῦν περὶ τοὺς δέκα ἀξιωματικοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν Οἰκογένειαν τῶν Μεταξᾶ, ἐν οἷς διέπρεψαν ὁ ὑποστράτηγος Γεράσιμος Ἀναστασίου Μεταξᾶς, διατελέσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπασπιστῆς τοῦ Βασιλέως Γεωργίου καὶ διακριθεὶς ὡς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ Μηχανικοῦ. Ὁ Συνταγματάρχης Νικόλαος Κ. Μεταξᾶς, διοικητὴς τοῦ ἐν Ἑλλάδι Συντάγματος τοῦ Μηχανικοῦ, εἰς ὃν ἀνετέθη ἡ ὀργάνωσις τοῦ Σώματος τούτου κατὰ τὰ ἐν Εὐρώπῃ κρατοῦντα. Ἐκτιμῶντες δὲ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς οἱ Παλεῖς ἐξελέξαντο αὐτὸν δις βουλευτὴν. Καὶ ὁ ἐπίλαρχος Πλάτων Κ. Μεταξᾶς διακρινόμενος μετὰ τῶν συναδέλφων του. Καὶ αὐτοὶ εἰσὶν οἱ ἐν τῷ στρατῷ ἀρχαιότεροι ἐκ τῶν Μεταξᾶ, ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι οὐχ ἥττον διαπρέπουσιν ἐν τε τῇ στρατιωτικῇ καὶ πολιτικῇ ὑπηρεσίᾳ ἔχοντες ὡς ὑπογραμμὸν τὰς τῶν προγόνων των πράξεις.

Ἐκ δὲ τῶν πολιτευομένων ἀνεδείχθησαν ὁ Σπυρίδων Μεταξᾶς πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, ὅστις διέτελεσε καὶ Πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Πετρούπολει ἐπὶ τινα καιρὸν ἐνθα καὶ ἀπεβίωσεν. Ὁ Ἀγαμέμνων Κ. Μεταξᾶς σπουδᾶσας τὰ νομικὰ ἐν Γερμανίᾳ, ἐξέδωκε τὸ παρὰ πάντων ἐπαινεθὲν περὶ ποινικοῦ δικαίου σύγγραμμα, ἐξελέχθη πολλάκις βουλευτῆς Κεφαλληνίας, διωρίσθη δὲ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐν ἔτει 1871 ἐν τῷ ὑπὸ τὸν Δ. Βούλγαρην Ὑπουργείῳ.

Μεταξὺ τῶν διακεκριμένων προσώπων τῆς Οἰκογενείας συντάσσεται ὁ ἐν Μασσαλίᾳ νῦν διαπρεπὴς Ἱατρὸς Σταῦ-

ρος Μεταξᾶς, ὁ διὰ τὰς ἐλευθερίας ὑπερμαχήσας ἐν ἔτει 1848 ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τῶν αὐθαιρεσιῶν τῶν Ἀγγλων, καὶ διὰ τῆς ἰκανότητός του ἐλκύσας τὰς συμπαθείας τῶν Γάλλων πολιτευομένων τῆς Γ'. Γαλλικῆς Δημοκρατίας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, καὶ πολλὰ ἐνεργήσας παρ' αὐτοῖς διὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας, ὑπὲρ ἧς πολλὰ ἐδαπάνησεν.

Πρὸς τούτοις ἡ οἰκογένεια Μεταξᾶ ἀριθμεῖ μεταξὺ τῶν διαπρεπῶν αὐτῆς μελῶν καὶ τὸν Μουσικὸν Νικόλαον Μεταξᾶν Τσαννῆν, ὅστις σπουδᾶσας ἐν Ἰταλίᾳ, πλὴν τῶν ἐτέρων αὐτοῦ ἔργων, ἐμελώδησεν ἓνα τῶν ἡρώων τῆς ἐπαναστάσεως, τονίσας ἐπιτυχῶς τὸ μελόδραμα «Μάρκος Βότσαρης», ἀλλ' ὅπερ μέχρι τοῦδε δὲν ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

* *

Ἀπόγονοι τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Μεταξᾶ ἀπεκατέστησαν καὶ ἐν Λονδίῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1841, ὅτε ὁ Κόμης Βαπτιστῆς Σπυρίδωνος Μεταξᾶς ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Ἀγγελάτων νυμφευθεὶς μετ' εὐγενοῦς Ἀγγλίδος τὸ γένος Raneliffe, ἐξαδέλφης τοῦ ὁμωνύμου Λόρδου καὶ τῆς Πριγκηπίσσης Polignac, ἔσχε τρεῖς υἱούς, τὸν Ἀνδρέαν, τὸν Φρειδερίκον Μεταξᾶν νῦν πλοίαρχον τοῦ Β. Ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ, καὶ τὸν Ριχάρδον Μεταξᾶ ἀνώτερον ἀξιωματικὸν τῆς Σωματοφυλακῆς τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας¹.

* *

¹ A Genealogical and Heraldic Dictionary of the peerage and Baronetage of the British Empire by Sir Bernard Burke. London 1864.

Ἐν Ἰταλίᾳ καὶ δὴ ἐν Ρώμῃ ἀνεδείχθησαν ἐν ἐπιστήμας διάφορα πρόσωπα ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐκ Κεφαλληνίας οἰκογένειαν Μεταξᾶ. Περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος διετέλεσεν ἐν Ρώμῃ διάσημος καθηγητῆς τῶν Νομικῶν ὁ Κόμης Δημήτριος Μεταξᾶς ἔλκων τὴν καταγωγὴν ἐκ Κεφαλληνίας καὶ πιθανῶς ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Δόρων. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λουδοβίκος γεννηθεὶς ἐν Ρώμῃ τῷ 1778 ἐνθα καὶ ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1842, ἀνεδείχθη εἰς τῶν ἀρίστων Φυσιολογῶν τῆς ἐποχῆς του, ἀνεκάλυψε δὲ καὶ ὄστρακόν τι ὅπερ φέρει τὸ ὄνομά του. Ἔσχεν οὗτος υἱοὺς τὸν Φραγκῖσκον, Τηλέμαχον καὶ Θεμιστοκλῆν. Ἐξ ὧν ὁ μὲν Φραγκῖσκος, διέπρεψεν ὡς νομικός, ὁ Τηλέμαχος σπουδᾶσας τὴν Ἰατρικὴν διεκρίθη ἰδίως εἰς τὴν Ζωολογίαν, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς γεννηθεὶς ἐν Ρώμῃ τῷ 1813, ἐσπούδασεν ἐπίσης τὴν Ἰατρικὴν καὶ Χειρουργίαν, καὶ εὐδοκίμησας ἐν ταῖς Φυσικαῖς Ἐπιστήμας διωρίσθη καθηγητῆς τῆς Συγκριτικῆς Ἀνατομίας καὶ Φυσιολογίας ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ τῆς Ρώμης ἐν ἔτει 1837, καὶ διεκρίθη διὰ τε τὴν εὐρυμάθειαν καὶ τὰ φιλελεύθερα αὐτοῦ αἰσθήματα. Λαβὼν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰ ἐν ἔτει 1848 ἐπαναστατικὰ κινήματα τῆς Ἰταλίας διωρίσθη Ἀνώτερος Ἰατρός τοῦ Στρατοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τοῦ Πίου Θ' ἐπαύθη τῆς καθηγεσίας, καὶ ὑπεχρεώθη ν' ἀποδημήσῃ ἐκ Ρώμης. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Παπικῆς Θεοκρατίας ἐν ἔτει 1870 ἐπανελθὼν ἐν Ρώμῃ ὁ Θεμιστοκλῆς Μεταξᾶς ἐδίδαξεν εἰσέτι εἰς διαφόρους Σχολὰς τὴν Ζωολογίαν καὶ τὴν Βοτανικὴν, ἐτιμήθη πρὸς τούτοις διὰ παρασῆμων ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Βίκτωρος Ἐμμανουήλ, καὶ ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1891.

* *

Περαίνοντες ἐνταῦθα τὴν ἱστορικὴν ταύτην ἀφήγησιν,

εὐχόμεθα, ἵνα οἱ τῆς νεωτέρας γενεᾶς ἀπόγονοι τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν ἐπ' ἀρετῇ, παιδείᾳ καὶ πατριωτισμῷ διαπρεψάντων, μιμούμενοι αὐτοὺς τιμήσωσι τὴν οἰκογένειαν τῶν Μεταξᾶ καὶ τὴν Πατρίδα, ἣν πάντες ἐπιθυμοῦμεν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν διακαῶν πόθων τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀναμνησκόμεν δὲ ἐν τέλει τοῖς φίλοις ἡμῶν ἀναγνώσταις τὰ τοῦ Ξενοφῶντος.

«Οὐ πάνυ γε ῥαδίον ἐστὶν εὖρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἂν τις αἰτίαν ἔχοι· χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἄμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τί ποιήσαντας μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν».

(Ξενοφῶντος Ἀπομν. Β' η'. 5).

ΤΕΛΟΣ